

2026

Finans Terimleri Sözlüğü

Kenan Çilman

<https://finansanalitik.com/>

15.03.2026

İçindekiler

Açığa Satış	30
Açık Piyasa İşlemleri	30
Açık Pozisyon.....	30
Akıllı Sözleşme	30
Aktif	31
Aktif Devir Hızı	31
Aktif Karlılığı	31
Aktif Pasif Yönetimi	32
Aktif Yönetim	32
Aktüerya.....	32
Alacak Devir Hızı	32
Alfa	33
Alım Satım Amaçlı Finansal Varlıklar.....	33
Alpha	33
Altcoin	34
Altın	34
Amortisman	34
Amortization.....	35
Anapara	35
Anchoring.....	35
Anchoring Bias	35
Arbitrage	36
Arbitrage Pricing Theory.....	36
Arbitraj	36
Arsa Payı	36
Arz	37
Arz ve Talep Dengesi.....	37
Asit Test Oranı.....	37
Asset Turnover	38
Aşırı Güven.....	38
Aşırı Güven Yanılgısı	38

Aşırı İşlem Yapma	38
Aşırı Tepki	39
Aşkın Sigorta	39
ATM	39
Ayı Piyasası.....	39
Azınlık İskontosu.....	40
Bağımsız Denetim	40
Balance of Payments.....	40
Balon Patlaması.....	40
Banka	41
Basel Accords	41
Basel Düzenlemeleri	41
Basit Faiz.....	42
Basit Hareketli Ortalama	42
Baz Etkisi.....	42
Baz Puan	42
Baz Riski	43
Bedelli Sermaye Artırımı	43
Bedelsiz Sermaye Artırımı	43
Behavioral Finance.....	43
Beklenen Getiri	44
Beklenen Kayıp	44
Beklenmeyen Kayıp.....	44
Beklenti Sapması	44
Beklenti Yönetimi	45
Benchmark.....	45
Benzer Şirket Analizi.....	45
Beta.....	45
Beta Coefficient.....	46
Beta Katsayısı	46
Beta Portföy.....	46
BIST 100	47

Bid-Ask Spread	47
Bilanço	47
Bilanço Hesapları	47
Bileşik Faiz	48
Bilgi Memorandumu	48
Bilgi Notu	48
Bilgi Oranı.....	48
Birikmiş Kupon	49
Birincil Bütçe Dengesi	49
Birincil Piyasa	49
Birleşik Oran	49
Birleşme.....	50
Bitcoin	50
Black-Scholes Model	50
Black-Scholes Modeli	51
Blockchain	51
Boğa Piyasası	52
Bollinger Bandı	52
Bond	52
Borç / Özkaynak Oranı	52
Borç Benzeri Kalemler	53
Borç Çevirme Oranı	53
Borç Maliyeti.....	53
Borç Oranı	54
Borç Özsermaye Oranı.....	54
Borç/Özsermaye Oranı	54
Borçlanma Aracı	55
Borsa	55
Borsa Yatırım Fonu	55
Boşluk Oranı.....	56
Break Even Point	56
Brüt Kâr.....	56

Brüt Kâr Marjı	56
Brüt Kira Çarpanı.....	57
Brüt Rezerv	57
Bütçe	57
Bütçe Açığı	58
Bütçe Fazlası	58
Büyük Defter.....	58
Call Opsiyon	58
Call Option	59
CAPEX.....	59
Capital Account.....	59
Capital Adequacy Ratio	60
Capital Asset Pricing Model	60
Capital Expenditure	60
CAPM.....	61
Cari Açık	61
Cari Fazla	61
Cari Oran.....	62
Carry Trade.....	62
Cash Ratio	62
CDS	63
Central Bank.....	63
Central Bank Digital Currency	63
Circulating Supply.....	64
Collateral	64
Commercial Bank	64
Comparable Company Analysis	65
Compound Interest.....	65
Confirmation Bias	65
Convexity	66
Cost of Capital.....	66
Cost of Debt	66

Cost of Equity	66
Coupon Rate	67
Credit Default Swap	67
Credit Risk.....	67
Credit Score	68
Credit Spread	68
Cryptocurrency.....	68
Currency Pair.....	69
Current Account Deficit.....	69
Current Ratio	69
Çalışma Sermayesi	70
Çalışma Sermayesi Düzeltmesi.....	70
Çapa Etkisi	70
Çapraz Kur.....	71
Çarpan Analizi	71
Çekirdek Enflasyon	71
Çerçeveleme Etkisi	72
Çıkış Çarpanı	72
Çıkış Stratejisi.....	72
Çıktı Açığı	72
Çift Dip.....	73
Çift Taraflı Kayıt.....	73
Çift Tepe.....	73
Dalgalı Kur Rejimi.....	73
Davranışsal Finans.....	73
Dayanak Varlık.....	74
DCF Modeli	74
Death Cross	74
Debt Ratio	74
Debt Service Coverage Ratio.....	74
Debt to Equity Ratio	75
Decentralized Finance.....	75

Default Risk	76
DeFi	76
Deflasyon	76
Deflation	76
Defter Değeri	77
Örnek hesaplama: Toplam Varlıklar: 500.000.000 TL Toplam Borçlar: 320.000.000 TL Defter Değeri = 180.000.000 TL	77
Değer Artış Kazancı	77
Değer Düşüklüğü	78
Değerleme	78
Değerleme Çarpanı	78
Değerleme Modeli	78
Değişken Maliyet	78
Delta	79
Denetim Raporu	79
Depresyon	79
Derivative	79
Destek	80
Destek Seviyesi	80
Devaluation	80
Devalüasyon	80
Devlet Tahvili	81
Devralma	81
Devre Kesici	81
Dış Ticaret Açığı	81
Dış Ticaret Dengesi	82
Dikey Analiz	82
Direkt Maliyet	82
Direnç	82
Direnç Seviyesi	82
Discount Rate	83
Discounted Cash Flow	83

Dispozisyon Etkisi	83
Diversification	84
Diversifikasyon	84
Dividend Discount Model	84
Dividend Yield.....	84
Doğal Gaz.....	85
Dolarizasyon	85
Doluluk Oranı	85
Dönem Sonu İşlemleri.....	85
Dönen Varlık.....	85
Dönüştürülebilir Tahvil	86
Döviz Kuru	86
Döviz Müdahalesi.....	86
Döviz Piyasası.....	86
Döviz Pozisyonu	87
Döviz Rezervi	87
Döviz Swapı.....	87
Due Diligence	87
DuPont Analizi	88
Duran Varlık.....	88
Duration.....	88
Duration Gap	88
Duyarlılık Analizi	89
Duygusal Yatırım	89
Dünya Bankası.....	89
Earn-Out	89
EBIT	89
EBIT Marjı	90
EBITDA.....	90
EBITDA Marjı.....	91
Economic Profit	91
Economic Value Added	92

Efficient Frontier	92
Efficient Market Hypothesis	92
Eğilim.....	93
Eğri Riski	93
Ekonomi.....	93
Ekonomik Büyüme	93
Ekonomik Döngü.....	94
Ekonomik Güven Endeksi	94
Ekonomik Katma Değer	94
Eksik Sigorta.....	94
Ekspertiz	95
Elektronik Fon Transferi	95
Emir Defteri	95
Emsal Karşılaştırma	95
Emtia	95
Endeks.....	96
Endeks Fonu.....	96
Endirekt Maliyet.....	96
Enflasyon	96
Enflasyon Beklentisi	97
Enflasyon Hedeflemesi	97
Enflasyon Oranı	97
Enterprise Value	98
Envanter.....	98
Equity Value	98
Erteleme	99
Esnek Bütçe	99
ETF	99
Ethereum	99
Etkin Sınır	100
Eurobond	100
EV/EBIT	100

EV/EBITDA	100
Exchange Rate	101
Expiration Date	101
Faaliyet Bütçesi	101
Faaliyet Kaldırıcı	102
Faaliyet Kar Marjı	102
Faaliyet Kârı.....	102
Faaliyet Marjı	103
Faaliyet Tabanlı Maliyetleme	103
Faaliyetlerden Nakit Akımı	103
Fairness Opinion.....	103
Faiz.....	104
Faiz Artışı	104
Faiz Dışı Fazla.....	104
Faiz Geliri	104
Faiz Gideri	105
Faiz İndirimi.....	105
Faiz Karşılama Oranı	105
Faiz Koridoru	105
Faiz Marjı.....	106
Faiz Oranı	106
Faiz Oranı Riski	106
Faiz Spreadi.....	106
Faiz Swapı	107
FAVÖK Marjı.....	107
FCFE	107
FCFF	107
Fiat Money.....	108
Fibonacci Düzeltmesi.....	108
Financial Stability	108
Finansal Analiz	108
Finansal Balon.....	109

Finansal İnceleme.....	109
Finansal Kaldıraç	109
Finansal Kaldıraç Etkisi.....	109
Finansal Kaldıraç Oranı	110
Finansal Kriz	110
Finansal Modelleme.....	110
Finansal Piyasa	110
Finansal Projeksiyon	111
Finansal Raporlama	111
Finansal Tablo Dipnotları	111
Finansal Varlık	111
Finansman Faaliyetlerinden Nakit Akımı	111
Fiscal Policy	112
Fiyat Kazanç Oranı	112
Fiyat/Kazanç Oranı	112
FOMO	113
Fon Birim Payı.....	113
Fon Getirisi.....	113
Fon Sepeti	114
Fon Yönetim Ücreti.....	114
Foreign Exchange Reserves	114
Forex.....	114
Formasyon	115
Forward Kur	115
Forward Rate	115
Forward Sözleşmesi	115
Free Cash Flow	116
Free Cash Flow to Equity	116
Free Cash Flow to Firm	116
Fully Diluted Valuation	117
Futures Sözleşmesi.....	117
Gamma.....	117

Gap Analizi	117
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	118
Gayrimenkul Değerleme	118
Gayrimenkul Yatırımı	118
Gayrisafi Yurtiçi Hasıla	118
GDP	119
Gelir Hesapları	119
Gelir Sinerjisi	119
Gelir Tablosu	120
Gelir Tahakkuku	120
Gelişmekte Olan Piyasalar	120
Gerçekleşmemiş Kâr Yanılgısı	120
Geri Dönüş Süresi	120
Geri Kazanım Oranı	121
Geri Ödeme Planı	121
Geri Ödeme Süresi	121
Getiri	121
Getiri Eğrisi	121
Getiri Eğrisi Dikleşmesi	122
Getiri Eğrisi Tersine Dönüşü	122
Getiri Eğrisi Yassılaştırması	122
Gevşek Para Politikası	123
Gider Hesapları	123
Gider Tahakkuku	123
Gizlilik Sözleşmesi	123
Golden Cross	123
Gordon Büyüme Modeli	123
Gordon Growth Model	124
Gross Margin	124
Gümrük Tarifesi	124
Gümüş	125
Güvenli Liman Algısı	125

Halka Açıklık Oranı	125
Halka Arz	125
Hareketli Ortalama	125
Hasar	126
Hasar Prim Oranı	126
Hasarsızlık İndirimi	126
Hash	126
Hayat Sigortası	127
Hazine Bonosu	127
Hedef Fiyat	127
Hedge	127
Hedge Fund	127
Hedging	128
Herd Behavior	128
Hisse Alımı	128
Hisse Başına Kâr	129
Hisse Senedi	129
Hot Money	129
Hukuki İnceleme	130
IBAN	130
IMF	130
Implied Volatility	130
In The Money	130
Inflation	131
Inflation Hedge	131
Initial Public Offering	132
Interest Coverage Ratio	132
Interest Rate	132
Interest Rate Policy	133
Internal Rate of Return	133
Inventory Turnover	133
Investment Bank	134

IRR.....	134
İç Verim Oranı	135
İçsel Değer	135
İhracat	135
İkincil Piyasa.....	135
İmtiyazlı Pay	136
İndirgenmiş Nakit Akımı.....	136
İpotek	136
İskonto Faktörü.....	136
İskonto Oranı	136
İskontolu Tahvil.....	137
İstisna	137
İşlem Hacmi	137
İşletme Değeri	138
İşsizlik Oranı	138
İtfa	138
İtfa Tarihi	138
İthalat	139
Jensen Alfa	139
Kâğıt Üstünde Zarar.....	139
Kaldıraç.....	139
Kamu Borç Stoku	140
Kamu Harcaması Çarpanı.....	140
Kapalı Pozisyon	140
Kapanış Hesapları Mekanizması.....	140
Kapasite Kullanım Oranı	141
Kapitalizasyon Oranı	141
Kâr Dağıtımı.....	141
Kâr Merkezi.....	141
Kâr Realizasyonu	142
Karlılık Analizi	142
Karlılık Endeksi	142

Karşı Taraf Riski	142
Karşılaştırılabilir Şirket Analizi	143
Karşılaştırmalı Analiz.....	143
Karşılık	143
Karşılık Oranı	143
Kasko Sigortası	143
Kat İrtifakı	144
Kat Mülkiyeti	144
Katkı Payı.....	144
Katkı Payı Marjı.....	144
Kayıp Kaçınması	145
Kayıp Verme Oranı.....	145
Kayıptan Kaçınma	145
Kayıt Düzeni	145
Kısa Vadeli Borç	146
Kira Getirisi	146
Kirli Fiyat	146
Kişi Başı Gelir.....	146
Koasürans	146
Kontrol Primi.....	147
Kontrol Yanılsaması	147
Konut Kredisi	147
Korelasyon	148
Korku ve Açgözlülük	148
Koruma Politikası	148
Korunma Amaçlı İşlem	148
Köprü Kredi.....	148
Kredi	149
Kredi Dönüşüm Oranı	149
Kredi Faizi.....	149
Kredi Kartı.....	150
Kredi Limiti	150

Kredi Notu	150
Kredi Riski	150
Kredi Yapılandırma	151
Kripto Arbitrajı.....	151
Kripto Borsası	151
Kripto Cüzdan.....	151
Kripto Likiditesi	151
Kripto Para.....	152
Kripto Piyasa Değeri	152
Kripto Varlık	152
Kripto Volatilitesi.....	152
Kullanım Fiyatı	152
Kupon Faizi.....	153
Kupon Ödemesi	153
Kur.....	153
Kur Farkı	153
Kur Riski	154
Kur Sepeti.....	154
Küresel Likidite	154
Küreselleşme.....	154
Leverage	154
Leveraged Buyout	155
LIBOR	155
Likidasyon Tercihini.....	155
Likidite	156
Likidite İskontosu.....	156
Likidite Karşılama Oranı.....	156
Likidite Oranı	156
Likidite Primi.....	157
Likidite Riski	157
Likidite Tuzağı	157
Likidite Yönetimi	157

Limit Emir	157
Liquidity Risk	158
Loan	158
Loan to Value	158
Locked Box Mekanizması.....	159
Loss Aversion	159
Lot	159
M1 Para Arzı.....	159
M2 Para Arzı.....	160
M3 Para Arzı.....	160
Macaulay Duration.....	160
MACD	160
Madencilik	161
Makroekonomi.....	161
Mali Tablolar Analizi	161
Maliye Politikası	161
Maliyet Enflasyonu	162
Maliyet Liderliği.....	162
Maliyet Merkezi	162
Maliyet Sapması	162
Maliyet Sinerjisi	163
Manipülasyon	163
Margin Call.....	163
Marjin	164
Market Capitalization	164
Market Risk.....	164
Market Risk Premium	164
Market Sentiment	165
Market Value Added	165
Markowitz Modeli.....	165
Menkul Kıymet	166
Mental Accounting.....	166

Merkez Bankası.....	166
Merkez Bankası Faizi	166
Mesleki Sorumluluk Sigortası.....	166
Mevduat	167
Mezzanine Finansman.....	167
Mikroekonomi.....	167
Mizan	167
Modern Portfolio Theory	167
Modern Portföy Teorisi	168
Modified Duration	168
Monetary Policy	169
Money Supply	169
Monte Carlo Simulation.....	169
Monte Carlo Simülasyonu	170
Mortgage.....	170
Muafiyet	170
Muhasebe Politikası	171
Muhasebe Standartları	171
Muhasebe Tahmini	171
Münhasırlık	171
Nakit Akımı Marjı.....	172
Nakit Akış Tablosu.....	172
Nakit Benzeri Kalemler	172
Nakit Bütçesi	172
Nakit Dönüşüm Döngüsü	173
Nakit Esası	173
Nakit Oranı	174
Nakliyat Sigortası	174
Net Aktif Değeri.....	174
Net Borç.....	174
Net Borç / EBITDA	175
Net Borç FAVÖK.....	175

Net Bugünkü Değer	175
Net Faiz Geliri	176
Net Faiz Marjı	176
Net İşletme Sermayesi	176
Net Kâr	177
Net Kâr Marjı	177
Net Kira Geliri	178
Net Margin	178
Net Operating Profit After Tax	178
Net Present Value	178
Net Rezerv	179
Net Ücret ve Komisyon Geliri	179
Net Working Capital	179
NFT	180
Niceliksel Genişleme	180
Niceliksel Gevşeme	180
Niyet Mektubu	180
Nominal Büyüme	180
Nominal Değer	181
Nominal Exchange Rate	181
Nominal Faiz	181
Nominal Kur	182
Non Performing Loan	182
NOPAT	182
Notional Amount	183
NPV	183
Omuz Baş Omuz	183
Onay Yanlılığı	184
Onaylama Yanlılığı	184
Operasyonel Kaldıraç	184
Operasyonel Risk	184
Operating Expense	185

Operating Margin	185
Operational Risk	185
OPEX	185
Opsiyon	186
Option Premium	186
Oran Analizi	186
Ortalama Borç Ödeme Süresi	187
Ortalama Stokta Kalma Süresi	187
Ortalama Tahsilat Süresi	188
Otomatik Dengeleyiciler	188
Out Of The Money	188
Overconfidence Bias	188
Ödemeler Dengesi	189
Özel Anahtar.....	189
Özkaynak	189
Özkaynak Maliyeti	189
Özsermaye	190
Özsermaye Çarpanı	190
Özsermaye Karlılığı	190
Özsermaye Maliyeti.....	190
Panik Satışı.....	191
Para Arzı	191
Para Çarpanı.....	192
Para Politikası	192
Para Tabanı.....	192
Parasal Genişleme	192
Parasal Sıkışma.....	192
Pasif	193
Pasif Yönetim.....	193
Payback Period	193
PEG Ratio	193
Performans Bütçesi.....	194

Performans Ölçümü.....	194
Peşinat.....	194
Petrol.....	194
Pişmanlıktan Kaçınma.....	194
Piyasa.....	195
Piyasa Balonu.....	195
Piyasa Değeri.....	195
Piyasa Değeri / Defter Değeri.....	196
Örnek hesaplama: Piyasa Değeri: 900.000.000 TL Defter Değeri: 300.000.000 TL PD/DD = 900.000.000 / 300.000.000 PD/DD = 3,0.....	196
Piyasa Derinliği.....	196
Piyasa Duyarlılığı.....	196
Piyasa Emri.....	196
Piyasa Riski.....	197
Piyasa Riski Primi.....	197
Poliçe.....	197
Politika Faizi.....	197
Portföy.....	198
Portföy Çeşitlendirmesi.....	198
Portföy Dağılımı.....	198
Portföy Teorisi.....	198
Portföy Yönetim Şirketi.....	198
Portföy Yönetimi.....	199
POS.....	199
Potansiyel Büyüme.....	199
Precedent Transaction Analysis.....	199
Precedent Transactions.....	200
Price to Book Ratio.....	200
Price to Earnings Ratio.....	200
Prim Üretimi.....	201
Primli Tahvil.....	201
Private Equity.....	201

Proof of Stake	202
Proof of Work.....	202
Prospect Theory.....	202
Psikolojik Destek Seviyesi	203
Purchase Price Allocation	203
Purchasing Power Parity	203
Put Opsiyon	203
Put Option	204
Quantitative Easing.....	204
Quick Ratio.....	204
Rasyonel Olmayan Coşku	205
Real Effective Exchange Rate	205
Real Options.....	205
Reasürans	205
Receivables Turnover	206
Reel Büyüme	206
Reel Efektif Döviz Kuru.....	206
Reel Faiz	207
Reel Kur	207
Reeskont Faizi	207
Refinansman	207
Repo	207
Resesyon	208
Residual Income Model.....	208
Return on Assets.....	208
Return on Equity	209
Return on Invested Capital	209
Revaluation	209
Revalüasyon.....	209
Rezerv Para.....	210
Rights Issue	210
Risk	210

Risk Algısı	210
Risk Dağıtımı	211
Risk Free Rate.....	211
Risk Gerçekleşmesi.....	211
Risk Getiri Dengesi.....	211
Risk Havuzu.....	212
Risk İştahı.....	212
Risk Premium	212
Risk Primi	212
Risk Tutarı	213
Risksiz Faiz Oranı	213
Riskten Kaçınma	213
Riziko	213
ROA	213
ROE	214
ROIC	214
Rolling Forecast.....	215
RSI.....	215
Rücu	215
Sabit Kur Rejimi	216
Sabit Maliyet.....	216
Sağlık Sigortası	216
Sahiplik Etkisi	216
Sanayi Üretim Endeksi.....	217
Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	217
Satın Alma Yöneticileri Endeksi	217
Scenario Analysis	217
SDR	218
Secondary Offering	218
Seçici Algı	218
Senaryo Analizi	219
Sensitivity Analysis	219

Sepet Kur	219
Serbest Dolaşım Oranı	219
Serbest Nakit Akımı.....	219
Serbest Ticaret	220
Sermaye Bütçelemesi	220
Sermaye Kazancı	221
Sermaye Maliyeti	221
Sermaye Piyasası Aracı.....	221
Sermaye Yeterliliği Oranı.....	221
Sermaye Yeterlilik Oranı	222
Shadow Banking	222
Share Buyback.....	222
Sharpe Oranı	223
Sharpe Ratio.....	223
Sıkı Para Politikası	223
Sigorta	223
Sigorta Primi	224
Sigorta Teminatı	224
Simple Interest	224
Sinerji	225
Sistemik Olmayan Risk.....	225
Sistemik Risk	225
Smart Contract	225
SOFR	226
Sortino Oranı	226
Sortino Ratio	226
Sorumluluk Sigortası.....	227
Sovereign Bond.....	227
Spekülasyon.....	227
Spekülatif İşlem.....	227
Spot Kur	228
Spot Rate	228

Spread	228
Stablecoin.....	228
Stagflasyon	229
Stagflation.....	229
Standart Maliyet	230
Standart Sapma.....	230
Sterilizasyon.....	230
Stok Devir Hızı	230
Stop Loss	231
Store of Value	231
Stress Test.....	231
Strike Price	232
Sürdürülebilir Büyüme Oranı.....	232
Sürü Davranışı	232
Sürü Psikolojisi	232
Swap.....	233
Swap İşlemi.....	233
Swap Oranı.....	233
Swap Piyasası.....	233
Swift	234
Systematic Risk	234
Şerefiye.....	234
Şirket Değeri	234
Şirket Değerleme	235
Şüpheli Alacak.....	235
Taban Fiyat	235
Tahakkuk.....	235
Tahakkuk Esası	235
Tahvil	236
Take Profit	236
Takip Hatası.....	236
Takip Hesaplarına Giriş Oranı.....	236

Takipteki Krediler	236
Taksit	237
Talep	237
Talep Enflasyonu.....	237
Tamamlayıcı Sağlık Sigortası.....	238
Tapu Harcı	238
Tavan Fiyat	238
Tazminat	238
Teknik Analiz.....	238
Temerrüt	239
Temerrüt Olasılığı.....	239
Temerrüt Riski.....	239
Temettü.....	239
Temettü Dağıtım Oranı.....	240
Örnek hesaplama: Dağıtılan Temettü: 12.000.000 TL Net Kâr: 30.000.000 TL Hesaplama: Temettü Dağıtım Oranı = 12.000.000 / 30.000.000 Temettü Dağıtım Oranı = %40.....	240
Temettü Tarihi	240
Temettü Verimi	240
Teminat.....	241
Teminat Tamamlama.....	241
Temiz Fiyat.....	241
Temsil Yanılgısı	241
Terminal Değer	241
Terminal Growth Rate	242
Terminal Value	242
Ters Getiri Eğrisi	243
Ters Repo	243
Ticaret Dengesi.....	243
Ticari İşlem Geliri	243
Tier 1 Capital	244
Token	244

Token Burn	244
Tokenization	244
Toplam Borç Oranı	245
Toplam Faktör Verimliliği	245
Toplam Getiri	245
Total Supply.....	246
Trend	246
Trend Analizi	246
Trend Çizgisi	246
Trend Dönüşü	247
Treynor Oranı	247
Tüketici Fiyat Endeksi	247
Tüketici Güven Endeksi.....	247
Tüketici Kredisi	247
Türev Ürün	248
Uluslararası Finans	248
Unsystematic Risk	248
Uzun Vadeli Borç.....	248
Ücret Enflasyonu	249
Üretici Fiyat Endeksi.....	249
Üretici Güven Endeksi	249
Üstel Hareketli Ortalama	249
Vade Tarihi.....	250
Vade Uyumsuzluğu	250
Vadeli İşlem.....	250
Vadeli Mevduat	250
Vadesiz Mevduat.....	250
Vadeye Kadar Elde Tutulan Varlıklar.....	251
Valör Tarihi	251
Varant	251
Varlık Alımı	251
Varlık Dağılımı.....	252

Varlık Devir Hızı	252
Venture Capital.....	252
Vergi İncelemesi	252
Verimlilik	253
Verimlilik Açığı	253
VIX Endeksi.....	253
ViOP	253
Volatilité.....	254
Volatilité Riski.....	254
WACC	254
Weighted Average Cost of Capital	255
Working Capital	255
Yakın Geçmiş Yanılgısı.....	255
Yangın Sigortası	255
Yarı Değişken Maliyet.....	256
Yatay Analiz	256
Yatırım	256
Yatırım Aracı	256
Yatırım Faaliyetlerinden Nakit Akımı	257
Yatırım Fonu	257
Yatırım Geri Dönüş Süresi	257
Yatırım Getirisi	258
Yatırım Merkezi	258
Yatırım Stratejisi.....	258
Yatırımcı Güveni.....	258
Yeniden Fiyatlama Riski.....	258
Yeniden İnşa Maliyeti.....	259
Yeniden Yapılandırma.....	259
Yetersiz Tepki	259
Yevmiye Defteri.....	259
Yield	259
Yield Curve.....	260

Yield to Maturity.....	260
Yönetim Katılımı.....	260
Yönetim Satın Alması	261
Yuvarlanan Bütçe	261
Zarar Yazma Oranı	261
Zero Based Budgeting	261
Zero Coupon Bond	262
Zihinsel Muhasebe.....	262
Zorunlu Karşılık.....	262
Zorunlu Trafik Sigortası	262

 Yazar Hakkında:

<https://finansanalitik.com/hakkimizda>

 Online DCF Hesaplama

<https://finansanalitik.com/finansal-analiz-dcf-hesaplama>

 Finansal Analiz Araçları

<https://finansanalitik.com/finansal-analiz>

 Şirket Değerleme Hizmeti

<https://finansanalitik.com/iletisim>

 Online Eğitimler:

<https://finansanalitik.com/online-egitimler>

 Kitaplar:

<https://finansanalitik.com/kitaplar>

 Makaleler:

<https://finansanalitik.com/yazilar>

Açığa Satış

Kategori: Borsa

Tanım: Açığa satış işlemleri genellikle fiyatların düşeceği beklentisi ile yapılır. Yatırımcı varlığı yüksek fiyattan satar ve daha düşük fiyattan geri alarak kazanç elde etmeyi hedefler.

Formül:

$Kâr = \text{Satış Fiyatı} - \text{Geri Alış Fiyatı}$

Örnek: 100 TL'den açığa satılan hisse 80 TL'den geri alınırsa 20 TL kazanç oluşabilir.

Açık Piyasa İşlemleri

Kategori: Para Politikası

Tanım: Açık piyasa işlemleri merkez bankalarının para politikasında en sık kullandığı araçlardan biridir. Merkez bankası tahvil satın aldığında piyasaya para verir ve likidite artar. Tahvil sattığında ise piyasadan para çekilmiş olur. Bu işlemler kısa vadeli faiz oranlarını ve para arzını etkileyebilir.

Formül:

$\text{Para Arzı Değişimi} = \text{Merkez Bankası Tahvil Alışları} - \text{Tahvil Satışları}$

Örnek: Merkez bankası piyasadan 10 milyar TL değerinde tahvil satın alırsa piyasadaki likidite artabilir.

Açık Pozisyon

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Açık pozisyon genellikle finansal kurumlar ve şirketler tarafından yakından izlenir. Açık pozisyon büyüdükçe piyasa hareketlerinden kaynaklanan potansiyel zarar artabilir.

Formül:

$\text{Açık Pozisyon} = \text{Riske Açık Net Tutar}$

Örnek: Döviz borcu var ancak karşılığında yeterli döviz varlığı yoksa açık pozisyon oluşabilir.

Akıllı Sözleşme

Kategori: Blockchain Teknolojisi

Tanım: Akıllı sözleşmeler blockchain üzerinde çalışan programlardır. Bu sözleşmeler taraflar arasında güven gereksinimini azaltabilir ve işlemleri otomatik hale getirebilir.

Örnek: Bir ödeme işlemi belirli koşullar gerçekleştiğinde otomatik yapılabilir.

Aktif

Kategori: Muhasebe

Tanım: Aktifler işletmenin sahip olduğu nakit, alacaklar, stoklar, makine ve diğer varlıkları kapsar. Aktifler dönen ve duran varlıklar olarak iki ana gruba ayrılabilir.

Formül:

Aktif Toplamı = Dönen Varlıklar + Duran Varlıklar

Örnek: Bir işletmenin aktif toplamı 20 milyon TL olabilir.

Aktif Devir Hızı

Kategori: Finansal Oranlar ve Verimlilik Analizi

Tanım: Aktif devir hızı, şirketin bilançosundaki varlıkların satış yaratma kapasitesini anlamaya yardımcı olur. Oran ne kadar yüksekse, şirket varlıklarını o kadar verimli kullanıyor olabilir. Düşük oran ise büyük varlık tabanına rağmen zayıf satış performansına işaret edebilir. Bu oran sektörler arasında önemli farklılık gösterebilir. Perakende gibi hızlı dönen işlerde aktif devir hızı genellikle yüksek olurken, ağır sanayi veya altyapı gibi sermaye yoğun sektörlerde daha düşük olabilir. Bu nedenle mutlak seviyeden çok sektör ortalamaları ve dönemsel trendler önemlidir. Aktif devir hızı, kârlılık oranları ile birlikte incelendiğinde şirketin iş modelini daha iyi anlamayı sağlar. Düşük marj-yüksek devir veya yüksek marj-düşük devir gibi farklı stratejik yapıların ayırt edilmesine yardımcı olur.

Formül:

Aktif Devir Hızı = Net Satışlar / Ortalama Toplam Varlıklar

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki veriler olsun: Net Satışlar: 120.000.000 TL
Dönem Başı Toplam Varlıklar: 70.000.000 TL Dönem Sonu Toplam Varlıklar: 90.000.000 TL
Ortalama Toplam Varlıklar = (70.000.000 + 90.000.000) / 2 Ortalama Toplam Varlıklar = 80.000.000 TL
Hesaplama: Aktif Devir Hızı = 120.000.000 / 80.000.000 Aktif Devir Hızı = 1,50 Bu durumda şirketin aktif devir hızı 1,50 olur.

Aktif Karlılığı

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: ROA olarak da bilinen bu oran şirketin varlık verimliliğini ölçer.

Formül:

ROA = Net Kar / Toplam Varlık

Örnek: Net kar 1 milyon TL ve varlıklar 10 milyon TL ise ROA %10 olur.

Aktif Pasif Yönetimi

Kategori: Bankacılık ve Risk Yönetimi

Tanım: Aktif pasif yönetimi özellikle bankalar için hayati öneme sahiptir. Bankaların kredileri, tahvilleri ve diğer aktifleri ile mevduatları ve borçları aynı hızda hareket etmez. Bu nedenle vade yapısı, faiz duyarlılığı ve likidite profili dengeli yönetilmelidir. Amaç hem kârlılığı korumak hem de faiz, likidite ve piyasa risklerini sınırlamaktır.

Örnek: Bankanın kısa vadeli mevduatla uzun vadeli kredi finanse etmesi aktif pasif yönetimi gerektirir.

Aktif Yönetim

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Aktif yönetimde portföy yöneticisi varlık seçiminde aktif rol oynar.

Örnek: Fon yöneticisi hisse seçimi yapar.

Aktüerya

Kategori: Sigortacılık ve Finans

Tanım: Aktüerya bilimi sigorta, emeklilik ve finans sektörlerinde risk hesaplamaları yapmak için kullanılır. Aktüerler gelecekteki riskleri tahmin etmek için matematiksel modeller kullanır.

Formül:

Risk = Olasılık × Finansal Etki

Örnek: Sigorta şirketleri prim hesaplamalarında aktüerya modelleri kullanır.

Alacak Devir Hızı

Kategori: Finansal Oranlar ve Çalışma Sermayesi Analizi

Tanım: Alacak devir hızı, şirketin müşterilerine yaptığı vadeli satışları ne kadar etkin yönettiğini anlamak için kullanılır. Oranın yüksek olması, alacakların daha hızlı tahsil edildiğini ve çalışma sermayesinin daha verimli kullanıldığını gösterebilir. Düşük alacak devir hızı ise tahsilat süresinin uzadığına, kredi politikasının gevşek olduğuna veya müşteri kalitesinde sorunlar olabileceğine işaret edebilir. Ancak sektör yapısı burada çok önemlidir. Bazı sektörlerde uzun vade doğal olabilir. Bu oran özellikle nakit akımı yönetimi, kredi politikası analizi ve işletme sermayesi planlamasında büyük önem taşır. Alacak devir hızı ile ortalama tahsilat süresi birlikte değerlendirilmelidir.

Formül:

Alacak Devir Hızı = Net Kredili Satışlar / Ortalama Ticari Alacaklar

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki veriler olsun: Net Kredili Satışlar: 72.000.000 TL Dönem Başı Ticari Alacaklar: 10.000.000 TL Dönem Sonu Ticari Alacaklar: 14.000.000 TL Ortalama Ticari Alacaklar = $(10.000.000 + 14.000.000) / 2$ Ortalama Ticari Alacaklar = 12.000.000 TL Hesaplama: Alacak Devir Hızı = $72.000.000 / 12.000.000$ Alacak Devir Hızı = 6,0 Bu durumda şirketin alacak devir hızı 6,0 olur.

Alfa

Kategori: Portföy Performans Analizi

Tanım: Alfa kavramı portföy yöneticisinin yatırım becerisini ölçmek için kullanılır. Eğer bir yatırım portföyü piyasa endeksinden daha yüksek getiri sağlıyorsa pozitif alfa üretmiş demektir. Pozitif alfa, yatırım yöneticisinin piyasadan daha iyi performans gösterdiğini ifade eder. Negatif alfa ise yatırımın piyasa performansının altında kaldığını gösterir. Alfa özellikle aktif portföy yönetimi stratejilerinde önemli bir performans ölçüsüdür.

Formül:

Alfa = Gerçekleşen Getiri – Beklenen Getiri

Örnek: Portföy getirisi: %14 Beklenen getiri: %10 Alfa = %4

Alım Satım Amaçlı Finansal Varlıklar

Kategori: Finansal Raporlama

Tanım: Bu varlıklar çoğu zaman aktif olarak işlem görür ve piyasa fiyatlarındaki dalgalanmalara duyarlıdır. Kurumun niyeti bu araçları uzun süre taşımak değil, kısa vadeli ticari kazanç sağlamaktır. Bu sınıf finansal kurumların ticari portföyünü anlamada önemlidir.

Örnek: Kısa vadeli tahvil alım satımı yapan bir bankanın portföyü alım satım amaçlı finansal varlık sayılabilir.

Alpha

Kategori: Portföy Yönetimi ve Performans Ölçümü

Tanım: Alpha yatırım yöneticisinin piyasa ortalamasına göre ne kadar başarılı olduğunu ölçer. Pozitif alpha yatırımın piyasadan daha iyi performans gösterdiğini ifade eder. Portföy yönetimi ve fon performans değerlendirmesinde alpha önemli bir ölçüttür.

Formül:

Alpha = Gerçekleşen Getiri – Beklenen Getiri

Örnek: Piyasa getirisi: %10 Fon getirisi: %13 Alpha = %3

Altcoin

Kategori: Kripto Finans

Tanım: Altcoin kavramı alternative coin ifadesinden türemiştir. Bitcoin'den sonra geliştirilen kripto para projeleri genellikle altcoin olarak adlandırılır. Altcoin projeleri farklı teknolojik özelliklere sahip olabilir. Bazıları akıllı sözleşme altyapısı sunarken bazıları ödeme sistemleri veya veri depolama çözümleri geliştirmeye odaklanır. Kripto piyasasında binlerce altcoin bulunmaktadır ve bu projelerin risk profilleri oldukça farklı olabilir.

Örnek: Ethereum, Solana ve Cardano gibi projeler altcoin kategorisinde yer alır.

Altın

Kategori: Emtia Piyasası

Tanım: Altın ekonomik belirsizlik dönemlerinde güvenli liman olarak kabul edilir.

Örnek: Yatırımcılar altın satın alabilir.

Amortisman

Kategori: Muhasebe ve Finansal Analiz

Tanım: Amortisman, muhasebe ile finansal analizin kesişim noktasındaki en önemli kavramlardan biridir. Bir şirket makine, bina veya ekipman gibi uzun ömürlü bir varlık satın aldığı anda, bu tutarın tamamı tek seferde gider yazılmaz. Bunun yerine varlığın kullanım süresine yayılarak giderleştirilmesi gerekir. Bu sürece amortisman denir. Amortisman nakit çıkışı yaratmayan bir giderdir. Çünkü nakit çıkışı varlığın satın alındığı anda gerçekleşmiştir. Sonraki dönemlerde muhasebe kaydı olarak gider yazılır. Bu nedenle EBITDA gibi göstergeler hesaplanırken amortisman geri eklenir. Amortisman tutarı, şirketin faaliyet kârını, vergi matrahını ve net kârını etkiler. Sermaye yoğun sektörlerde amortismanın yüksek olması EBIT ile EBITDA arasında önemli farklar doğurabilir. Bu nedenle yatırımcılar amortismanı hem muhasebe hem de nakit akımı perspektifinden birlikte değerlendirmelidir.

Formül:

Doğrusal Amortisman Yöntemi: $\text{Yıllık Amortisman} = \frac{(\text{Varlık Maliyeti} - \text{Hurda Değeri})}{\text{Faydalı Ömür}}$

Örnek hesaplama: Bir şirketin 1.000.000 TL maliyetle bir makine satın aldığını düşünelim. Hurda değeri: 100.000 TL Faydalı ömür: 5 yıl Hesaplama: $\text{Yıllık Amortisman} = \frac{(1.000.000 - 100.000)}{5}$ $\text{Yıllık Amortisman} = 900.000 / 5$ $\text{Yıllık Amortisman} = 180.000$ TL Bu durumda her yıl 180.000 TL amortisman gideri ayrılır.

Amortization

Kategori: Bankacılık, Muhasebe ve Kredi Yapıları

Tanım: Finans ve muhasebe literatüründe amortization kavramı farklı bağlamlarda kullanılabilir. Kredi tarafında amortization, bir borcun anapara ve faiz bileşenleriyle düzenli taksitler halinde geri ödenmesini ifade eder. Muhasebe tarafında ise bazı maddi olmayan duran varlıkların maliyetinin dönemlere yayılması anlamına gelebilir. Kredi analizinde amortization schedule yani amortisman veya itfa planı, her taksidin ne kadarının faiz ve ne kadarının anaparaya gittiğini gösterir. Başlangıç dönemlerinde faiz ağırlığı yüksek olabilirken, ilerleyen dönemlerde anapara payı artar. Bu kavram özellikle mortgage, taşıt kredileri, proje finansmanı ve şirket borç yapılandırmalarında çok önemlidir.

Formül:

Kredi amortizasyonunda: $Taksit = Anapara\ Payı + Faiz\ Payı$

Örnek: 1.000.000 TL kredi için aylık taksitli ödeme planı hazırlanır. İlk taksitlerde faiz payı daha yüksek olabilir. Vade ilerledikçe anapara payı artar ve borç bakiyesi azalır.

Anapara

Kategori: Bankacılık

Tanım: Faiz hesaplamalarında anapara temel değişkendir.

Örnek: 100.000 TL anapara.

Anchoring

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Yatırımcılar çoğu zaman bir varlığın geçmiş fiyatını referans alarak karar verir. Bu durum rasyonel olmayan fiyat beklentilerine yol açabilir.

Örnek: Bir hissenin eski fiyatına takılı kalmak.

Anchoring Bias

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Anchoring bias yatırımcıların karar verirken ilk karşılaştıkları fiyat veya bilgiye aşırı önem vermesine neden olur. Bu durum yatırımcıların piyasa koşulları değişse bile eski referans noktalarına bağlı kalmasına yol açabilir.

Örnek: Bir yatırımcı bir hisseyi 50 TL'den satın aldıysa fiyat 40 TL'ye düşse bile 50 TL'yi referans almaya devam edebilir.

Arbitrage

Kategori: Finansal Piyasalar ve Ticaret Stratejileri

Tanım: Arbitraj işlemlerinde yatırımcı aynı varlığı farklı piyasalarda eş zamanlı olarak alıp satarak fiyat farkından yararlanır. Bu işlemler piyasa verimliliğini artırır çünkü fiyat farklılıklarının hızla ortadan kalkmasına yardımcı olur.

Formül:

Arbitrage Karı = Fiyat Farkı – İşlem Maliyetleri

Örnek: Bir hisse senedi borsada 100 TL iken başka bir piyasada 102 TL ise yatırımcı arbitraj yapabilir.

Arbitrage Pricing Theory

Kategori: Finans Teorisi

Tanım: Arbitrage Pricing Theory Stephen Ross tarafından geliştirilmiştir ve CAPM modeline alternatif bir yaklaşım sunar. APT modeline göre varlık getirileri tek bir risk faktörü yerine birden fazla ekonomik faktör tarafından belirlenir. Bu faktörler enflasyon, faiz oranları, ekonomik büyüme veya piyasa endeksleri gibi değişkenler olabilir. Model aynı zamanda arbitraj fırsatlarının uzun vadede ortadan kalkacağını varsayar.

Formül:

Beklenen Getiri = Risksiz Faiz + $\beta_1 F_1$ + $\beta_2 F_2$ + ... + $\beta_n F_n$

Örnek: Risksiz faiz: %3 Enflasyon faktörü etkisi: %2 Büyüme faktörü etkisi: %1 Beklenen getiri \approx %6 olabilir.

Arbitraj

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Arbitraj finansal piyasalarda fiyat farklılıklarından yararlanarak kazanç elde etmeyi ifade eder. Aynı varlık farklı piyasalarda farklı fiyatlardan işlem görüyorsa yatırımcı bu farktan yararlanabilir.

Formül:

Arbitraj Kazancı = Fiyat Farkı – İşlem Maliyetleri

Örnek: Bir hisse bir piyasada 100 TL, başka piyasada 102 TL ise arbitraj fırsatı oluşabilir.

Arsa Payı

Kategori: Gayrimenkul

Tanım: Arsa payı özellikle apartman ve site projelerinde önemlidir.

Örnek: Arsa payı 20/200 olabilir.

Arz

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Arz kavramı piyasa ekonomisinin temel yapı taşlarından biridir. Bir ürünün fiyatı arttığında üreticiler genellikle daha fazla üretim yapma eğiliminde olabilir. Arz miktarı üretim maliyetleri, teknoloji, beklentiler ve piyasa koşulları gibi birçok faktörden etkilenebilir.

Formül:

Arz fonksiyonu genellikle $Q_s = f(P)$

Örnek: Bir ürünün fiyatı yükseldiğinde üreticiler daha fazla üretim yapabilir.

Arz ve Talep Dengesi

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Piyasa dengesi fiyat mekanizması ile oluşur. Arz ve talep eğrilerinin kesiştiği noktada denge fiyatı belirlenir. Bu fiyat seviyesinde piyasada fazla veya eksik mal bulunmaz.

Formül:

Denge: $Q_s = Q_d$

Örnek: Arz ve talep eğrilerinin kesiştiği noktada piyasa dengesi oluşur.

Asit Test Oranı

Kategori: Finansal Oranlar ve Likidite Analizi

Tanım: Asit test oranı, cari oranın daha temkinli bir versiyonu olarak kabul edilir. Çünkü stoklar her zaman hızlı ve değer kaybetmeden nakde çevrilemeyebilir. Bu nedenle likidite analizinde stoklar dışarıda bırakılarak daha gerçekçi bir kısa vadeli ödeme gücü değerlendirmesi yapılır. Bu oran özellikle stok devir hızının düşük olduğu sektörlerde önem kazanır. Eğer şirketin stokları yavaş hareket ediyorsa veya değer düşüklüğü riski taşıyorsa, cari oran olduğundan daha güçlü bir görünüm verebilir. Asit test oranı bu yanılsamayı azaltmaya yardımcı olur. Oranın 1 civarında veya üzerinde olması genellikle olumlu değerlendirilir; ancak sektör yapısı, tahsilat süreleri ve ticaret modeli dikkate alınmadan kesin yargıya varılmamalıdır. Perakende, üretim ve hizmet sektörlerinde ideal seviyeler farklı olabilir.

Formül:

Asit Test Oranı = $(\text{Dönen Varlıklar} - \text{Stoklar}) / \text{Kısa Vadeli Yükümlülükler}$

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki bilanço verileri olsun: Dönen Varlıklar: 12.000.000 TL Stoklar: 4.000.000 TL Kısa Vadeli Yükümlülükler: 6.000.000 TL

Hesaplama: Asit Test Oranı = (12.000.000 - 4.000.000) / 6.000.000 Asit Test Oranı = 8.000.000 / 6.000.000 Asit Test Oranı = 1,33 Bu durumda şirketin asit test oranı 1,33 olur.

Asset Turnover

Kategori: Faaliyet Verimliliği Oranları

Tanım: Asset turnover oranı şirketin varlıklarını ne kadar verimli kullandığını gösterir. Bu oran özellikle perakende ve üretim sektörlerinde analiz edilir.

Formül:

Asset Turnover = Satış Geliri / Toplam Varlıklar

Örnek: Satış: 2 milyar TL Toplam varlıklar: 1 milyar TL Asset turnover = 2

Aşırı Güven

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Aşırı güven yatırımcıların finansal piyasalarda gereğinden fazla risk almasına neden olabilir. Bu durum özellikle deneyimsiz yatırımcılar arasında yaygındır.

Örnek: Bir yatırımcı geçmişte birkaç başarılı işlem yaptığı için sürekli doğru karar vereceğini düşünebilir.

Aşırı Güven Yanılgısı

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Aşırı güven yanılgısı yatırımcıların en sık düştüğü psikolojik hatalardan biridir. Kişi geçmişte birkaç doğru işlem yaptıktan sonra piyasayı sürekli doğru okuyabileceğini düşünebilir. Bu durum gereğinden fazla işlem yapmaya, riskli pozisyon almaya ve portföy disiplini bozacak kararlar vermeye neden olabilir. Aşırı güven, zarar olasılığını küçümsemeye ve belirsizliği hafife almaya yol açar. Bu nedenle yatırımcılar stop-loss kullanmayabilir, çeşitlendirmeyi ihmal edebilir veya tek bir senaryoya aşırı bağlanabilir. Profesyonel yatırım yöneticileri bile zaman zaman aşırı güven yanılgısına kapılabilir. Bu yüzden yatırım kararlarında sistematik analiz ve risk yönetimi büyük önem taşır.

Örnek: Yatırımcının birkaç başarılı işlem sonrası tüm sermayesiyle tek hisseye girmesi aşırı güven yanılgısına örnek olabilir.

Aşırı İşlem Yapma

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Aşırı işlem yapma çoğu zaman aşırı güven, FOMO, kontrol yanılması ve sürekli fırsat arama davranışı ile ilişkilidir. Sık işlem yapmak yatırımcının komisyon maliyetini artırabilir ve

hata yapma olasılığını yükseltebilir. Birçok yatırımcı piyasanın her hareketine tepki vermesi gerektiğini düşünür. Oysa bazı dönemlerde en doğru karar işlem yapmamak olabilir.

Örnek: Gün içinde küçük hareketlerde sürekli al-sat yapan yatırımcı aşırı işlem yapıyor olabilir.

Aşırı Tepki

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Aşırı tepki finansal piyasalarda fiyatların kısa vadede aşırı yükselmesine veya düşmesine neden olabilir.

Örnek: Olumlu bir haber sonrası hisse fiyatı aşırı yükselebilir.

Aşkın Sigorta

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Aşkın sigorta sigortalıya ek kazanç sağlamaz. Sigortacılık prensibine göre amaç zarar kadar ödeme yapmaktır, zarardan fazla değil. Bu nedenle yüksek bedel yazılması her zaman daha yüksek tazminat anlamına gelmez. Bu durum gereksiz prim ödenmesine yol açabilir.

Örnek: Gerçek değeri 1 milyon TL olan yapının 1,8 milyon TL bedelle sigortalanması aşkın sigorta olabilir.

ATM

Kategori: Bankacılık

Tanım: ATM cihazları para çekme, yatırma ve çeşitli bankacılık işlemleri için kullanılır.

Örnek: ATM'den para çekilebilir.

Ayı Piyasası

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Ayı piyasası yatırımcıların piyasalara karşı karamsar olduğu ve fiyatların genel olarak düşüş gösterdiği dönemleri ifade eder. Bu dönemlerde satış baskısı artabilir ve yatırımcı güveni azalabilir. Ayı piyasaları çoğu zaman ekonomik durgunluk, finansal kriz veya yüksek faiz ortamı ile ilişkilidir.

Formül:

Belirli bir sabit formül yoktur.

Örnek: Bir borsa endeksi kısa sürede %20 veya daha fazla düşüş yaşarsa ayı piyasasından söz edilebilir.

Azınlık İskontosu

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Azınlık pay sahipleri şirket üzerinde stratejik karar alma gücüne sahip olmadığı için bu payların değeri çoğu zaman kontrol sağlayan paylardan daha düşük kabul edilir. Bu nedenle özellikle özel şirket değerlemelerinde azınlık iskontosu kavramı kullanılır. Bu iskonto oranı şirketin yapısına, sözleşmesel haklara, likiditesine ve pay sahipliği dengesine göre değişebilir.

Formül:

Azınlık Değeri = Kontrol Değeri × (1 – Azınlık İskontosu)

Örnek: Kontrol değeri 100 milyon TL olan bir şirkette %15 azınlık iskontosu uygulanırsa azınlık bazlı değer 85 milyon TL olabilir.

Bağımsız Denetim

Kategori: Muhasebe

Tanım: Bağımsız denetim yatırımcı güvenini artırabilir.

Örnek: Denetim raporu hazırlanması.

Balance of Payments

Kategori: Uluslararası Ekonomi

Tanım: Ödemeler dengesi bir ülkenin dış ekonomik ilişkilerini sistematik şekilde gösteren önemli makroekonomik göstergelerden biridir. Bu hesap sistemi cari işlemler hesabı, sermaye hesabı ve finans hesabı gibi alt bölümlerden oluşur. Cari işlemler hesabı mal ve hizmet ticaretini içerirken finans hesabı sermaye hareketlerini gösterir. Bu hesapların toplamı teorik olarak dengede olmalıdır çünkü her uluslararası işlem çift taraflıdır. Ödemeler dengesi analizi döviz kuru dinamikleri, dış finansman ihtiyacı ve küresel sermaye akımlarının anlaşılması açısından kritik öneme sahiptir.

Formül:

Ödemeler Dengesi = Cari Hesap + Sermaye Hesabı + Finans Hesabı

Örnek: Cari açık: -20 milyar \$ Finans hesabı: +20 milyar \$ Bu durumda ödemeler dengesi dengelenmiş olur.

Balon Patlaması

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Balon patlaması, piyasa balonunun sürdürülemez hale gelmesi sonucu yatırımcıların hızla satışa yönelmesiyle ortaya çıkar. Bu tür dönemlerde fiyatlar çok kısa sürede büyük

kayıplar yaşayabilir. Panik satışları, kaldıraçlı pozisyonların çözülmesi ve güven kaybı bu süreci hızlandırabilir. Balon patlamaları yalnızca yatırımcıları değil, bazen geniş ekonomiyi de etkileyebilir. Bu nedenle fiyat hareketlerinin ekonomik temelden ne kadar uzaklaştığını analiz etmek önemlidir.

Örnek: Aşırı yükselen bir varlığın birkaç hafta içinde sert düşmesi balon patlaması olarak değerlendirilebilir.

Banka

Kategori: Bankacılık

Tanım: Bankalar finansal sistemin temel kurumlarıdır. Tasarruf sahiplerinden mevduat toplayarak bu fonları kredi olarak ekonomiye aktarırlar. Bankalar aynı zamanda ödeme sistemleri, yatırım hizmetleri ve finansal aracılık faaliyetleri yürütür.

Örnek: Ticari bankalar bireylere ve şirketlere kredi sağlayabilir.

Basel Accords

Kategori: Bankacılık Düzenlemeleri

Tanım: Basel düzenlemeleri Basel I, Basel II ve Basel III olmak üzere üç ana aşamadan oluşur. Bu düzenlemeler bankaların sermaye yapısını güçlendirmek ve finansal sistemin dayanıklılığını artırmak amacıyla geliştirilmiştir. Basel III özellikle 2008 küresel finans krizinden sonra bankaların daha güçlü sermaye yapısına sahip olmasını hedefleyen kuralları içermektedir.

Formül:

Basel kuralları risk ağırlıklı varlık hesaplamalarına dayanır.

Örnek: Bir bankanın kredi portföyü risk ağırlıklarına göre değerlendirilir ve sermaye gereksinimi buna göre belirlenir.

Basel Düzenlemeleri

Kategori: Bankacılık ve Finansal Düzenleme

Tanım: Basel düzenlemeleri Bankacılık Denetim Komitesi tarafından geliştirilmiştir. Bu düzenlemeler bankaların sermaye yeterliliğini, risk yönetimini ve finansal dayanıklılığını güçlendirmeyi amaçlar. Basel I, Basel II ve Basel III olarak bilinen düzenlemeler bankaların kredi, piyasa ve operasyonel risklere karşı yeterli sermaye bulundurmasını zorunlu kılar. 2008 küresel finans krizinden sonra Basel III düzenlemeleri bankacılık sektöründe çok daha sıkı sermaye ve likidite kuralları getirmiştir.

Formül:

Basel kuralları risk ağırlıklı varlıklar üzerinden sermaye gerekliliklerini belirler.

Örnek: Basel III kapsamında bankaların minimum sermaye yeterlilik oranı %8 civarındadır.

Basit Faiz

Kategori: Finansal Matematik

Tanım: Basit faiz hesaplamasında faiz her dönem yalnızca başlangıç anaparası üzerinden hesaplanır. Daha önce kazanılan faiz tutarı yeni faiz hesaplamasına dahil edilmez. Bu yöntem genellikle kısa vadeli finansal işlemlerde kullanılır.

Formül:

$$\text{Basit Faiz} = \text{Anapara} \times \text{Faiz Oranı} \times \text{Süre}$$

Örnek: 10.000 TL anapara %10 faiz 2 yıl Faiz = $10.000 \times 0,10 \times 2$ Faiz = 2.000 TL

Basit Hareketli Ortalama

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: Basit hareketli ortalama fiyat verilerini yumuşatarak trendi daha net göstermeyi amaçlar.

Formül:

$$\text{SMA} = \text{Toplam Fiyat} / \text{Gün Sayısı}$$

Örnek: 20 günlük SMA.

Baz Etkisi

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Baz etkisi özellikle enflasyon, büyüme ve sanayi üretimi gibi yıllık değişimle takip edilen verilerde önemlidir. Önceki yılın çok düşük bir seviyesi, mevcut artışı olduğundan büyük gösterebilir; çok yüksek seviyesi ise mevcut performansı olduğundan zayıf gösterebilir. Bu nedenle yıllık oranların yorumunda baz dönemin koşulları mutlaka dikkate alınmalıdır.

Örnek: Geçen yıl çok düşük kalan enflasyon verisi nedeniyle bu yıl yıllık enflasyon oranı baz etkisiyle sert yükselebilir.

Baz Puan

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Finansal piyasalarda küçük oran değişimlerini daha net ifade etmek için baz puan kullanılır. 1 baz puan = %0,01 anlamına gelir. Özellikle faiz, getiri, spread ve CDS değişimlerinde yaygın olarak kullanılır. Merkez bankası kararları ve tahvil piyasası yorumlarında baz puan ifadesi çok sık görülür.

Formül:

100 Baz Puan = %1,00

Örnek: Politika faizinin 250 baz puan artırılması, faizin %2,50 yükselmesi anlamına gelir.

Baz Riski

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Bir hedge işlemi teoride riski azaltmak için yapılır; ancak korunan pozisyon ile hedge aracının fiyat dinamikleri birebir örtüşmezse risk tamamen ortadan kalkmaz. Bu uyumsuzluktan baz riski doğar. Baz riski emtia, faiz, döviz ve türev ürün işlemlerinde sık görülür.

Formül:

Baz = Korunan Varlık Fiyatı – Hedge Aracı Fiyatı

Örnek: Fiziki ürün fiyatı ile futures kontrat fiyatı farklı hızlarda hareket ederse baz riski oluşabilir.

Bedelli Sermaye Artırımı

Kategori: Sermaye Piyasaları

Tanım: Bu işlem şirketin finansman ihtiyacını karşılamak için yapılabilir.

Örnek: Yatırımcılar yeni hisseleri satın alabilir.

Bedelsiz Sermaye Artırımı

Kategori: Sermaye Piyasaları

Tanım: Bu işlem yatırımcılara ücretsiz hisse verilmesi anlamına gelir.

Örnek: Şirket %100 bedelsiz verebilir.

Behavioral Finance

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Davranışsal finans, geleneksel finans teorisinin yatırımcıların tamamen rasyonel olduğu varsayımını sorgulayan bir yaklaşımdır. Bu disiplin, yatırımcıların kararlarının yalnızca matematiksel ve ekonomik faktörlerden değil aynı zamanda psikolojik faktörlerden de etkilendiğini savunur. Bu yaklaşım yatırımcıların korku, aşırı güven, sürü davranışı veya kayıp korkusu gibi psikolojik etkiler nedeniyle rasyonel olmayan kararlar alabileceğini ortaya koyar. Davranışsal finans özellikle borsa balonları, piyasa çöküşleri ve yatırımcıların irrasyonel hareketleri gibi olguları açıklamak için geliştirilmiştir.

Örnek: Bir yatırımcı zarar eden hisseleri satmak istemez çünkü kaybı kabul etmek psikolojik olarak zor olabilir.

Beklenen Getiri

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Beklenen getiri geçmiş veriler veya olasılık dağılımları kullanılarak hesaplanabilir.

Formül:

$$\text{Beklenen Getiri} = \sum (\text{Olasılık} \times \text{Getiri})$$

Örnek: %50 ihtimalle %10 getiri, %50 ihtimalle %20 getiri varsa beklenen getiri %15 olur.

Beklenen Kayıp

Kategori: Kredi Analizi

Tanım: Beklenen kayıp kredi riski yönetiminin merkezindeki ölçülerden biridir. Temerrüt olasılığı, kayıp verme oranı ve risk tutarı birlikte değerlendirilerek hesaplanır. Bankalar karşılık politikaları, fiyatlama ve risk yönetimi kararlarında beklenen kayıp yaklaşımını kullanır.

Formül:

$$\text{Beklenen Kayıp} = \text{PD} \times \text{LGD} \times \text{EAD}$$

Örnek: PD %2, LGD %50 ve EAD 10 milyon TL ise beklenen kayıp 100 bin TL olur.

Beklenmeyen Kayıp

Kategori: Kredi Analizi

Tanım: Beklenmeyen kayıp sermaye yeterliliği ve risk tamponu açısından çok önemlidir. Çünkü karşılıklar genellikle beklenen kayıp için ayrılırken, özsermaye beklenmeyen kayıpları karşılamak için gereklidir. Bu kavram özellikle bankacılık düzenlemelerinde ve ekonomik sermaye hesaplamalarında merkezi rol oynar.

Örnek: Aynı anda çok sayıda müşterinin temerrüde düşmesi beklenmeyen kayıp yaratabilir.

Beklenti Sapması

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Yatırımcılar çoğu zaman objektif sonucu değil, kendi beklentileri ile gerçekleşen sonuç arasındaki farkı esas alarak tepki verir. Bu durum piyasa yorumlarını yanıltabilir. Şirketin iyi bilanço açıklamasına rağmen hisse düşüyorsa, sorun bazen bilanço değil yatırımcı beklentisinin aşırı yüksek olması olabilir.

Örnek: Beklentinin altında kalan ama yine de güçlü olan bir bilanço sonrası yatırımcının hayal kırıklığı yaşamaması beklenti sapmasına örnektir.

Beklenti Yönetimi

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Finansal piyasalar çoğu zaman gerçekleşen veriden çok beklenen veriye tepki verir. Bu nedenle bir haber kötü olsa bile beklentiden iyi geldiğinde piyasa olumlu tepki verebilir. Beklenti yönetimi özellikle merkez bankası kararları, şirket bilançoları ve makro verilerde önemlidir.

Örnek: Faiz kararı beklendiği kadar sert değilse piyasa olumlu karşılayabilir.

Benchmark

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Fon yöneticileri performanslarını benchmark ile karşılaştırabilir.

Örnek: BIST 100 benchmark olabilir.

Benzer Şirket Analizi

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Benzer şirket analizi piyasa temelli değerlendirme yöntemlerinden biridir. Bu yöntemde benzer şirketlerin değerlendirme çarpanları incelenerek analiz edilen şirket için değer tahmini yapılır.

Formül:

Şirket Değeri \approx Sektör Çarpanı \times Finansal Gösterge

Örnek: Sektör EV/EBITDA çarpanı 7x olabilir.

Beta

Kategori: Portföy Yönetimi ve Risk Analizi

Tanım: Beta katsayısı yatırımın piyasa dalgalanmalarına ne kadar duyarlı olduğunu gösterir. Beta değeri 1 ise yatırımın piyasa ile aynı yönde hareket ettiği kabul edilir. Beta değeri 1'den büyükse yatırım piyasa hareketlerine göre daha oynak kabul edilir. 1'den küçükse daha düşük volatiliteye sahip olduğu düşünülür. Portföy yönetiminde beta yatırım riskini ölçmek için önemli bir araçtır.

Formül:

Beta = $\text{Cov}(R_i, R_m) / \text{Var}(R_m)$

Örnek: Beta = 1,3 ise piyasa %10 yükseldiğinde yatırım yaklaşık %13 yükselir.

Beta Coefficient

Kategori: Finans Teorisi ve Risk Analizi

Tanım: Beta katsayısı bir hisse senedinin piyasa hareketlerine ne kadar duyarlı olduğunu gösterir. Beta değeri 1 ise hisse piyasa ile aynı yönde hareket eder. Beta 1'den büyükse hisse senedi piyasadan daha volatil olabilir. Beta 1'den küçükse daha düşük riskli kabul edilebilir.

Formül:

$$\text{Beta} = \text{Cov}(R_i, R_m) / \text{Var}(R_m)$$

Örnek: Beta = 1,5 ise piyasa %10 yükseldiğinde hisse yaklaşık %15 yükselme eğiliminde olabilir.

Beta Katsayısı

Kategori: Yatırım Analizi ve Şirket Değerleme

Tanım: Beta katsayısı, bir hisse senedinin genel piyasa hareketlerine göre ne kadar dalgalandığını anlamaya yardımcı olur. Beta değeri 1 ise ilgili varlık piyasa ile aynı yönde ve benzer ölçüde hareket ediyor kabul edilir. Beta 1'den büyükse daha oynak, 1'den küçükse daha düşük oynaklık gösterdiği düşünülür. Bu kavram özellikle CAPM modelinde özsermaye maliyeti hesaplamasında kullanılır. Çünkü yatırımcıların beklediği getiri, risksiz faiz oranı ve piyasa risk primi kadar, ilgili şirketin piyasa riskine ne kadar duyarlı olduğuna da bağlıdır. Beta yalnızca geçmiş verilere dayanır ve geleceği kesin olarak garanti etmez. Ayrıca şirketin faaliyet yapısı, borçluluk seviyesi ve sektör özellikleri de betayı etkileyebilir. Bu nedenle değerlendirme çalışmalarında ham beta, kaldıraçlı beta ve kaldıraçsız beta gibi kavramlar birlikte değerlendirilir.

Formül:

$$\text{Beta} = \text{Cov}(R_i, R_m) / \text{Var}(R_m) \text{ Burada: } R_i = \text{ilgili varlığın getirisi } R_m = \text{piyasa getirisi}$$

Örnek hesaplama: Bir hisselerin getirileri ile piyasa getirileri üzerinden aşağıdaki değerler hesaplanmış olsun: $\text{Cov}(R_i, R_m) = 0,030$ $\text{Var}(R_m) = 0,020$ Hesaplama: $\text{Beta} = 0,030 / 0,020$ $\text{Beta} = 1,50$ Bu durumda hisse senedinin beta katsayısı 1,50 olur. Yorum: Bu hisse, piyasaya göre daha yüksek dalgalanma eğilimindedir. Piyasa %10 yükseldiğinde veya düştüğünde, hisse teorik olarak yaklaşık %15 yönlü hareket gösterebilir.

Beta Portföy

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Beta değeri yüksek portföyler piyasa hareketlerine daha duyarlıdır.

Formül:

$$\text{Beta} = \text{Cov}(R_p, R_m) / \text{Var}(R_m)$$

Örnek: Beta 1.3 olabilir.

BIST 100

Kategori: Sermaye Piyasaları

Tanım: BIST 100 endeksi Türkiye hisse senedi piyasasının genel performansını yansıtmak için yaygın şekilde kullanılır.

Örnek: BIST 100 yatırımcılar tarafından yakından takip edilir.

Bid-Ask Spread

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Finansal piyasalarda yatırımcılar bir varlığı alıf fiyatından satın alabilir ve satıf fiyatından satabilir. Bu iki fiyat arasındaki fark bid-ask spread olarak adlandırılır. Spread genellikle piyasa likiditesi ile ilişkilidir. Likiditesi yüksek piyasalarda spread daha dar olur.

Formül:

Spread = Ask Fiyatı – Bid Fiyatı

Örnek: Bid fiyatı: 100 TL Ask fiyatı: 101 TL Spread = 1 TL

Bilanço

Kategori: Finansal Tablolar

Tanım: Bilanço işletmenin finansal durumunu gösteren temel tablolardan biridir. Bu tabloda şirketin sahip olduğu varlıklar (aktifler) ile bu varlıkların hangi kaynaklarla finanse edildiği (pasifler ve özsermaye) gösterilir. Bilanço belirli bir tarih itibarıyla hazırlanır ve işletmenin finansal gücü hakkında önemli bilgiler verir. Yatırımcılar, kreditorler ve yöneticiler bilanço verilerini analiz ederek şirketin finansal sağlığını değerlendirebilir.

Formül:

Aktif = Pasif

Örnek: Bir şirketin aktif toplamı 10 milyon TL ise pasif toplamı da 10 milyon TL olmak zorundadır.

Bilanço Hesapları

Kategori: Muhasebe

Tanım: Bu hesaplar finansal durumun analiz edilmesinde kullanılır.

Örnek: Kasa hesabı.

Bileşik Faiz

Kategori: Finansal Matematik

Tanım: Bileşik faiz yatırım dünyasında önemli bir kavramdır çünkü zaman içinde sermayenin büyümesini hızlandırır. Bu sistemde her dönemde kazanılan faiz anaparaya eklenir ve sonraki dönemlerde yeni faiz hesaplamasına dahil edilir. Uzun vadeli yatırımlarda bileşik faiz etkisi oldukça güçlü olabilir.

Formül:

$$\text{Gelecek Değer} = \text{Anapara} \times (1 + r)^t$$

Örnek: 10.000 TL %10 faiz 3 yıl $FV = 10.000 \times (1,10)^3$ $FV \approx 13.310$ TL

Bilgi Memorandumu

Kategori: Yatırım Bankacılığı

Tanım: Bilgi memorandumu potansiyel yatırımcılara daha ayrıntılı bilgi vermek amacıyla hazırlanır. Şirket tarihçesi, ürünler, pazar analizi, finansal performans, yönetim yapısı, yatırım tezi ve işlem çerçevesi gibi başlıklar detaylı şekilde yer alır. Birleşme ve satın alma süreçlerinde, gizlilik sözleşmesi sonrasında potansiyel alıcılara paylaşılması yaygındır.

Örnek: Orta ölçekli bir teknoloji şirketinin satış sürecinde alıcılara detaylı bilgi memorandumu gönderilebilir.

Bilgi Notu

Kategori: Yatırım Bankacılığı

Tanım: Yatırım bankacılığı ve kurumsal finans süreçlerinde bilgi notu, potansiyel yatırımcıya veya alıcıya şirket hakkında ilk genel çerçeveyi vermek için hazırlanır. Faaliyet konusu, finansal özet, büyüme hikayesi, yatırım tezi ve işlem özeti bu belgede yer alabilir. Bilgi notu çoğu zaman daha detaylı dokümanların ön aşaması niteliğindedir.

Örnek: Bir satın alma sürecinde potansiyel alıcılara ilk aşamada kısa bilgi notu gönderilebilir.

Bilgi Oranı

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Bilgi oranı aktif portföy yönetiminin etkinliğini ölçmek için kullanılır.

Formül:

$$\text{Bilgi Oranı} = \text{Alfa} / \text{Takip Hatası}$$

Örnek: %4 alfa ve %2 takip hatası olan portföyün bilgi oranı 2 olur.

Birikmiş Kupon

Kategori: Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Tahvil el değiştirdiğinde, mevcut dönemde işlemiş faiz de yeni alıcı tarafından satıcıya ödenir. Bu tutar birikmiş kupon olarak adlandırılır. Birikmiş kupon hesabı, tahvilin kupon oranına, nominal değerine ve geçen gün sayısına bağlıdır. Özellikle ikincil piyasa işlemlerinde çok önemlidir.

Formül:

Birikmiş Kupon = Nominal Değer × Kupon Oranı × Geçen Gün / Dönem Gün Sayısı

Örnek: 1.000 TL nominal değerli ve yıllık %12 kuponlu tahvilde yarım dönem geçmişse birikmiş kupon yaklaşık 60 TL olabilir.

Birincil Bütçe Dengesi

Kategori: Kamu Maliyesi

Tanım: Birincil denge, kamu maliyesinin faiz yükü hariç temel performansını ölçmek için kullanılır. Çünkü geçmiş borçların faiz ödemeleri çıkarıldığında, devletin cari mali disiplin gücü daha net görülebilir. Borç sürdürülebilirliği analizlerinde çok önemli bir göstergedir.

Formül:

Birincil Denge = Kamu Gelirleri – (Toplam Harcamalar – Faiz Giderleri)

Örnek: Gelirler 1 trilyon TL, toplam harcamalar 1,1 trilyon TL ve faiz giderleri 150 milyar TL ise birincil denge +50 milyar TL olur.

Birincil Piyasa

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Şirketler halka arz yoluyla birincil piyasada sermaye toplayabilir.

Formül:

Belirli bir formül yoktur.

Örnek: IPO işlemleri birincil piyasada gerçekleşir.

Birleşik Oran

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Birleşik oran özellikle hayat dışı sigortacılıkta çok önemli bir göstergedir. Oranın 100'ün altında olması teknik açıdan kârlılığa işaret edebilir. 100'ün üzerindeki oran ise teknik zarara işaret edebilir. Bu oran yatırım gelirleri hariç çekirdek sigortacılık performansını değerlendirmede kullanılır.

Formül:

Birleşik Oran = Hasar Oranı + Gider Oranı

Örnek: Hasar oranı %65, gider oranı %25 ise birleşik oran %90 olur.

Birleşme

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Birleşme işlemleri şirketlerin ölçek büyütme, maliyet avantajı yaratma, yeni pazarlara girme veya rekabet gücünü artırma amacıyla başvurduğu kurumsal yapılanma yöntemlerinden biridir. Birleşme sonrasında taraflardan biri hukuken sona erebilir veya yeni bir şirket yapısı kurulabilir. Birleşmeler yatay, dikey veya karma nitelikte olabilir. Aynı sektörde faaliyet gösteren iki şirketin birleşmesi yatay birleşme, tedarik zincirinin farklı halkalarında yer alan şirketlerin birleşmesi ise dikey birleşme olarak değerlendirilebilir. Birleşme işlemleri değerlendirme, sinerji analizi, hukuki inceleme, vergi planlaması ve düzenleyici onay süreçleri içerdiği için oldukça kapsamlıdır.

Örnek: Aynı sektörde faaliyet gösteren iki gıda şirketinin tek çatı altında birleşmesi birleşme işlemine örnektir.

Bitcoin

Kategori: Kripto Finans ve Dijital Varlıklar

Tanım: Bitcoin, 2008 yılında yayımlanan teknik bir doküman ile ortaya çıkmış ve 2009 yılında hayata geçirilmiştir. Temel amacı, merkezi bir otoriteye ihtiyaç duymadan kullanıcılar arasında eşler arası dijital değer transferi sağlamaktır. Bitcoin ağı, işlemleri doğrulamak ve ağı güvence altına almak için Proof of Work adı verilen bir uzlaşma mekanizması kullanır. Toplam arzın sınırlı olması, Bitcoin'in çoğu yatırımcı tarafından dijital kıt varlık veya dijital altın olarak görülmesine neden olmuştur. Bitcoin hem ödeme sistemi hem de alternatif yatırım aracı olarak değerlendirilir. Ancak yüksek fiyat dalgalanmaları, düzenleyici riskler ve işlem kapasitesi tartışmaları nedeniyle dikkatli analiz gerektirir.

Formül:

Toplam Bitcoin arzı mantığı: Maksimum Arz \approx 21.000.000 BTC Madencilik ödülü belirli dönemlerde yarılanır.

Örnek: Bir yatırımcı 0,10 BTC satın alır. Bitcoin fiyatı 2.000.000 TL ise pozisyon değeri 200.000 TL olur. Fiyat %10 artarsa pozisyon değeri 220.000 TL'ye yükselir.

Black-Scholes Model

Kategori: Opsiyon Fiyatlama Modelleri

Tanım: Black-Scholes modeli 1973 yılında geliştirilmiştir ve modern finans teorisinin önemli bir parçasıdır. Bu model opsiyon fiyatlarını dayanak varlık fiyatı, volatilité, faiz oranı ve vade gibi faktörlere göre hesaplar. Bu model özellikle Avrupa tipi opsiyonların fiyatlanmasında yaygın şekilde kullanılır.

Formül:

$$C = S \times N(d1) - K \times e^{(-rt)} \times N(d2)$$

Örnek: Bir hisse senedinin fiyatı, volatilitesi ve faiz oranı kullanılarak opsiyon fiyatı hesaplanabilir.

Black-Scholes Modeli

Kategori: Finansal Modelleme

Tanım: 1973 yılında geliştirilen Black-Scholes modeli modern finansın en önemli modellerinden biridir.

Formül:

Opsiyon fiyatlama formülü

Modelde volatilité, faiz ve vade kullanılır.

Blockchain

Kategori: Kripto Finans ve Dijital Varlıklar

Tanım: Blockchain teknolojisi, merkezi bir otoriteye ihtiyaç duymadan işlem kayıtlarının birçok katılımcı arasında eş zamanlı tutulmasını sağlar. Bu yapı sayesinde veriler tek bir sunucuda değil, ağdaki çok sayıda düğümde saklanır. Her yeni işlem bloğu, önceki blokla kriptografik olarak bağlanır ve bu durum veri bütünlüğünü güçlendirir. Blockchain'in en önemli özelliklerinden biri değiştirilemezliktir. Ağda yeterli uzlaşma sağlandıktan sonra geçmiş kayıtların geriye dönük değiştirilmesi son derece zor hale gelir. Bu nedenle finans, tedarik zinciri, dijital kimlik ve sözleşme yönetimi gibi birçok alanda kullanım potansiyeli bulunmaktadır. Kripto varlıklar blockchain üzerinde çalışan en bilinen kullanım örneklerinden biridir. Ancak blockchain yalnızca kripto paralarla sınırlı değildir. Dağıtık kayıt altyapısı sayesinde finansal işlemlerden varlık tokenizasyonuna kadar geniş bir kullanım alanı sunar.

Formül:

Belirli bir klasik finans formülü yoktur. Temel mantık: Önceki Blok Hash'i + Yeni İşlemler + Kriptografik Doğrulama = Yeni Blok

Örnek: Bir ağda A kişisi B kişisine 1 dijital varlık gönderdiğinde bu işlem yeni blok içinde kaydedilir. Blok ağa dağıtılır, doğrulanır ve zincire eklenir. Bu kayıt sonradan izlenebilir hale gelir.

Boğa Piyasası

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Boğa piyasası yatırımcıların piyasalara karşı iyimser olduğu ve fiyatların genel olarak yükseldiği dönemleri ifade eder. Bu dönemlerde yatırımcı güveni artar, işlem hacmi yükselir ve piyasaya yeni sermaye girişi olabilir. Boğa piyasası genellikle ekonomik büyüme, düşük faiz oranları ve güçlü şirket kârlılıkları ile ilişkilidir. Ancak aşırı iyimserlik bazı durumlarda varlık fiyatlarının gerçek değerlerinin üzerine çıkmasına da neden olabilir.

Örnek: Bir borsa endeksinin uzun süre boyunca sürekli yükselmesi boğa piyasası olarak yorumlanabilir.

Bollinger Bandı

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: Bollinger bantları fiyatın aşırı alım veya aşırı satım seviyelerini gösterebilir.

Formül:

$$\text{Üst Bant} = MA + 2\sigma$$

Örnek: Fiyat üst banda dokunduğunda satış sinyali olabilir.

Bond

Kategori: Tahvil ve Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Tahvil olarak da bilinen bond, ihraç eden kurumun yatırımcılardan borç aldığı ve belirli bir vadede geri ödeme taahhüdünde bulunduğu finansal araçtır. Tahviller genellikle belirli aralıklarla faiz ödemesi yapar ve vade sonunda anapara yatırımcıya geri ödenir. Tahviller devletler, şirketler ve uluslararası kuruluşlar tarafından ihraç edilebilir. Devlet tahvilleri genellikle daha düşük riskli kabul edilirken şirket tahvilleri daha yüksek getiri sunabilir ancak risk seviyesi de daha yüksek olabilir. Tahvil piyasaları küresel finans sisteminin önemli bir parçasıdır ve faiz oranları, enflasyon beklentileri ve kredi riski gibi faktörlerden etkilenir.

Formül:

$$\text{Tahvil Fiyatı} = \text{Kupon Ödemelerinin Bugünkü Değeri} + \text{Anaparanın Bugünkü Değeri}$$

Örnek: Nominal değer: 1.000 TL Kupon oranı: %8 Vade: 5 yıl Yatırımcı her yıl 80 TL faiz geliri elde eder.

Borç / Özkaynak Oranı

Kategori: Finansal Oranlar

Tanım: Bu oran şirketin finansal kaldıraç seviyesini gösterir. Yüksek oran şirketin daha fazla borç kullandığını ifade edebilir. Finansal risk analizi açısından önemli bir göstergedir.

Formül:

$$\text{Borç} / \text{Özkaynak} = \text{Toplam Borç} / \text{Özkaynak}$$

Örnek: Borç 5 milyon TL ve özkaynak 2 milyon TL ise oran 2,5 olur.

Borç Benzeri Kalemler

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: İşlem fiyatlamasında yalnızca banka kredileri değil; ortaklara borçlar, leasing yükümlülükleri, bazı dava karşılıkları, ödenmemiş vergi borçları veya benzeri ekonomik yükümlülükler de borç benzeri sayılabilir. Bu kalemler özsermaye değerinden düşülerek yatırımcının gerçek ekonomik ödeme seviyesini yansıtmak için kullanılır.

Formül:

$$\text{Özsermaye Değeri} = \text{Şirket Değeri} - \text{Net Borç} - \text{Borç Benzeri Kalemler} + \text{Nakit Benzeri Düzeltmeler}$$

Örnek: Satıcı bilançosunda banka kredisi dışında 8 milyon TL ödenmemiş vergi yükü varsa bu kalem borç benzeri kabul edilebilir.

Borç Çevirme Oranı

Kategori: Kamu Maliyesi ve Borç Yönetimi

Tanım: Borç çevirme oranı özellikle kamu borç yönetiminde önemli bir göstergedir. Oranın %100'ün üzerinde olması, vadesi gelen borçtan daha fazla yeni borçlanma yapıldığını gösterir. %100'ün altında olması ise borç stokunda azalma yönünde yorumlanabilir. Bu oran borçlanma stratejisi, piyasa erişimi ve finansman koşulları hakkında fikir verir.

Formül:

$$\text{Borç Çevirme Oranı} = \text{Yeni Borçlanma} / \text{Vadesi Gelen Borç}$$

Örnek: Vadesi gelen borç 100 milyar TL ve yeni borçlanma 120 milyar TL ise borç çevirme oranı %120 olur.

Borç Maliyeti

Kategori: Şirket Değerleme ve Finansman

Tanım: Borç maliyeti, sermaye yapısının en önemli unsurlarından biridir ve özellikle WACC hesaplamasında kritik rol oynar. Şirketler yatırımlarını yalnızca özsermaye ile değil, aynı zamanda kredi, tahvil, leasing ve benzeri borç araçlarıyla da finanse edebilir. Bu borçlanmanın bir bedeli vardır ve bu bedel borç maliyeti olarak değerlendirilir. Borç maliyeti hesaplanırken

çoğu zaman vergi sonrası yaklaşım kullanılır. Bunun nedeni, faiz giderlerinin vergi matrahından düşülebilmesi ve dolayısıyla bir vergi kalkanı yaratmasıdır. Bu nedenle borç finansmanı, özsermaye finansmanına göre daha düşük maliyetli görünebilir. Ancak düşük borç maliyeti her zaman avantaj anlamına gelmez. Borç seviyesi yükseldikçe finansal risk de artar. Şirketin nakit akımları dalgalıysa veya faiz oranları yükselirse, borcun sürdürülebilirliği zorlaşabilir. Bu nedenle borç maliyeti, sadece faiz oranı olarak değil, risk ve sermaye yapısı dengesi içinde değerlendirilmelidir.

Formül:

Vergi Sonrası Borç Maliyeti = Faiz Oranı × (1 - Vergi Oranı)

Örnek hesaplama: Bir şirketin ortalama borçlanma faiz oranının %24 olduğunu ve kurumlar vergisi oranının %25 olduğunu varsayalım. Hesaplama: Vergi Sonrası Borç Maliyeti = %24 × (1 - 0,25) Vergi Sonrası Borç Maliyeti = %24 × 0,75 Vergi Sonrası Borç Maliyeti = %18 Bu durumda şirketin vergi sonrası borç maliyeti %18 olur.

Borç Oranı

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Borç oranı şirketin varlıklarının ne kadarının borçla finanse edildiğini gösterir.

Formül:

Borç Oranı = Toplam Borç / Toplam Varlık

Örnek: Borç 5 milyon TL ve varlık 10 milyon TL ise oran %50 olur.

Borç Özsermaye Oranı

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Bu oran şirketin borç finansmanı ile özsermaye finansmanı arasındaki dengeyi gösterir.

Formül:

Borç / Özsermaye = Toplam Borç / Özsermaye

Örnek: Borç 4 milyon TL ve özsermaye 2 milyon TL ise oran 2 olur.

Borç/Özsermaye Oranı

Kategori: Finansal Oranlar ve Sermaye Yapısı

Tanım: Borç/özsermaye oranı, sermaye yapısının en temel göstergelerinden biridir. Şirketin faaliyetlerini ne ölçüde borç ile, ne ölçüde özkaynakla finanse ettiğini ortaya koyar. Yüksek oran, daha agresif borçlanma yapısına işaret edebilir; düşük oran ise daha muhafazakâr finansman politikasını düşündürebilir. Borç kullanımı şirket için faydalı olabilir çünkü özsermaye getirisini artırabilir ve vergi kalkanı etkisi sağlayabilir. Ancak aşırı borçluluk, faiz yükünü ve refinansman

riskini artırarak finansal kırılganlık yaratabilir. Bu nedenle oran yorumlanırken yalnızca büyüklüğe değil, şirketin nakit üretim kapasitesine ve sektör özelliklerine de bakmak gerekir. Sermaye yoğun sektörlerde bu oran doğal olarak daha yüksek olabilir. Hizmet veya teknoloji sektörlerinde ise daha düşük seviyeler normal kabul edilebilir. Bu yüzden sektör karşılaştırması önemlidir.

Formül:

Borç/Özsermaye Oranı = Toplam Borç / Özsermaye

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki veriler olsun: Toplam Borç: 90.000.000 TL
Özsermaye: 60.000.000 TL Hesaplama: Borç/Özsermaye Oranı = 90.000.000 / 60.000.000 Borç/Özsermaye Oranı = 1,50 Bu durumda şirketin borç/özsermaye oranı 1,50 olur.

Borçlanma Aracı

Kategori: Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Borçlanma araçlarında yatırımcı ihraççıya fon sağlar ve karşılığında faiz geliri veya iskontolu getiri elde eder. Tahvil ve bono bu gruba girer. Bu araçlar devletler, bankalar ve şirketler tarafından ihraç edilebilir. Borçlanma araçları, ortaklık vermeden finansman sağlama açısından şirketler için önemlidir. Yatırımcı için ise düzenli gelir potansiyeli sunabilir.

Örnek: Şirket tahvili bir borçlanma aracıdır.

Borsa

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Borsalar yatırımcıların hisse senedi, tahvil ve diğer finansal varlıkları alıp satmasını sağlayan organize piyasalardır. Borsa işlemleri genellikle elektronik platformlar üzerinden gerçekleştirilir.

Örnek: Borsa İstanbul Türkiye'nin ana menkul kıymet borsasıdır.

Borsa Yatırım Fonu

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Borsa yatırım fonları yani ETF'ler yatırımcılara düşük maliyetli ve kolay erişilebilir portföy çeşitlendirmesi sağlar. Bu fonlar genellikle belirli bir endeksi takip eder. ETF'ler borsada hisse senedi gibi alınıp satılabilir.

Formül:

ETF Değeri \approx Takip edilen endeksin performansı

Örnek: Bir ETF BIST 30 endeksini takip edebilir.

Boşluk Oranı

Kategori: Gayrimenkul Yatırımı

Tanım: Bu oran yatırım riskini gösterebilir.

Formül:

$$\text{Boşluk} = \text{Boş Alan} / \text{Toplam Alan}$$

Örnek: %10 boşluk oranı.

Break Even Point

Kategori: Finansal Planlama ve Karlılık Analizi

Tanım: Başabaş noktası analizi işletmelerin maliyet yapısını anlamak için kullanılır. Bu analizde sabit maliyetler, değişken maliyetler ve satış fiyatı dikkate alınır. Başabaş noktasının üzerinde yapılan satışlar kâr yaratmaya başlar.

Formül:

$$\text{Break Even} = \text{Sabit Maliyet} / (\text{Birim Fiyat} - \text{Birim Değişken Maliyet})$$

Örnek: Sabit maliyet: 100.000 TL Satış fiyatı: 50 TL Değişken maliyet: 30 TL Break even = $100.000 / (50 - 30)$ Break even = 5.000 adet

Brüt Kâr

Kategori: Finansal Analiz ve Gelir Tablosu

Tanım: Brüt kâr, bir şirketin ürün veya hizmet satışı üzerinden ne kadar temel ekonomik değer yarattığını gösteren ilk önemli kârlılık göstergesidir. Henüz genel yönetim, pazarlama, finansman ve vergi giderleri dikkate alınmamıştır. Bu gösterge özellikle fiyatlama gücü, maliyet kontrolü ve üretim verimliliği açısından çok önemlidir. Brüt kârı güçlü olan şirketler, maliyetlerini daha iyi yönetebiliyor veya daha yüksek fiyatlama gücüne sahip olabiliyor olabilir. Brüt kârın dönemler arası değişimi, satış hacmindeki büyüme kadar maliyet yapısındaki gelişmeleri de anlamaya yardımcı olur. Satışlar artarken brüt kâr düşüyorsa, bu durum maliyet baskısına veya marj erozyonuna işaret edebilir.

Formül:

$$\text{Brüt Kâr} = \text{Net Satışlar} - \text{Satışların Maliyeti}$$

Örnek hesaplama: Bir şirketin dönem içindeki net satışları 15.000.000 TL, satışların maliyeti ise 9.500.000 TL olsun. Hesaplama: Brüt Kâr = $15.000.000 - 9.500.000$ Brüt Kâr = 5.500.000 TL Bu durumda şirketin brüt kârı 5.500.000 TL olur.

Brüt Kâr Marjı

Kategori: Finansal Oranlar ve Karlılık Analizi

Tanım: Brüt kâr marjı, şirketin temel iş modelinin ne kadar verimli çalıştığını anlamak için en önemli oranlardan biridir. Bu oran, ürün veya hizmetin fiyatlama gücü ile üretim veya tedarik maliyetleri arasındaki dengeyi gösterir. Yüksek brüt kâr marjı, şirketin güçlü marka gücüne, verimli üretim yapısına veya avantajlı maliyet pozisyonuna sahip olduğunu düşündürülebilir. Düşük brüt kâr marjı ise maliyet baskısı, yoğun rekabet veya fiyatlama zayıflığına işaret edebilir. Sektörler arasında brüt kâr marjı seviyeleri ciddi farklılık gösterebilir. Bu nedenle oranı değerlendirirken mutlaka sektör normları ve dönemsel trendler dikkate alınmalıdır.

Formül:

Brüt Kâr Marjı = Brüt Kâr / Net Satışlar

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki veriler olsun: Brüt Kâr: 6.000.000 TL Net Satışlar: 20.000.000 TL Hesaplama: Brüt Kâr Marjı = 6.000.000 / 20.000.000 Brüt Kâr Marjı = 0,30 Brüt Kâr Marjı = %30 Bu durumda şirketin brüt kâr marjı %30 olur.

Brüt Kira Çarpanı

Kategori: Gayrimenkul Değerleme

Tanım: Brüt kira çarpanı gayrimenkul değerlendirme çalışmalarında kullanılan basit bir analiz yöntemidir.

Formül:

Brüt Kira Çarpanı = Gayrimenkul Değeri / Yıllık Kira

Örnek: 2 milyon TL değerindeki bir evin yıllık kira geliri 100 bin TL ise çarpan 20 olur.

Brüt Rezerv

Kategori: Merkez Bankacılığı

Tanım: Brüt rezerv verisi uluslararası yatırımcılar tarafından yakından takip edilir.

Örnek: Brüt rezerv 120 milyar dolar olabilir.

Bütçe

Kategori: Finansal Planlama

Tanım: Bütçe, işletmelerin geleceğe yönelik finansal hedeflerini planlamasına yardımcı olan temel yönetim aracıdır. Gelir tahminleri, maliyet planları, yatırım harcamaları ve finansman ihtiyaçları bütçe içinde yer alabilir. İyi hazırlanmış bir bütçe, işletmenin kaynaklarını daha verimli kullanmasına ve stratejik hedeflere ulaşmasına katkı sağlar. Bütçe aynı zamanda performans değerlendirmesi için de referans noktası oluşturur. Bütçe süreci genellikle tahmin, planlama, onay ve dönem içinde gerçekleşmelerin izlenmesi aşamalarından oluşur.

Örnek: Bir şirketin gelecek yıl için 500 milyon TL satış ve 420 milyon TL gider planlaması yapması bütçe oluşturma sürecidir.

Bütçe Açığı

Kategori: Kamu Maliyesi

Tanım: Bütçe açığı devletin bir mali yılda elde ettiği vergi ve diğer gelirlerin, yaptığı harcamaların altında kalması durumunda ortaya çıkar. Kamu açıkları iç borçlanma, dış borçlanma veya para yaratımı gibi yöntemlerle finanse edilebilir. Yüksek ve kalıcı bütçe açıkları kamu borç stokunun artmasına, faiz yükünün yükselmesine ve makroekonomik kırılganlıkların güçlenmesine neden olabilir.

Formül:

Bütçe Açığı = Kamu Harcamaları – Kamu Gelirleri

Örnek: Kamu harcamaları 1,2 trilyon TL ve gelirler 1,0 trilyon TL ise bütçe açığı 200 milyar TL olur.

Bütçe Fazlası

Kategori: Kamu Maliyesi

Tanım: Bütçe fazlası devletin mali disiplin açısından güçlü bir konumda olduğunu gösterebilir. Böyle dönemlerde kamu borçlanma ihtiyacı azalabilir ve borç stoku daha kontrollü hale gelebilir. Ancak fazla verilmesi her zaman ekonomik olarak ideal sonuç doğurmayabilir; konjoktüre göre kamu harcamalarının yetersiz kalması da büyümeyi baskılayabilir.

Formül:

Bütçe Fazlası = Kamu Gelirleri – Kamu Harcamaları

Örnek: Gelirler 900 milyar TL, harcamalar 850 milyar TL ise bütçe fazlası 50 milyar TL olur.

Büyük Defter

Kategori: Muhasebe

Tanım: Büyük defter muhasebe hesaplarının hareketlerini detaylı şekilde gösterir.

Örnek: 100 Kasa hesabı büyük defterde takip edilir.

Call Opsiyon

Kategori: Türev Piyasalar

Tanım: Call opsiyonlar genellikle fiyat artışı beklentisi olduğunda kullanılır.

Örnek: Hisse alım opsiyonu.

Call Option

Kategori: Türev Araçlar

Tanım: Call opsiyonları genellikle fiyatların yükseleceği beklentisi ile satın alınır. Opsiyon sahibi varlığı alma hakkına sahiptir ancak zorunlu değildir. Bu nedenle risk ödenen prim ile sınırlıdır.

Formül:

Call Option Karı = $\text{Max}(0, \text{Spot} - \text{Strike})$

Örnek: Strike fiyat: 100 Spot fiyat: 120 Kâr = 20

CAPEX

Kategori: Finansal Analiz ve Yatırım Harcamaları

Tanım: CAPEX, şirketin gelecekteki büyüme potansiyelini ve üretim kapasitesini artırmak amacıyla yaptığı harcamaları kapsar. Makine alımı, fabrika yatırımı, bina, yazılım altyapısı veya büyük ekipman yatırımları buna örnek olabilir. Bu harcamalar günlük operasyon giderlerinden farklıdır. OPEX faaliyetleri sürdürmek için yapılan giderleri ifade ederken, CAPEX daha uzun vadeli fayda yaratması beklenen yatırımları temsil eder. Bu nedenle finansal tablolarda doğrudan gider yazılmak yerine çoğu zaman aktifleştirilir ve zaman içinde amortismanına tabi tutulur. Serbest nakit akımı hesaplamasında CAPEX kritik önemdedir. Çünkü yüksek yatırım harcamaları kısa vadede nakit çıkışı yaratır. Ancak bu harcamalar uzun vadede büyüme, verimlilik artışı ve kârlılık sağlayabilir. Bu nedenle CAPEX seviyesi hem risk hem de fırsat göstergesi olabilir.

Formül:

CAPEX = Duran Varlık Yatırımları + Maddi/Maddi Olmayan Varlık Alımları Uygulamada çoğu zaman nakit akım tablosu veya duran varlık hareketlerinden izlenir.

Örnek hesaplama: Bir şirket yıl içinde aşağıdaki yatırımları yapmış olsun: Makine yatırımı: 4.000.000 TL Bina iyileştirmesi: 1.500.000 TL Yazılım yatırımı: 500.000 TL Hesaplama: CAPEX = 4.000.000 + 1.500.000 + 500.000 CAPEX = 6.000.000 TL Bu durumda şirketin dönem içindeki CAPEX tutarı 6.000.000 TL olur.

Capital Account

Kategori: Uluslararası Finans

Tanım: Bu hesap doğrudan yabancı yatırımlar, portföy yatırımları ve diğer finansal akımları içerir. Sermaye hareketleri döviz kuru ve finansal piyasalar üzerinde önemli etki yaratabilir.

Formül:

Sermaye Girişi – Sermaye Çıkışı

Örnek: Bir ülkeye 20 milyar \$ yabancı yatırım gelmesi sermaye hesabında artış yaratır.

Capital Adequacy Ratio

Kategori: Bankacılık ve Risk Yönetimi

Tanım: Sermaye yeterlilik oranı bankaların finansal sağlamlığını değerlendirmek için kullanılan önemli bir göstergedir. Bankaların yeterli sermayeye sahip olması finansal kriz riskini azaltır.

Formül:

$$\text{CAR} = \text{Toplam Sermaye} / \text{Risk Ağırlıklı Varlıklar}$$

Örnek: Toplam sermaye: 100 milyar TL Risk ağırlıklı varlıklar: 800 milyar TL CAR = %12,5

Capital Asset Pricing Model

Kategori: Finans Teorisi ve Varlık Fiyatlama

Tanım: Capital Asset Pricing Model yani CAPM, modern finans teorisinin en önemli modellerinden biridir. Bu model yatırımcıların bir varlıktan beklediği getirinin yalnızca sistematik risk ile ilişkili olduğunu varsayar. CAPM modeline göre yatırımcılar risksiz faiz oranı üzerine piyasa risk primi ve varlığın beta katsayısı kadar ek getiri talep eder. Bu model özellikle hisse senedi değerlendirme, portföy yönetimi ve sermaye maliyeti hesaplamalarında yaygın şekilde kullanılır. Modelin temel varsayımlarından biri yatırımcıların rasyonel davrandığı ve tüm yatırımcıların aynı piyasa bilgilerine erişebildiğidir. Gerçek dünyada bu varsayımlar tam olarak geçerli olmasa da CAPM finansal analizde önemli bir referans noktasıdır.

Formül:

$$\text{Beklenen Getiri} = \text{Risk Free Rate} + \text{Beta} \times (\text{Market Return} - \text{Risk Free Rate})$$

Örnek: Risksiz faiz: %4 Piyasa getirisi: %10 Beta: 1,2 Beklenen getiri = $4 + 1,2 \times (10 - 4)$
Beklenen getiri = $4 + 7,2$ Beklenen getiri = %11,2

Capital Expenditure

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Capital Expenditure kavramı genellikle CAPEX kısaltması ile kullanılır. Türkçe'de yatırım harcamaları olarak ifade edilir. CAPEX şirketlerin büyüme ve üretim kapasitesini artırmak amacıyla yaptığı makine, tesis veya ekipman yatırımlarını kapsar.

Formül:

$$\text{CAPEX} = \text{Maddi Duran Varlık Artışı}$$

Örnek: Bir fabrikanın yeni üretim hattı kurması CAPEX harcamasıdır.

CAPM

Kategori: Şirket Değerleme ve Finansal Modelleme

Tanım: CAPM, modern finans teorisinin en bilinen modellerinden biridir. Modelin temel mantığı, yatırımcının beklediği getirinin yalnızca risksiz faiz oranından değil, aynı zamanda piyasa riski ve ilgili varlığın bu riske duyarlılığından da etkilenmesidir. CAPM özellikle özsermaye maliyeti hesaplamasında kullanılır. Bu nedenle şirket değerlendirme çalışmalarında WACC hesaplamasının önemli bir bileşenidir. Modelde risksiz faiz oranı, beta katsayısı ve piyasa risk primi kullanılır. CAPM basit ve yaygın bir model olmasına rağmen bazı varsayımlara dayanır. Piyasaların etkin olduğu, yatırımcıların rasyonel davrandığı ve riskin tek boyutlu olarak beta ile ölçülebildiği varsayılır. Gerçek hayatta bu varsayımlar her zaman tam karşılanmasa da, CAPM uygulamada en yaygın referans modellerden biri olmaya devam etmektedir.

Formül:

Özsermaye Maliyeti (Ke) = Risksiz Faiz Oranı + Beta × Piyasa Risk Primi

Örnek hesaplama: Aşağıdaki verileri kullanalım: Risksiz Faiz Oranı: %12 Beta: 1,30 Piyasa Risk Primi: %8 Hesaplama: $Ke = \%12 + 1,30 \times \%8$ $Ke = \%12 + \%10,4$ $Ke = \%22,4$ Bu durumda şirketin CAPM yaklaşımına göre özsermaye maliyeti %22,4 olur.

Cari Açık

Kategori: Uluslararası Ekonomi

Tanım: Cari açık bir ülkenin dış ticaret ve gelir transferleri sonucunda elde ettiği toplam gelirin yaptığı harcamalardan düşük olması durumudur. Cari açık yüksek olduğunda ülke ekonomisi dış finansmana ihtiyaç duyabilir. Bu durum döviz kuru, faiz oranları ve makroekonomik istikrar üzerinde etkili olabilir.

Formül:

Cari Açık = İthalat – İhracat + Net Gelir Transferleri

Örnek: Bir ülke 200 milyar dolar ithalat ve 150 milyar dolar ihracat yapıyorsa cari açık oluşabilir.

Cari Fazla

Kategori: Uluslararası Ekonomi

Tanım: Cari fazla veren ülkeler genellikle dış ticaret gelirleri sayesinde döviz rezervlerini artırabilir. Bu durum ekonomik istikrar açısından olumlu kabul edilebilir.

Formül:

Cari Fazla = İhracat – İthalat

Örnek: Bir ülke 300 milyar dolar ihracat ve 250 milyar dolar ithalat yapıyorsa cari fazla verebilir.

Cari Oran

Kategori: Finansal Oranlar ve Likidite Analizi

Tanım: Cari oran, işletmenin kısa vadeli yükümlülüklerini yerine getirme kapasitesini değerlendirmek için kullanılır. Dönen varlıkların kısa vadeli borçlara bölünmesi ile hesaplanır. Oranın 1'in üzerinde olması genellikle kısa vadeli ödeme gücünün mevcut olduğunu düşündürür. Ancak cari oranın çok yüksek olması her zaman olumlu değildir. Bu durum bazen atıl nakit, gereğinden fazla stok veya tahsil edilemeyen alacaklar anlamına gelebilir. Bu nedenle cari oran, işletme sermayesi yönetimi ile birlikte değerlendirilmelidir. Sektöre göre ideal cari oran seviyeleri değişebilir. Perakende, üretim, hizmet ve finans dışı farklı iş kollarında oranların yorumu farklılaşır. Bu nedenle hem sektör karşılaştırması hem de trend analizi önemlidir.

Formül:

Cari Oran = Dönen Varlıklar / Kısa Vadeli Yükümlülükler

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki bilanço verilerini kullanalım: Dönen Varlıklar: 9.000.000 TL Kısa Vadeli Yükümlülükler: 6.000.000 TL Hesaplama: Cari Oran = 9.000.000 / 6.000.000 Cari Oran = 1,50 Bu durumda şirketin cari oranı 1,50 olur.

Carry Trade

Kategori: Uluslararası Finans

Tanım: Carry trade işlemleri uluslararası sermaye hareketlerinde önemli rol oynar. Yatırımcı düşük maliyetli fonlama ile daha yüksek faiz getirisi elde etmeye çalışır. Ancak kur riski bu stratejinin en önemli tehlikesidir.

Formül:

Getiri \approx Faiz Farkı - Kur Zararı

Örnek: Düşük faizli para biriminden borçlanıp yüksek faizli ülke tahviline yatırım yapılabilir.

Cash Ratio

Kategori: Finansal Analiz ve Likidite Oranları

Tanım: Cash ratio likidite analizinde en ihtiyatlı oranlardan biridir. Bu oran yalnızca en likit varlıkları dikkate alır ve şirketin kısa vadeli borçlarını hemen ödeyebilme kapasitesini ölçer.

Formül:

Cash Ratio = Nakit ve Nakit Benzerleri / Kısa Vadeli Yükümlülükler

Örnek: Nakit: 100 milyon TL Kısa vadeli borçlar: 250 milyon TL Cash ratio = $100 / 250$
Cash ratio = 0,40

CDS

Kategori: Finansal Risk Yönetimi

Tanım: Credit Default Swap yatırımcıların kredi riskine karşı korunmasını sağlayabilir. CDS primi risk seviyesini gösteren önemli bir göstergedir.

Örnek: Türkiye CDS primi.

Central Bank

Kategori: Makroekonomi ve Merkez Bankacılığı

Tanım: Merkez bankaları modern ekonomilerin en kritik kurumları arasında yer alır. Temel görevleri ülkeden ülkeye değişebilmekle birlikte çoğu zaman fiyat istikrarını sağlamak, para politikasını yürütmek, döviz rezervlerini yönetmek ve finansal sistemin sağlıklı işlemesine katkıda bulunmaktır. Merkez bankaları politika faizi belirleyebilir, piyasaya likidite sağlayabilir, açık piyasa işlemleri yapabilir ve gerektiğinde son kredi mercii rolü üstlenebilir. Ayrıca ödeme sistemleri ve bankacılık sistemi üzerinde dolaylı veya doğrudan etkileri olabilir. Merkez bankasının güvenilirliği ve bağımsızlığı, para politikasının etkinliği açısından çok önemlidir. Beklentiler üzerinde güçlü etkisi olduğu için iletişim politikası da kritik hale gelmiştir.

Formül:

Merkez bankası için tek bir sabit formül yoktur. Temel işlevler: Para Politikası + Rezerv Yönetimi + Finansal İstikrar Gözetimi

Örnek: Merkez bankası enflasyon yükseldiğinde politika faizini artırabilir, döviz piyasasında rezerv yönetimi yapabilir ve bankalara kısa vadeli likidite sağlayabilir.

Central Bank Digital Currency

Kategori: Dijital Para ve Finansal Sistem

Tanım: CBDC kavramı, merkez bankalarının dijital teknolojileri kullanarak resmi para birimini dijital formatta sunma fikrine dayanır. Bu sistemde dijital para doğrudan merkez bankası tarafından desteklenir. CBDC'ler ödeme sistemlerinin verimliliğini artırabilir, finansal kapsayıcılığı geliştirebilir ve para politikası araçlarını güçlendirebilir. Ancak gizlilik, finansal istikrar ve bankacılık sistemi üzerindeki etkiler gibi önemli tartışma konuları da bulunmaktadır.

Formül:

CBDC = Merkez Bankası Tarafından İhraç Edilen Dijital Para

Örnek: Bir merkez bankası dijital para çıkararak vatandaşların doğrudan dijital cüzdanlar üzerinden ödeme yapmasını sağlayabilir.

Circulating Supply

Kategori: Kripto Finans

Tanım: Kripto para piyasasında circulating supply yatırımcıların gerçek piyasa arzını anlamasına yardımcı olur. Bu metrik henüz piyasaya sürülmemiş veya kilitli tokenları içermez. Circulating supply piyasa değeri hesaplamasında önemli bir parametredir.

Formül:

Market Cap = Fiyat × Circulating Supply

Örnek: Fiyat = 2 dolar Circulating supply = 500 milyon Market cap = 1 milyar dolar

Collateral

Kategori: Bankacılık ve Kredi Güvenceleri

Tanım: Teminat, kredi ilişkisinde risk azaltıcı bir güvence mekanizmasıdır. Borçlu yükümlülüklerini yerine getirmezse, kredi veren taraf teminatı paraya çevirerek zararını kısmen veya tamamen telafi etmeye çalışabilir. Gayrimenkul, araç, mevduat, menkul kıymet veya ticari varlıklar collateral olarak kullanılabilir. Teminatın kalitesi, likiditesi ve hukuki tahsil kabiliyeti kredi değerliliği üzerinde önemli etki yaratır. Bankalar teminatlı kredilerde genellikle daha düşük faiz oranı sunabilir çünkü risk seviyesi görece azalır. Ancak teminat varlığı her zaman tam güvence anlamına gelmez; piyasa değeri ve satış kabiliyeti kritik önemdedir.

Formül:

Kredi / Teminat Oranı (LTV) = Kredi Tutarı / Teminat Değeri

Örnek: Kredi tutarı: 700.000 TL Teminat olarak gösterilen gayrimenkul değeri: 1.000.000 TL LTV = 700.000 / 1.000.000 LTV = %70 Bu durumda kredi tutarı teminat değerinin %70'ine karşılık gelmektedir.

Commercial Bank

Kategori: Bankacılık ve Finansal Kurumlar

Tanım: Ticari bankalar modern finans sisteminin temel yapı taşlarından biridir. Bu kurumlar mevduat toplar, kredi verir ve finansal aracılık görevini yerine getirir. Ticari bankalar aynı zamanda ödeme sistemlerinin çalışmasını sağlayan önemli kuruluşlardır. Bankalar mevduat sahiplerinden topladıkları fonları kredi olarak ekonomiye aktarır. Bu süreç finansal aracılık olarak adlandırılır. Bankalar bu işlemlerden faiz marjı ve çeşitli hizmet gelirleri elde eder. Ticari bankalar ayrıca kredi kartı hizmetleri, dış ticaret finansmanı, para transferleri ve yatırım ürünleri gibi birçok finansal hizmet sunar. Bu nedenle bankacılık sektörü ekonomik büyüme ve finansal istikrar açısından kritik öneme sahiptir.

Formül:

Net Faiz Geliri = Faiz Gelirleri – Faiz Giderleri

Örnek: Bir banka %10 faiz ile kredi verip %6 faiz ile mevduat topluyorsa faiz marjı %4 olabilir.

Comparable Company Analysis

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Bu yöntem piyasa çarpanları kullanarak şirket değerini tahmin eder. Benzer sektörde faaliyet gösteren şirketlerin EV/EBITDA, F/K veya PD/DD gibi çarpanları analiz edilir. Bu çarpanların ortalaması hedef şirkete uygulanarak değer tahmini yapılır.

Formül:

Şirket Değeri = EBITDA × Sektör EV/EBITDA Çarpanı

Örnek: EBITDA: 50 milyon TL EV/EBITDA: 8 Şirket değeri ≈ 400 milyon TL

Compound Interest

Kategori: Bankacılık ve Yatırım Matematiği

Tanım: Bileşik faiz, finans dünyasının en güçlü matematiksel mekanizmalarından biridir. Basit faizden farklı olarak yalnızca anapara değil, önceki dönemlerde oluşan faizler de yeni dönemde getiri üretir. Bu nedenle uzun vadede büyüme etkisi doğrusal değil üstel hale gelir. Tasarruf ürünlerinde, yatırım fonlarında, mevduat hesaplarında ve kredi hesaplamalarında bileşik faiz etkisi önemli olabilir. Yatırımcı açısından avantaj yaratırken, borçlu açısından maliyetin zamanla hızla artmasına neden olabilir. Compound interest özellikle uzun vadeli finansal planlamada kritik önemdedir. Küçük oran farkları uzun vadede çok büyük tutar farklarına dönüşebilir. Bu nedenle yatırım ve kredi kararlarında bileşik etki mutlaka dikkate alınmalıdır.

Formül:

Gelecek Değer = Anapara × (1 + r)ⁿ

Örnek: Anapara: 100.000 TL Yıllık faiz oranı: %10 Süre: 3 yıl Gelecek değer = 100.000 × (1,10)³ Gelecek değer = 100.000 × 1,331 Gelecek değer = 133.100 TL Bu durumda yatırım 3 yıl sonunda 133.100 TL'ye ulaşır.

Confirmation Bias

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Yatırımcılar çoğu zaman sahip oldukları yatırım kararlarını doğrulayan bilgileri ararken bu kararları çürütebilecek bilgileri göz ardı edebilir. Bu durum hatalı yatırım kararlarının devam etmesine neden olabilir.

Örnek: Bir yatırımcı sahip olduğu hisse hakkında yalnızca olumlu haberleri okumayı tercih edebilir.

Convexity

Kategori: Tahvil ve Faiz Riski Analizi

Tanım: Convexity tahvil fiyatı ile faiz oranları arasındaki ilişkiyi daha doğru şekilde modellemek için kullanılır. Duration doğrusal bir yaklaşım sunarken convexity daha hassas bir ölçüm sağlar. Bu nedenle büyük faiz değişimlerinde convexity analizi önemli hale gelir.

Formül:

Convexity = ikinci türev bazlı fiyat duyarlılığı ölçüsü

Örnek: Convexity yüksek olan tahviller faiz değişimlerinden daha az zarar görebilir.

Cost of Capital

Kategori: Şirket Değerleme ve Finansman

Tanım: Sermaye maliyeti şirketin borç ve özsermaye finansmanı için yatırımcılara sağlaması gereken minimum getiri oranını temsil eder. Bu oran yatırım projelerinin değerlendirilmesinde referans olarak kullanılır. Eğer bir yatırım projesinin beklenen getirisi sermaye maliyetinin üzerinde ise yatırım ekonomik olarak kabul edilebilir.

Formül:

Cost of Capital = Borç Maliyeti + Özsermaye Maliyeti

Örnek: Borç maliyeti: %7 Özsermaye maliyeti: %12 Ortalama sermaye maliyeti yaklaşık %10 olabilir.

Cost of Debt

Kategori: Sermaye Maliyeti

Tanım: Cost of debt şirketin kullandığı krediler veya tahviller için ödediği faiz maliyetini temsil eder. Bu maliyet genellikle vergi avantajı nedeniyle vergi sonrası hesaplanır. Borç maliyeti şirket değerlendirme modellerinde WACC hesaplamasında kullanılır.

Formül:

Vergi Sonrası Borç Maliyeti = Faiz Oranı × (1 – Vergi Oranı)

Örnek: Faiz oranı: %12 Vergi oranı: %25 Cost of debt = %9

Cost of Equity

Kategori: Sermaye Maliyeti

Tanım: Cost of equity şirketin özsermaye finansmanının maliyetini ifade eder. Yatırımcılar riskli yatırımlar için belirli bir getiri bekler. Bu oran genellikle CAPM modeli kullanılarak hesaplanır ve şirket değerlendirme çalışmalarında kritik rol oynar.

Formül:

$$\text{Cost of Equity} = \text{Risk Free Rate} + \text{Beta} \times \text{Market Risk Premium}$$

Örnek: Risksiz faiz: %8 Beta: 1,2 Piyasa risk primi: %5 Cost of equity = %14

Coupon Rate

Kategori: Tahvil ve Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Kupon oranı tahvil yatırımcısına ödenecek yıllık faiz oranını belirler. Bu oran tahvil ihraç edildiğinde belirlenir ve çoğu tahvilde sabittir. Kupon oranı tahvilin nominal değeri üzerinden hesaplanır. Örneğin nominal değeri 1.000 TL olan ve %10 kupon oranına sahip bir tahvil yılda 100 TL faiz öder. Piyasa faiz oranları değiştikçe tahvil fiyatları da değişebilir ancak kupon ödemeleri genellikle sabit kalır.

Formül:

$$\text{Kupon Ödemesi} = \text{Nominal Değer} \times \text{Kupon Oranı}$$

Örnek: Nominal değer: 1.000 TL Kupon oranı: %7 Yıllık kupon ödemesi = 70 TL

Credit Default Swap

Kategori: Türev Araçlar ve Kredi Piyasaları

Tanım: CDS piyasası ülkelerin ve şirketlerin kredi riskini ölçmek için önemli bir göstergedir.

Formül:

$$\text{CDS Spread}$$

Örnek: Türkiye CDS: 300 baz puan

Credit Risk

Kategori: Finansal Risk Yönetimi

Tanım: Kredi riski bankacılık sektörünün en önemli risk türlerinden biridir. Borçlunun temerrüde düşmesi kredi veren kurum için finansal kayıp yaratabilir. Kredi analizi bu riskin ölçülmesi için yapılır.

Formül:

$$\text{Beklenen Kayıp} = \text{Temerrüt Olasılığı} \times \text{Kayıp Oranı}$$

Örnek: Temerrüt olasılığı %5 olan bir kredi için banka ek risk primi talep edebilir.

Credit Score

Kategori: Bankacılık ve Kredi Analizi

Tanım: Kredi puanı, finansal kurumların borçlunun güvenilirliğini hızlı şekilde değerlendirmesine yardımcı olur. Bu puan geçmiş ödeme performansı, mevcut borç seviyesi, kredi kullanım alışkanlıkları ve finansal disiplin gibi birçok değişkene dayanabilir. Yüksek kredi puanı genellikle daha düşük risk algısı yaratır ve daha uygun faiz oranları ile kredi kullanımını kolaylaştırabilir. Düşük kredi puanı ise krediye erişimi zorlaştırabilir veya maliyeti artırabilir. Kredi puanı tek başına yeterli olmasa da bankacılıkta ön değerlendirme, risk fiyatlaması ve limit tahsisi süreçlerinde son derece önemlidir.

Formül:

Belirli evrensel tek bir formül yoktur. Kredi puanı; ödeme geçmişi, borçluluk, limit kullanımı ve benzeri verilerin puanlanması ile oluşturulur.

Örnek: Bir kişinin geçmiş kredi kartı ve kredi ödemelerini düzenli yapması kredi puanını olumlu etkileyebilir. Sürekli gecikme yaşanması ise kredi puanını düşürebilir.

Credit Spread

Kategori: Tahvil ve Kredi Piyasaları

Tanım: Kredi spread'i yatırımcıların riskli bir borç enstrümanına yatırım yaparken talep ettiği ek getiriyi gösterir. Bu fark genellikle devlet tahvilleri ile şirket tahvilleri arasındaki faiz farkı üzerinden ölçülür.

Formül:

Credit Spread = Şirket Tahvil Getirisi – Devlet Tahvil Getirisi

Örnek: Şirket tahvili getirisi %10 Devlet tahvili getirisi %6 Spread = %4

Cryptocurrency

Kategori: Kripto Finans ve Dijital Varlıklar

Tanım: Cryptocurrency kavramı, dijital ortamda oluşturulan ve transfer edilen kriptografik varlıkları ifade eder. Bu varlıklar çoğu zaman merkezi bir banka veya devlet otoritesinden bağımsız çalışır. İşlemler blockchain benzeri dağıtık kayıt altyapıları üzerinde doğrulanır. Kripto paralar ödeme aracı, değer saklama aracı veya spekülasyon yatırım enstrümanı olarak kullanılabilir. Bununla birlikte her kripto varlığın kullanım amacı aynı değildir. Bazıları ödeme odaklıyken bazıları akıllı sözleşme, merkeziyetsiz uygulama veya yönetim yapısı üzerine kuruludur. Kripto para piyasaları yüksek volatiliteye sahip olabilir. Bu nedenle yatırımcılar açısından önemli fırsatlar sunarken aynı zamanda yüksek risk taşır. Düzenleyici belirsizlik, likidite farklılıkları ve teknoloji riski gibi unsurlar bu piyasaların temel özellikleri arasındadır.

Formül:

Belirli tek bir evrensel finans formülü yoktur. Değerleme çoğu zaman: Arz, talep, ağ kullanımı, benimsenme oranı ve piyasa duyarlılığı ile ilişkilidir.

Örnek: Bir yatırımcı 10.000 TL ile bir kripto varlık satın alabilir. Fiyat %20 yükselirse yatırım değeri 12.000 TL'ye çıkabilir. Aynı şekilde yüksek volatilitenin nedeniyle ciddi değer kaybı da yaşanabilir.

Currency Pair

Kategori: Döviz Piyasaları

Tanım: Forex piyasasında işlemler para birimleri arasında yapılır. Bu nedenle fiyatlar her zaman bir döviz çiftini temsil eder. Örneğin EUR/USD paritesi euro'nun dolar karşısındaki değerini gösterir. İlk para birimi baz para birimi, ikinci para birimi ise karşıt para birimi olarak adlandırılır. Döviz çiftleri majör, minör ve egzotik olarak sınıflandırılabilir.

Formül:

$$\text{Kur} = \text{Baz Para Birimi} / \text{Karşıt Para Birimi}$$

Örnek: EUR/USD = 1,10 1 euro karşılığında 1,10 dolar alınabilir.

Current Account Deficit

Kategori: Uluslararası Ekonomi ve Ödemeler Dengesi

Tanım: Cari işlemler açığı bir ülkenin dış ekonomik ilişkilerinde mal ve hizmet ticareti ile gelir transferleri sonucunda ortaya çıkan dengesizliği gösterir. Eğer bir ülke ithal ettiği mal ve hizmetler için ödediği tutardan daha az ihracat geliri elde ediyorsa cari açık oluşur. Cari açık genellikle dış borçlanma, yabancı sermaye girişi veya rezerv kullanımı ile finanse edilir. Uzun süre yüksek cari açık verilmesi ekonomik kırılganlık yaratabilir çünkü ülkenin dış finansmana bağımlılığı artabilir. Cari açık bazı durumlarda ekonomik büyüme ve yatırım artışı ile birlikte görülebilir. Bu nedenle tek başına cari açık seviyesi değil, finansman yapısı ve sürdürülebilirliği de önemlidir.

Formül:

$$\text{Cari Denge} = \text{İhracat} - \text{İthalat} + \text{Net Hizmet Gelirleri} + \text{Net Transferler}$$

Örnek: İhracat: 250 milyar \$ İthalat: 320 milyar \$ Net hizmet gelirleri: 30 milyar \$ Cari denge = 250 - 320 + 30 Cari denge = -40 milyar \$ Bu durumda 40 milyar dolar cari açık oluşur.

Current Ratio

Kategori: Finansal Analiz ve Likidite Oranları

Tanım: Current ratio yani cari oran, bir şirketin kısa vadeli borçlarını dönen varlıkları ile ödeme gücünü ölçen temel finansal göstergelerden biridir. Bu oran özellikle kredi analizi, finansal risk değerlendirmesi ve bilanço analizi sırasında sıkça kullanılır. Cari oran, şirketin dönen varlıklarının kısa vadeli yükümlülüklerine oranı olarak hesaplanır. Dönen varlıklar genellikle nakit, ticari alacaklar, stoklar ve diğer kısa vadeli varlıkları içerir. Oranın 1'in üzerinde olması genellikle şirketin kısa vadeli yükümlülüklerini karşılayabileceğini gösterir. Ancak çok yüksek oranlar da varlıkların verimsiz kullanıldığını gösterebilir. Bu nedenle sektör ortalamaları ile birlikte analiz edilmesi önemlidir.

Formül:
$$\text{Current Ratio} = \frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yükümlülükler}}$$

Örnek: Dönen varlıklar: 500 milyon TL Kısa vadeli borçlar: 250 milyon TL Current ratio = $500 / 250$ Current ratio = 2,0 Bu durumda şirketin cari oranı 2 olur.

Çalışma Sermayesi

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Çalışma sermayesi işletmenin günlük faaliyetlerini sürdürebilme kapasitesini gösterir.

Formül:
$$\text{Çalışma Sermayesi} = \text{Dönen Varlıklar} - \text{Kısa Vadeli Borçlar}$$

Örnek: Dönen varlıklar 5 milyon TL ve kısa vadeli borçlar 3 milyon TL ise çalışma sermayesi 2 milyon TL olur.

Çalışma Sermayesi Düzeltmesi

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Birçok M&A işleminde şirket belli bir normal çalışma sermayesi seviyesi ile devralınmak istenir. Eğer kapanış tarihinde bu seviyenin altında veya üstünde net işletme sermayesi varsa satın alma fiyatı düzeltilir. Bu mekanizma alıcının şirketi beklenenden daha zayıf veya daha güçlü dönen varlık-borç yapısıyla teslim almasını dengelemeyi amaçlar.

Formül:
$$\text{Fiyat Düzeltmesi} = \text{Gerçekleşen NİS} - \text{Hedef NİS}$$

Örnek: Hedef net işletme sermayesi 20 milyon TL iken kapanışta 16 milyon TL varsa fiyat 4 milyon TL aşağı ayarlanabilir.

Çapa Etkisi

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Çapa etkisi yatırımcıların ilk fiyat seviyelerine bağlı kalmasına neden olabilir. Bu durum yatırım kararlarının objektif değerlendirilmesini zorlaştırabilir.

Örnek: Bir yatırımcı bir hisseyi 100 TL'den aldığı için fiyatı sürekli bu seviyeye göre değerlendirebilir.

Çapraz Kur

Kategori: Uluslararası Finans

Tanım: Çapraz kur özellikle döviz piyasalarında doğrudan işlem görmeyen iki para birimi arasındaki ilişkiyi hesaplamak için kullanılır. Genellikle ABD doları gibi rezerv para birimleri bu hesaplamada aracı para olarak kullanılır. Uluslararası işlemler yapan şirketler ve yatırımcılar çapraz kur hesaplarını sıkça kullanır.

Formül:

Çapraz Kur = Birinci Döviz / İkinci Döviz

Örnek: EUR/USD = 1,10 ve USD/TRY = 32 ise EUR/TRY yaklaşık 35,2 olabilir.

Çarpan Analizi

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Bu yöntemde F/K, FD/FAVÖK gibi piyasa çarpanları kullanılır.

Formül:

Şirket Değeri = Çarpan × Finansal Gösterge

Örnek: FD/FAVÖK çarpanı kullanılabilir.

Çekirdek Enflasyon

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Çekirdek enflasyon, enflasyonun geçici ve oynak unsurlardan arındırılmış ana eğilimini görmek amacıyla kullanılan önemli bir göstergedir. Gıda, enerji, alkollü içecekler, tütün veya mevsimsel etkiler yaratan bazı kalemler hesaplama dışına alınabilir. Bu gösterge özellikle merkez bankaları açısından önemlidir çünkü para politikası kararlarında kalıcı fiyat baskılarını anlamak gerekir. Manşet enflasyon kısa vadede sert hareket edebilir; ancak çekirdek enflasyon daha yapışkan fiyat dinamiklerini yansıtabilir. Yatırımcılar, ekonomistler ve politika yapıcılar, enflasyonun geçici mi yoksa kalıcı mı olduğunu anlamak için çekirdek enflasyon verilerini yakından izler.

Formül:

Çekirdek Enflasyon = Özel kapsamlı fiyat endeksi değişimi

Örnek: Manşet enflasyon %12 iken enerji fiyatları hariç çekirdek enflasyon %8 olabilir.

Çerçeveleme Etkisi

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Çerçeveleme etkisi yatırımcıların kararlarının bilgi sunumuna bağlı olarak değişebileceğini gösterir. Bir yatırım fırsatı kazanç olarak sunulduğunda farklı, risk olarak sunulduğunda farklı algılanabilir.

Formül:

Belirli bir formül yoktur.

Örnek: %90 başarı oranı ile %10 başarısızlık oranı aynı bilgiyi ifade eder ancak farklı algılanabilir.

Çıkış Çarpanı

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Bu çarpan genellikle benzer şirketlerin işlem çarpanlarına dayanır.

Formül:

Terminal Değer = FAVÖK × Çıkış Çarpanı

Örnek: 8x FAVÖK.

Çıkış Stratejisi

Kategori: Özel Sermaye ve Yatırım

Tanım: Yatırımın başarısı yalnızca giriş fiyatına değil, çıkış planına da bağlıdır. Halka arz, stratejik satış, finansal yatırımcıya satış, geri alım veya varlık satışı gibi farklı çıkış yolları olabilir. Özel sermaye, girişim sermayesi ve kurumsal yatırımlarda çıkış stratejisi yatırım tezinin temel parçasıdır.

Örnek: Bir fonun 5 yıl sonra yatırımını stratejik alıcıya satmayı planlaması bir çıkış stratejisidir.

Çıktı Açığı

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Çıktı açığı bir ekonominin kapasitesinin altında mı yoksa üstünde mi çalıştığını anlamak için kullanılır. Gerçekleşen üretim potansiyel üretimin altındaysa negatif çıktı açığı, üstünyse pozitif çıktı açığı söz konusudur. Negatif çıktı açığı genellikle durgunluk, atıl kapasite ve düşük enflasyon baskısı ile ilişkilidir. Pozitif çıktı açığı ise ekonominin aşırı ısınmasına, ücret ve fiyat baskılarının artmasına yol açabilir. Merkez bankaları ve ekonomi yönetimleri para ve maliye politikası tasarlarken çıktı açığını dikkate alır.

Formül:
$$\text{Çıktı Açığı} = (\text{Gerçek GSYH} - \text{Potansiyel GSYH}) / \text{Potansiyel GSYH}$$

Örnek: Gerçek GSYH 95, potansiyel GSYH 100 ise çıktı açığı %-5 olur.

Çift Dip

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: Bu formasyon genellikle yükseliş sinyali olarak yorumlanır.

Örnek: Grafik W harfi görünümü alabilir.

Çift Taraflı Kayıt

Kategori: Muhasebe

Tanım: Bu sistem muhasebe kayıtlarının doğruluğunu sağlar.

Formül:
$$\text{Toplam Borç} = \text{Toplam Alacak}$$

Örnek: Mal satışı işlemi.

Çift Tepe

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: Bu formasyon genellikle düşüş sinyali olarak yorumlanır.

Örnek: Grafik M harfi görünümü alabilir.

Dalgalı Kur Rejimi

Kategori: Döviz Politikası

Tanım: Döviz piyasasında merkez bankasının kuru belirli bir seviyede tutma zorunluluğu bulunmadığında dalgalı kur rejimi uygulanır. Kur seviyesi piyasa koşullarına göre değişir. Merkez bankaları zaman zaman müdahale etse bile temel belirleyici piyasa arz ve talebidir.

Örnek: Birçok ülkede döviz kuru dalgalı kur rejimine göre belirlenir.

Davranışsal Finans

Kategori: Finans Teorisi

Tanım: Davranışsal finans geleneksel finans teorilerinin aksine yatırımcıların her zaman tamamen rasyonel davranmadığını kabul eder. Bu yaklaşım yatırımcıların kararlarında psikolojik

önyargıların ve duyguların önemli rol oynadığını gösterir. Bu alan özellikle yatırımcı hatalarını, piyasa balonlarını ve fiyat anomalilerini açıklamak için geliştirilmiştir.

Örnek: Yatırımcıların paniğe kapılarak toplu satış yapması davranışsal finans kapsamında incelenir.

Dayanak Varlık

Kategori: Türev Piyasalar

Tanım: Dayanak varlık hisse senedi, emtia, faiz oranı veya döviz olabilir.

Örnek: Altın dayanak varlık.

DCF Modeli

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: İndirgenmiş nakit akımı yöntemi şirket değerlemede en yaygın kullanılan yöntemlerden biridir.

Formül:

$$\text{Şirket Değeri} = \sum (FCF / (1 + r)^t)$$

Örnek: Gelecek nakit akımlarının bugünkü değeri şirket değerini belirler.

Death Cross

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: Death cross genellikle düşüş sinyali olarak yorumlanır.

Örnek: 50 günlük MA, 200 günlük MA'yı aşağı keser.

Debt Ratio

Kategori: Finansal Analiz ve Borçluluk Oranları

Tanım: Debt ratio şirketin varlık yapısının ne kadarının borç ile finanse edildiğini gösterir. Bu oran finansal kaldıraç analizinde sıkça kullanılır.

Formül:

$$\text{Debt Ratio} = \text{Toplam Borç} / \text{Toplam Varlıklar}$$

Örnek: Toplam borç: 400 milyon TL Toplam varlıklar: 1 milyar TL Debt ratio = %40

Debt Service Coverage Ratio

Kategori: Finansal Analiz ve Kredi Analizi

Tanım: DSCR, özellikle banka kredileri ve proje finansmanı analizlerinde kullanılan önemli bir göstergedir. Şirketin operasyonlarından elde ettiği nakit akımının, toplam borç servis yükümlülüklerini ne ölçüde karşıladığını gösterir. Borç servisi, hem faiz hem de anapara geri ödemelerini içerir. DSCR oranının 1'in üzerinde olması genellikle borç servis kapasitesinin yeterli olduğunu gösterir. 1'in altında olması ise şirketin borç ödemelerini karşılamakta zorlanabileceğine işaret edebilir. Kredi kuruluşları genellikle belirli bir minimum DSCR seviyesi talep eder. Örneğin proje finansmanı işlemlerinde bu oran çoğu zaman 1,2 veya 1,3 seviyesinin üzerinde olmalıdır.

Formül:
$$\text{DSCR} = \text{Faaliyet Nakit Akımı} / \text{Toplam Borç Servisi}$$

Örnek hesaplama: Faaliyet Nakit Akımı: 15.000.000 TL Toplam Borç Servisi: 10.000.000 TL Hesaplama: $\text{DSCR} = 15.000.000 / 10.000.000$ $\text{DSCR} = 1,5$ Bu durumda şirket borç servis yükümlülüklerini 1,5 kat karşılayabilmektedir.

Debt to Equity Ratio

Kategori: Finansal Analiz ve Borçluluk Oranları

Tanım: Debt to equity ratio şirketin finansman yapısını analiz etmek için kullanılan önemli bir göstergedir. Bu oran şirketin faaliyetlerini ne ölçüde borç ile finanse ettiğini gösterir. Yüksek borç oranı finansal riskin arttığını gösterebilir ancak bazı sektörlerde kaldıraç kullanımı normal kabul edilir.

Formül:
$$\text{Debt to Equity} = \text{Toplam Borç} / \text{Özsermaye}$$

Örnek: Toplam borç: 600 milyon TL Özsermaye: 400 milyon TL $\text{Debt to equity} = 600 / 400$
 $\text{Debt to equity} = 1,5$

Decentralized Finance

Kategori: Kripto Finans ve Dijital Varlıklar

Tanım: DeFi ekosistemi; borç verme, borç alma, takas, getiri elde etme, sigorta benzeri yapılar ve türev işlemler gibi pek çok finansal işlemi merkeziyetsiz biçimde sunmayı amaçlar. Kullanıcılar bankaya, aracı kuruma veya klasik saklama yapısına ihtiyaç duymadan protokollerle doğrudan etkileşime girebilir. DeFi'nin temel avantajları erişilebilirlik, şeffaflık ve programlanabilirliktir. Ancak akıllı sözleşme riski, fiyat oynaklığı, oracle riski ve düzenleme belirsizliği gibi önemli riskler de içerir. DeFi, klasik finansal ürünlerin dijital ve merkeziyetsiz biçimde yeniden tasarlanmasına yönelik önemli bir deney alanı olarak görülmektedir.

Formül:

Belirli tek bir evrensel formül yoktur. Temel yapı: Akıllı Sözleşme + Likidite Havuzu + Kullanıcı Etkileşimi = DeFi Hizmeti

Örnek: Bir kullanıcı DeFi protokolüne stablecoin yatırarak faiz benzeri getiri elde etmeye çalışabilir. Başka bir kullanıcı aynı protokolden teminat karşılığında borç alabilir.

Default Risk

Kategori: Kredi Riski ve Tahvil Piyasası

Tanım: Temerrüt riski olarak da bilinen default risk, özellikle şirket tahvilleri ve gelişmekte olan ülke tahvilleri için önemli bir risk faktörüdür. Yatırımcılar bu riski telafi etmek için daha yüksek getiri talep edebilir.

Formül:

Beklenen Kayıp = Temerrüt Olasılığı × Kayıp Oranı

Örnek: Bir şirket tahvilinin temerrüt olasılığı %5 ise yatırımcılar daha yüksek faiz talep edebilir.

DeFi

Kategori: Dijital Finans

Tanım: DeFi sistemleri kullanıcıların bankalara ihtiyaç duymadan finansal işlemler yapabilmesini sağlar. Bu sistemler kredi, borç verme ve yatırım işlemlerini blockchain üzerinde gerçekleştirebilir.

Örnek: Kullanıcılar DeFi platformlarında kripto varlıklarını stake edebilir.

Deflasyon

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Deflasyon, fiyatların genel seviyesinin düşmesi anlamına gelir ve çoğu zaman ekonomik durgunlukla ilişkilidir. İlk bakışta fiyatların düşmesi tüketiciler için olumlu gibi görünse de uzun vadede ciddi ekonomik sorunlara yol açabilir. Deflasyon ortamında tüketiciler fiyatların daha da düşeceğini düşünerek harcamalarını erteleyebilir. Bu durum talebin azalmasına, üretimin düşmesine ve işsizliğin artmasına yol açabilir. Bu nedenle merkez bankaları genellikle deflasyon riskini önlemek için genişleyici para politikaları uygular.

Formül:

Deflasyon Oranı = Negatif Enflasyon

Örnek: TÜFE geçen yıl: 200 TÜFE bu yıl: 190 Deflasyon = $(190 - 200) / 200 = -\%5$

Deflation

Kategori: Makroekonomi ve Para Politikası

Tanım: Deflation yani deflasyon, ilk bakışta tüketiciler açısından olumlu görünebilir çünkü fiyatlar düşmektedir. Ancak makroekonomik açıdan kalıcı deflasyon çoğu zaman zayıf talep, ekonomik durgunluk ve işsizlik artışı ile ilişkilidir. Fiyatların sürekli düşmesi, tüketicilerin harcamalarını ertelemesine yol açabilir. Bu da talebi daha da zayıflatarak ekonomik daralmayı derinleştirebilir. Deflasyon dönemlerinde şirketlerin satış gelirleri ve kârlılıkları baskı altına girebilir. Nominal gelirler azalırken borçların reel yükü artabilir. Bu durum finansal sistemde sorun yaratma potansiyeline sahiptir. Bu nedenle merkez bankaları yalnızca yüksek enflasyondan değil, aşırı düşük enflasyon ve deflasyon riskinden de kaçınmaya çalışır. Para politikası gevşetilerek talebin desteklenmesi hedeflenebilir.

Formül:

Deflasyon Oranı = (Cari Dönem Fiyat Endeksi – Önceki Dönem Fiyat Endeksi) / Önceki Dönem Fiyat Endeksi Negatif sonuç deflasyona işaret eder.

Örnek: Önceki yıl TÜFE: 220 Cari yıl TÜFE: 209 Deflasyon Oranı = (209 – 220) / 220
Deflasyon Oranı = -11 / 220 Deflasyon Oranı = -0,05 Deflasyon = %-5 Bu durumda fiyatlar genel düzeyi %5 düşmüştür.

Defter Değeri

Kategori: Finansal Analiz ve Bilanço

Tanım: Defter değeri, şirketin bilançosunda görünen özsermaye toplamını ifade eder. Varlıkların muhasebe değeri ile borçların farkından oluşur. Bu değer şirketin muhasebe temelli değerini temsil eder ve piyasa değeri ile karşılaştırılarak şirketin pahalı veya ucuz olup olmadığı hakkında fikir verebilir.

Formül:

Defter Değeri = Toplam Varlıklar - Toplam Borçlar

Örnek hesaplama: Toplam Varlıklar: 500.000.000 TL Toplam Borçlar: 320.000.000 TL Defter Değeri = 180.000.000 TL

Değer Artış Kazancı

Kategori: Gayrimenkul Yatırımı

Tanım: Gayrimenkul yatırımında önemli bir kazanç kalemidir.

Formül:

Kazanç = Satış Fiyatı – Alış Fiyatı

Örnek: 1 milyon TL alınan ev 1,5 milyon TL satılırsa kazanç 500 bin TL olur.

Değer Düşüklüğü

Kategori: Muhasebe

Tanım: Değer düşüklüğü muhasebe standartlarında önemli bir kavramdır. Bir varlığın piyasa değeri önemli ölçüde düştüğünde finansal tablolarda düzeltme yapılabilir.

Formül:

Değer Düşüklüğü = Defter Değeri – Geri Kazanılabılır Değer

Örnek: Bir varlığın defter değeri 500.000 TL iken piyasa değeri 400.000 TL ise değer düşüklüğü kaydedilebilir.

Değerleme

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Şirket değerlendirme çalışmaları yatırım kararları ve satın alma işlemleri için yapılır.

Örnek: DCF yöntemi ile şirket değerlendirme.

Değerleme Çarpanı

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Değerleme çarpanları şirket değerlendirme çalışmalarında sıkça kullanılır. P/E, EV/EBITDA ve EV/EBIT gibi oranlar bu çarpanlara örnektir.

Formül:

Çarpan = Şirket Değeri / Finansal Gösterge

Örnek: EV/EBITDA = 8x olabilir.

Değerleme Modeli

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: DCF, çarpan analizi ve varlık bazlı değerlendirme gibi farklı modeller bulunmaktadır.

Örnek: DCF modeli.

Değişken Maliyet

Kategori: Maliyet Muhasebesi

Tanım: Değişken maliyetler üretim hacmi arttıkça artar, azaldıkça azalır. Hammadde maliyetleri, üretim başına işçilik giderleri ve satış komisyonları bu tür maliyetlere örnek olabilir. Bu maliyetler özellikle katkı payı analizi ve fiyatlandırma kararlarında önemlidir.

Formül:

Toplam Değişken Maliyet = Birim Değişken Maliyet × Üretim Miktarı

Örnek: Bir ürünün hammadde maliyeti birim başına 50 TL ise 1.000 adet üretimde toplam değişken maliyet 50.000 TL olur.

Delta

Kategori: Opsiyon Yunanları

Tanım: Delta opsiyonun dayanak varlık fiyatındaki değişime karşı ne kadar hareket edeceğini gösterir. Örneğin delta değeri 0,5 ise dayanak varlık fiyatı 1 birim arttığında opsiyon fiyatı yaklaşık 0,5 birim artabilir. Opsiyon risk yönetiminde delta önemli bir ölçüdür.

Formül:

$\Delta = \text{Opsiyon Fiyatındaki Değişim} / \text{Dayanak Varlık Fiyatındaki Değişim}$

Örnek: Delta = 0,6 Hisse fiyatı 10 TL artarsa opsiyon fiyatı yaklaşık 6 TL artabilir.

Denetim Raporu

Kategori: Muhasebe

Tanım: Bu rapor yatırımcıların finansal tabloları değerlendirmesine yardımcı olur.

Örnek: Olumlu görüş.

Depresyon

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Depresyon dönemlerinde işsizlik çok yüksek seviyelere çıkabilir ve ekonomik faaliyetler ciddi şekilde düşebilir. 1929 Büyük Buhran bu duruma klasik örneklerden biridir.

Örnek: Büyük Buhran ekonomik depresyon örneğidir.

Derivative

Kategori: Türev Ürünler

Tanım: Türev ürünler finansal piyasalarda risk yönetimi ve spekülasyon amacıyla kullanılır. Bu ürünlerin değeri genellikle hisse senetleri, faiz oranları, emtia fiyatları veya döviz kurlarına bağlıdır. En yaygın türev ürünler futures, options ve swaps sözleşmeleridir.

Formül:

Değer = Dayanak Varlığın Fiyatına Bağlı

Örnek: Bir petrol futures sözleşmesi petrol fiyatına bağlıdır.

Destek

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: Destek seviyeleri yatırımcıların alım yapmaya daha istekli olduğu fiyat noktalarını gösterebilir.

Örnek: 100 TL seviyesi güçlü destek olabilir.

Destek Seviyesi

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: Destek seviyesi teknik analizde önemli kavramlardan biridir. Bu seviyede alıcıların piyasaya girmesi nedeniyle fiyat düşüşü durabilir veya yavaşlayabilir. Destek seviyeleri geçmiş fiyat hareketlerine bakılarak belirlenir. Bir fiyat seviyesi geçmişte birçok kez tepki almışsa bu seviye güçlü bir destek olarak kabul edilebilir.

Formül:

Destek seviyesi matematiksel bir formül yerine fiyat davranışına göre belirlenir.

Örnek: Bir hisse senedi fiyatı 100 TL seviyesine her düştüğünde yukarı yönlü tepki veriyorsa 100 TL güçlü bir destek seviyesi olabilir.

Devaluation

Kategori: Döviz Politikası

Tanım: Devaluation genellikle sabit kur rejimlerinde uygulanan bir politika aracıdır. Bu durumda hükümet veya merkez bankası ulusal para biriminin diğer para birimlerine karşı değerini resmi olarak düşürür. Devaluation ihracatı teşvik edebilir çünkü yerli mallar yabancı para cinsinden daha ucuz hale gelir. Ancak ithalat maliyetlerini artırabilir ve enflasyon baskısı yaratabilir.

Formül:

Yeni Kur > Eski Kur

Örnek: 1 USD = 10 TL iken 1 USD = 12 TL yapılırsa bu bir devaluation örneğidir.

Devalüasyon

Kategori: Döviz Politikası

Tanım: Devalüasyon genellikle dış ticaret dengesizlikleri, rezerv kaybı veya rekabet gücü sorunları nedeniyle gündeme gelir. Yerel para birimi resmi olarak zayıflatıldığında ihracat avantajlı hale gelebilir ancak ithalat maliyetleri artabilir. Devalüasyon kararı ekonomi politikası açısından önemli sonuçlar doğurur.

Formül:

Yeni Kur > Eski Kur

Örnek: Sabit kur sisteminde 1 doların resmi değeri 20 TL'den 25 TL'ye çıkarılabilir.

Devlet Tahvili

Kategori: Sermaye Piyasaları

Tanım: Devlet tahvilleri genellikle düşük riskli yatırım araçları olarak kabul edilir.

Örnek: 10 yıllık devlet tahvili.

Devralma

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Devralma işleminde alıcı taraf hedef şirketin paylarını veya varlıklarını satın alarak yönetim kontrolünü elde eder. Bu kontrol çoğu zaman çoğunluk hisse alımı ile sağlanır ancak bazı durumlarda daha düşük pay oranı ile de fiili kontrol sağlanabilir. Devralmalar stratejik yatırımcılar, finansal yatırımcılar veya özel sermaye fonları tarafından gerçekleştirilebilir. İşlemin yapısı hisse alımı, varlık alımı veya birleşme şeklinde kurgulanabilir.

Örnek: Büyük bir holdingin orta ölçekli bir yazılım şirketinin %80 hissesini satın alması devralma işlemidir.

Devre Kesici

Kategori: Borsa

Tanım: Devre kesici uygulaması yatırımcıların panik işlemlerini azaltmak ve piyasaların daha sağlıklı işlemlerini sağlamak amacıyla kullanılır. Belirli fiyat değişim oranları aşıldığında otomatik olarak devreye girer.

Örnek: Bir endeksin %7 düşmesi halinde işlemler geçici olarak durdurulabilir.

Dış Ticaret Açığı

Kategori: Uluslararası Ekonomi

Tanım: Dış ticaret açığı ekonominin dış ticaret yapısını gösteren önemli göstergelerden biridir. Uzun süre devam eden açıklar ekonomik kırılganlık yaratabilir.

Formül:

Dış Ticaret Açığı = İthalat – İhracat

Örnek: İthalat 200 milyar dolar, ihracat 150 milyar dolar ise dış ticaret açığı 50 milyar dolar olur.

Dış Ticaret Dengesi

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Dış ticaret dengesi pozitif olduğunda ticaret fazlası, negatif olduğunda ticaret açığı oluşur.

Formül:

Dış Ticaret Dengesi = İhracat – İthalat

Örnek: İhracat ithalattan yüksek olabilir.

Dikey Analiz

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Bu yöntem özellikle gelir tablosu ve bilanço kalemlerinin oranlarını anlamak için kullanılır.

Formül:

Oran = Kalem / Toplam

Örnek: Satışların %30'u brüt kâr olabilir.

Direkt Maliyet

Kategori: Maliyet Muhasebesi

Tanım: Direkt maliyetler ürün üretimi ile doğrudan ilişkilidir. Hammadde ve üretim işçiliği bu maliyetlere örnek olabilir. Bu maliyetler ürün başına kolayca hesaplanabilir.

Örnek: Bir mobilya üretiminde kullanılan ahşap maliyeti direkt maliyettir.

Direnç

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: Direnç seviyeleri yatırımcıların satış yapmaya daha eğilimli olduğu fiyat noktalarını gösterebilir.

Örnek: 120 TL seviyesi direnç olabilir.

Direnç Seviyesi

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: Direnç seviyesi teknik analizde fiyatların yukarı yönlü hareketinin zorlandığı noktayı ifade eder. Bu seviyelerde satış baskısı artabilir ve fiyat geri çekilebilir. Direnç seviyeleri yatırımcıların kâr realizasyonu yaptığı bölgeler olabilir.

Formül:

Direnç seviyesi geçmiş fiyat hareketleri ile belirlenir.

Örnek: Bir hisse senedi 200 TL seviyesine geldiğinde sürekli satış görüyorsa bu seviye direnç olabilir.

Discount Rate

Kategori: Finansal Modelleme

Tanım: Discount rate Türkçe'de iskonto oranı olarak adlandırılır. Bu oran yatırımın risk seviyesine ve sermaye maliyetine bağlı olarak belirlenir. Finansal modelleme ve DCF analizlerinde iskonto oranı kritik bir rol oynar çünkü yatırımın bugünkü değerini doğrudan etkiler.

Formül:

$$PV = FV / (1 + r)^t$$

Örnek: Gelecekteki değer: 1.000 TL iskonto oranı: %10 1 yıl sonra bugünkü değer \approx 909 TL

Discounted Cash Flow

Kategori: Şirket Değerleme ve Finansal Modelleme

Tanım: DCF yöntemi finans dünyasında en yaygın kullanılan değerlendirme yöntemlerinden biridir. Bu yaklaşımın temel mantığı paranın zaman değerine dayanır. Gelecekte elde edilecek nakit akımları bugünkü değere indirgenerek şirketin teorik değeri hesaplanır. DCF analizinde genellikle 5-10 yıllık finansal projeksiyon hazırlanır. Bu dönemdeki serbest nakit akımları hesaplandıktan sonra uygun bir iskonto oranı kullanılarak bugünkü değere indirgenir. Projeksiyon dönemi sonrası için ise terminal değer hesaplanır. DCF modeli özellikle yatırım bankacılığı, birleşme ve satın alma işlemleri ve stratejik yatırım analizlerinde yaygın şekilde kullanılır.

Formül:

$$\text{Şirket Değeri} = \sum (FCF_t / (1 + WACC)^t) + \text{Terminal Değer}$$

Örnek: 1. yıl FCF: 10 milyon TL WACC: %10 Bugünkü değer = $10 / 1,10 = 9,09$ milyon TL

Dispozisyon Etkisi

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Dispozisyon etkisi davranışsal finansın en bilinen kavramlarından biridir. Yatırımcılar kazancı garanti altına almak isterken, zararı kabul etmeyi psikolojik olarak zor bulur. Bu nedenle portföyde kazananlar hızlı satılır, kaybedenler ise bekletilir. Bu davranış uzun vadede performansı olumsuz etkileyebilir çünkü güçlü pozisyonlar erken kapatılırken zayıf pozisyonlar gereğinden fazla tutulmuş olur.

Örnek: %15 kârdaki hisseyi hemen satan ama %25 zarardaki hisseyi aylardır tutan yatırımcı dispozisyon etkisi gösterebilir.

Diversification

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Çeşitlendirme yatırım portföyünde farklı varlık sınıflarına yatırım yaparak riskin azaltılmasını sağlar. Hisse senedi, tahvil, emtia ve gayrimenkul gibi varlıkların birlikte kullanılması portföy riskini azaltabilir. Diversification modern portföy teorisinin temel prensiplerinden biridir.

Formül:

Portföy Riski < Tek Tek Varlık Riskleri

Örnek: Bir yatırımcı yalnızca tek hisse yerine farklı sektörlerde birçok hisseye yatırım yapabilir.

Diversifikasyon

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Portföy çeşitlendirmesi risk yönetiminin temel stratejilerinden biridir.

Örnek: Hisse, tahvil ve altın yatırımı.

Dividend Discount Model

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Temettü indirgeme modeli hisse değerlemesinde kullanılan klasik yaklaşımlardan biridir. Modelin temel varsayımı yatırımcıların hisse senedinden elde edeceği temel nakit akımının temettüler olduğudur. Bu nedenle gelecekte ödenmesi beklenen temettüler tahmin edilir ve uygun iskonto oranı ile bugünkü değere indirgenir.

Formül:

Hisse Değeri = $\sum (D_t / (1+r)^t)$

Örnek: Yıllık temettü: 4 TL İskonto oranı: %10 Hisse değeri \approx 40 TL

Dividend Yield

Kategori: Borsa ve Yatırım Analizi

Tanım: Temettü verimi, yatırımcının hisseyi mevcut fiyatından aldığı anda yıllık temettü gelirin fiyatına göre ne kadar getiri sunduğunu gösterir. Özellikle düzenli temettü ödeyen şirketlerde bu oran önemli bir değerlendirme kriteridir. Yüksek dividend yield her zaman daha iyi yatırım anlamına gelmez. Bazen hisse fiyatı düştüğü için oran yükselmiş olabilir. Bu nedenle temettü

sürdürülebilirliği, kâr kalitesi, nakit akımı ve dağıtım politikası birlikte değerlendirilmelidir. Temettü odaklı yatırım stratejilerinde bu oran çok sık kullanılır.

Formül:

$\text{Dividend Yield} = \text{Hisse Başına Temettü} / \text{Hisse Fiyatı}$

Örnek: Hisse başına yıllık temettü: 3 TL Hisse fiyatı: 60 TL Dividend Yield = 3 / 60
Dividend Yield = 0,05 Temettü verimi = %5 olur.

Doğal Gaz

Kategori: Emtia Piyasaları

Tanım: Doğal gaz fiyatları küresel enerji piyasalarına bağlı olarak değişebilir.

Örnek: LNG piyasası.

Dolarizasyon

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Bu durum yerel para birimine olan güvenin azalmasıyla ortaya çıkabilir.

Örnek: Döviz ile tasarruf.

Doluluk Oranı

Kategori: Gayrimenkul Yatırımı

Tanım: Bu oran ticari gayrimenkul yatırımlarında önemli bir göstergedir.

Formül:

$\text{Doluluk} = \text{Kiralanan Alan} / \text{Toplam Alan}$

Örnek: Doluluk oranı %90 olabilir.

Dönem Sonu İşlemleri

Kategori: Muhasebe

Tanım: Bu işlemler tahakkuk, amortisman ve değerlendirme kayıtlarını içerir.

Örnek: Amortisman kaydı.

Dönen Varlık

Kategori: Finansal Raporlama

Tanım: Dönen varlıklar işletmenin kısa vadeli likidite durumunu gösterir. Nakit, alacaklar ve stoklar dönen varlıklara örnektir.

Örnek: Ticari alacaklar dönen varlık olabilir.

Dönüştürülebilir Tahvil

Kategori: Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Bu araç yatırımcıya hem sabit getirili menkul kıymet niteliği hem de özsermayeye dönüşüm opsiyonu sunar. Şirket açısından başlangıçta daha düşük faiz maliyeti sağlayabilir; yatırımcı açısından ise şirket performansı yükselirse hisseye dönüşüm avantajı sunabilir. Borç ve özsermaye arasında hibrit nitelikli önemli bir finansman aracıdır.

Örnek: Yatırımcı, belirli fiyat seviyesinde tahvilini şirketteki paylara dönüştürme hakkına sahip olabilir.

Döviz Kuru

Kategori: Uluslararası Finans

Tanım: Döviz kuru uluslararası ticaret, sermaye hareketleri, ithalat, ihracat ve yatırım kararları açısından kritik öneme sahiptir. Bir para biriminin başka bir para birimi karşısındaki değeri piyasadaki arz ve talep koşullarına göre belirlenebilir. Döviz kurları ekonomik büyüme, enflasyon, faiz oranları, merkez bankası kararları ve jeopolitik gelişmelerden etkilenir. Döviz kuru hareketleri şirket bilançolarını, dış ticareti ve yatırımcı davranışlarını doğrudan etkileyebilir.

Formül:

Döviz Kuru = Yerli Para / Yabancı Para

Örnek: USD/TRY = 32 ise 1 ABD doları 32 Türk lirasına eşittir.

Döviz Müdahalesi

Kategori: Döviz Politikası

Tanım: Döviz müdahaleleri merkez bankalarının döviz kurlarındaki aşırı dalgalanmaları kontrol etmek amacıyla yaptığı işlemlerdir. Merkez bankası döviz satarak yerel para birimini güçlendirmeye çalışabilir.

Formül:

Döviz Müdahalesi = Merkez Bankası Döviz Alışları veya Satışları

Örnek: Merkez bankası döviz rezervlerinden satış yaparak kur artışını sınırlamaya çalışabilir.

Döviz Piyasası

Kategori: Döviz Piyasaları

Tanım: Döviz piyasası dünyanın en büyük finansal piyasalarından biridir. Bankalar, merkez bankaları, yatırım fonları ve şirketler bu piyasada işlem yapabilir.

Örnek: Forex piyasası.

Döviz Pozisyonu

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Döviz pozisyonu şirketlerin ve bankaların kur riskini ölçmesinde çok önemlidir. Pozitif döviz pozisyonu fazla döviz varlığını, negatif pozisyon ise fazla döviz yükümlülüğünü gösterebilir.

Formül:

Döviz Pozisyonu = Döviz Varlıkları – Döviz Yükümlülükleri

Örnek: 5 milyon dolar varlık ve 7 milyon dolar borç varsa net döviz pozisyonu -2 milyon dolar olur.

Döviz Rezervi

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Döviz rezervleri ülkelerin finansal istikrarını korumak ve kur piyasalarına müdahale etmek için kullanılabilir.

Örnek: TCMB rezervleri.

Döviz Swapı

Kategori: Türev Piyasalar

Tanım: Döviz swapı özellikle uluslararası finansman işlemlerinde kullanılır. Bu işlem tarafların farklı para birimlerindeki borçlarını daha uygun koşullarla yönetmesine yardımcı olabilir.

Formül:

Döviz Swapı = Para Birimi Değişimi + Faiz Ödemeleri

Örnek: Bir şirket dolar borcunu euro borcu ile swap yapabilir.

Due Diligence

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Due diligence süreci yatırımcının satın alacağı işletmenin gerçek durumunu anlaması için yürütülen kapsamlı incelemedir. Finansal tabloların kalitesi, sözleşmeler, çalışan yapısı, vergi riski, dava dosyaları, lisanslar, müşteri bağımlılığı ve operasyonel kapasite bu süreçte incelenebilir. Bu çalışma satın alma fiyatını, sözleşme şartlarını, garanti maddelerini ve hatta işlemin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini etkileyebilir.

Örnek: Satın alma öncesi hedef şirketin son 5 yıllık mali tablolarının ve vergi dosyalarının incelenmesi due diligence sürecidir.

DuPont Analizi

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: DuPont analizi ROE'yi sadece tek bir oran olarak görmek yerine, net kâr marjı, varlık devir hızı ve özsermaye çarpanı bileşenlerine ayırır. Böylece şirketin kârlılığı operasyonel verimlilikten mi, varlık kullanımından mı yoksa kaldıraçtan mı kaynaklanıyor daha net görülür. Bu yöntem hem finansal analiz hem de yönetim performansı değerlendirmesi için çok güçlü bir araçtır.

Formül:

$$\text{ROE} = \text{Net Kâr Marjı} \times \text{Varlık Devir Hızı} \times \text{Özsermaye Çarpanı}$$

Örnek: Net kâr marjı %10, varlık devir hızı 1,5 ve özsermaye çarpanı 2 ise ROE %30 olur.

Duran Varlık

Kategori: Finansal Raporlama

Tanım: Binalar, makineler ve ekipmanlar gibi varlıklar duran varlıklara örnektir.

Örnek: Fabrika binası.

Duration

Kategori: Tahvil ve Faiz Riski Analizi

Tanım: Duration tahvil yatırımcılarının faiz riskini analiz etmek için kullandığı önemli bir ölçüdür. Bu gösterge tahvil fiyatının faiz oranlarındaki değişimlere ne kadar duyarlı olduğunu gösterir. Duration değeri yüksek olan tahviller faiz oranlarındaki değişimlerden daha fazla etkilenir.

Formül:

$$D = \frac{\sum (t \times PV(CF))}{\text{Tahvil Fiyatı}}$$

Örnek: Duration = 5 ise faiz oranı %1 artarsa tahvil fiyatı yaklaşık %5 düşebilir.

Duration Gap

Kategori: Bankacılık ve Risk Yönetimi

Tanım: Duration gap özellikle bankacılıkta ekonomik değer duyarlılığını anlamak için kullanılır. Aktiflerin duration'ı pasiflerden yüksekse faiz artışı kurumun ekonomik değerini daha fazla düşürebilir. Bu gösterge klasik gap analizine göre daha sofistike bir faiz riski ölçüm aracıdır.

Formül:

Duration Gap \approx Aktif Duration – (Pasif Duration \times Pasif / Aktif)

Örnek: Aktif duration'ı 4 yıl, pasif duration'ı 2 yıl olan bir bankada duration gap pozitif olabilir.

Duyarlılık Analizi

Kategori: Finansal Modelleme

Tanım: Bu analiz yatırım kararlarında riskleri anlamak için kullanılır. Değerleme modellerinde büyüme oranı veya iskonto oranı gibi değişkenlerin etkisi incelenebilir.

Örnek: WACC değiştiğinde şirket değeri değişebilir.

Duygusal Yatırım

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Korku ve açgözlülük gibi duygular yatırımcı davranışlarını etkileyebilir.

Örnek: Panik satış.

Dünya Bankası

Kategori: Uluslararası Kurumlar

Tanım: Bu kuruluş altyapı ve kalkınma projelerini finanse eder.

Örnek: Kalkınma kredileri.

Earn-Out

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Earn-out mekanizması özellikle büyüme potansiyeli olan ancak geleceği belirsiz şirketlerde kullanılır. Taraflar bugünkü değer konusunda tam uzlaşamıyorsa, bedelin bir kısmı satış sonrası belirli gelir, EBITDA veya müşteri kazanımı hedeflerine bağlanabilir. Bu yapı satıcı ve alıcı arasında risk paylaşımı sağlar ancak performans tanımı ve muhasebe politikaları iyi kurgulanmalıdır.

Örnek: Satın alma bedelinin 20 milyon TL'sinin, şirketin önümüzdeki iki yılda belirli EBITDA seviyesine ulaşması halinde ödenmesi earn-out örneğidir.

EBIT

Kategori: Finansal Analiz ve Şirket Değerleme

Tanım: EBIT, şirketin ana faaliyetlerinden elde ettiği kârlılığı ölçmek için kullanılan temel göstergelerden biridir. Bu göstergede finansman yapısından kaynaklanan faiz giderleri ile vergi

etkisi hariç tutulur. Böylece işletmenin operasyonel performansı daha net görülebilir. EBIT özellikle şirket karşılaştırmalarında, faaliyet verimliliği analizlerinde ve değerlendirme çalışmalarında önemli bir yer tutar. EBITDA'ya benzer şekilde operasyonel performansı anlamaya yardımcı olur; ancak EBITDA'dan farklı olarak amortisman ve itfa giderleri EBIT içinde yer alır. Bu nedenle EBIT, sermaye yoğun sektörlerde faaliyet gösteren şirketlerin analizinde daha temkinli yorumlanmalıdır. Çünkü amortisman giderleri yüksek olan şirketlerde EBIT ile EBITDA arasında önemli farklar oluşabilir. Yatırımcılar ve analistler EBIT'i çoğu zaman faaliyet kârı, marj analizi ve çarpan analizleri ile birlikte değerlendirir.

Formül:

EBIT = Net Kâr + Faiz Giderleri + Vergi Giderleri Alternatif gösterim: EBIT = Satış Gelirleri - Faaliyet Giderleri

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki finansal verileri varsayalım: Net Kâr: 900.000 TL Faiz Gideri: 250.000 TL Vergi Gideri: 150.000 TL EBIT hesaplaması: EBIT = 900.000 + 250.000 + 150.000 EBIT = 1.300.000 TL Bu durumda şirketin EBIT değeri 1.300.000 TL olur.

EBIT Marjı

Kategori: Finansal Oranlar ve Kârlılık Analizi

Tanım: EBIT marjı, EBITDA marjına göre daha muhafazakâr bir göstergedir çünkü amortisman ve itfa giderleri bu oran içinde dikkate alınır. Bu nedenle özellikle sermaye yoğun sektörlerde operasyonel performansı anlamak için önemlidir. Yüksek EBIT marjı, şirketin satışlarını kâra dönüştürmede başarılı olduğunu gösterir. Düşük marj ise rekabet baskısı, yüksek gider yapısı veya düşük fiyatlama gücü ile ilişkili olabilir. Dönemler arası trend analizi bu nedenle çok önemlidir. EBIT marjı, şirketin faaliyet etkinliği hakkında fikir verirken aynı zamanda yatırım harcamalarının muhasebesel etkilerini de yansıttığı için analistlere daha derin bir bakış sunabilir.

Formül:

EBIT Marjı = EBIT / Net Satışlar

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki veriler olsun: EBIT: 4.800.000 TL Net Satışlar: 24.000.000 TL Hesaplama: EBIT Marjı = 4.800.000 / 24.000.000 EBIT Marjı = 0,20 EBIT Marjı = %20 Bu durumda şirketin EBIT marjı %20 olur.

EBITDA

Kategori: Finansal Analiz ve Şirket Değerleme

Tanım: EBITDA, şirketin operasyonel performansını ölçmek için kullanılan önemli bir finansal göstergedir. Faiz giderleri, vergi giderleri ve amortisman gibi kalemler hariç tutularak işletmenin ana faaliyetlerinden elde ettiği kârlılık analiz edilir. Bu nedenle özellikle şirket değerlendirme

çalışmalarında ve şirketler arası karşılaştırmalarda sıkça kullanılır. EBITDA; yatırımcıların, analistlerin ve finans yöneticilerinin işletmenin operasyonel gücünü anlamasına yardımcı olur. Ancak yatırım harcamaları (CAPEX), borç yapısı ve işletme sermayesi değişimleri EBITDA hesaplamasında dikkate alınmaz. Bu nedenle EBITDA tek başına yeterli bir performans ölçütü değildir ve genellikle serbest nakit akımı gibi göstergelerle birlikte değerlendirilir.

Formül:

EBITDA = Net Kâr + Faiz Giderleri + Vergi Giderleri + Amortisman ve İtfa Payları

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki finansal verileri varsayalım: Net Kâr: 1.200.000 TL Faiz Gideri: 300.000 TL Vergi Gideri: 200.000 TL Amortisman: 150.000 TL EBITDA hesaplaması: $EBITDA = 1.200.000 + 300.000 + 200.000 + 150.000$ EBITDA = 1.850.000 TL Bu durumda şirketin EBITDA değeri 1.850.000 TL olur.

EBITDA Marjı

Kategori: Finansal Oranlar ve Kârlılık Analizi

Tanım: EBITDA marjı, şirketin satış gelirlerinden ne ölçüde operasyonel nakit benzeri kâr üretebildiğini gösterir. Marjın yüksek olması, şirketin güçlü fiyatlama gücüne, verimli maliyet yapısına veya ölçek ekonomisine sahip olabileceğini düşündürür. Bu oran özellikle sektör içi karşılaştırmalarda oldukça kullanışlıdır. Çünkü mutlak EBITDA tutarı şirket büyüklüğüne bağlıdır; ancak EBITDA marjı performansı daha normalize şekilde gösterir. Farklı büyüklükteki şirketleri kıyaslarken bu oran daha anlamlı olabilir. EBITDA marjı tek başına yeterli değildir. CAPEX ihtiyacı, net işletme sermayesi ihtiyacı ve finansman yapısı gibi unsurlar da dikkate alınmalıdır. Yine de operasyonel kaliteyi anlamada en temel oranlardan biridir.

Formül:

EBITDA Marjı = $EBITDA / Net Satışlar$

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki bilgiler olsun: EBITDA: 7.500.000 TL Net Satışlar: 30.000.000 TL Hesaplama: $EBITDA Marjı = 7.500.000 / 30.000.000$ EBITDA Marjı = 0,25 EBITDA Marjı = %25 Bu durumda şirketin EBITDA marjı %25 olur.

Economic Profit

Kategori: Finansal Performans

Tanım: Economic profit kavramı şirketin gerçek anlamda değer yaratıp yaratmadığını ölçer. Eğer şirket sermaye maliyetinden daha yüksek getiri sağlıyorsa ekonomik kâr yaratmaktadır.

Formül:

Economic Profit = $NOPAT - (Sermaye \times WACC)$

Örnek: NOPAT: 25 milyon Sermaye maliyeti: 18 milyon Economic profit = 7 milyon TL

Economic Value Added

Kategori: Finansal Performans Analizi

Tanım: EVA kavramı şirketlerin gerçek anlamda değer yaratıp yaratmadığını ölçmek için geliştirilmiştir. Geleneksel muhasebe kârı şirketin performansını tam olarak yansıtmayabilir çünkü sermayenin fırsat maliyetini dikkate almaz. EVA bu eksikliği gidermek için sermaye maliyetini hesaplamaya dahil eder. Eğer şirket faaliyetlerinden elde ettiği kâr ile sermaye maliyetini aşabiliyorsa ekonomik değer yaratmış sayılır. Bu nedenle EVA birçok şirket tarafından performans ölçüm sistemi olarak kullanılmaktadır.

Formül:

$$EVA = NOPAT - (Sermaye \times WACC)$$

Örnek: NOPAT: 30 milyon TL Sermaye: 200 milyon TL WACC: %10 EVA = 30 - 20 = 10 milyon TL

Efficient Frontier

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Efficient frontier modern portföy teorisinin önemli kavramlarından biridir. Bu eğri yatırımcılara risk ve getiri arasında optimal dengeyi sağlayan portföyleri gösterir. Efficient frontier üzerinde bulunan portföyler optimal kabul edilir çünkü bu portföyler aynı risk seviyesinde en yüksek getiriye veya aynı getiri seviyesinde en düşük riski sağlar. Efficient frontier'in altında kalan portföyler verimsiz olarak kabul edilir.

Formül:

Risk-Getiri Grafiğinde Optimal Portföy Eğrisi

Örnek: Bir yatırımcı %10 risk ile %8 getiri sağlayan bir portföy yerine aynı risk ile %10 getiri sağlayan portföyü tercih eder.

Efficient Market Hypothesis

Kategori: Finans Teorisi

Tanım: Efficient Market Hypothesis (EMH) Eugene Fama tarafından geliştirilmiştir. Bu teoriye göre finansal varlık fiyatları piyasadaki tüm mevcut bilgileri zaten içerir. Bu nedenle yatırımcıların sürekli olarak piyasayı yenmesi çok zordur. Teori üç farklı formda incelenir: zayıf form, yarı güçlü form ve güçlü form piyasa etkinliği.

Örnek: Yeni bir finansal bilgi açıklandığında piyasa fiyatları hızlı şekilde bu bilgiyi yansıtabilir.

Eğilim

Kategori: Finansal Piyasalar ve Teknik Analiz

Tanım: Finansal piyasalarda fiyatlar her zaman rastgele hareket etmez. Çoğu zaman belirli bir yön doğrultusunda hareket etme eğilimi gösterir. Bu yönlü hareketlere trend yani eğilim denir. Trendler genellikle üç kategoriye ayrılır: yükseliş trendi, düşüş trendi ve yatay trend. Yükseliş trendinde fiyatlar daha yüksek dipler ve daha yüksek zirveler oluşturur. Düşüş trendinde ise daha düşük zirveler ve daha düşük dipler görülür. Teknik analizde trend kavramı yatırım kararlarında önemli rol oynar. Birçok yatırımcı trend yönünde işlem yapmayı tercih eder.

Formül:

Trend = Fiyatların belirli bir yönde süreklilik gösteren hareketi

Örnek: Bir hisse senedinin fiyatı 50 TL'den 60 TL'ye, ardından 70 TL'ye yükseliyorsa yükseliş trendi oluşmuş olabilir.

Eğri Riski

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Faizler tüm vadelerde aynı oranda değişmez. Bazen kısa vadeli faizler daha çok, bazen uzun vadeli faizler daha çok hareket eder. Bu nedenle sadece genel faiz seviyesi değil, eğrinin şekli de portföyleri etkiler. Eğri riski özellikle farklı vadelerde pozisyon taşıyan banka, fon ve tahvil yatırımcıları için önemlidir.

Örnek: Uzun vadeli tahvil taşıyan bir portföy, eğrinin dikleşmesi nedeniyle ek değer kaybı yaşayabilir.

Ekonomi

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Ekonomi bireylerin, işletmelerin ve devletlerin kaynakları nasıl kullandığını analiz eder. Üretim, tüketim, yatırım ve ticaret gibi faaliyetler ekonomik sistemin temel unsurlarını oluşturur. Ekonomik analiz genellikle mikroekonomi ve makroekonomi olarak iki ana alanda incelenir. Mikroekonomi bireysel kararları, makroekonomi ise ülke ekonomisinin genel performansını ele alır.

Örnek: Bir ülkenin üretim, tüketim ve ticaret faaliyetleri ekonomi kapsamında değerlendirilir.

Ekonomik Büyüme

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Ekonomik büyüme genellikle Gayri Safi Yurtiçi Hasıla yani GSYH artışı ile ölçülür. Büyüme oranı ekonominin genişlediğini veya daraldığını gösterebilir. Sürdürülebilir büyüme yatırım, verimlilik ve teknoloji gelişimi ile desteklenir.

Formül:

Büyüme Oranı = (Yeni GSYH – Eski GSYH) / Eski GSYH

Örnek: GSYH 1 trilyon TL'den 1,1 trilyon TL'ye çıkarsa büyüme %10 olur.

Ekonomik Döngü

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Ekonomik döngü genellikle dört aşamadan oluşur: genişleme, zirve, daralma ve dip. Bu döngüler ekonomik faaliyetlerin doğal dalgalanmalarını yansıtır. Yatırımcılar ve politika yapıcılar ekonomik döngüyü analiz ederek gelecekteki ekonomik gelişmeleri tahmin etmeye çalışır.

Formül:

Ekonomik Döngü = Genişleme → Zirve → Daralma → Dip

Örnek: Bir ekonomi hızlı büyüme döneminden sonra durgunluğa girebilir.

Ekonomik Güven Endeksi

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Ekonomik güven endeksi tüketici güveni ve reel sektör güveni gibi farklı göstergelerin birleşimi ile hesaplanır. Bu endeks ekonomik beklentilerin genel yönünü gösterebilir.

Formül:

Endeks > 100 = Ekonomik iyimserlik

Örnek: Ekonomik güven endeksi 95 ise ekonomik beklentiler zayıf olabilir.

Ekonomik Katma Değer

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: EVA şirketin gerçek ekonomik karlılığını değerlendirmek için kullanılır.

Formül:

EVA = NOPAT – (Sermaye × Sermaye Maliyeti)

Örnek: EVA pozitif ise şirket değer yaratmaktadır.

Eksik Sigorta

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Eksik sigorta halinde hasar anında tazminat tam zarar kadar ödenmeyebilir. Çünkü sigorta bedeli gerçek değeri karşılamadığında sigortalı kendi üzerinde de risk taşımaya devam etmiş olur. Bu durum özellikle enflasyon ve değer artışı dönemlerinde daha sık görülür.

Formül:

Tazminat \approx Hasar \times (Sigorta Bedeli / Gerçek Değer)

Örnek: Gerçek değeri 2 milyon TL olan bina 1 milyon TL üzerinden sigortalanmışsa eksik sigorta oluşabilir.

Ekspertiz

Kategori: Gayrimenkul Finansmanı

Tanım: Bankalar kredi verirken gayrimenkul için ekspertiz raporu isteyebilir.

Örnek: Konut değerlendirme raporu.

Elektronik Fon Transferi

Kategori: Ödeme Sistemleri

Tanım: EFT işlemleri genellikle bankaların çalışma saatlerinde yapılabilir.

Örnek: Bir bankadan diğerine para gönderme işlemi.

Emir Defteri

Kategori: Borsa

Tanım: Emir defteri, borsalarda işlem gören varlıkların fiyat oluşumunda temel rol oynar. Yatırımcıların verdikleri alış ve satış emirleri fiyat ve miktar bilgisi ile birlikte emir defterinde sıralanır. Bu yapı sayesinde piyasada arz ve talep dengesi oluşur ve işlemler gerçekleşir. Modern elektronik borsalarda emir defteri gerçek zamanlı olarak güncellenir.

Örnek: Bir hisse için 50 TL'den 10.000 adet alış emri ve 50,20 TL'den satış emri olması emir defterinde görünür.

Emsal Karşılaştırma

Kategori: Gayrimenkul Değerleme

Tanım: Bu yöntem değerlendirme çalışmalarında sık kullanılır.

Örnek: Aynı bölgede satılan evler.

Emtia

Kategori: Yatırım

Tanım: Altın, petrol ve tarım ürünleri emtia piyasalarının temel varlıklarıdır.

Örnek: Altın bir emtia varlığıdır.

Endeks

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Endeks finansal piyasalarda belirli bir piyasa segmentinin genel performansını ölçmek için kullanılır. Borsa endeksleri, hisse senetlerinin fiyat değişimlerini izlemek amacıyla oluşturulur ve yatırımcıların piyasa eğilimlerini analiz etmesine yardımcı olur. Bir endeks genellikle belirli kriterlere göre seçilmiş şirketlerden oluşur. Örneğin BIST 100 endeksi Türkiye'de işlem gören en büyük ve en likit şirketlerin performansını temsil eder. Benzer şekilde S&P 500 ABD ekonomisinin önemli şirketlerini kapsar. Endeksler yatırım fonları, ETF'ler ve portföy yönetimi için referans ölçüt olarak da kullanılır. Yatırımcılar bir portföyün performansını çoğu zaman bir endeks ile karşılaştırarak değerlendirir.

Formül:

Endeks Değeri = (Toplam Piyasa Değeri / Baz Değer) × Endeks Katsayısı

Örnek: Bir endekste yer alan şirketlerin toplam piyasa değeri artarsa endeks değeri de yükselir.

Endeks Fonu

Kategori: Yatırım Fonları

Tanım: Endeks fonları pasif yatırım stratejisi uygular.

Örnek: BIST 100 endeks fonu.

Endirekt Maliyet

Kategori: Maliyet Muhasebesi

Tanım: Endirekt maliyetler birden fazla ürün veya faaliyet için ortak kullanılan maliyetlerdir. Bu nedenle maliyet dağıtım anahtarları kullanılarak ürünlere yüklenir. Fabrika genel giderleri ve yönetim giderleri endirekt maliyetlere örnek olabilir.

Örnek: Fabrika elektrik gideri endirekt maliyet olarak kabul edilir.

Enflasyon

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Enflasyon, ekonomik sistemde satın alma gücünün azalmasına neden olan önemli bir makroekonomik göstergedir. Fiyatların genel seviyesindeki sürekli artış, paranın değerinin düşmesi anlamına gelir. Enflasyon tüketicilerin alım gücünü etkilediği gibi yatırım kararlarını,

faiz oranlarını ve para politikasını da doğrudan etkiler. Ekonomilerde enflasyon farklı nedenlerle ortaya çıkabilir. Talep enflasyonu, toplam talebin üretim kapasitesini aşması sonucu oluşur. Maliyet enflasyonu ise üretim maliyetlerinin artmasıyla ortaya çıkar. Ayrıca para arzındaki hızlı artışlar da enflasyonu tetikleyebilir. Merkez bankaları genellikle enflasyonu kontrol etmek amacıyla para politikası araçlarını kullanır. Enflasyon hedeflemesi birçok ülkede uygulanan temel para politikası stratejilerinden biridir.

Formül:

$$\text{Enflasyon Oranı} = (\text{Fiyat Endeksi}_t - \text{Fiyat Endeksi}_{t-1}) / \text{Fiyat Endeksi}_{t-1}$$

Örnek hesaplama: Geçen yıl TÜFE: 200 Bu yıl TÜFE: 230 Enflasyon = $(230 - 200) / 200$
Enflasyon = %15 Bu durumda yıllık enflasyon oranı %15 olur.

Enflasyon Beklentisi

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Enflasyon beklentileri tüketicilerin, yatırımcıların ve şirketlerin ekonomik kararlarını etkileyebilir. Beklentiler yüksek olduğunda fiyatlama davranışları değişebilir ve enflasyonun kalıcı hale gelmesine neden olabilir.

Formül:

$$\text{Beklenen Enflasyon} = \text{Piyasa Tahminleri} + \text{Ekonomik Göstergeler}$$

Örnek: Bir ekonomide gelecek yıl enflasyon beklentisi %30 olabilir.

Enflasyon Hedeflemesi

Kategori: Para Politikası

Tanım: Enflasyon hedeflemesi para politikasının temel çerçevelerinden biridir. Merkez bankası belirli bir enflasyon hedefi belirler ve politika araçlarını bu hedef doğrultusunda kullanır.

Formül:

$$\text{Enflasyon Hedefi} = \text{Merkez Bankası tarafından belirlenen hedef oran}$$

Örnek: Bir merkez bankası yıllık enflasyon hedefini %5 olarak belirleyebilir.

Enflasyon Oranı

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Enflasyon fiyatların genel seviyesinin zaman içinde artmasını ifade eder. Enflasyon oranı tüketici fiyat endeksi gibi göstergeler kullanılarak hesaplanabilir.

Formül:

$$\text{Enflasyon Oranı} = (\text{Yeni Fiyat Endeksi} - \text{Eski Fiyat Endeksi}) / \text{Eski Fiyat Endeksi}$$

Örnek: Bir yıl içinde fiyat endeksi %10 artmışsa enflasyon %10 olur.

Enterprise Value

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Enterprise Value, şirket değerlendirme çalışmalarında en yaygın kullanılan kavramlardan biridir. Piyasa değeri yalnızca ortaklara ait değeri gösterirken, enterprise value hem ortakların hem de borç verenlerin şirketteki toplam ekonomik payını yansıtır. Bu nedenle şirketin operasyonel değerini anlamak için daha kapsamlı bir göstergedir. Bu kavram özellikle EV/EBITDA, EV/EBIT gibi çarpan analizlerinde kullanılır. Çünkü şirketler arasında borçluluk yapısı farklı olabilir. Sadece piyasa değerine bakmak, borç seviyesi yüksek olan şirketlerin değerini eksik yorumlamaya yol açabilir. Enterprise value bu farkı düzeltir. Bir şirket satın alınmak istendiğinde, teorik olarak yalnızca hisseleri değil aynı zamanda net borç yükü de devralınmış olur. Bu nedenle satın alma ve birleşme analizlerinde enterprise value çok önemli bir ölçüdür.

Formül:

Enterprise Value = Piyasa Değeri + Toplam Finansal Borç - Nakit ve Nakit Benzerleri

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki verileri kullanalım: Piyasa Değeri: 120.000.000 TL Toplam Finansal Borç: 45.000.000 TL Nakit ve Nakit Benzerleri: 15.000.000 TL Hesaplama: Enterprise Value = 120.000.000 + 45.000.000 - 15.000.000 Enterprise Value = 150.000.000 TL Bu durumda şirketin enterprise value değeri 150.000.000 TL olur.

Envanter

Kategori: Muhasebe

Tanım: Envanter çalışmaları bilanço hazırlanmadan önce yapılır.

Örnek: Stok sayımı envanter çalışmasına örnektir.

Equity Value

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Equity value Türkçe'de özsermaye değeri olarak ifade edilir. Bu değer şirketin piyasa değeri ile aynı kavramdır. Enterprise value ile equity value arasındaki fark borç yapısından kaynaklanır.

Formül:

Equity Value = Enterprise Value - Net Borç

Örnek: Enterprise value: 600 milyon TL Net borç: 100 milyon TL Equity value = 500 milyon TL

Erteleme

Kategori: Muhasebe

Tanım: Erteleme kayıtları muhasebe dönemleri arasında doğru gelir ve gider dağılımını sağlar.

Örnek: Peşin ödenen kira gideri.

Esnek Bütçe

Kategori: Finansal Planlama

Tanım: Esnek bütçe sistemi, faaliyet hacmi değiştiğinde bütçenin de uyarlanmasına olanak tanır. Böylece performans analizi daha doğru yapılabilir. Özellikle değişken maliyetlerin yüksek olduğu işletmelerde kullanılır.

Örnek: Satış hacmine göre değişen maliyetlerin bütçede yeniden hesaplanması esnek bütçedir.

ETF

Kategori: Yatırım Araçları

Tanım: ETF'ler yatırımcılara endeks veya varlık sepetlerine yatırım yapma imkanı sağlar.

Örnek: Altın ETF.

Ethereum

Kategori: Kripto Finans ve Dijital Varlıklar

Tanım: Ethereum, yalnızca dijital para transferi değil, programlanabilir finansal işlemler ve uygulamalar için altyapı sunan bir blockchain ağıdır. Bu yönüyle Bitcoin'den ayrılır. Ethereum üzerinde geliştiriciler akıllı sözleşmeler oluşturabilir ve merkeziyetsiz uygulamalar çalıştırabilir. Ethereum ekosistemi DeFi, NFT, tokenizasyon ve DAO gibi çok sayıda dijital finans uygulamasının temelini oluşturmuştur. Ağın yerel varlığı Ether, işlem ücretlerinin ödenmesinde ve bazı ağ işlevlerinde kullanılır. Ethereum'un değeri yalnızca yatırım talebine değil, ağ kullanımına, işlem hacmine, geliştirici ekosistemine ve teknolojik güncellemelere de bağlıdır. Bu nedenle teknoloji ve finansın birleştiği önemli bir platformdur.

Formül:

Temel ağ mantığı: Akıllı Sözleşme + İşlem Ücreti (Gas) + Doğrulama = Ağ İşlemi

Örnek: Bir kullanıcı Ethereum ağı üzerinde bir akıllı sözleşme çalıştırmak istediğinde Ether cinsinden gas ücreti öder. Bu ücret, işlemin ağda işlenmesi için gereklidir.

Etkin Sınır

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Etkin sınır modern portföy teorisinin temel kavramlarından biridir.

Örnek: Risk-getiri grafiğinde optimal portföy noktaları etkin sınır üzerinde yer alır.

Eurobond

Kategori: Uluslararası Borçlanma Araçları

Tanım: Eurobondlar genellikle dolar veya euro cinsinden ihraç edilir. Yatırımcıya kupon geliri sağlar ve uluslararası piyasalarda işlem görebilir. Ülke eurobondları ile şirket eurobondları arasında risk ve getiri farkı olabilir. Kur riski, faiz riski ve kredi riski eurobond yatırımında dikkat edilmesi gereken başlıca unsurlardır.

Formül:

Getiri \approx Kupon Geliri + Fiyat Değişimi

Örnek: Dolar cinsinden ihraç edilen 10 yıl vadeli devlet eurobondu yatırımcıya kupon faizi sağlayabilir.

EV/EBIT

Kategori: Şirket Değerleme Çarpanları

Tanım: EV/EBIT çarpanı şirketin operasyonel kârlılığı ile firma değeri arasındaki ilişkiyi gösterir. Bu oran EBITDA yerine EBIT kullanıldığı için amortisman giderlerini de dikkate alır. Bu nedene varlık yoğun sektörlerde EV/EBIT oranı daha anlamlı sonuçlar verebilir.

Formül:

EV/EBIT = Enterprise Value / EBIT

Örnek: Firma değeri: 700 milyon TL EBIT: 70 milyon TL EV/EBIT = 700 / 70 EV/EBIT = 10x

EV/EBITDA

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: EV/EBITDA çarpanı, bir şirketin operasyonel performansına kıyasla piyasada nasıl fiyatlandığını ölçmek için kullanılır. EV yani firma değeri, borç yapısını da içeren toplam ekonomik değeri temsil eder. EBITDA ise operasyonel kârlılığın kaba bir göstergesidir. Bu iki unsurun oranı, şirketin faaliyet kârlılığına göre pahalı mı ucuz mu fiyatlandığı konusunda fikir verir. Bu oran özellikle sektör karşılaştırmalarında çok kullanılır. Aynı sektörde faaliyet gösteren benzer şirketlerin EV/EBITDA çarpanları incelenerek hedef şirket için makul bir değer aralığı belirlenebilir. Bir şirketin çarpanı sektör ortalamasının üzerinde ise piyasa o şirkete daha yüksek

büyüme veya daha düşük risk primi biçiyor olabilir. Ancak EV/EBITDA tek başına yeterli değildir. Çünkü büyüme oranı, kârlılık kalitesi, yatırım harcamaları, net işletme sermayesi ihtiyacı ve borçluluk yapısı gibi etkenler bu çarpanın yorumunu değiştirebilir. Bu nedenle diğer çarpanlar ve DCF gibi yöntemlerle birlikte değerlendirilmelidir.

Formül:
$$EV/EBITDA = \text{Enterprise Value} / EBITDA$$

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki bilgileri kullanalım: Enterprise Value: 240.000.000 TL EBITDA: 30.000.000 TL Hesaplama: $EV/EBITDA = 240.000.000 / 30.000.000$ $EV/EBITDA = 8,0x$ Bu durumda şirketin EV/EBITDA çarpanı 8,0x olur.

Exchange Rate

Kategori: Döviz Piyasaları

Tanım: Döviz kuru, uluslararası ticaret ve finansal işlemler için temel bir göstergedir. Bir ülkenin para biriminin başka bir para birimine karşı değerini gösterir. Exchange rate piyasadaki arz ve talep dengesi, faiz oranları, enflasyon beklentileri, ekonomik büyüme ve merkez bankası politikaları gibi birçok faktörden etkilenebilir. Döviz kurları sabit kur sistemi veya dalgalı kur sistemi altında belirlenebilir. Günümüzde çoğu ülke dalgalı kur rejimi kullanmaktadır.

Formül:
$$\text{Kur} = \text{Yerel Para Birimi} / \text{Yabancı Para Birimi}$$

Örnek: USD/TRY kuru 32 ise: 1 ABD doları = 32 Türk lirası anlamına gelir.

Expiration Date

Kategori: Türev Ürünler ve Opsiyon Piyasaları

Tanım: Opsiyon sözleşmeleri belirli bir süre için geçerlidir. Bu sürenin sonunda opsiyon kullanılamaz hale gelir. Bu tarih expiration date olarak adlandırılır. Opsiyonun değeri vade sonuna yaklaştıkça zaman değeri nedeniyle değişebilir. Bu nedenle opsiyon fiyatları zamanla eriyebilir.

Formül:
$$\text{Zaman Değeri} \rightarrow \text{Vade Sonuna Yaklaştıkça Azalır}$$

Örnek: Bir opsiyon sözleşmesinin vadesi 30 Haziran ise yatırımcı bu tarihe kadar opsiyonu kullanabilir.

Faaliyet Bütçesi

Kategori: Finansal Planlama

Tanım: Faaliyet bütçesi işletmenin günlük operasyonlarını kapsar. Satış bütçesi, üretim bütçesi, satın alma bütçesi ve personel giderleri gibi kalemler faaliyet bütçesinin temel unsurlarıdır. Bu bütçe, işletmenin operasyonel performansını planlamak ve izlemek için kullanılır. Yönetim, gerçekleşen sonuçları faaliyet bütçesi ile karşılaştırarak sapmaları analiz edebilir.

Örnek: Üretim işletmesinin yıl içinde üretilecek miktar ve maliyetleri planlaması faaliyet bütçesine örnektir.

Faaliyet Kaldırıcı

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Faaliyet kaldırıcı yüksek olan işletmelerde sabit maliyetlerin payı yüksektir. Bu nedenle satışlardaki küçük bir artış faaliyet kârında büyük artış yaratabilir. Ancak aynı şekilde satış düşüşleri de kâr üzerinde daha güçlü olumsuz etki yaratabilir.

Formül:

Faaliyet Kaldırıcı = Katkı Payı / Faaliyet Kârı

Örnek: Sabit maliyetleri yüksek bir üretim şirketinde satışlar %10 artarsa faaliyet kârı %25 artabilir.

Faaliyet Kar Marjı

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Bu oran şirketin operasyonel verimliliğini ölçmek için kullanılır.

Formül:

Faaliyet Kar Marjı = Faaliyet Karı / Net Satışlar

Örnek: Faaliyet karı 2 milyon TL ve satışlar 10 milyon TL ise marj %20 olur.

Faaliyet Kârı

Kategori: Finansal Analiz ve Gelir Tablosu

Tanım: Faaliyet kârı, şirketin esas iş kolundaki performansını ölçmek için kullanılan temel göstergelerden biridir. Finansman gelir-giderleri, vergi etkileri ve olağan dışı kalemler bu aşamada genellikle dikkate alınmaz. Böylece şirketin operasyonel verimliliği daha net görülebilir. Bu gösterge özellikle sektör içi karşılaştırmalarda önemlidir. Çünkü şirketin yalnızca ne kadar satış yaptığı değil, bu satışları ne kadar verimli yönettiği de faaliyet kârı üzerinden anlaşılır. Faaliyet kârı güçlü olan bir şirket, maliyetlerini ve operasyonlarını daha etkin yönetiyor olabilir. Faaliyet kârı, EBIT kavramıyla çoğu zaman yakın anlamda kullanılır. Ancak bazı raporlama pratiklerinde faaliyet kârı ile EBIT arasında sınıflandırma farkları olabilir. Bu nedenle analiz yapılırken finansal tablonun dipnotları ve kullanılan tanımlar dikkatle incelenmelidir.

Formül:
$$\text{Faaliyet Kârı} = \text{Brüt Kâr} - \text{Faaliyet Giderleri}$$

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki veriler olsun: Net Satışlar: 20.000.000 TL Satışların Maliyeti: 12.000.000 TL Faaliyet Giderleri: 4.000.000 TL Önce brüt kâr hesaplanır: Brüt Kâr = 20.000.000 - 12.000.000 Brüt Kâr = 8.000.000 TL Sonra faaliyet kârı hesaplanır: Faaliyet Kârı = 8.000.000 - 4.000.000 Faaliyet Kârı = 4.000.000 TL Bu durumda şirketin faaliyet kârı 4.000.000 TL olur.

Faaliyet Marjı

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Faaliyet marjı şirketin operasyonel verimliliğini ölçmek için kullanılır.

Formül:
$$\text{Faaliyet Marjı} = \text{Faaliyet Kârı} / \text{Satışlar}$$

Örnek: Faaliyet marjı %20 olabilir.

Faaliyet Tabanlı Maliyetleme

Kategori: Maliyet Muhasebesi

Tanım: Bu yöntem geleneksel maliyetleme sistemlerine göre daha doğru maliyet dağılımı sağlamayı amaçlar. Maliyetler önce faaliyetlere, sonra ürünlere yüklenir. Özellikle karmaşık üretim süreçlerinde daha doğru maliyet bilgisi sağlar.

Örnek: Makine kullanım süresine göre maliyetlerin ürünlere dağıtılması faaliyet tabanlı maliyetleme olabilir.

Faaliyetlerden Nakit Akımı

Kategori: Finansal Raporlama

Tanım: Bu kalem işletmenin temel iş modelinin nakit üretme gücünü gösterir. Net kârdan farklı olarak tahakkuk ve muhasebe düzeltmelerinden arındırılmış gerçek nakit etkisini daha iyi yansıtır. Kredi analizi, değerlendirme ve nakit kalitesi incelemesinde çok önemlidir.

Örnek: Şirket net kâr açıklasa da faaliyetlerden negatif nakit akımı ürettiyor olabilir.

Fairness Opinion

Kategori: Yatırım Bankacılığı

Tanım: Bu görüş çoğu zaman yatırım bankaları veya bağımsız finansal danışmanlar tarafından hazırlanır. Özellikle halka açık şirket işlemlerinde yönetim kuruluna destek sağlamak için

kullanılır. Fairness opinion işlem bedelinin adil olduğu garantisini vermez; yalnızca belirli analizler çerçevesinde finansal makullük görüşü sunar.

Örnek: Hedef şirket için teklif edilen satın alma bedelinin adilliği hakkında yönetim kuruluna fairness opinion sunulabilir.

Faiz

Kategori: Finans ve Bankacılık

Tanım: Faiz finans sisteminin temel kavramlarından biridir. Bir yatırımcı parasını bir başkasına ödünç verdiğinde bu kullanım karşılığında faiz geliri elde eder. Benzer şekilde borç alan kişi de bu kullanım için faiz öder. Faiz oranları kredi piyasaları, yatırım kararları ve ekonomik büyüme üzerinde önemli etkiye sahiptir. Merkez bankaları para politikası aracılığıyla faiz oranlarını etkileyerek ekonomik aktiviteyi yönlendirmeye çalışır.

Formül:

Faiz = Anapara × Faiz Oranı × Süre

Örnek: Anapara: 10.000 TL Faiz oranı: %10 Süre: 1 yıl Faiz = 1.000 TL

Faiz Artışı

Kategori: Para Politikası

Tanım: Faiz artışı kredi maliyetlerini yükselterek tüketim ve yatırımı azaltabilir. Bu politika genellikle enflasyonu kontrol altına almak için uygulanır.

Örnek: Merkez bankası politika faizini artırabilir.

Faiz Dışı Fazla

Kategori: Kamu Maliyesi

Tanım: Faiz dışı fazla kamu borç stokunun kontrolü açısından önemli bir göstergedir. Devlet faiz ödemeleri hariç tutulduğunda gelirleriyle harcamalarını aşıyorsa mali yapı daha güçlü kabul edilebilir. Özellikle IMF programları ve kamu maliyesi değerlendirmelerinde sık kullanılan bir kavramdır.

Formül:

Faiz Dışı Fazla = Kamu Gelirleri – Faiz Hariç Harcamalar

Örnek: Kamu gelirleri 800 milyar TL, faiz hariç harcamalar 760 milyar TL ise faiz dışı fazla 40 milyar TL olur.

Faiz Geliri

Kategori: Bankacılık

Tanım: Bankalar ve yatırımcılar faiz gelirinden kazanç elde eder.

Örnek: Mevduat faizi.

Faiz Gideri

Kategori: Bankacılık

Tanım: Şirketler kredi kullanırken faiz gideri oluşabilir.

Örnek: Kredi faizi.

Faiz İndirimi

Kategori: Para Politikası

Tanım: Faiz indirimi kredi maliyetlerini düşürerek ekonomik faaliyetleri teşvik edebilir. Bu politika çoğu zaman ekonomik durgunluk dönemlerinde uygulanır.

Örnek: Merkez bankası büyümeyi desteklemek için faiz indirebilir.

Faiz Karşılama Oranı

Kategori: Finansal Oranlar ve Borç Analizi

Tanım: Faiz karşılama oranı, şirketin borç yükünü yönetme kapasitesini ölçmek için kullanılan önemli bir göstergedir. Bu oran, şirketin faaliyetlerinden elde ettiği kârın faiz ödemelerini kaç kat karşıladığını gösterir. Yüksek bir faiz karşılama oranı genellikle güçlü finansal yapı ve düşük temerrüt riski anlamına gelir. Düşük oran ise şirketin faiz yükü altında zorlanabileceğini gösterebilir. Özellikle bankalar ve kredi analistleri bu oranı kredi değerlendirmelerinde dikkatle inceler. Faiz karşılama oranı tek başına yeterli değildir; nakit akımı gücü, borç vadesi ve sektör riskleri de değerlendirilmelidir.

Formül:

Faiz Karşılama Oranı = EBIT / Faiz Giderleri

Örnek hesaplama: EBIT: 12.000.000 TL Faiz Gideri: 3.000.000 TL Hesaplama: Faiz Karşılama Oranı = 12.000.000 / 3.000.000 Faiz Karşılama Oranı = 4,0 Bu durumda şirket faiz giderlerini faaliyet kârı ile 4 kat karşılayabilmektedir.

Faiz Koridoru

Kategori: Para Politikası

Tanım: Faiz koridoru sistemi merkez bankalarının kısa vadeli faiz oranlarını kontrol etmek için kullandığı araçlardan biridir. Bu sistemde merkez bankası bankalara uyguladığı borç alma ve borç verme faiz oranları arasında bir aralık belirler. Bu aralık piyasadaki kısa vadeli faizlerin belirli bir bant içinde hareket etmesini sağlar.

Formül:

Faiz Koridoru = Alt Faiz Oranı ile Üst Faiz Oranı arasındaki aralık

Örnek: Alt bant %20 Üst bant %25 Bu durumda faiz koridoru %20 ile %25 arasındadır.

Faiz Marjı

Kategori: Bankacılık

Tanım: Bankalar bu fark üzerinden gelir elde eder.

Formül:

Faiz Marjı = Kredi Faizi – Mevduat Faizi

Örnek: Kredi faizi %40 ve mevduat faizi %30 ise marj %10 olur.

Faiz Oranı

Kategori: Makroekonomi ve Finans

Tanım: Faiz oranı finansal sistemde tasarruf sahipleri ile borç alanlar arasındaki fon transferinin fiyatını temsil eder. Faiz oranları yatırım kararlarını, kredi maliyetlerini ve ekonomik büyümeyi etkiler. Merkez bankaları politika faiz oranlarını belirleyerek ekonomideki para arzını ve kredi koşullarını yönlendirmeye çalışır.

Formül:

Faiz = Anapara × Faiz Oranı × Süre

Örnek: Anapara: 100.000 TL Faiz oranı: %20 Faiz = 20.000 TL

Faiz Oranı Riski

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Faiz oranı riski özellikle tahvil portföylerinde, bankacılıkta ve uzun vadeli sabit faizli sözleşmelerde büyük önem taşır. Faiz yükseldiğinde mevcut sabit faizli tahvillerin değeri düşebilir. Bankalar için faiz oranı riski yalnızca yatırım portföyü değil, aktif ve pasif yapısının yeniden fiyatlanma zamanlaması açısından da kritik bir risktir.

Örnek: Faizlerin yükselmesi nedeniyle sabit kuponlu tahvil fiyatlarının düşmesi faiz oranı riskidir.

Faiz Spreadi

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Faiz spreadi finansal piyasalarda risk, kredi kalitesi veya piyasa beklentilerini analiz etmek için kullanılan önemli bir göstergedir. Örneğin devlet tahvili ile şirket tahvili arasındaki

faiz farkı kredi riskini yansıtabilir. Bankacılık sektöründe kredi faizleri ile mevduat faizleri arasındaki fark da spread olarak adlandırılır.

Formül:

Faiz Spreadi = Faiz Oranı A – Faiz Oranı B

Örnek: Devlet tahvili faizi %10 ve şirket tahvili faizi %14 ise spread %4 olur.

Faiz Swapı

Kategori: Türev Piyasalar

Tanım: Faiz swapı finansal kurumlar ve şirketler tarafından faiz riskini yönetmek için kullanılır. Bu işlem sayesinde taraflar sabit veya değişken faiz yükümlülüklerini değiştirebilir.

Formül:

Sabit Faiz Ödemesi ↔ Değişken Faiz Ödemesi

Örnek: Bir şirket sabit faiz ödemesini değişken faiz ödemesi ile değiştirebilir.

FAVÖK Marjı

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: FAVÖK marjı amortisman ve finansman giderlerinden arındırılmış operasyonel performansı gösterir.

Formül:

FAVÖK Marjı = FAVÖK / Net Satışlar

Örnek: FAVÖK 3 milyon TL ve satışlar 10 milyon TL ise marj %30 olur.

FCFE

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: FCFE yatırımcıların elde edebileceği potansiyel nakit akımını gösterir.

Formül:

FCFE = Net Kar + Amortisman – CAPEX – ΔNWC + Net Borç

Örnek: FCFE değeri özsermaye değerlemede kullanılır.

FCFF

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: FCFF şirket değerlendirme modellerinde kullanılan önemli bir nakit akımı ölçüsüdür.

Formül:

$$FCFF = EBIT \times (1 - \text{Vergi}) + \text{Amortisman} - \text{CAPEX} - \Delta \text{NWC}$$

Örnek: FCFF değeri DCF modelinde kullanılır.

Fiat Money

Kategori: Para ve Makroekonomi

Tanım: Fiat para sistemi modern ekonomilerin büyük bölümünde kullanılan para sistemidir. Bu sistemde paranın değeri altın veya gümüş gibi fiziksel bir varlıkla doğrudan bağlantılı değildir. Paranın değeri devletin otoritesi, merkez bankası politikaları ve ekonomik güven ile desteklenir. ABD doları, euro ve Türk lirası fiat para örnekleridir. Fiat para sistemi merkez bankalarına para arzını yönetme ve para politikası uygulama konusunda esneklik sağlar. Ancak aşırı para arzı enflasyon riskini artırabilir.

Formül:

Para Arzı = Merkez Bankası Politikaları + Bankacılık Sistemi

Örnek: Merkez bankası faiz oranlarını değiştirerek fiat para arzını etkileyebilir.

Fibonacci Düzeltmesi

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: Fibonacci oranları teknik analizde destek ve direnç seviyelerini belirlemek için kullanılır.

Örnek: %38.2 ve %61.8 seviyeleri.

Financial Stability

Kategori: Makro Finans

Tanım: Finansal istikrar güçlü bankacılık sistemi, etkin düzenleme ve sağlıklı piyasa yapıları ile sağlanır. Finansal krizlerin önlenmesi için finansal istikrar politikaları büyük önem taşır.

Formül:

Finansal istikrar tek bir formül ile ölçülmez.

Örnek: Merkez bankaları finansal istikrarı korumak için makro ihtiyati politikalar uygulayabilir.

Finansal Analiz

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Finansal analiz yatırımcıların, yöneticilerin ve kredi verenlerin işletmenin finansal sağlığını değerlendirmesine yardımcı olur. Analiz sürecinde bilanço, gelir tablosu ve nakit akış

tablosu gibi finansal tablolar incelenir. Bu analiz sayesinde şirketin kârlılığı, likiditesi, borçluluğu ve verimliliği hakkında önemli bilgiler elde edilir.

Örnek: Bir şirketin mali tabloları finansal analiz ile incelenebilir.

Finansal Balon

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Finansal balonlar yatırımcıların aşırı iyimser beklentileri sonucunda oluşabilir. Fiyatlar hızla yükselir ancak bir noktada sert düşüş yaşanabilir.

Formül:

Balon = Fiyat >> Temel Değer

Örnek: Dot-com balonu 2000 yılında teknoloji hisselerinde görülmüştür.

Finansal İnceleme

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Bu çalışma due diligence sürecinin finansal ayağını oluşturur. Düzeltilmiş EBITDA, çalışma sermayesi seviyesi, tekrarlanmayan gelir-giderler, borç yapısı, müşteri yoğunlaşması ve kârlılık sürdürülebilirliği gibi konular analiz edilir. Yatırımcı açısından fiyatlama doğruluğu ve işlem sonrası beklentiler için temel veri sağlar.

Örnek: Tek seferlik gelirlerin ayıklanarak normalleştirilmiş EBITDA hesaplanması finansal inceleme kapsamındadır.

Finansal Kaldıraç

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Finansal kaldıraç şirketlerin borç kullanarak yatırım yapmasını ifade eder. Borç kullanımı getiri potansiyelini artırabilir ancak aynı zamanda finansal risk de yaratabilir.

Formül:

Finansal Kaldıraç = Toplam Borç / Özsermaye

Örnek: Bir şirketin borcu 2 milyon TL ve özsermayesi 1 milyon TL ise finansal kaldıraç oranı 2 olur.

Finansal Kaldıraç Etkisi

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Borç kullanımı özsermaye getirisi üzerinde artırıcı veya azaltıcı etki yaratabilir.

Örnek: Borç kullanımı ROE'yi artırabilir.

Finansal Kaldıraç Oranı

Kategori: Finansal Oranlar ve Sermaye Yapısı

Tanım: Finansal kaldıraç oranı, borcun toplam varlıklar içindeki ağırlığını anlamak için kullanılır. Bu oran yükseldikçe, şirketin varlıklarını finanse ederken daha fazla yabancı kaynak kullandığı anlaşılır. Bu durum kârlı dönemlerde getiriye artırabilir; ancak olumsuz dönemlerde finansal riski de yükseltir. Oran özellikle kredi analizi, banka değerlendirmeleri ve finansal dayanıklılık incelemelerinde önem taşır. Çünkü yüksek kaldıraç, faiz ödeme kapasitesi üzerinde baskı oluşturabilir ve nakit akımı zayıf şirketlerde riskleri artırabilir. Bu oran borç/özsermaye oranı ile birlikte yorumlandığında daha güçlü anlam taşır. Toplam varlıklar, özsermaye ve borç arasındaki dengenin birlikte değerlendirilmesi gerekir.

Formül:

Finansal Kaldıraç Oranı = Toplam Borç / Toplam Varlıklar

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki verileri kullanalım: Toplam Borç: 80.000.000 TL Toplam Varlıklar: 200.000.000 TL Hesaplama: Finansal Kaldıraç Oranı = $80.000.000 / 200.000.000$ Finansal Kaldıraç Oranı = 0,40 Finansal Kaldıraç Oranı = %40 Bu durumda şirket varlıklarının %40'ı borçla finanse ediliyor demektir.

Finansal Kriz

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Finansal kriz dönemlerinde bankalar, finansal kurumlar ve piyasalar ciddi sorunlar yaşayabilir.

Formül:

Belirli bir formül yoktur.

Örnek: 2008 küresel finans krizi.

Finansal Modelleme

Kategori: Finansal Modelleme

Tanım: Finansal modelleme şirketlerin gelecekteki gelirlerini, giderlerini, nakit akımlarını ve değerini tahmin etmek için kullanılan analitik bir süreçtir. Bu modeller genellikle Excel veya finansal analiz yazılımları kullanılarak oluşturulur. Finansal modelleme yatırım kararları, şirket değerlendirme çalışmaları ve stratejik planlama süreçlerinde önemli bir rol oynar.

Örnek: 5 yıllık finansal projeksiyon modeli.

Finansal Piyasa

Kategori: Finans

Tanım: Finansal piyasalar yatırımcıların tasarruflarını değerlendirmesine yardımcı olur.

Formül:

Belirli bir formül yoktur.

Örnek: Hisse senedi piyasası.

Finansal Projeksiyon

Kategori: Finansal Modelleme

Tanım: Projeksiyonlar genellikle satış büyümesi, maliyetler, yatırım harcamaları ve nakit akımları gibi varsayımlara dayanır.

Örnek: 5 yıllık satış tahmini.

Finansal Raporlama

Kategori: Muhasebe

Tanım: Finansal raporlar yatırımcılar ve yöneticiler için önemli bilgi sağlar.

Örnek: Bilanço raporu.

Finansal Tablo Dipnotları

Kategori: Finansal Raporlama

Tanım: Dipnotlar finansal tabloların ayrılmaz parçasıdır. Muhasebe politikaları, dava ve riskler, borç vadeleri, teminatlar, ilişkili taraf işlemleri ve önemli tahminler çoğu zaman dipnotlarda açıklanır. Sadece ana tabloya bakmak çoğu zaman yetersizdir; gerçek analiz için dipnotlar mutlaka okunmalıdır.

Örnek: Şirketin döviz açık pozisyonu ve teminat yapısı dipnotlarda detaylı şekilde yer alabilir.

Finansal Varlık

Kategori: Finans

Tanım: Finansal varlıklar hisse senedi, tahvil ve türev araçlar gibi yatırım araçlarını kapsar.

Örnek: Hisse senedi finansal varlıktır.

Finansman Faaliyetlerinden Nakit Akımı

Kategori: Finansal Raporlama

Tanım: Bu kalem şirketin finansman yapısındaki değişimleri anlamak için önemlidir. Yeni kredi kullanımı, borç geri ödemesi, hisse ihracı veya temettü dağıtımı burada yer alır. Bir şirketin nakit açığını faaliyetlerle mi yoksa finansmanla mı kapattığını görmek açısından kritik bir bölümdür.

Örnek: Yeni kredi kullanımı nedeniyle finansman faaliyetlerinden pozitif nakit akımı oluşabilir.

Fiscal Policy

Kategori: Makroekonomi ve Kamu Maliyesi

Tanım: Fiscal policy, hükümetlerin ekonomik büyümeyi desteklemek, enflasyonu sınırlamak, işsizliği azaltmak veya gelir dağılımını etkilemek amacıyla kullandığı kamu maliyesi araçlarını kapsar. Vergi oranları, kamu yatırımları, transfer harcamaları ve bütçe dengesi bu politikanın temel unsurlarıdır. Genişleyici maliye politikası genellikle kamu harcamalarının artırılması veya vergi yükünün azaltılması ile talebi desteklemeye yöneliktir. Daraltıcı maliye politikası ise bütçe disiplini güçlendirmek ve aşırı talebi frenlemek için uygulanabilir. Para politikası ile birlikte maliye politikası da makroekonomik denge üzerinde güçlü etki yaratır. Özellikle kriz dönemlerinde iki politikanın koordinasyonu önem kazanır.

Formül:

Bütçe Dengesi = Kamu Gelirleri – Kamu Harcamaları

Örnek: Kamu gelirleri: 900 milyar TL Kamu harcamaları: 1.050 milyar TL Bütçe Dengesi = 900 – 1.050 Bütçe Dengesi = -150 milyar TL Bu durumda 150 milyar TL bütçe açığı oluşur.

Fiyat Kazanç Oranı

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Bu oran yatırımcıların bir şirket için kârının kaç katını ödemeye hazır olduğunu gösterir.

Formül:

F/K = Hisse Fiyatı / Hisse Başına Kâr

Örnek: F/K oranı 10 olabilir.

Fiyat/Kazanç Oranı

Kategori: Yatırım Analizi ve Borsa

Tanım: Fiyat/Kazanç oranı, borsada en çok takip edilen çarpanlardan biridir. Bu oran yüksekse, yatırımcılar şirketin gelecekte daha yüksek büyüme göstereceğini düşünüyor olabilir. Düşükse, şirket ucuz fiyatlanıyor gibi görünebilir; ancak bu bazen düşük büyüme veya yüksek risk beklentisinin sonucu da olabilir. F/K oranı özellikle halka açık şirketler arasında karşılaştırma yaparken kullanılır. Ancak net kârın dönemsel dalgalanmalara açık olması, tek seferlik gelir ve giderlerden etkilenebilmesi nedeniyle dikkatli yorumlanmalıdır. Bu oran bankacılık, sanayi,

perakende ve teknoloji gibi farklı sektörlerde farklı normal seviyelere sahip olabilir. Bu nedenle F/K oranı yorumlanırken mutlaka sektör, büyüme, borçluluk ve kâr kalitesi gibi unsurlar da dikkate alınmalıdır.

Formül:

Fiyat/Kazanç Oranı = Hisse Fiyatı / Hisse Başına Kâr Alternatif gösterim: $F/K = \text{Piyasa Değeri} / \text{Net Kâr}$

Örnek hesaplama: Bir şirketin hisse fiyatı 60 TL ve hisse başına kârı 5 TL olsun.
Hesaplama: $F/K = 60 / 5$ $F/K = 12,0x$ Alternatif olarak: Piyasa Değeri: 600.000.000 TL Net Kâr: 50.000.000 TL $F/K = 600.000.000 / 50.000.000$ $F/K = 12,0x$ Bu durumda şirketin Fiyat/Kazanç oranı 12,0x olur.

FOMO

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: FOMO, fear of missing out ifadesinin kısaltmasıdır ve yatırım dünyasında özellikle hızlı yükselen varlıklarda sık görülür. Yatırımcılar yükselişin devam edeceğini düşünerek analiz yapmadan alım yapabilir. Bu davranış genellikle geç kalınmış alımlara, yüksek maliyetli pozisyonlara ve sonradan pişmanlığa yol açabilir. FOMO özellikle sosyal medya etkisiyle daha da güçlenebilir. Disiplinli yatırım yaklaşımı FOMO etkisini azaltmada kritik öneme sahiptir.

Örnek: Bir hisse günlerdir yükselirken yatırımcının sadece kaçırmamak için alım yapması FOMO davranışıdır.

Fon Birim Payı

Kategori: Yatırım Fonları

Tanım: Yatırımcılar fonlara birim pay üzerinden yatırım yapar.

Formül:

Birim Pay = $\text{Fon Toplam Değeri} / \text{Toplam Pay Sayısı}$

Örnek: Fon birim fiyatı 10 TL olabilir.

Fon Getirisi

Kategori: Yatırım Fonları

Tanım: Fon getirisi fonun performansını değerlendirmek için kullanılır.

Formül:

Getiri = $(\text{Final Değer} - \text{Başlangıç Değeri}) / \text{Başlangıç Değeri}$

Örnek: Fon getirisi %12 olabilir.

Fon Sepeti

Kategori: Yatırım Fonları

Tanım: Fon sepetleri yatırımcıya geniş çeşitlendirme sağlar.

Örnek: Farklı fonlardan oluşan portföy.

Fon Yönetim Ücreti

Kategori: Yatırım Fonları

Tanım: Bu ücret portföy yönetim şirketine ödenir.

Örnek: Yıllık %2 yönetim ücreti.

Foreign Exchange Reserves

Kategori: Uluslararası Finans

Tanım: Döviz rezervleri merkez bankalarının finansal istikrarı sağlamak ve döviz piyasasında gerektiğinde müdahale edebilmek amacıyla tuttuğu varlıklardır. Bu rezervler genellikle ABD doları, euro, altın ve diğer rezerv varlıklarından oluşur. Rezervler dış borç ödemeleri, kur istikrarı ve finansal kriz dönemlerinde güven unsuru olarak önemli rol oynar.

Formül:

Rezerv Değişimi = Döviz Alımları – Döviz Satışları

Örnek: Bir merkez bankasının rezervi 120 milyar dolar ise bu tutar döviz piyasasında müdahale kapasitesini gösterir.

Forex

Kategori: Döviz Piyasaları

Tanım: Forex piyasası (Foreign Exchange Market), dünyanın en büyük ve en likit finansal piyasalarından biridir. Bu piyasada ülkelerin para birimleri birbirine karşı işlem görür. Forex işlemleri bankalar, merkez bankaları, hedge fonlar, büyük şirketler ve bireysel yatırımcılar tarafından gerçekleştirilebilir. Forex piyasasının en önemli özelliklerinden biri 24 saat açık olmasıdır. Londra, New York, Tokyo ve Singapur gibi finans merkezleri bu piyasada önemli rol oynar. İşlemler genellikle döviz çiftleri şeklinde yapılır. Forex piyasası aynı zamanda yüksek kaldıraç kullanımı nedeniyle önemli riskler barındırabilir. Küçük fiyat değişimleri bile yatırımcıların pozisyonlarını ciddi şekilde etkileyebilir.

Formül:

Kar veya Zarar = (Satış Fiyatı – Alış Fiyatı) × İşlem Miktarı

Örnek: EUR/USD paritesi 1,10 seviyesinden alınıp 1,12 seviyesinden satılırsa: Fiyat farkı = 0,02 100.000 EUR işlemde kar \approx 2.000 USD olabilir.

Formasyon

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: Formasyonlar yatırımcıların trend değişimlerini tahmin etmesine yardımcı olabilir.

Örnek: Omuz baş omuz formasyonu.

Forward Kur

Kategori: Döviz Piyasaları

Tanım: Forward kur özellikle kur riskini yönetmek isteyen şirketler tarafından kullanılır. İthalatçı ve ihracatçılar gelecekteki döviz yükümlülüklerini veya gelirlerini sabitlemek için forward sözleşmelere başvurabilir.

Formül:

Forward Kur \approx Spot Kur \times (1 + Faiz Farkı)

Örnek: 3 ay sonra alınacak dolar için bugünden forward kur belirlenebilir.

Forward Rate

Kategori: Türev Ürünler ve Döviz Piyasaları

Tanım: Forward işlemleri, tarafların gelecekte belirli bir tarihte belirli bir fiyat üzerinden işlem yapmayı kabul ettiği sözleşmelerdir. Bu sözleşmeler özellikle döviz riskinden korunmak amacıyla kullanılır. Şirketler ithalat veya ihracat işlemlerinde döviz kurundaki belirsizliği azaltmak için forward sözleşmelerinden yararlanabilir.

Formül:

Forward Kur \approx Spot Kur \times (1 + Faiz Farkı)

Örnek: Spot kur: 30 TL Forward kur: 31 TL 3 ay sonra işlem bugünden 31 TL üzerinden yapılır.

Forward Sözleşmesi

Kategori: Türev Araçlar ve Finansal Piyasalar

Tanım: Forward sözleşmeleri, finansal piyasalarda riskten korunma (hedging) amacıyla kullanılan en temel türev araçlardan biridir. Bu sözleşmeler genellikle organize borsalarda değil, tezgah üstü piyasalarda (OTC) iki taraf arasında özel olarak düzenlenir. Forward sözleşmesinin en önemli özelliği tarafların fiyat riskini ortadan kaldırmasıdır. Örneğin döviz kuru riski taşıyan bir ihracatçı gelecekte elde edeceği döviz gelirini bugünden sabitlemek isteyebilir. Bu durumda

forward sözleşmesi yaparak gelecekteki satış kurunu garanti altına alabilir. Forward sözleşmeleri esnek yapıdadır çünkü sözleşme büyüklüğü, vade ve fiyat taraflar arasında serbestçe belirlenebilir. Ancak bu esneklik aynı zamanda karşı taraf riskini de beraberinde getirir.

Formül:

$$\text{Forward Fiyatı} \approx \text{Spot Fiyat} \times (1 + \text{Faiz Oranı} \times \text{Vade})$$

Örnek: Spot USD/TRY kuru: 30 Yıllık faiz farkı: %10 Vade: 1 yıl Forward fiyat $\approx 30 \times 1,10 = 33$ Bu durumda forward kur yaklaşık 33 TL olur.

Free Cash Flow

Kategori: Finansal Analiz ve Değerleme

Tanım: Serbest nakit akımı bir şirketin finansal sağlığını değerlendirmek için kullanılan önemli bir göstergedir. Şirketin faaliyetlerinden elde ettiği nakit akımlarından yatırım harcamaları çıkarıldıktan sonra kalan nakit miktarını ifade eder. FCF şirketin borç ödemesi yapabilmesi, temettü dağıtılabilmesi veya yeni yatırımlar gerçekleştirebilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu nedenle değerlendirme modellerinde sıklıkla kullanılır.

Formül:

$$\text{FCF} = \text{Faaliyet Nakit Akımı} - \text{CAPEX}$$

Örnek: Faaliyet nakit akımı: 80 milyon TL CAPEX: 30 milyon TL FCF = 50 milyon TL

Free Cash Flow to Equity

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: FCFE özsermaye yatırımcılarının elde edebileceği teorik nakit akımını temsil eder. Bu nedenle özsermaye değerlendirme modellerinde kullanılır.

Formül:

$$\text{FCFE} = \text{Net Kâr} + \text{Amortisman} - \text{CAPEX} - \Delta\text{NWC} + \text{Net Borçlanma}$$

Örnek: Net kâr: 40 milyon CAPEX: 12 milyon FCFE ≈ 28 milyon TL

Free Cash Flow to Firm

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: FCFF şirketin faaliyetlerinden elde ettiği nakit akımının borç ve özsermaye yatırımcılarına dağıtılacak kısmını temsil eder. DCF analizlerinde şirket değerini hesaplamak için kullanılan temel nakit akımıdır.

Formül:

$$\text{FCFF} = \text{EBIT} \times (1 - \text{Vergi}) + \text{Amortisman} - \text{CAPEX} - \Delta\text{NWC}$$

Örnek: EBIT: 50 milyon Vergi: %20 CAPEX: 10 milyon FCFF \approx 30 milyon TL

Fully Diluted Valuation

Kategori: Kripto Finans ve Değerleme

Tanım: FDV metriği yatırımcıların gelecekte tüm tokenların piyasaya girmesi durumunda oluşabilecek teorik piyasa değerini anlamasına yardımcı olur. Bu metrik özellikle token dağıtım planı olan projelerde önemlidir.

Formül:

FDV = Fiyat \times Maksimum Arz

Örnek: Fiyat = 2 dolar Maksimum arz = 1 milyar FDV = 2 milyar dolar

Futures Sözleşmesi

Kategori: Türev Araçlar ve Finansal Piyasalar

Tanım: Futures sözleşmeleri organize borsalarda işlem gören standart türev araçlardır. Forward sözleşmelerine benzer şekilde gelecekteki fiyatı sabitlemeye yarar ancak organize piyasalarda işlem görmeleri ve teminat sistemi bulunması nedeniyle karşı taraf riski daha düşüktür. Futures piyasaları emtia, döviz, faiz ve endeks ürünlerinde yaygın olarak kullanılır. Yatırımcılar bu sözleşmeleri hem riskten korunma hem de spekülasyon amacıyla kullanabilir. Futures işlemlerinde yatırımcılar başlangıç teminatı yatırarak kaldıraçlı pozisyon alabilir. Bu nedenle potansiyel getiri yüksek olduğu gibi risk de yüksektir.

Formül:

Futures fiyatı \approx Spot fiyat + taşıma maliyeti

Örnek: Spot altın fiyatı: 2000 USD Taşıma maliyeti: 50 USD Futures fiyat \approx 2050 USD

Gamma

Kategori: Opsiyon Analizi

Tanım: Gamma opsiyon fiyatlama modellerinde kullanılan ikinci dereceden risk ölçüsüdür. Bu değer deldadaki değişim hızını ölçer.

Formül:

Gamma = Delta Değişimi / Fiyat Değişimi

Örnek: Gamma değeri yüksek olan opsiyonların deltası hızlı değişebilir.

Gap Analizi

Kategori: Bankacılık ve Risk Yönetimi

Tanım: Gap analizi bankaların faiz oranı riskini değerlendirmede kullandığı temel araçlardan biridir. Belirli zaman aralıklarında yeniden fiyatlanacak varlık ve yükümlülükler karşılaştırılır. Pozitif veya negatif gap yapısı, faiz değişimlerinin net faiz gelirini nasıl etkileyebileceğine dair fikir verir.

Formül:
$$\text{Gap} = \text{Faize Duyarlı Aktifler} - \text{Faize Duyarlı Pasifler}$$

Örnek: 3 ay içinde yeniden fiyatlanacak aktifler 500 milyon TL, pasifler 650 milyon TL ise gap -150 milyon TL olur.

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

Kategori: Makroekonomi

Tanım: GSYH bir ülkenin ekonomik büyüklüğünü ölçmek için kullanılan en önemli göstergelerden biridir. Ekonomide üretilen toplam katma değeri temsil eder. GSYH hesaplamasında üç temel yöntem kullanılır: üretim yöntemi, harcama yöntemi ve gelir yöntemi. GSYH büyümesi ekonomik faaliyetlerin genişlediğini gösterirken, küçülmesi ekonomik daralmaya işaret edebilir.

Formül:
$$\text{GSYH} = \text{Tüketim} + \text{Yatırım} + \text{Kamu Harcamaları} + (\text{İhracat} - \text{İthalat})$$

Örnek: Tüketim: 500 Yatırım: 200 Kamu Harcamaları: 150 Net İhracat: 50 GSYH = 900

Gayrimenkul Değerleme

Kategori: Gayrimenkul Finansmanı

Tanım: Değerleme işlemleri genellikle emsal karşılaştırma, gelir yöntemi ve maliyet yöntemi kullanılarak yapılır.

Örnek: Bir konutun piyasa değeri belirlenebilir.

Gayrimenkul Yatırımı

Kategori: Yatırım Araçları

Tanım: Gayrimenkul uzun vadeli yatırım araçlarından biridir.

Örnek: Konut yatırımı.

Gayrisafi Yurtiçi Hasıla

Kategori: Makroekonomi

Tanım: GSYH ekonomik büyüklüğü ölçmek için kullanılan en önemli göstergelerden biridir. GSYH üretim yöntemi, gelir yöntemi ve harcama yöntemi ile hesaplanabilir.

Formül:

$$GSYH = C + I + G + (X - M)$$

Örnek: Türkiye GSYH büyüklüğü.

GDP

Kategori: Makroekonomi

Tanım: GDP, bir ekonominin büyüklüğünü ve üretim kapasitesini ölçmek için kullanılan en temel göstergelerden biridir. Bir ülkenin ekonomik performansını zaman içinde karşılaştırmak ve diğer ülkelerle kıyaslamak için yaygın biçimde kullanılır. GSYH üç farklı yaklaşım ile hesaplanabilir: üretim yöntemi, gelir yöntemi ve harcama yöntemi. Uygulamada özellikle harcama yöntemi çok bilinir. Bu yöntemde tüketim, yatırım, kamu harcamaları ve net ihracat birlikte değerlendirilir. GDP büyüme oranı ekonominin genişlediğini veya daraldığını gösterebilir. Ancak GDP tek başına refahın tam ölçüsü değildir. Gelir dağılımı, çevresel etkiler ve kayıt dışı ekonomi gibi unsurlar ayrıca değerlendirilmelidir.

Formül:

$$GDP = \text{Tüketim} + \text{Yatırım} + \text{Kamu Harcamaları} + (\text{İhracat} - \text{İthalat})$$

Örnek: Tüketim: 500 milyar TL Yatırım: 150 milyar TL Kamu Harcamaları: 120 milyar TL İhracat: 200 milyar TL İthalat: 170 milyar TL $GDP = 500 + 150 + 120 + (200 - 170)$ $GDP = 500 + 150 + 120 + 30$ $GDP = 800$ milyar TL Bu durumda GSYH 800 milyar TL olur.

Gelir Hesapları

Kategori: Muhasebe

Tanım: Bu hesaplar gelir tablosunun oluşturulmasında kullanılır.

Örnek: Satış gelirleri.

Gelir Sinerjisi

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Gelir sinerjileri çapraz satış imkanları, yeni müşteri erişimi, daha güçlü marka etkisi, ürün gamı genişlemesi veya fiyatlama gücünün artması sayesinde oluşabilir. Maliyet sinerjisine göre ölçülmesi daha zordur çünkü gerçekleşmesi piyasa koşullarına daha fazla bağlıdır. Bu nedenle değerlendirme modellerinde gelir sinerjileri genellikle daha temkinli varsayılır.

Örnek: Satın alınan şirketin dağıtım ağı kullanılarak yeni ürünlerin daha fazla müşteriye ulaştırılması gelir sinerjisi yaratabilir.

Gelir Tablosu

Kategori: Finansal Tablolar

Tanım: Gelir tablosu işletmenin belirli bir dönemdeki finansal performansını gösterir. Bu tabloda satış gelirleri, maliyetler, faaliyet giderleri ve net kâr gibi kalemler yer alır. Gelir tablosu şirketin kârlılığını analiz etmek için kullanılır.

Formül:

Net Kâr = Toplam Gelir – Toplam Gider

Örnek: Satış gelirleri: 5 milyon TL Toplam giderler: 4 milyon TL Net kâr = 1 milyon TL

Gelir Tahakkuku

Kategori: Muhasebe

Tanım: Gelir tahakkukları finansal tabloların doğru hazırlanmasını sağlar.

Örnek: Tahsil edilmemiş faiz geliri.

Gelişmekte Olan Piyasalar

Kategori: Uluslararası Finans

Tanım: Bu piyasalar yatırımcılar için yüksek getiri potansiyeli sunabilir ancak riskleri de daha yüksek olabilir.

Örnek: Türkiye gelişmekte olan piyasalardan biridir.

Gerçekleşmemiş Kâr Yanılgısı

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Bir yatırımın kârda görünmesi, kârın gerçekten realize edildiği anlamına gelmez. Buna rağmen yatırımcılar zaman zaman ekrandaki artışı kesin kazanılmış para gibi algılar. Bu da gereğinden fazla risk alma davranışına yol açabilir. Bu yanılgı özellikle hızlı yükselen piyasalarda daha sık görülür. Yatırımcı eldeki pozisyonun geri verilebileceğini göz ardı edebilir.

Örnek: Hissesi yükselen yatırımcının kârı cebe girmiş gibi düşünüp daha riskli yeni işlemlere girmesi bu yanılgıya örnek olabilir.

Geri Dönüş Süresi

Kategori: Gayrimenkul Yatırımı

Tanım: Gayrimenkul yatırımında önemli bir analiz göstergesidir.

Formül:

Geri Dönüş = Yatırım / Yıllık Net Gelir

Örnek: 1 milyon TL yatırım 10 yılda geri dönebilir.

Geri Kazanım Oranı

Kategori: Kredi Analizi

Tanım: Temerrüt durumunda alacağın tamamı kaybedilmeyebilir. Teminat yapısı, hukuki süreç ve tasfiye değeri gibi unsurlar sayesinde belirli bir kısmı geri kazanılabilir. Bu oran kredi fiyatlaması ve beklenen kayıp hesaplamasında kritik rol oynar. Geri kazanım oranı ne kadar yüksekse zarar oranı o kadar düşük olur.

Formül:

Geri Kazanım Oranı = Tahsil Edilen Tutar / Maruz Kalınan Tutar

Örnek: 100 milyon TL alacağın temerrüt sonrası 40 milyon TL'si tahsil edilirse geri kazanım oranı %40 olur.

Geri Ödeme Planı

Kategori: Bankacılık

Tanım: Kredi planları genellikle eşit taksit veya değişken ödeme şeklinde olabilir.

Örnek: 36 taksitli kredi.

Geri Ödeme Süresi

Kategori: Yatırım Analizi

Tanım: Bu yöntem yatırım projelerinin riskini değerlendirmek için kullanılabilir.

Örnek: Yatırım 3 yılda geri ödenebilir.

Getiri

Kategori: Finans

Tanım: Getiri yatırımın değer artışı ve elde edilen gelirlerin toplamını ifade eder.

Formül:

Getiri = (Final Değer - Başlangıç Değeri) / Başlangıç Değeri

Örnek: 100 TL yatırım 120 TL olduysa getiri %20 olur.

Getiri Eğrisi

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Getiri eğrisi ekonominin geleceğine ilişkin beklentileri yansıtan önemli bir göstergedir. Normal koşullarda uzun vadeli faizler kısa vadeli faizlerden daha yüksek olur. Ancak ekonomik durgunluk beklentisi oluştuğunda getiri eğrisi tersine dönebilir. Bu durum geçmişte birçok resesyonun öncü göstergesi olmuştur.

Örnek: 2 yıllık tahvil faizi %8, 10 yıllık tahvil faizi %10 ise getiri eğrisi yukarı eğimli olabilir.

Getiri Eğrisi Dikleşmesi

Kategori: Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Getiri eğrisi dikleşmesi piyasanın büyüme ve enflasyon beklentilerindeki değişimle ilişkilendirilebilir. Uzun vadeli tahvil faizleri kısa vadeli faizlere göre daha yukarı gittiğinde eğri dikleşir. Bu durum bazen gelecekte daha güçlü büyüme, daha yüksek enflasyon veya daha fazla borçlanma beklentisini yansıtabilir.

Örnek: 2 yıllık tahvil faizi %35, 10 yıllık tahvil faizi %28'den %33'e çıkarsa getiri eğrisi dikleşebilir.

Getiri Eğrisi Tersine Dönüşü

Kategori: Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Normal koşullarda uzun vadeli tahviller daha yüksek getiri sunar. Ancak bazı dönemlerde kısa vadeli faizler uzun vadeli faizleri aşabilir. Bu duruma getiri eğrisi tersine dönüşü denir. Bu yapı çoğu zaman ekonomik yavaşlama, sıkı para politikası ve resesyon beklentileriyle ilişkilendirilir. Finansal piyasalarda en çok izlenen erken uyarı sinyallerinden biridir.

Formül:

Kısa Vade Faizi > Uzun Vade Faizi

Örnek: 2 yıllık tahvil faizi %42 iken 10 yıllık tahvil faizi %38 ise getiri eğrisi ters dönmüş olabilir.

Getiri Eğrisi Yassılaştırması

Kategori: Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Getiri eğrisi yassılaştığında piyasa genellikle büyüme beklentilerinde zayıflama, sıkı para politikası veya ekonomik yavaşlama sinyalleri görüyor olabilir. Bazı durumlarda eğri tersine de dönebilir. Tahvil yatırımcıları ve makro analistler bu yapıyı resesyon sinyali olarak da yorumlayabilir.

Örnek: 2 yıllık tahvil faizi %40, 10 yıllık tahvil faizi %41 ise eğri oldukça yassı olabilir.

Gevşek Para Politikası

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Gevşek para politikası dönemlerinde kredi maliyetleri düşer ve ekonomik faaliyet canlanabilir. Bu politika genellikle ekonomik durgunluk dönemlerinde uygulanır.

Örnek: Merkez bankasının faiz indirmesi gevşek para politikasıdır.

Gider Hesapları

Kategori: Muhasebe

Tanım: Bu hesaplar işletmenin maliyet yapısını analiz etmek için kullanılır.

Örnek: Pazarlama giderleri.

Gider Tahakkuku

Kategori: Muhasebe

Tanım: Bu işlem dönemsel muhasebe ilkeleri açısından önemlidir.

Örnek: Ödenmemiş elektrik gideri.

Gizlilik Sözleşmesi

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Birleşme ve satın alma süreçlerinde hassas bilgiler yatırımcılarla paylaşılmadan önce genellikle gizlilik sözleşmesi imzalanır. Bu sözleşme ticari sırların korunmasını, verilerin yalnızca işlem amacıyla kullanılmasını ve rakiplere sızdırılmamasını amaçlar. Gizlilik sözleşmesi çoğu zaman sürecin ilk resmi adımlarından biridir.

Örnek: Potansiyel alıcı, hedef şirketin finansallarını görmeden önce gizlilik sözleşmesi imzalar.

Golden Cross

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: Golden cross genellikle güçlü yükseliş sinyali olarak yorumlanır.

Örnek: 50 günlük MA, 200 günlük MA'yı yukarı keser.

Gordon Büyüme Modeli

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Bu model temettülerin sonsuza kadar sabit bir büyüme oranı ile artacağını varsayar.

Formül:

$$\text{Değer} = D1 / (r - g)$$

Örnek: Temettü bazlı değerlendirme.

Gordon Growth Model

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Gordon büyüme modeli temettü indirgeme modellerinin en basit ve en yaygın kullanılan türlerinden biridir. Model, temettülerin sabit bir büyüme oranıyla sonsuza kadar devam edeceğini varsayar. Bu model özellikle düzenli temettü ödeyen olgun şirketlerin değerlemesinde kullanılabilir. Ancak büyüme oranının uzun vadede sürdürülebilir olması gerekir. Eğer büyüme oranı iskonto oranına çok yakınsa model aşırı yüksek değerler üretebilir.

Formül:

$$P = D1 / (r - g)$$

Örnek: Beklenen temettü: 5 TL İskonto oranı: %10 Büyüme oranı: %3 Hisse değeri = $5 / (0,10 - 0,03) = 71,4$ TL

Gross Margin

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Brüt kâr marjı şirketin üretim veya satış faaliyetlerinden elde ettiği temel kârlılığı gösterir. Bu oran maliyet yapısının analiz edilmesinde önemli bir göstergedir.

Formül:

$$\text{Gross Margin} = \text{Brüt Kâr} / \text{Satış Geliri}$$

Örnek: Satış geliri: 500 milyon TL Satış maliyeti: 300 milyon TL Brüt kâr: 200 milyon TL
Brüt marj = %40

Gümrük Tarifesi

Kategori: Uluslararası Ticaret

Tanım: Gümrük tarifeleri ithalatı sınırlamak veya devlet gelirlerini artırmak amacıyla uygulanabilir.

Formül:

$$\text{Vergi} = \text{Ürün Değeri} \times \text{Tarife Oranı}$$

Örnek: 1000 dolar değerindeki ürüne %10 gümrük vergisi uygulanabilir.

Gümüş

Kategori: Yatırım Araçları

Tanım: Gümüş hem sanayi hem yatırım amaçlı kullanılabilir.

Örnek: Fiziki gümüş yatırımı.

Güvenli Liman Algısı

Kategori: Davranışsal Finans ve Yatırım

Tanım: Altın, nakit, kısa vadeli tahviller veya bazı dövizler yatırımcı zihninde güvenli liman olarak algılanabilir. Ancak bu algı her zaman mutlak güvenlik anlamına gelmez; çoğu zaman psikolojik rahatlama ile ilgilidir. Belirsizlik arttığında yatırımcıların bu tür varlıklara yönelmesi piyasa fiyatlarında belirgin etkiler yaratabilir.

Örnek: Küresel belirsizlik döneminde yatırımcıların altına yönelmesi güvenli liman algısının sonucudur.

Halka Açıklık Oranı

Kategori: Sermaye Piyasaları

Tanım: Halka açıklık oranı şirket hisselerinin yatırımcılar tarafından işlem görebilen kısmını ifade eder. Bu oran borsada işlem gören şirketlerin likiditesi açısından önemlidir.

Formül:

Halka Açıklık Oranı = Halka Açık Hisse / Toplam Hisse

Örnek: Toplam hisse: 100 milyon Halka açık hisse: 35 milyon Halka açıklık oranı = %35

Halka Arz

Kategori: Borsa

Tanım: Halka arz süreci şirketlerin sermaye piyasalarından fon sağlamasına olanak tanır. Yatırımcılar ise şirket hisselerine ortak olabilir.

Örnek: Bir şirketin hisselerini borsada satışa sunması.

Hareketli Ortalama

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: Hareketli ortalamalar trend yönünü belirlemek için kullanılan en yaygın teknik analiz araçlarından biridir.

Formül:

MA = Fiyatların Ortalama Değeri

Örnek: 50 günlük hareketli ortalama.

Hasar

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Hasar sigorta sözleşmesinde belirtilen risklerin gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkan zararı ifade eder.

Örnek: Bir trafik kazasında araçta oluşan zarar hasar olarak kabul edilir.

Hasar Prim Oranı

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Bu oran sigorta şirketinin teknik kârlılığını anlamada önemli bir göstergedir. Hasar oranı yükseldikçe prim gelirinin hasar ödemeleri karşısındaki yeterliliği azalabilir. Sektör ve branş bazında önemli farklılıklar görülebilir.

Formül:

Hasar Prim Oranı = Hasar Tutarı / Kazanılmış Prim

Örnek: 100 milyon TL kazanılmış prime karşılık 70 milyon TL hasar varsa oran %70 olur.

Hasarsızlık İndirimi

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Hasarsızlık indirimi özellikle araç sigortalarında yaygındır. Sigortalının belirli süre hasar açmaması, risk profilinin daha iyi kabul edilmesine yol açabilir. Bu sistem hem müşteri sadakatini destekler hem de daha dikkatli davranışı teşvik eder.

Örnek: Aracında bir yıl hasar olmayan sigortalıya yenilemede indirim uygulanabilir.

Hash

Kategori: Kriptografi

Tanım: Hash fonksiyonları blockchain sistemlerinde veri güvenliği için kullanılır. Küçük bir veri değişikliği hash değerinin tamamen değişmesine neden olabilir.

Formül:

Hash = Kriptografik fonksiyon çıktısı

Örnek: SHA-256 algoritması Bitcoin ağında kullanılır.

Hayat Sigortası

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Hayat sigortası bireyin vefatı halinde yakınlarına finansal güvence sağlamak amacıyla yapılabilir. Bazı poliçeler tasarruf veya birikim unsuru da içerebilir. Bu sigorta türü özellikle gelir kaybı riskine karşı aileyi koruma açısından önemlidir. Kredi bağlantılı hayat sigortaları da bankacılık uygulamalarında sık görülür.

Örnek: Kredi kullanan kişinin hayat sigortası yaptırmaması halinde vefat durumunda kredi borcu sigorta tarafından karşılanabilir.

Hazine Bonosu

Kategori: Sermaye Piyasaları

Tanım: Hazine bonoları genellikle bir yıldan kısa vadeli yatırım araçlarıdır.

Örnek: 6 aylık hazine bonosu.

Hedef Fiyat

Kategori: Borsa Analizi

Tanım: Hedef fiyat yatırım analizlerinde kullanılan bir tahmin göstergesidir. Analistler şirketin finansal performansı ve piyasa koşullarına göre hedef fiyat belirleyebilir.

Formül:

Hedef Fiyat = Tahmini Değerleme Sonucu

Örnek: Bir analist bir hisse için 120 TL hedef fiyat belirleyebilir.

Hedge

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Hedge işlemleri yatırımcıların veya şirketlerin fiyat dalgalanmalarından kaynaklanan risklerini azaltmasına yardımcı olur. Hedge stratejileri genellikle türev ürünler kullanılarak uygulanır.

Formül:

Hedge = Risk Azaltma Stratejisi

Örnek: Bir ihracatçı şirket döviz kur riskini hedge edebilir.

Hedge Fund

Kategori: Yatırım Fonları ve Alternatif Yatırımlar

Tanım: Hedge fund yapıları geleneksel yatırım fonlarına kıyasla daha geniş strateji setine sahip olabilir. Bu fonlar uzun-kısa pozisyonlar, kaldıraç, türev ürünler, arbitraj stratejileri, makro işlemler ve özel durum yatırımları gibi araçlar kullanabilir. Temel amaç çoğu zaman yalnızca piyasa yönüne bağlı kalmadan getiri üretmektir. Hedge fund'lar genellikle yüksek net değerli yatırımcılar, aile ofisleri ve kurumsal yatırımcılar tarafından tercih edilir. Düzenleme yapıları ülkeye göre değişebilir ve likidite şartları klasik yatırım fonlarına göre daha kısıtlı olabilir. Performans ücreti yapıları da bu fonlarda yaygındır. Bu fonların risk profili stratejiye göre ciddi ölçüde değişebilir. Bazı hedge fonlar piyasa nötr stratejilerle volatilitiyi sınırlamaya çalışırken bazıları oldukça agresif kaldıraç kullanabilir. Bu nedenle hedge fund analizi yapılırken strateji, likidite, şeffaflık ve risk yönetimi birlikte değerlendirilmelidir.

Formül:

Belirli tek bir evrensel formül yoktur. Ancak performans değerlendirmesinde sık kullanılan yaklaşım: $\text{Net Getiri} = \text{Brüt Getiri} - \text{Yönetim Ücreti} - \text{Performans Ücreti}$

Örnek: Bir hedge fund yıl içinde %18 brüt getiri üretmiş olsun. Yönetim ücreti: %2 Performans ücreti: kârın %20'si Net yatırımcı getirisi, ücret yapısına göre brüt getirin altında gerçekleşir.

Hedging

Kategori: Risk Yönetimi ve Türev Ürünler

Tanım: Hedging özellikle döviz, faiz ve emtia risklerini azaltmak için kullanılan önemli bir risk yönetimi yöntemidir. Şirketler ve yatırımcılar vadeli işlemler, opsiyonlar ve forward sözleşmeleri kullanarak fiyat risklerine karşı korunabilir.

Formül:

$\text{Korunan Pozisyon} + \text{Türev İşlem} = \text{Risk Azaltma}$

Örnek: İthalat yapan bir şirket gelecekteki döviz riskini azaltmak için forward sözleşmesi yapabilir.

Herd Behavior

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Sürü davranışı finansal piyasalarda balon oluşumuna veya ani piyasa çöküşlerine neden olabilir. Yatırımcılar çoğunluğun yaptığı işlemleri takip ederek karar verebilir. Bu durum özellikle finansal kriz dönemlerinde daha belirgin hale gelir.

Örnek: Bir yatırımcı bir hisse senedini yalnızca herkes satın aldığı için satın alabilir.

Hisse Alımı

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Hisse alımında yatırımcı doğrudan şirket paylarını satın alır ve şirketin hukuki varlığını aynen koruyarak ortaklık yapısına girer. Bu yöntemde şirketin tüm aktifleri, pasifleri, sözleşmeleri ve geçmiş yükümlülükleri genel olarak şirket bünyesinde kalmaya devam eder. Bu nedenle hisse alımı işlemlerinde hukuki ve finansal inceleme son derece önemlidir. Vergi, dava, borç, çalışan yükümlülüğü ve sözleşmesel riskler yatırımcı açısından kritik hale gelir.

Örnek: Bir yatırım fonunun hedef şirketin %60 payını satın alması hisse alımı işlemidir.

Hisse Başına Kâr

Kategori: Borsa ve Yatırım Analizi

Tanım: Hisse başına kâr, yatırımcıların şirket performansını hisse bazında değerlendirmesine yardımcı olur. Bu gösterge, şirketin toplam kârının her bir hisseye düşen payını gösterir. EPS, borsada işlem gören şirketlerin performansını analiz etmek için çok sık kullanılır. Aynı zamanda fiyat/kazanç oranı gibi önemli çarpanların hesaplanmasında da temel bileşendir. EPS artışı genellikle şirket performansının iyileştiğini gösterir. Ancak hisse geri alımları gibi faktörler de EPS'i etkileyebilir.

Formül:

$$EPS = \text{Net Kâr} / \text{Dolaşımdaki Hisse Sayısı}$$

Örnek hesaplama: Net Kâr: 30.000.000 TL Toplam Hisse Sayısı: 10.000.000 adet
Hesaplama: $EPS = 30.000.000 / 10.000.000 = 3$ TL Bu durumda hisse başına kâr 3 TL olur.

Hisse Senedi

Kategori: Borsa ve Yatırım

Tanım: Hisse senetleri yatırımcılara şirketin kârına ortak olma ve yönetimde söz sahibi olma hakkı sağlayabilir. Borsalarda işlem gören şirketlerin hisseleri yatırımcılar tarafından alınıp satılabilir.

Örnek: Bir yatırımcı Borsa İstanbul'da işlem gören bir şirketin hisselerini satın alabilir.

Hot Money

Kategori: Uluslararası Finans

Tanım: Hot money genellikle faiz farkları veya kısa vadeli piyasa fırsatlarından yararlanmak amacıyla hareket eden sermayedir. Bu tür sermaye girişleri kısa vadede finansal piyasaları destekleyebilir ancak hızlı çıkışlar finansal istikrarsızlık yaratabilir.

Formül:

$$\text{Net Hot Money} = \text{Kısa Vadeli Sermaye Girişi} - \text{Çıkışı}$$

Örnek: Yüksek faiz oranları yabancı yatırımcıların kısa vadeli sermaye getirmesine neden olabilir.

Hukuki İnceleme

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Hukuki inceleme satın alma sonrası ortaya çıkabilecek sözleşmesel ve hukuki riskleri önceden görmek için yapılır. Ortaklık sözleşmeleri, müşteri ve tedarikçi kontratları, çalışan davaları, ruhsatlar, fikri mülkiyet hakları ve devam eden ihtilaflar gözden geçirilir. Bu süreç, işlem belgelerindeki garanti ve tazmin maddelerinin şekillenmesinde çok etkilidir.

Örnek: Hedef şirketin kritik müşteri sözleşmesinde devir yasağı olup olmadığının incelenmesi hukuki inceleme konusudur.

IBAN

Kategori: Bankacılık

Tanım: IBAN sistemi bankalar arası para transferlerinin güvenli yapılmasını sağlar.

Örnek: Para transferlerinde IBAN kullanılır.

IMF

Kategori: Uluslararası Kurumlar

Tanım: IMF ülkelerin ekonomik kriz dönemlerinde finansal destek alabileceği uluslararası bir kurumdur.

Örnek: IMF kredileri.

Implied Volatility

Kategori: Türev Ürünler ve Opsiyon Analizi

Tanım: Implied volatility opsiyon fiyatlama modellerinde önemli bir parametredir. Piyasanın gelecekteki volatilité beklentisini temsil eder. Volatilité arttıkça opsiyon fiyatları genellikle yükselir çünkü belirsizlik arttıkça opsiyonun değeri artar.

Formül:

Opsiyon Fiyatı \propto Volatilité

Örnek: Volatilité %20'den %40'a yükselirse opsiyon fiyatı önemli ölçüde artabilir.

In The Money

Kategori: Türev Ürünler ve Opsiyon Piyasaları

Tanım: Bir call opsiyonu için piyasa fiyatı kullanım fiyatının üzerindeyse opsiyon in the money kabul edilir. Put opsiyonu için ise piyasa fiyatı kullanım fiyatının altında olmalıdır. Bu durum opsiyonun hemen kullanılması halinde kazanç sağlayabileceği anlamına gelir.

Formül:

Call: Piyasa Fiyatı > Strike Price

Örnek: Strike price = 100 TL Piyasa fiyatı = 120 TL Call opsiyonu in the money durumundadır.

Inflation

Kategori: Makroekonomi ve Para Politikası

Tanım: Inflation yani enflasyon, satın alma gücünün zaman içinde azalmasına neden olan temel makroekonomik olgulardan biridir. Fiyatlar genel düzeyi arttıkça aynı miktardaki para ile daha az mal ve hizmet satın alınabilir hale gelir. Bu nedenle enflasyon yalnızca fiyat artışı değil, aynı zamanda paranın reel değerindeki aşınmadır. Enflasyonun birçok nedeni olabilir. Talep kaynaklı enflasyon, toplam talebin ekonominin üretim kapasitesini aşması durumunda ortaya çıkabilir. Maliyet kaynaklı enflasyon ise enerji, işçilik, kur ve hammadde gibi girdilerin pahalalanmasıyla oluşabilir. Ayrıca para arzındaki hızlı artışlar da enflasyonist baskı yaratabilir. Merkez bankaları enflasyonu kontrol altında tutmak için faiz oranı, likidite yönetimi ve beklenti yönlendirmesi gibi araçlar kullanır. Yüksek enflasyon fiyat sinyallerini bozabilir, gelir dağılımını etkileyebilir ve uzun vadeli yatırım kararlarını zorlaştırabilir.

Formül:

Enflasyon Oranı = (Cari Dönem Fiyat Endeksi – Önceki Dönem Fiyat Endeksi) / Önceki Dönem Fiyat Endeksi

Örnek: Önceki yıl TÜFE: 200 Cari yıl TÜFE: 230 Enflasyon Oranı = (230 – 200) / 200
Enflasyon Oranı = 30 / 200 Enflasyon Oranı = 0,15 Enflasyon = %15 Bu durumda yıllık enflasyon oranı %15 olur.

Inflation Hedge

Kategori: Finansal Piyasalar ve Yatırım

Tanım: Enflasyon, zaman içinde paranın satın alma gücünü azaltır. Bu nedenle yatırımcılar enflasyon dönemlerinde varlıklarını korumak için belirli yatırım araçlarına yönelir. Inflation hedge kavramı, enflasyon yükseldiğinde değerini koruma veya artırma potansiyeline sahip varlıkları ifade eder. Tarihsel olarak altın, emtia, gayrimenkul ve bazı hisse senetleri enflasyona karşı korunma aracı olarak görülmüştür. Son yıllarda bazı yatırımcılar Bitcoin gibi sınırlı arza sahip dijital varlıkların da enflasyona karşı korunma aracı olabileceğini savunmaktadır. Ancak her varlık her enflasyon döneminde aynı performansı göstermeyebilir. Bu nedenle inflation hedge stratejileri makroekonomik koşullara ve yatırımcı beklentilerine bağlı olarak değişebilir.

Formül:

Gerçek Getiri = Nominal Getiri – Enflasyon Oranı

Örnek: Bir yatırımın getirisi %15 Enflasyon %10 Gerçek getiri = %5 Bu durumda yatırım enflasyona karşı kısmen koruma sağlamış olur.

Initial Public Offering

Kategori: Sermaye Piyasaları ve Kurumsal Finansman

Tanım: IPO, şirketin özel şirket statüsünden halka açık şirket statüsüne geçişinde önemli bir dönüm noktasıdır. Halka arz yoluyla şirket yeni sermaye toplayabilir, mevcut ortaklara likidite sağlayabilir ve kurumsal görünülüğünü artırabilir. Halka arz süreci izahname hazırlığı, değerlendirme, yatırımcı sunumları, talep toplama ve fiyatlama gibi çok sayıda adımdan oluşur. Aracı kurumlar ve yatırım bankaları bu süreçte aktif rol oynar. IPO, şirket açısından büyüme finansmanı ve kurumsallaşma fırsatı yaratırken; yatırımcı açısından erken aşamada halka açık ortaklık imkânı sunar. Ancak fiyatlama, piyasa koşulları ve halka arz sonrası performans dikkatle analiz edilmelidir.

Formül:

Halka Arz Sonrası Piyasa Değeri = Halka Arz Fiyatı × Toplam Hisse Sayısı

Örnek: Bir şirket hisselerini 25 TL fiyattan halka arz ediyor ve toplam hisse sayısı 100 milyon ise: Piyasa değeri = 25 × 100 milyon = 2,5 milyar TL olur.

Interest Coverage Ratio

Kategori: Finansal Risk Analizi

Tanım: Interest coverage ratio borç yükünün sürdürülebilirliğini analiz etmek için kullanılır. Bu oran şirketin faaliyet kârının faiz giderlerini kaç kat karşıladığını gösterir.

Formül:

Interest Coverage = EBIT / Faiz Gideri

Örnek: EBIT: 120 milyon TL Faiz gideri: 30 milyon TL Interest coverage = 4

Interest Rate

Kategori: Bankacılık, Finans ve Makroekonomi

Tanım: Faiz oranı finansal sistemde fon arzı ile fon talebinin kesiştiği fiyat olarak görülebilir. Tasarruf sahipleri açısından getiri, borç alanlar açısından maliyet anlamına gelir. Bu nedenle faiz oranları hem mikro hem de makro ölçekte büyük önem taşır. Bankalar kredi faiz oranlarını belirlerken fonlama maliyeti, risk primi, vade ve müşteri profili gibi unsurları dikkate alır. Merkez bankaları ise politika faizleri üzerinden ekonomideki genel faiz seviyelerini etkilemeye çalışır. Faiz oranlarındaki değişim; kredi büyümesini, yatırım iştahını, tüketimi, döviz kurlarını ve varlık

fiyatlarını etkileyebilir. Bu nedenle interest rate kavramı yalnızca bankacılık değil, makroekonomi ve piyasa analizinin de merkezindedir.

Formül:

Faiz Tutarı = Anapara × Faiz Oranı × Süre

Örnek: Anapara: 100.000 TL Yıllık faiz oranı: %24 Süre: 1 yıl Faiz tutarı = 100.000 × 0,24
Faiz tutarı = 24.000 TL Bu durumda 1 yıl sonunda faiz maliyeti 24.000 TL olur.

Interest Rate Policy

Kategori: Merkez Bankacılığı ve Para Politikası

Tanım: Faiz politikası merkez bankasının en görünür araçlarından biridir. Politika faizindeki değişiklikler kısa vadeli piyasa faizlerini, kredi maliyetlerini, tasarruf eğilimlerini ve yatırım kararlarını etkileyebilir. Bu nedenle faiz politikası ekonomik yönlendirmede temel rol oynar. Enflasyon yükseldiğinde merkez bankası faizleri artırarak talebi soğutmaya ve fiyat baskılarını sınırlamaya hedefleyebilir. Ekonomik daralma dönemlerinde ise faiz indirimi yoluyla kredi akışını canlandırmak ve büyümeyi desteklemek amaçlanabilir. Faiz politikası sadece faiz oranının seviyesi ile ilgili değildir; beklenti yönetimi ve iletişim de son derece önemlidir. Piyasalar çoğu zaman yalnızca mevcut karara değil, gelecekteki politika sinyaline de tepki verir.

Formül:

Reel Faiz ≈ Nominal Faiz – Enflasyon

Örnek: Politika faizi: %45 Yıllık enflasyon: %38 Reel faiz ≈ %45 – %38 Reel faiz ≈ %7 Bu durumda kabaca pozitif reel faiz görünümü oluşabilir.

Internal Rate of Return

Kategori: Yatırım Analizi ve Finansal Modelleme

Tanım: Internal Rate of Return Türkçe'de İç Verim Oranı olarak adlandırılır. IRR yatırım projelerinin kârlılığını ölçmek için kullanılan önemli bir finansal göstergedir. IRR oranı yatırımın sağlayacağı ortalama yıllık getiri oranını temsil eder. Eğer IRR oranı yatırımın sermaye maliyetinden yüksekse yatırım finansal açıdan cazip kabul edilir. IRR yöntemi özellikle sermaye bütçelemesi kararlarında yaygın şekilde kullanılır.

Formül:

NPV = 0 olacak şekilde bulunan iskonto oranı = IRR

Örnek: Bir yatırım 1.000.000 TL maliyetle yapılmış ve yıllık 300.000 TL nakit akımı sağlıyorsa hesaplanan IRR %18 olabilir.

Inventory Turnover

Kategori: Faaliyet Verimliliği Oranları

Tanım: Inventory turnover oranı stok yönetiminin etkinliğini analiz etmek için kullanılır. Yüksek oran stokların hızlı satıldığını gösterir.

Formül:

Inventory Turnover = Satışların Maliyeti / Ortalama Stok

Örnek: Satış maliyeti: 500 milyon TL Ortalama stok: 100 milyon TL Inventory turnover = 5

Investment Bank

Kategori: Bankacılık ve Sermaye Piyasaları

Tanım: Yatırım bankaları ticari bankalardan farklı olarak doğrudan mevduat toplamaz. Bunun yerine sermaye piyasalarında şirketlere finansman sağlama ve danışmanlık hizmetleri sunar. Investment bank faaliyetleri arasında halka arz organizasyonu, tahvil ihracı, birleşme ve satın alma danışmanlığı ve büyük ölçekli finansal işlemlerin yapılandırılması bulunur.

Formül:

Belirli bir sabit formül yoktur.

Örnek: Bir şirket halka arz yapmak istediğinde yatırım bankası aracılığıyla yatırımcılara hisse satabilir.

IRR

Kategori: Yatırım Analizi ve Finansal Modelleme

Tanım: IRR, yatırım projelerinin beklenen getiri oranını ölçmek için kullanılır. Başka bir ifadeyle, bir projenin kendi içinde ürettiği yıllık bileşik getiri oranını gösterir. Yatırımın iç kârlılık oranı, sermaye maliyeti ile karşılaştırılarak karar verilir. Eğer IRR, yatırımcının beklediği getiri oranından veya şirketin sermaye maliyetinden yüksekse, proje genellikle kabul edilebilir bulunur. Eğer IRR daha düşükse, yatırım cazibesini kaybedebilir. IRR yöntemi özellikle farklı projeler arasında karşılaştırma yapılırken faydalıdır. Ancak nakit akımlarının düzensiz olduğu, işaret değiştirdiği veya birden fazla çözüm ürettiği durumlarda dikkatli yorumlanmalıdır. Bu nedenle uygulamada IRR genellikle NPV ile birlikte değerlendirilir.

Formül:

IRR, aşağıdaki eşitliği sağlayan iskonto oranıdır: $0 = [Nakit Akımı1 / (1+IRR)^1] + [Nakit Akımı2 / (1+IRR)^2] + \dots + [Nakit Akımın / (1+IRR)^n] - Başlangıç Yatırımı$

Örnek hesaplama: Bir yatırım için başlangıç yatırımı 500.000 TL olsun. Beklenen nakit akımları: 1. Yıl: 200.000 TL 2. Yıl: 220.000 TL 3. Yıl: 250.000 TL IRR, bu nakit akımlarının bugünkü değerlerini toplamda 500.000 TL'ye eşitleyen iskonto oranıdır. Yaklaşık deneme ile: %16 iskonto oranında NPV pozitif yakın, %17 iskonto oranında NPV sıfıra çok yaklaşımaktadır. Bu durumda yatırımın IRR değeri yaklaşık %17 civarındadır. Yorum: Eğer

şirketin sermaye maliyeti %14 ise proje kabul edilebilir. Eğer sermaye maliyeti %20 ise proje yetersiz görülebilir.

İç Verim Oranı

Kategori: Yatırım Analizi

Tanım: IRR yatırım projelerinin getiri oranını ölçmek için kullanılır.

Formül:

NPV = 0 olacak şekilde r hesaplanır.

Örnek: IRR %18 olabilir.

İçsel Değer

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: İçsel değer yatırımcıların bir varlığın gerçek değerini belirlemek için kullandığı önemli bir kavramdır. Eğer piyasa fiyatı içsel değerın altında ise varlık ucuz kabul edilebilir. İçsel değer genellikle nakit akışı analizleri ve finansal projeksiyonlar kullanılarak hesaplanır.

Formül:

İçsel Değer = Gelecek Nakit Akımlarının Bugünkü Değeri

Örnek: Bir şirketin içsel değeri hisse başına 50 TL olarak hesaplanabilir.

İhracat

Kategori: Uluslararası Ticaret

Tanım: İhracat ekonomik büyümenin önemli kaynaklarından biridir. Ülkeler ihracat gelirleri sayesinde döviz elde edebilir.

Örnek: Bir ülke otomobil üretimini başka ülkelere ihraç edebilir.

İkincil Piyasa

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Borsalar ikincil piyasa örnekleridir.

Formül:

Belirli bir formül yoktur.

Örnek: Borsa İstanbul.

İmtiyazlı Pay

Kategori: Sermaye Piyasaları ve Girişim Finansmanı

Tanım: İmtiyazlı paylar oy hakkı, temettü önceliği, tasfiye önceliği veya yönetim kurulunda temsil gibi konularda adi paylardan farklı haklar içerebilir. Özellikle yatırım turlarında kurucular ve yatırımcılar arasında hak dengesini kurmak için kullanılır. Şirket yapısına göre imtiyazlı pay düzenlemeleri oldukça karmaşık hale gelebilir.

Örnek: Yatırımcının tasfiye halinde öncelikli ödeme hakkı veren paya sahip olması imtiyazlı pay yapısıdır.

İndirgenmiş Nakit Akımı

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: İndirgenmiş nakit akımı yöntemi şirket değerlemede en yaygın kullanılan yöntemlerden biridir. Bu yöntemde gelecekteki nakit akımları iskonto oranı kullanılarak bugünkü değere indirgenir.

Formül:

$$NPV = \text{Gelecek Nakit Akımı} / (1 + r)^t$$

Örnek: Gelecek yıl beklenen nakit akımı 1 milyon TL olabilir.

İpotek

Kategori: Bankacılık

Tanım: İpotek özellikle konut kredilerinde sık kullanılan teminat türüdür.

Örnek: Konut kredilerinde ev ipotek edilir.

İskonto Faktörü

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: İskonto faktörü zaman değerini dikkate alarak gelecekteki nakit akımlarını bugüne indirir.

Formül:

$$\text{İskonto Faktörü} = 1 / (1+r)^t$$

Örnek: 5 yıl sonraki nakit akımı indirgenebilir.

İskonto Oranı

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: İskonto oranı finansal modelleme ve şirket değerlendirme çalışmalarında önemli bir parametredir. Bu oran yatırımın risk seviyesini ve sermaye maliyetini yansıtabilir.

Formül:

$$PV = CF / (1 + r)^t$$

Örnek: 1 yıl sonra elde edilecek 100 TL, %10 iskonto oranı ile yaklaşık 91 TL bugünkü değere sahiptir.

İskontolu Tahvil

Kategori: Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Bu tür tahvillerde yatırımcı kazancını büyük ölçüde alış fiyatı ile vade sonu geri ödeme değeri arasındaki farktan elde eder. Kupon ödemesi olsa da olmasa da iskontolu işlem görebilir. Piyasa faizleri yükseldiğinde mevcut tahviller çoğu zaman iskontolu hale gelebilir.

Formül:

$$\text{İskonto Getirisi} = \text{Nominal Değer} - \text{Alış Fiyatı}$$

Örnek: 1.000 TL nominal değerli tahvilin 920 TL'den alınması ve vade sonunda 1.000 TL ödemesi.

İstisna

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Her poliçe yalnızca kapsadıklarını değil, kapsamadıklarını da içerir. İstisnalar sigorta sözleşmesinde açık şekilde belirtilir ve hasar anında en kritik başlıklardan biri haline gelir. Poliçeyi anlamak için teminat kadar istisnaların da dikkatle incelenmesi gerekir.

Örnek: Bazı poliçelerde savaş, nükleer risk veya kasıtlı zarar istisna olabilir.

İşlem Hacmi

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: İşlem hacmi piyasalardaki aktivite seviyesini gösteren önemli göstergelerden biridir. Yüksek işlem hacmi piyasada yoğun alım satım olduğunu gösterir. Teknik analizde fiyat hareketlerinin işlem hacmi ile desteklenmesi önemli kabul edilir.

Formül:

$$\text{İşlem Hacmi} = \text{Alınan} + \text{Satılan Toplam Varlık Miktarı}$$

Örnek: Bir hisse senedinde bir günde 5 milyon adet işlem gerçekleşirse işlem hacmi 5 milyon olur.

İşletme Değeri

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Enterprise value şirketin piyasa değeri ile net borcunun toplamı olarak hesaplanabilir.

Formül:

$$EV = \text{Piyasa Değeri} + \text{Net Borç}$$

Örnek: 1 milyar TL işletme değeri.

İşsizlik Oranı

Kategori: Makroekonomi

Tanım: İşsizlik oranı ekonomik sağlığı değerlendirmek için kullanılan önemli bir göstergedir.

Yüksek işsizlik oranı ekonomik durgunluk işareti olabilir.

Formül:

$$\text{İşsizlik Oranı} = \frac{\text{İşsiz Sayısı}}{\text{İş Gücü}}$$

Örnek: İş gücü 30 milyon ve işsiz sayısı 3 milyon ise işsizlik oranı %10 olur.

İtfa

Kategori: Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: İtfa kavramı tahvil, bono ve benzeri borçlanma araçlarında çok önemlidir. Yatırımcı bir borçlanma aracını elinde tuttuğunda, vade sonunda ihraççı tarafından nominal değerini geri ödenmesini bekler. Bu geri ödeme süreci itfa olarak adlandırılır. İtfa işlemi tek seferde veya bazı yapılandırılmış ürünlerde parça parça olabilir. Erken itfa, zorunlu itfa veya vade sonunda itfa gibi farklı uygulamalar görülebilir. Sabit getirili menkul kıymet yatırımcısı açısından itfa yapısı, toplam getiri ve nakit akışı planlaması açısından kritik öneme sahiptir.

Formül:

$$\text{İtfa Tutarı} \approx \text{Nominal Değer}$$

Örnek: 5 yıl vadeli 1.000 dolar nominal değerli bir tahvilin vade sonunda 1.000 dolar geri ödenmesi itfa işlemidir.

İtfa Tarihi

Kategori: Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: İtfa tarihi yatırımcı açısından nakit akışı planlamasının en önemli unsurlarından biridir.

Tahvilin veya bononun hangi tarihte kapanacağını ve anaparanın ne zaman geri alınacağını gösterir. Uzun vadeli ve kısa vadeli araçların fiyat hassasiyeti, getiri yapısı ve faiz riski farklı olduğu için itfa tarihi yatırım kararında belirleyici bir bilgidir.

Örnek: 15 Haziran 2030 vadeli bir tahvilin itfa tarihi 15 Haziran 2030'dur.

İthalat

Kategori: Uluslararası Ticaret

Tanım: İthalat uluslararası ticaretin temel unsurlarından biridir. Ülkeler ihtiyaç duydukları ürünleri başka ülkelerden satın alabilir.

Örnek: Bir ülke enerji ihtiyacını ithalat yoluyla karşılayabilir.

Jensen Alfa

Kategori: Portföy Performans Analizi

Tanım: Jensen alfa portföy performansını CAPM modeli üzerinden değerlendiren önemli bir ölçüdür. Pozitif Jensen alfa portföy yöneticisinin piyasadan daha iyi performans gösterdiğini ifade eder.

Formül:

Jensen Alfa = Gerçekleşen Getiri – CAPM Beklenen Getiri

Örnek: Beklenen getiri %10 Gerçekleşen getiri %13 Jensen alfa = %3

Kâğıt Üstünde Zarar

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Gerçekleşmemiş zarar yatırımcı psikolojisinde çok güçlü bir etkiye sahiptir. Çünkü zarar henüz realize edilmediği için yatırımcı bunu geçici görmeye daha yatkın olabilir. Bu da hatalı pozisyonların uzatılmasına neden olabilir. Kâğıt üstünde zarar ile gerçekleşmiş zarar arasındaki psikolojik fark yatırım kararlarını önemli ölçüde etkiler.

Örnek: Hisseyi 100 TL'den alan yatırımcının fiyat 80 TL'ye düştüğünde gördüğü ama henüz realize etmediği kayıp kâğıt üstünde zarardır.

Kaldıraç

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Kaldıraç finansal piyasalarda getiriye artırma potansiyeline sahiptir ancak aynı zamanda riski de artırır. Forex ve türev piyasalarında kaldıraç kullanımı yaygındır.

Formül:

Pozisyon Büyüklüğü = Sermaye × Kaldıraç Oranı

Örnek: 1.000 TL sermaye 10x kaldıraç Pozisyon büyüklüğü = 10.000 TL

Kamu Borç Stoku

Kategori: Kamu Maliyesi

Tanım: Kamu borç stoku merkezi yönetimin ve bazı durumlarda daha geniş kamu kesiminin toplam finansal yükümlülüklerini gösterir. Borç stokunun milli gelire oranı yatırımcılar ve kredi derecelendirme kuruluşları tarafından yakından takip edilir. Borç stokunun sürdürülebilirliği; büyüme, faiz oranı, kur hareketi ve bütçe dengesi ile doğrudan ilişkilidir.

Formül:

Kamu Borç Stoku / GSYH = Borç Sürdürülebilirliği için temel oranlardan biridir

Örnek: Kamu borç stoku 5 trilyon TL ve GSYH 20 trilyon TL ise borç/GSYH oranı %25 olur.

Kamu Harcaması Çarpanı

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Makroekonomide çarpan etkisi, başlangıçtaki bir harcama artışının gelir, tüketim ve üretim kanallarıyla ekonomide daha büyük bir toplam etki yaratmasını ifade eder. Kamu harcaması çarpanı özellikle durgunluk dönemlerinde maliye politikasının etkisini değerlendirmede önemlidir. Çarpanın büyüklüğü tasarruf eğilimi, ithalat oranı, vergi yapısı ve ekonomideki atıl kapasiteye bağlı olarak değişebilir.

Formül:

Kamu Harcaması Çarpanı = Δ GSYH / Δ Kamu Harcaması

Örnek: Kamu harcamaları 10 milyar TL arttığında GSYH 15 milyar TL artıyorsa çarpan 1,5 olur.

Kapalı Pozisyon

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Kapalı pozisyon finansal risk yönetiminde istenen durumlardan biridir. Şirket veya yatırımcı kur, faiz ya da fiyat değişimlerine karşı daha dengeli hale gelir.

Formül:

Kapalı Pozisyon \approx Varlıklar = Yükümlülükler

Örnek: Döviz varlığı ile döviz borcu eşitse kur riski büyük ölçüde dengelenmiş olabilir.

Kapanış Hesapları Mekanizması

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Bu yöntemde taraflar ilk aşamada tahmini bir fiyat üzerinde anlaşır. Kapanış sonrasında şirketin gerçek net borcu, nakdi ve çalışma sermayesi hesaplanır ve nihai fiyat buna göre

düzeltilir. Bu yapı, kapanış tarihindeki gerçek finansal pozisyonun satın alma bedeline daha doğru yansımaları sağlar.

Örnek: Satın alma bedeli kapanışta tahmini olarak ödenir, bağımsız hesap mutabakatı sonrası birkaç milyon TL fiyat düzeltmesi yapılabilir.

Kapasite Kullanım Oranı

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Kapasite kullanım oranı ekonomik aktivitenin önemli göstergelerinden biridir. Yüksek kapasite kullanım oranı güçlü talebe işaret edebilir.

Formül:

Kapasite Kullanım Oranı = Gerçek Üretim / Maksimum Üretim Kapasitesi

Örnek: Bir fabrikanın kapasite kullanım oranı %80 olabilir.

Kapitalizasyon Oranı

Kategori: Gayrimenkul Değerleme

Tanım: Kapitalizasyon oranı yatırımın getiri beklentisini ve risk seviyesini yansıtır.

Formül:

Cap Rate = Net Gelir / Gayrimenkul Değeri

Örnek: Net gelir 80 bin TL ve değer 1 milyon TL ise oran %8 olur.

Kâr Dağıtımı

Kategori: Finansal Raporlama

Tanım: Kâr dağıtımı temettü olarak yapılabilir.

Örnek: Temettü ödemesi.

Kâr Merkezi

Kategori: Muhasebe ve Yönetim

Tanım: Kâr merkezlerinde yöneticiler yalnızca maliyetleri değil aynı zamanda gelirleri de yönetir. Bu nedenle performans değerlendirmesi genellikle kâr üzerinden yapılır. Büyük şirketlerde bölgesel satış birimleri veya ürün hatları kâr merkezi olarak tanımlanabilir.

Formül:

Kâr = Gelir – Gider

Örnek: Bir ürün grubunun satış ve maliyet performansının ayrı izlenmesi kâr merkezi uygulamasıdır.

Kâr Realizasyonu

Kategori: Davranışsal Finans ve Yatırım

Tanım: Kâr realizasyonu teknik olarak işlem yönetiminin doğal bir parçasıdır. Ancak davranışsal açıdan bakıldığında yatırımcılar bazen kârdaki pozisyonları çok erken satarak potansiyel getiriye sınırlayabilir. Bu davranışın arkasında çoğu zaman kârı kaybetme korkusu yatar. Özellikle kayıptan kaçınma ve pişmanlıktan kaçınma etkileri kâr realizasyonu zamanlamasını etkileyebilir.

Örnek: Hissesi %20 yükselen yatırımcının en azından bu kadarı cebime girsin diyerek satış yapması kâr realizasyonudur.

Karlılık Analizi

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Bu analiz işletmenin faaliyetlerinden elde ettiği kârın sürdürülebilir olup olmadığını incelemek için kullanılır.

Örnek: Net kâr marjı analiz edilebilir.

Karlılık Endeksi

Kategori: Yatırım Analizi

Tanım: Bu oran yatırım projelerinin verimliliğini ölçmek için kullanılır.

Formül:

$$PI = NPV / \text{Başlangıç Yatırımı}$$

Örnek: PI 1.2 ise yatırım kabul edilebilir.

Karşı Taraf Riski

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Bu risk özellikle türev işlemler, swap sözleşmeleri, repo işlemleri ve tezgâh üstü piyasalarda önem taşır. İşlemin ekonomik değeri olumlu yönde gelişmiş olsa bile karşı taraf ödeme yapmazsa zarar doğabilir. Karşı taraf riski kredi riski ile yakın ilişkilidir ancak işlem yapısına göre ayrı değerlendirilir.

Örnek: Swap sözleşmesinde diğer tarafın ödeme yapamaması karşı taraf riskidir.

Karşılaştırılabilir Şirket Analizi

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Bu yöntem yatırım bankacılığı ve birleşme satın alma işlemlerinde yaygın olarak kullanılır.

Örnek: FD/FAVÖK çarpanı.

Karşılaştırmalı Analiz

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Bu analiz yöntemi işletmenin sektördeki konumunu anlamaya yardımcı olur.

Örnek: İki şirketin kâr marjları karşılaştırılabilir.

Karşılık

Kategori: Muhasebe

Tanım: Karşılıklar işletmelerin gelecekte karşılaşılabileceği belirsiz yükümlülükler için finansal tablolarında ayırdığı tutarlardır. Bu yöntem finansal tabloların daha ihtiyatlı hazırlanmasını sağlar.

Formül:

Karşılık Tutarı = Tahmini Yükümlülük

Örnek: Şirket gelecekte oluşabilecek dava giderleri için karşılık ayırabilir.

Karşılık Oranı

Kategori: Bankacılık ve Kredi Analizi

Tanım: Bu oran bankanın sorunlu krediler için ne kadar tampon oluşturduğunu gösterir. Yüksek karşılık oranı daha ihtiyatlı bir bilanço yönetimine işaret edebilir. Yatırımcılar ve analistler bankacılık bilançosu incelerken bu oranı dikkatle takip eder.

Formül:

Karşılık Oranı = Ayrılan Karşılık / Sorunlu Kredi Tutarı

Örnek: 1 milyar TL sorunlu krediye karşı 700 milyon TL karşılık ayrılmışsa karşılık oranı %70 olur.

Kasko Sigortası

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Kasko sigortası araç sahibinin kendi aracında oluşan zararları karşılamaya yönelik bir üründür. Çarpma, çalınma, yanma, doğal afet ve benzeri riskler poliçe kapsamına alınabilir. Zorunlu trafik sigortasından farklı olarak üçüncü kişilerin değil, doğrudan sigortalının aracını korur. Teminat kapsamı ürün ve şirkete göre değişebilir.

Örnek: Park halindeki aracın dolu nedeniyle zarar görmesi kasko kapsamında değerlendirilebilir.

Kat İrtifakı

Kategori: Gayrimenkul

Tanım: İnşaat halindeki projelerde kullanılır.

Örnek: İnşaat halindeki projede kat irtifakı olabilir.

Kat Mülkiyeti

Kategori: Gayrimenkul

Tanım: Kat mülkiyeti tapu kayıtlarında yer alır.

Örnek: Apartman dairesi.

Katkı Payı

Kategori: Maliyet Muhasebesi

Tanım: Katkı payı, işletmenin sabit maliyetlerini karşılamak ve kâr elde etmek için ne kadar kaynak yarattığını gösterir. Bu nedenle fiyatlandırma kararlarında ve başa baş analizlerinde sık kullanılır. Katkı payı yüksek olan ürünler işletmenin kârlılığına daha fazla katkı sağlar.

Formül:

$$\text{Katkı Payı} = \text{Satış Geliri} - \text{Değişken Maliyet}$$

Örnek: 100 TL satış fiyatı ve 60 TL değişken maliyet olan üründe katkı payı 40 TL olur.

Katkı Payı Marjı

Kategori: Maliyet Muhasebesi

Tanım: Katkı payı marjı işletmenin satışlarından ne kadarının sabit maliyetleri karşılamak ve kâr yaratmak için kullanılabileceğini gösterir. Bu oran özellikle ürün kârlılığı analizlerinde ve satış stratejisi oluşturulmasında önemli bir ölçüdür.

Formül:

$$\text{Katkı Payı Marjı} = \text{Katkı Payı} / \text{Satış Geliri}$$

Örnek: 40 TL katkı payı ve 100 TL satış fiyatı olan üründe katkı payı marjı %40 olur.

Kayıp Kaçınması

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Kayıp kaçınması davranışsal finansın temel kavramlarından biridir. İnsanlar genellikle kayıplardan psikolojik olarak kazançlara kıyasla daha fazla etkilenir. Bu nedenle yatırımcılar zarar eden yatırımları uzun süre elde tutabilir.

Formül:

Belirli bir sabit formül yoktur.

Örnek: Bir yatırımcı zarar eden hisselerini satmak istemeyebilir.

Kayıp Verme Oranı

Kategori: Kredi Analizi

Tanım: Bu oran geri kazanım oranının tamamlayıcısıdır. Kredi riski modellemesinde LGD olarak bilinir ve beklenen kayıp hesaplamasının temel bileşenlerinden biridir. Teminat kalitesi, hukuki tahsilat yapısı ve piyasa koşulları kayıp verme oranını etkiler.

Formül:

$LGD = 1 - \text{Geri Kazanım Oranı}$

Örnek: Geri kazanım oranı %40 ise kayıp verme oranı %60 olur.

Kayıptan Kaçınma

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Kayıptan kaçınma davranışsal finansın temel kavramlarından biridir. İnsanlar çoğu zaman 100 TL kazanmanın yarattığı memnuniyetten daha fazlasını, 100 TL kaybetmenin yarattığı rahatsızlıkla hisseder. Bu nedenle yatırımcılar zarar yazan pozisyonlarını kapatmakta zorlanabilir. Bu durum, zarardaki hisseleri uzun süre elde tutmaya ve kârdaki hisseleri çok erken satmaya neden olabilir. Sonuç olarak yatırımcı portföy performansını psikolojik nedenlerle bozabilir. Kayıptan kaçınma etkisi, rasyonel yatırım kararlarının önünde önemli bir engel oluşturur ve özellikle düşen piyasalarda daha belirgin hale gelir.

Örnek: Bir yatırımcının zarardaki hisseyi satmamak için aylarca beklemesi kayıptan kaçınma davranışına örnektir.

Kayıt Düzeni

Kategori: Muhasebe

Tanım: Muhasebe kayıt düzeni finansal tabloların güvenilirliğini sağlar.

Örnek: Çift taraflı kayıt sistemi.

Kısa Vadeli Borç

Kategori: Finansal Raporlama

Tanım: Bu borçlar işletmenin kısa vadeli finansal yükünü gösterir.

Örnek: Ticari borçlar.

Kira Getirisi

Kategori: Gayrimenkul Yatırımı

Tanım: Kira getirisi yatırımcıların gayrimenkul yatırımlarının performansını değerlendirmesinde kullanılan önemli göstergelerden biridir.

Formül:

Kira Getirisi = Yıllık Kira Geliri / Gayrimenkul Değeri

Örnek: 1 milyon TL değerindeki bir ev yılda 60 bin TL kira getiriyorsa getiri %6 olur.

Kirli Fiyat

Kategori: Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Kirli fiyat tahvil yatırımcısının işlem anında fiilen ödediği gerçek tutarı gösterir. Çünkü kupon dönemi içinde tahvil el değiştiriyorsa, satıcı işlemiş faizi de alıcıdan tahsil eder. Bu nedenle piyasada görülen fiyat ile ödeme sırasında ortaya çıkan tutar farklı olabilir. Tahvil yatırımında bu farkın iyi anlaşılması gerekir.

Formül:

Kirli Fiyat = Temiz Fiyat + Birikmiş Kupon

Örnek: Temiz fiyat 99 ve birikmiş kupon 1,5 ise kirli fiyat 100,5 olur.

Kişi Başı Gelir

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Kişi başı gelir bir ülkenin yaşam standardını değerlendirmek için kullanılan önemli bir ekonomik göstergedir. Bu gösterge ülkeler arası ekonomik karşılaştırmalarda sıkça kullanılır.

Formül:

Kişi Başı Gelir = GSYH / Nüfus

Örnek: GSYH 1 trilyon dolar ve nüfus 100 milyon ise kişi başı gelir 10.000 dolar olur.

Koasürans

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Koasürans uygulamasında risk aynı seviyede birden fazla sigorta şirketi arasında paylaşılır. Bu durum özellikle çok büyük sanayi tesisleri, altyapı yatırımları ve yüksek tutarlı projelerde kullanılır. Reasüranstan farkı, riskin başlangıçtan itibaren birden fazla şirket tarafından birlikte taşınmasıdır.

Örnek: Çok büyük bir enerji santralinin riski birkaç sigorta şirketi tarafından ortak üstlenilebilir.

Kontrol Primi

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Borsada işlem gören veya özel şirketlerde azınlık pay değeri ile kontrol sağlayan pay değeri aynı olmayabilir. Çünkü yönetim kontrolü; strateji belirleme, temettü politikası oluşturma, yönetim atama ve varlık satışı gibi önemli kararlar üzerinde etkili olmayı sağlar. Bu nedenle kontrol sağlayan payların satın alınmasında alıcı taraf çoğu zaman azınlık değerine göre ek prim öder. Birleşme ve satın alma işlemlerinde bu kavram çok önemlidir.

Formül:

$$\text{Kontrol Primi} = (\text{Ödenen Kontrol Fiyatı} / \text{Azınlık Değeri}) - 1$$

Örnek: Şirketin azınlık bazlı değeri 100 milyon TL iken kontrol için 125 milyon TL ödenirse kontrol primi %25 olur.

Kontrol Yanılsaması

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Yatırımcı bazen yaptığı analiz, kullandığı ekran veya takip ettiği haber akışı sayesinde piyasayı kontrol edebildiğini sanabilir. Oysa finansal piyasalar çok sayıda belirsiz değişkenin etkisi altındadır. Bu yanılsama gereğinden fazla özgüven, aşırı işlem yapma ve risk seviyesini küçümseme davranışına yol açabilir.

Örnek: Yatırımcının her fiyat hareketini öngörebileceğini düşünmesi kontrol yanılsamasına örnektir.

Konut Kredisi

Kategori: Gayrimenkul Finansmanı

Tanım: Konut kredileri genellikle uzun vadeli ve teminatlı kredilerdir. Bankalar kredi verirken gayrimenkulü ipotek altına alabilir. Faiz oranı ve vade yapısı kredi maliyetini belirler.

Örnek: 120 ay vadeli konut kredisi.

Korelasyon

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Korelasyon portföy çeşitlendirmesi analizinde önemli bir kavramdır. Düşük veya negatif korelasyonlu varlıklar portföy riskini azaltabilir.

Formül:

Korelasyon Katsayısı -1 ile $+1$ arasında değer alır.

Örnek: Altın ve hisse senetleri bazı dönemlerde düşük korelasyona sahip olabilir.

Korku ve Açgözlülük

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Piyasalarda korku satışları, açgözlülük ise aşırı alımları tetikleyebilir. Bu iki duygu yatırımcı davranışının merkezinde yer alır ve fiyatların zaman zaman mantıksız hareket etmesine yol açabilir. Açgözlülük dönemlerinde yatırımcılar daha fazla kazanç beklentisiyle risk seviyesini artırabilir. Korku dönemlerinde ise en küçük olumsuz haberde bile aşırı reaksiyon verilebilir. Davranışsal finans, bu iki duygunun piyasa döngülerindeki rolünü açıklamada önemli bir araçtır.

Örnek: Hızlı yükselişlerde açgözlülük, sert düşüşlerde korku baskın hale gelebilir.

Koruma Politikası

Kategori: Uluslararası Ticaret

Tanım: Koruma politikaları gümrük vergileri, ithalat kotaları ve diğer ticaret engelleri ile uygulanabilir. Bu politikalar yerli üretimi desteklemeyi amaçlayabilir.

Örnek: Bir ülke ithal ürünlere yüksek gümrük vergisi uygulayabilir.

Korunma Amaçlı İşlem

Kategori: Risk Yönetimi ve Türev Piyasalar

Tanım: Korunma amaçlı işlemler, fiyat oynaklığına karşı güvence sağlamak için kullanılır. Şirketler döviz, faiz, emtia veya hisse riskine karşı forward, futures, swap veya opsiyon işlemleri yapabilir. Amaç kâr maksimizasyonundan çok zarar olasılığını sınırlamaktır.

Örnek: İthalatçı şirketin gelecekte ödeyeceği döviz için forward sözleşme yapması korunma amaçlı işlemdir.

Köprü Kredi

Kategori: Kurumsal Finans

Tanım: Köprü kredi özellikle satın alma, refinansman, halka arz öncesi geçiş dönemi veya varlık satışı beklenen süreçlerde kullanılır. Amaç nihai finansman yapısı oluşana kadar geçici likidite sağlamaktır. Genellikle kısa vadeli ve görece yüksek maliyetli olabilir.

Örnek: Satın alma işlemi hızlı kapatmak isteyen şirket, uzun vadeli tahvil ihracı tamamlanana kadar köprü kredi kullanabilir.

Kredi

Kategori: Bankacılık ve Finans

Tanım: Kredi bankacılık sisteminin temel faaliyetlerinden biridir. Bankalar mevduat toplar ve bu fonları kredi olarak ekonomiye aktarır. Krediler bireysel tüketim, yatırım veya işletme sermayesi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullanılabilir. Kredi kullanımında faiz oranı, vade süresi ve geri ödeme planı önemli unsurlardır. Krediler ekonomik büyümenin finansmanında önemli rol oynar.

Formül:

Toplam Geri Ödeme = Anapara + Faiz

Örnek: 100.000 TL kredi %20 faiz Toplam geri ödeme 120.000 TL olabilir.

Kredi Dönüşüm Oranı

Kategori: Kredi Analizi

Tanım: Banka tarafından verilmiş ancak henüz kullanılmamış kredi limitleri, teminat mektupları veya diğer taahhütler doğrudan bilanço üzerinde görünmeyebilir. Ancak temerrüt anında bunların bir kısmı fiili kredi riskine dönüşebilir. Bu nedenle bilanço dışı kalemler için kredi dönüşüm oranı kullanılır.

Formül:

CCF = Dönüşecek Risk Tutarı / Bilanço Dışı Taahhüt

Örnek: 10 milyon TL kullanılmamış limit için %50 dönüşüm oranı varsayılırsa 5 milyon TL risk kabul edilebilir.

Kredi Faizi

Kategori: Bankacılık

Tanım: Kredi faizi kredi maliyetinin en önemli bileşenlerinden biridir.

Formül:

Faiz = Anapara × Faiz Oranı

Örnek: %35 kredi faizi.

Kredi Kartı

Kategori: Bankacılık

Tanım: Kredi kartı kullanıcıları belirli bir limite kadar harcama yapabilir.

Örnek: Kredi kartı ile alışveriş yapılabilir.

Kredi Limiti

Kategori: Bankacılık

Tanım: Bankalar kredi limitlerini müşterinin finansal durumuna göre belirler.

Örnek: Kredi kartı limiti.

Kredi Notu

Kategori: Finans ve Risk Analizi

Tanım: Kredi notu bireylerin, şirketlerin veya ülkelerin finansal güvenilirliğini ölçmek için kullanılan göstergedir. Yüksek kredi notu daha düşük borçlanma maliyeti anlamına gelirken düşük kredi notu daha yüksek risk ve faiz oranları anlamına gelebilir.

Formül:

Kredi notu çeşitli finansal göstergeler kullanılarak hesaplanır.

Örnek: AAA en yüksek kredi notudur.

Kredi Riski

Kategori: Bankacılık ve Risk Yönetimi

Tanım: Kredi riski finansal sistemin en önemli risklerinden biridir. Bankalar, finansal kurumlar ve yatırımcılar kredi verirken borçlunun geri ödeme kapasitesini dikkatle analiz eder. Çünkü borcun geri ödenmemesi durumunda ciddi finansal kayıplar oluşabilir. Kredi riski yalnızca bireysel krediler için değil, devlet tahvilleri, şirket tahvilleri ve ticari alacaklar için de geçerlidir. Bu nedenle kredi riski finansal piyasalarda çok geniş bir etkiye sahiptir. Bankalar kredi riski yönetimi için kredi skorlama sistemleri, teminat mekanizmaları ve risk sınıflandırma modelleri kullanır. Ayrıca kredi portföylerini çeşitlendirerek riski dağıtmaya çalışırlar.

Formül:

Beklenen Kayıp = Temerrüt Olasılığı × Kayıp Oranı × Maruz Kalınan Tutar

Örnek: Temerrüt olasılığı: %5 Kayıp oranı: %40 Kredi tutarı: 1.000.000 TL Beklenen kayıp = 0,05 × 0,40 × 1.000.000 Beklenen kayıp = 20.000 TL

Kredi Yapılandırma

Kategori: Bankacılık

Tanım: Borçlu ödeme güçlüğü yaşadığında kredi yeniden yapılandırılabilir.

Örnek: Vade uzatılması.

Kripto Arbitrajı

Kategori: Kripto Piyasaları

Tanım: Kripto piyasalarında farklı platformlarda fiyat farklılıkları oluşabilir. Yatırımcılar bu farklılardan yararlanarak düşük fiyattan alıp yüksek fiyattan satarak kazanç elde etmeye çalışabilir.

Formül:

Arbitraj Kazancı = Satış Fiyatı – Alış Fiyatı

Örnek: Bir borsada 30.000 dolar olan Bitcoin başka bir borsada 30.200 dolar olabilir.

Kripto Borsası

Kategori: Kripto Piyasaları

Tanım: Kripto borsaları yatırımcıların kripto varlıkları alıp satmasına olanak sağlar. Merkezi ve merkeziyetsiz borsa türleri vardır. Likidite, işlem hacmi ve güvenlik kripto borsası seçiminde önemli faktörlerdir.

Örnek: Binance bir kripto borsasıdır.

Kripto Cüzdan

Kategori: Kripto Teknolojileri

Tanım: Kripto cüzdanlar özel anahtarları saklayarak kullanıcıların blockchain üzerinde işlem yapmasını sağlar. Sıcak cüzdan ve soğuk cüzdan gibi farklı türleri vardır. Cüzdan güvenliği kripto varlık yönetiminde kritik öneme sahiptir.

Örnek: Donanım cüzdanlar soğuk cüzdan kategorisine girer.

Kripto Likiditesi

Kategori: Kripto Piyasaları

Tanım: Likidite yüksek olduğunda fiyatlar daha stabil olabilir ve büyük işlemler piyasayı daha az etkiler. Düşük likidite ise fiyat oynaklığını artırabilir.

Örnek: Bitcoin piyasası genellikle yüksek likiditeye sahiptir.

Kripto Para

Kategori: Dijital Finans

Tanım: Kripto paralar merkezi bir otoriteye bağlı olmadan çalışan dijital varlıklardır. Bu para birimleri internet üzerinden transfer edilebilir ve işlemler blockchain teknolojisi ile doğrulanır.

Örnek: Bitcoin ve Ethereum kripto para birimlerine örnektir.

Kripto Piyasa Değeri

Kategori: Kripto Piyasaları

Tanım: Piyasa değeri kripto varlıkların büyüklüğünü karşılaştırmada kullanılan temel göstergelerden biridir.

Formül:

Piyasa Değeri = Fiyat × Dolaşımdaki Arz

Örnek: 20 milyon Bitcoin × fiyat.

Kripto Varlık

Kategori: Kripto Varlıklar ve Dijital Finans

Tanım: Kripto varlıklar merkezi bir otoriteye bağlı olmadan çalışan dağıtık defter teknolojileri üzerinde oluşturulur. Bu varlıklar genellikle blockchain altyapısı üzerinde çalışır ve dijital cüzdanlar aracılığıyla saklanabilir. Kripto varlıklar yalnızca ödeme aracı olarak değil, yatırım aracı ve teknolojik altyapı unsuru olarak da kullanılabilir. Bitcoin, Ethereum ve benzeri dijital varlıklar bu kategoriye girer. Kripto piyasaları yüksek volatilité, küresel erişim ve kesintisiz işlem özellikleri ile geleneksel finansal piyasalardan ayrılır.

Örnek: Bitcoin bir kripto varlıktır.

Kripto Volatilitesi

Kategori: Kripto Piyasaları

Tanım: Kripto piyasaları geleneksel piyasalara göre daha yüksek volatilité gösterebilir. Bu durum hem yüksek kazanç hem de yüksek zarar riskini beraberinde getirebilir.

Örnek: Bitcoin fiyatı kısa sürede %10 değişebilir.

Kullanım Fiyatı

Kategori: Türev Piyasalar

Tanım: Bu fiyat opsiyon sözleşmesinin temel parametrelerinden biridir.

Örnek: 100 TL kullanım fiyatı.

Kupon Faizi

Kategori: Tahvil Piyasası

Tanım: Tahvil yatırımcıları belirli dönemlerde kupon ödemesi alır.

Formül:

Kupon = Tahvil Nominal Değeri × Faiz Oranı

Örnek: 1000 TL tahvil %10 kupon faizi ile yılda 100 TL getirir.

Kupon Ödemesi

Kategori: Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Kupon ödemeleri sabit ya da değişken oranlı olabilir. Yatırımcı için düzenli nakit akışı anlamına gelir. Kupon oranı yüksek olan araçlar daha yüksek dönemsel ödeme sunabilir ancak risk ve fiyatlamaya dinamikleri ayrıca değerlendirilmelidir.

Formül:

Kupon Ödemesi = Nominal Değer × Kupon Oranı

Örnek: 1.000 dolar nominal değerde ve %8 kuponlu bir eurobond yılda 80 dolar kupon ödeyebilir.

Kur

Kategori: Döviz Piyasaları

Tanım: Döviz kuru uluslararası ticaret ve yatırım açısından önemli bir göstergedir.

Örnek: USD/TL bir döviz kurudur.

Kur Farkı

Kategori: Muhasebe ve Finans

Tanım: Kur farkı özellikle dövizli alacaklar, borçlar, krediler ve ithalat-ihracat işlemlerinde ortaya çıkar. Döviz kuru değiştikçe aynı yabancı para tutarının yerel para karşılığı değişir. Bu farklar muhasebede gelir veya gider olarak kaydedilebilir.

Formül:

Kur Farkı = Yeni Kur Değeri – Eski Kur Değeri

Örnek: 100.000 dolar borcun kur artışı nedeniyle TL karşılığı yükselebilir.

Kur Riski

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Kur riski özellikle yabancı para cinsinden borcu, alacağı, ithalatı veya ihracatı olan şirketler için büyük önem taşır. Döviz kurlarındaki oynaklık gelir tablosu, bilanço ve nakit akımları üzerinde etkili olabilir. Şirketler forward, swap ve opsiyon gibi araçlarla kur riskini yönetmeye çalışabilir.

Formül:

Kur Riski = Döviz Pozisyonu × Kur Değişimi

Örnek: 1 milyon dolar açık pozisyonu olan bir şirket kur yükseldiğinde zarar görebilir.

Kur Sepeti

Kategori: Uluslararası Finans

Tanım: Kur sepeti özellikle tek bir döviz cinsine bakmanın yetersiz kaldığı durumlarda kullanılır. Merkez bankaları, şirketler ve analistler dış kırılganlıkları izlerken kur sepeti göstergelerine başvurabilir.

Formül:

Kur Sepeti = Belirli ağırlıklarla döviz kurlarının toplamı

Örnek: Dolar ve euronun eşit ağırlıklı ortalaması kur sepeti olarak kullanılabilir.

Küresel Likidite

Kategori: Uluslararası Finans

Tanım: Küresel likidite yatırım akımlarını ve finansal piyasa hareketlerini etkileyebilir.

Örnek: Küresel para politikası.

Küreselleşme

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Küreselleşme ticaret, yatırım ve finansal akımların uluslararası ölçekte artmasını ifade eder.

Örnek: Uluslararası ticaret artışı küreselleşmenin göstergesidir.

Leverage

Kategori: Finans, Yatırım ve Sermaye Yapısı

Tanım: Leverage kavramı hem şirket finansmanında hem de yatırım işlemlerinde kullanılır. Şirketler faaliyetlerini özsermaye yanında borçla finanse ederek kaldıraç yaratabilir. Yatırımcılar ise daha küçük sermaye ile daha büyük pozisyon almak için kaldıraçlı ürünler kullanabilir. Kaldıraç doğru kullanıldığında getiriye artırabilir. Ancak aynı mekanizma zararları da büyütür. Bu nedenle leverage çift taraflı etkiye sahip güçlü bir finansal araçtır. Şirket analizinde leverage, borçluluk ve sermaye yapısı açısından değerlendirilir. Piyasa işlemlerinde ise marjin, teminat ve risk yönetimiyle doğrudan bağlantılıdır.

Formül:

Kaldıraç Oranı = Toplam Pozisyon / Özsermaye veya Finansal Kaldıraç = Toplam Varlık / Özsermaye

Örnek: Yatırımcının özsermayesi: 100.000 TL Açtığı toplam pozisyon: 500.000 TL
Kaldıraç oranı = 500.000 / 100.000 Kaldıraç oranı = 5x Bu durumda yatırımcı 5 kat kaldıraç kullanmaktadır.

Leveraged Buyout

Kategori: Şirket Değerleme ve Private Equity

Tanım: LBO işlemlerinde satın alma finansmanının büyük bölümü borçtan oluşur. Private equity fonları bu yöntemi sıkça kullanır. Satın alınan şirketin nakit akımları genellikle borcun geri ödenmesi için kullanılır.

Formül:

LBO Modeli = Borç + Özsermaye Finansmanı

Örnek: Satın alma fiyatı: 1 milyar TL Borç: 700 milyon TL Özsermaye: 300 milyon TL

LIBOR

Kategori: Uluslararası Finans

Tanım: LIBOR uzun yıllar finansal piyasalarda referans faiz oranı olarak kullanılmıştır.

Örnek: LIBOR bazlı kredi.

Likidasyon Tercihi

Kategori: Girişim Sermayesi ve Özel Sermaye

Tanım: Bu kavram özellikle girişim yatırımlarında önemlidir. Tercihli pay sahibi yatırımcılar, satış veya tasfiye anında belirli bir öncelikle ödeme alabilir. Böylece aşağı yönlü risk bir ölçüde korunur. Likidasyon tercihi yatırım sözleşmelerinde değer paylaşımını doğrudan etkiler.

Örnek: 1x likidasyon tercihi olan yatırımcı, satışta önce yatırdığı ana parayı geri alma hakkına sahip olabilir.

Likidite

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Likidite finansal piyasaların sağlıklı işlemesi için kritik öneme sahiptir. Yüksek likiditeye sahip piyasalarda alım satım işlemleri hızlı ve düşük maliyetle yapılabilir. Merkez bankaları da finansal sistemde yeterli likidite bulunmasını sağlamak için çeşitli araçlar kullanır.

Örnek: Devlet tahvilleri genellikle yüksek likiditeye sahip finansal araçlardır.

Likidite İskontosu

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Özel şirket payları, sınırlı ortaklık payları veya aktif piyasası olmayan varlıklar likit değildir. Bu nedenle yatırımcı böyle bir varlığı satmak istediğinde hızlı çıkış yapamayabilir veya önemli fiyat indirimiyle satış yapmak zorunda kalabilir. Bu çıkış zorluğu değerlendirme çalışmasında likidite iskontosu olarak yansıtılır. Özellikle özel şirket değerlemelerinde yaygın şekilde kullanılır.

Formül:

Likidite İskontolu Değer = Brüt Değer × (1 – Likidite İskontosu)

Örnek: 50 milyon TL değeri olan bir özel şirket payına %20 likidite iskontosu uygulanırsa değer 40 milyon TL olabilir.

Likidite Karşılama Oranı

Kategori: Bankacılık ve Risk Yönetimi

Tanım: LCR bankaların 30 günlük stres senaryosunda yeterli likiditeye sahip olup olmadığını ölçmek için kullanılan Basel III düzenlemelerinden biridir. Bankaların yüksek kaliteli likit varlıklarının beklenen net nakit çıkışlarına oranı olarak hesaplanır. Bu oran finansal sistemde likidite krizlerini önlemeye yardımcı olur.

Formül:

LCR = Yüksek Kaliteli Likit Varlıklar / Net Nakit Çıkışları

Örnek: Likit varlıklar: 100 Net nakit çıkışı: 80 LCR = %125

Likidite Oranı

Kategori: Finansal Oranlar

Tanım: Likidite oranları işletmenin kısa vadeli finansal yükümlülüklerini karşılayabilme kapasitesini ölçer. Cari oran, asit test oranı ve nakit oranı gibi göstergeler bu kategoriye girer. Likidite oranları özellikle kredi analizi ve finansal risk değerlendirmesinde önemli rol oynar.

Örnek: Cari oran bir likidite oranıdır.

Likidite Primi

Kategori: Finans

Tanım: Yatırımcılar kolay satılamayan varlıklar için daha yüksek getiri talep edebilir.

Formül:

Belirli bir formül yoktur.

Örnek: Gayrimenkul yatırımları likidite primi içerebilir.

Likidite Riski

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Likidite riski özellikle kriz dönemlerinde belirgin hale gelir. Piyasalarda alıcı bulunamadığında varlıkların satılması zorlaşabilir. Bankalar ve finansal kurumlar bu riski yönetmek için likidite rezervleri tutar.

Örnek: Finansal kriz döneminde bazı tahvillerin alıcısı bulunamayabilir.

Likidite Tuzağı

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Likidite tuzağı durumunda yatırımcılar faiz oranları düşük olsa bile harcama ve yatırım yapmak yerine para tutmayı tercih edebilir. Bu durum para politikasının etkisini azaltabilir.

Formül:

Belirli bir sabit formül yoktur.

Örnek: Ekonomik kriz dönemlerinde merkez bankalarının faiz indirimleri yeterli etki yaratmayabilir.

Likidite Yönetimi

Kategori: Para Politikası

Tanım: Merkez bankaları finansal istikrar için likidite yönetimi yapar.

Örnek: Repo işlemleri.

Limit Emir

Kategori: Borsa

Tanım: Limit emir, yatırımcıya fiyat kontrolü sağlar. Emir ancak belirlenen fiyat veya daha iyi bir fiyat seviyesinde gerçekleşir. Bu tür emirler piyasa emirlerine göre daha kontrollü işlem yapılmasına olanak tanır.

Örnek: Bir yatırımcının 45 TL fiyatından hisse almak için emir vermesi limit emirdir.

Liquidity Risk

Kategori: Finansal Risk Yönetimi

Tanım: Likidite riski finansal piyasalarda önemli risk türlerinden biridir. Piyasa likiditesi düşük olduğunda yatırımcılar varlıklarını istedikleri fiyattan satamayabilir. Bu durum özellikle kriz dönemlerinde daha belirgin hale gelir.

Formül:

Likidite Riski = Satış Fiyatı Sapması

Örnek: Bir yatırımcı kriz döneminde varlığını piyasa fiyatının altında satmak zorunda kalabilir.

Loan

Kategori: Bankacılık ve Kredi Sistemleri

Tanım: Loan kavramı finansal sistemin en temel yapı taşlarından biridir. Bireyler, şirketler ve kamu kurumları; tüketim, yatırım, işletme sermayesi veya konut finansmanı gibi farklı amaçlarla kredi kullanabilir. Kredi veren taraf genellikle anaparanın yanı sıra faiz geliri elde etmeyi hedefler. Krediler kısa vadeli veya uzun vadeli olabilir. Ayrıca sabit faizli, değişken faizli, teminatlı ya da teminatsız şekilde yapılandırılabilir. Kredi sözleşmesinde anapara, faiz oranı, vade, ödeme planı ve varsa teminat koşulları yer alır. Bir kredinin kalitesi yalnızca faiz oranına göre değerlendirilmez. Geri ödeme kapasitesi, teminat yapısı, nakit akımı uyumu ve borçlunun kredi geçmişi de önemlidir. Bu nedenle loan analizi bankacılık ve finansal risk yönetiminin merkezinde yer alır.

Formül:

Toplam Geri Ödeme = Anapara + Faiz Gideri Basit yaklaşım: $Faiz = Anapara \times Faiz\ Oranı \times Süre$

Örnek: Kredi tutarı: 200.000 TL Yıllık faiz oranı: %18 Vade: 1 yıl $Faiz = 200.000 \times 0,18 = 36.000$ TL Toplam geri ödeme = 236.000 TL Bu durumda 1 yıl sonunda toplam ödeme 236.000 TL olur.

Loan to Value

Kategori: Bankacılık ve Kredi Analizi

Tanım: LTV oranı özellikle konut kredileri ve teminatlı kredilerde kullanılır. Bu oran bankaların kredi riskini değerlendirmesine yardımcı olur. Düşük LTV oranı genellikle daha düşük kredi riski anlamına gelir.

Formül:

$LTV = \text{Kredi Tutarı} / \text{Teminat Değeri}$

Örnek: Kredi: 800.000 TL Ev değeri: 1.000.000 TL LTV = %80

Locked Box Mekanizması

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Bu yapıda işlem bedeli geçmiş belirli bir tarihteki finansal verilere göre belirlenir ve o tarihten kapanış tarihine kadar şirketten satıcı lehine değer sızdırılmaması taahhüt edilir. Böylece kapanış sonrası hesap mutabakatı ihtiyacı azalır. Avrupa işlemlerinde yaygın kullanılan bir mekanizmadır.

Örnek: 31 Aralık tarihli bilanço baz alınarak fiyat belirlenir ve kapanış 3 ay sonra gerçekleşse bile fiyat buna göre sabit kalabilir.

Loss Aversion

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Loss aversion kavramı davranışsal finans literatürünün en önemli kavramlarından biridir. Araştırmalar insanların aynı büyüklükteki kayıpları kazançlardan yaklaşık iki kat daha güçlü hissettiğini göstermektedir. Bu nedenle yatırımcılar zarar eden yatırımları uzun süre elde tutabilir veya küçük kazançları hızlı şekilde realize edebilir.

Formül:

Prospect Theory kapsamında değerlendirilir.

Örnek: Bir yatırımcı 100 TL kazanmaktan duyduğu mutluluktan daha fazlasını 100 TL kaybettiğinde hisseder.

Lot

Kategori: Borsa

Tanım: Birçok borsada hisse senetleri 1 lot = 1 adet olarak işlem görür. Ancak bazı finansal araçlarda lot büyüklüğü farklı olabilir.

Örnek: 100 lot hisse almak 100 adet hisse almak anlamına gelir.

M1 Para Arzı

Kategori: Makroekonomi

Tanım: M1 genellikle nakit para ve vadesiz mevduatları içerir.

Formül:

$$M1 = \text{Nakit} + \text{Vadesiz Mevduat}$$

Örnek: Ekonomide dolaşımdaki para.

M2 Para Arzı

Kategori: Makroekonomi

Tanım: M2 para arzı ekonomideki para miktarının daha geniş ölçüsüdür.

Formül:

$$M2 = M1 + \text{Vadeli Mevduatlar}$$

Örnek: Ekonomideki geniş para arzı.

M3 Para Arzı

Kategori: Makroekonomi

Tanım: M3 para arzı finansal sistemdeki geniş likiditeyi gösterir.

Örnek: Geniş para arzı göstergesi.

Macaulay Duration

Kategori: Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Macaulay duration tahvilin faiz değişimlerine karşı duyarlılığını anlamada kullanılan temel kavramlardan biridir. Tahvilin tüm kupon ve anapara ödemeleri bugünkü değerlerine göre ağırlıklandırılır ve ortalama vade bulunur. Modified duration ile yakın ilişkilidir ancak aynı şey değildir. Macaulay duration daha çok zaman yapısını, modified duration ise fiyat hassasiyetini yorumlamak için kullanılır.

Formül:

$$\text{Macaulay Duration} = \frac{\sum [t \times \text{PV}(\text{CF}_t)]}{\text{Tahvil Fiyatı}}$$

Örnek: 5 yıl vadeli kuponlu bir tahvilin Macaulay duration değeri 4,2 yıl olabilir.

MACD

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: MACD trend değişimlerini belirlemek için kullanılır.

Formül:

$$\text{MACD} = \text{EMA}_{12} - \text{EMA}_{26}$$

Örnek: MACD kesişimleri alım veya satım sinyali olabilir.

Madencilik

Kategori: Kripto Para

Tanım: Kripto para madenciliği bilgisayarların karmaşık matematiksel problemleri çözerek blockchain üzerindeki işlemleri doğrulamasını içerir. Madenciler bu işlemleri gerçekleştirerek yeni kripto para ödülü kazanabilir.

Formül:

Madencilik = İşlem doğrulama + Blok üretimi

Örnek: Bitcoin ağında madenciler blok doğrulaması yaparak Bitcoin kazanabilir.

Makroekonomi

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Makroekonomi büyüme, enflasyon, işsizlik, faiz oranları ve dış ticaret dengesi gibi büyük ölçekli ekonomik göstergeleri analiz eder. Bu alan merkez bankası politikaları, maliye politikası ve küresel ekonomik gelişmeler ile yakından ilişkilidir.

Örnek: Bir ülkenin büyüme oranı makroekonomik göstergedir.

Mali Tablolar Analizi

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Mali tablolar analizi yatırım kararları, kredi değerlendirmeleri ve şirket performansı ölçümü açısından önemlidir. Bu analiz sürecinde oran analizi, trend analizi ve karşılaştırmalı analiz yöntemleri kullanılabilir.

Örnek: Bir şirketin bilançosu ve gelir tablosu analiz edilebilir.

Maliye Politikası

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Maliye politikası ekonomik büyümeyi desteklemek, işsizliği azaltmak veya enflasyonu kontrol etmek amacıyla uygulanabilir. Genişleyici maliye politikası kamu harcamalarını artırmayı içerirken, sıkı maliye politikası bütçe açığını azaltmayı hedefler.

Formül:

Bütçe Dengesi = Gelirler - Harcamalar

Örnek: Vergi gelirleri: 500 Kamu harcamaları: 600 Bütçe açığı: 100

Maliyet Enflasyonu

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Maliyet enflasyonu; enerji, hammadde, işçilik, kur veya vergi artışları gibi nedenlerle üretim maliyetleri yükseldiğinde görülür. Şirketler artan maliyetleri ürün ve hizmet fiyatlarına yansıtıkça genel fiyat düzeyi artabilir. Bu enflasyon türü özellikle kur şokları, emtia fiyat artışları ve ücret baskılarının yoğun olduğu dönemlerde öne çıkar. Talep güçlü olmasa bile maliyet artışları nedeniyle fiyatlar yukarı gidebilir.

Formül:

Fiyat Artışı \approx Maliyet Artışı + Marj koruma davranışı

Örnek: Enerji fiyatlarındaki sert artışın sanayi üretim maliyetlerini yükseltmesi ve bunun perakende fiyatlara yansması maliyet enflasyonuna örnektir.

Maliyet Liderliği

Kategori: Stratejik Yönetim

Tanım: Bu strateji sayesinde işletme rakiplerine göre daha düşük fiyat sunabilir veya daha yüksek kâr marjı elde edebilir. Maliyet liderliği genellikle ölçek ekonomisi, verimli üretim süreçleri ve güçlü tedarik zinciri yönetimi ile sağlanır.

Örnek: Büyük perakende zincirlerinin düşük maliyetli tedarik stratejileri maliyet liderliğine örnektir.

Maliyet Merkezi

Kategori: Maliyet Muhasebesi

Tanım: Maliyet merkezleri işletmenin giderlerini daha doğru analiz etmek için kullanılır. Üretim departmanı, satış departmanı veya bakım bölümü ayrı maliyet merkezleri olabilir. Bu yapı yöneticilerin hangi bölümün ne kadar maliyet yarattığını analiz etmesine yardımcı olur.

Örnek: Fabrika üretim bölümü ayrı bir maliyet merkezi olarak izlenebilir.

Maliyet Sapması

Kategori: Maliyet Muhasebesi

Tanım: Maliyet sapması analizi, işletmelerin maliyet kontrolü ve performans değerlendirmesi için kullanılır. Sapmalar olumlu veya olumsuz olabilir. Bu analiz sayesinde üretim verimliliği ve maliyet yönetimi iyileştirilebilir.

Formül:

Maliyet Sapması = Gerçekleşen Maliyet – Standart Maliyet

Örnek: Standart maliyet 100 TL iken gerçekleşen maliyet 110 TL ise 10 TL olumsuz sapma oluşur.

Maliyet Sinerjisi

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Maliyet sinerjileri genellikle genel yönetim giderlerinin azaltılması, satın alma gücünün artması, mükerrer fonksiyonların kaldırılması, lojistik optimizasyonu ve verimsiz operasyonların kapanması yoluyla ortaya çıkar. Birçok M&A işleminde yatırım tezi büyük ölçüde maliyet sinerjilerine dayanır. Ancak bu faydaların gerçekleşmesi için entegrasyonun başarılı olması gerekir.

Formül:

Maliyet Sinerjisi Değeri \approx Vergi Sonrası Tasarruf / İskonto Oranı

Örnek: Birleşme sonrası yılda 20 milyon TL gider tasarrufu beklenmesi maliyet sinerjisi varsayımdır.

Manipülasyon

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Manipülasyon piyasa düzenini bozabilir ve çoğu ülkede yasaktır.

Formül:

Belirli bir formül yoktur.

Örnek: Sahte işlem hacmi yaratmak manipülasyon olabilir.

Margin Call

Kategori: Kaldıraçlı İşlemler ve Risk Yönetimi

Tanım: Kaldıraçlı işlemlerde yatırımcılar pozisyon açmak için belirli bir başlangıç teminatı yatırır. Piyasa yatırımcının aleyhine hareket ettiğinde özsermaye eriyebilir ve hesap bakiyesi sürdürme teminat seviyesinin altına düşebilir. Bu durumda margin call oluşur. Margin call, yatırımcıya pozisyonu korumak için ek para yatırması veya pozisyon azaltması gerektiğini bildirir. Yatırımcı ek teminat sağlamazsa pozisyonlar zorunlu olarak kapatılabilir. Bu mekanizma aracı kurumun riskini sınırlamak için kullanılır. Margin call kavramı vadeli işlemler, forex, CFD ve marjli hisse işlemlerinde son derece önemlidir. Çünkü kaldıraç küçük fiyat hareketlerinin bile büyük zarar yaratmasına neden olabilir.

Formül:

Teminat Oranı = Özsermaye / Açık Pozisyon Değeri Teminat oranı belirli eşik seviyenin altına düştüğünde margin call oluşabilir.

Örnek: Başlangıç teminatı: 100.000 TL Pozisyon büyüklüğü: 500.000 TL Piyasa hareketi sonucu özsermaye 60.000 TL'ye düşerse ve minimum sürdürme teminatı 70.000 TL ise margin call oluşabilir. Bu durumda yatırımcıdan ek teminat yatırması istenir.

Marjin

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Marjin yatırımcıların kaldıraçlı işlemlerde pozisyon açabilmesi için hesaplarında bulundurması gereken minimum teminat tutarıdır. Piyasa hareketleri yatırımcı aleyhine gelişirse marjin çağrısı oluşabilir.

Formül:

Marjin = Pozisyon Büyüklüğü / Kaldıraç

Örnek: 10.000 TL pozisyon 10x kaldıraç Marjin = 1.000 TL

Market Capitalization

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Market capitalization özellikle hisse senedi ve kripto para piyasalarında kullanılan temel bir değer ölçüsüdür. Bir varlığın fiyatı ile dolaşımdaki toplam miktarının çarpılmasıyla hesaplanır. Bu metrik yatırımcıların bir varlığın piyasa büyüklüğünü anlamasına yardımcı olur.

Formül:

Market Cap = Fiyat × Dolaşımdaki Arz

Örnek: Bir kripto varlığın fiyatı 10 dolar Dolaşımdaki arz 100 milyon Market cap = 1 milyar dolar

Market Risk

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Piyasa riski hisse senedi, döviz, faiz ve emtia fiyatlarındaki değişimlerden kaynaklanabilir. Bu risk yatırım portföyünün değerinde dalgalanmalara yol açabilir. Risk yönetiminde Value at Risk gibi yöntemler kullanılır.

Formül:

Market Risk ≈ Fiyat Değişimi × Pozisyon Büyüklüğü

Örnek: Bir yatırımcı 1 milyon TL değerinde hisse senedi taşıyorsa piyasa %10 düşerse portföy değeri 100.000 TL azalabilir.

Market Risk Premium

Kategori: Finans Teorisi ve Değerleme

Tanım: Market risk premium finans teorisinde önemli bir kavramdır. Bu oran yatırımcıların hisse senedi piyasasında yatırım yaparken risksiz faiz oranına ek olarak talep ettiği getiri farkını ifade eder. Bu kavram özellikle CAPM modelinde kullanılır ve özsermaye maliyetinin hesaplanmasında önemli rol oynar.

Formül:

Market Risk Premium = Piyasa Getirisi – Risksiz Faiz

Örnek: Piyasa getirisi: %12 Risk free rate: %4 Market risk premium = %8

Market Sentiment

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Piyasa duyarlılığı finansal piyasalarda fiyat hareketlerini önemli ölçüde etkileyebilir. Yatırımcıların iyimser olduğu dönemlerde fiyatlar yükselirken kötümser dönemlerde fiyatlar düşebilir. Market sentiment yatırımcı davranışlarını anlamak için önemli bir göstergedir.

Örnek: Yatırımcıların çoğu ekonomik büyüme bekliyorsa piyasa duyarlılığı pozitifdir.

Market Value Added

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: MVA, yatırımcıların bir şirketin yarattığı ekonomik değeri nasıl değerlendirdiğini gösterir. Şirketin piyasa değeri yatırılmış sermayeden büyükse şirket değer yaratmış kabul edilir. MVA kavramı EVA ile yakından ilişkilidir. Uzun vadede pozitif EVA yaratan şirketlerin MVA değeri de genellikle yüksek olur.

Formül:

MVA = Piyasa Değeri – Yatırılmış Sermaye

Örnek: Piyasa değeri: 500 milyon TL Yatırılmış sermaye: 350 milyon TL MVA = 150 milyon TL

Markowitz Modeli

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Markowitz modeli modern portföy teorisinin matematiksel temelini oluşturur. Model yatırımcıların portföy getirilerini maksimize ederken risklerini minimize etmeyi hedeflediğini varsayar. Modelde risk genellikle varyans veya standart sapma ile ölçülür. Bu yaklaşım portföydeki varlıkların birlikte hareket etme derecesini de dikkate alır. Markowitz modeli yatırım portföyü oluştururken varlıkların korelasyonunu dikkate almanın önemini vurgulamıştır ve bu nedenle finans literatüründe devrim niteliğinde kabul edilir.

Formül:

Portföy Getirisi = $\sum (w_i \times R_i)$

Örnek: Portföyde iki varlık varsa: $w_1=0.6$, $R_1=\%10$ $w_2=0.4$, $R_2=\%8$ Portföy getirisi = $\%9,2$

Menkul Kıymet

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Menkul kıymet kavramı hisse senetleri, tahviller, bonolar ve benzeri finansal enstrümanları kapsar. Bu araçlar yatırımcıya ortaklık, alacak hakkı veya belirli bir getiri beklentisi sunabilir. Menkul kıymetler organize piyasalarda veya tezgâh üstü piyasalarda işlem görebilir. Sermaye piyasalarının temel yapı taşlarından biridir.

Örnek: Borsada işlem gören hisse senedi bir menkul kıymettir.

Mental Accounting

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Bu kavram insanların aynı değerdeki parayı farklı şekilde değerlendirebileceğini açıklar. Örneğin bir kişi bonus gelirini normal gelirinden daha kolay harcayabilir.

Örnek: Bir yatırımcı kazançlarını daha kolay harcarken ana parasını korumaya çalışabilir.

Merkez Bankası

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Merkez bankaları fiyat istikrarını sağlamak için çalışır.

Örnek: TCMB.

Merkez Bankası Faizi

Kategori: Para Politikası

Tanım: Merkez bankaları ekonomide fiyat istikrarını sağlamak amacıyla faiz oranlarını belirler. Politika faizi kredi maliyetlerini ve ekonomik aktiviteyi etkileyebilir.

Örnek: Politika faizi $\%40$ olabilir.

Mesleki Sorumluluk Sigortası

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Bu sigorta türü özellikle doktor, avukat, mali müşavir, mühendis ve danışman gibi profesyoneller için önemlidir. Mesleki hata sonucu doğan zararlar yüksek maliyet yaratabilir. Poliçe kapsamı mesleğe göre farklılık gösterebilir.

Örnek: Yanlış profesyonel görüş nedeniyle müşterinin zarar görmesi mesleki sorumluluk sigortası kapsamında olabilir.

Mevduat

Kategori: Bankacılık

Tanım: Mevduat bankacılık sisteminin temel fon kaynağıdır. Bankalar bu fonları kredi olarak kullanabilir.

Örnek: Vadeli mevduat hesabı faiz getirisi sağlayabilir.

Mezzanine Finansman

Kategori: Kurumsal Finans

Tanım: Mezzanine finansman çoğu zaman yüksek faizli, alt sıralı ve bazen hisseye dönüşüm veya ek getiri hakkı içeren bir yapıya sahiptir. Banka borcunun yetmediği ancak mevcut ortakların da tam özsermaye koymak istemediği durumlarda kullanılabilir. Özel sermaye ve satın alma işlemlerinde sık görülen bir finansman katmanıdır.

Örnek: Satın alma finansmanında banka kredisi ile özsermaye arasında kalan boşluğun mezzanine kaynakla doldurulması mümkündür.

Mikroekonomi

Kategori: Mikroekonomi

Tanım: Mikroekonomi arz ve talep, fiyat oluşumu, üretim kararları ve tüketici davranışlarını analiz eder. Bu alan piyasa mekanizmalarının nasıl çalıştığını anlamak açısından önemlidir.

Örnek: Bir firmanın üretim kararları mikroekonomi konusudur.

Mizan

Kategori: Muhasebe

Tanım: Mizan muhasebe kayıtlarının doğruluğunu kontrol etmek için kullanılır.

Formül:

Toplam Borç = Toplam Alacak

Örnek: Geçici mizan dönem içinde hazırlanabilir.

Modern Portfolio Theory

Kategori: Portföy Yönetimi ve Yatırım Teorisi

Tanım: Modern Portfolio Theory 1952 yılında Harry Markowitz tarafından geliştirilmiştir ve modern finansın temel taşlarından biri olarak kabul edilir. Bu teoriye göre yatırımcılar yalnızca tek bir varlığın riskini değil, portföydeki tüm varlıkların birlikte oluşturduğu toplam riski değerlendirmelidir. MPT yaklaşımı, farklı varlıkların getirileri arasındaki korelasyonu dikkate alarak portföy riskinin azaltılabileceğini gösterir. Bu nedenle yatırımcılar farklı sektörlerde ve varlık sınıflarına yatırım yaparak portföylerini çeşitlendirmeye çalışırlar. Teoriye göre optimal portföy, belirli bir risk seviyesinde mümkün olan en yüksek getiriyi sağlayan portföydür. Bu kavram efficient frontier olarak adlandırılan eğri ile gösterilir.

Formül:

$$\text{Portföy Varyansı} = \sum w_i^2 \sigma_i^2 + \sum \sum w_i w_j \text{Cov}(i,j)$$

Örnek: Bir portföyde hisse senedi ve tahvil bulunabilir. Bu varlıkların fiyat hareketleri farklı olduğu için portföy riski tek tek varlıkların riskinden daha düşük olabilir.

Modern Portföy Teorisi

Kategori: Yatırım ve Portföy Yönetimi

Tanım: Modern Portföy Teorisi (Modern Portfolio Theory - MPT), 1952 yılında Harry Markowitz tarafından geliştirilmiştir. Bu teoriye göre yatırımcılar yalnızca tek tek varlıkların riskine değil, portföy içindeki varlıkların birbirleriyle olan ilişkisine de bakmalıdır. Teori, portföydeki varlıkların getirileri arasındaki korelasyonun portföy riskini azaltılabileceğini gösterir. Bu nedenle yatırımcılar farklı varlık sınıflarına yatırım yaparak portföy riskini düşürebilir. Modern portföy teorisinin en önemli kavramlarından biri etkin sınır (efficient frontier) kavramıdır. Bu kavram belirli bir risk seviyesinde elde edilebilecek en yüksek getiriyi gösteren portföyleri temsil eder.

Formül:

$$\text{Portföy Varyansı} = w_1^2 \sigma_1^2 + w_2^2 \sigma_2^2 + 2w_1 w_2 \text{Cov}(1,2)$$

Örnek: İki varlıktan oluşan portföyde varlıklar arasındaki korelasyon düşükse portföy riski azalır.

Modified Duration

Kategori: Tahvil ve Faiz Riski Analizi

Tanım: Modified duration yatırımcıların faiz oranı değişikliklerinin tahvil fiyatına etkisini tahmin etmesine yardımcı olur. Bu ölçü duration değerinden türetilir ve faiz oranı riskinin daha pratik bir göstergesidir.

Formül:

$$\text{Modified Duration} = \text{Duration} / (1 + \text{Faiz Oranı})$$

Örnek: Modified duration = 4 Faiz oranı %1 artarsa tahvil fiyatı yaklaşık %4 düşebilir.

Monetary Policy

Kategori: Makroekonomi ve Merkez Bankacılığı

Tanım: Para politikası merkez bankalarının ekonomiyi etkilemek için kullandığı temel araçlardan biridir. Politika faizi, açık piyasa işlemleri, zorunlu karşılıklar ve likidite düzenlemeleri bu araçlar arasında yer alır. Amaç çoğu zaman enflasyonu kontrol altında tutmak ve ekonomik istikrarı sağlamaktır. Sıkı para politikası enflasyon baskısını azaltmak için faizlerin artırılması ve likiditenin sınırlandırılması şeklinde uygulanabilir. Gevşek para politikası ise büyümeyi ve kredi akışını desteklemek amacıyla daha düşük faiz ve daha bol likidite sunabilir. Para politikası kararları döviz kuru, tahvil faizleri, kredi büyümesi, hisse senedi değerlemeleri ve tüketici beklentileri üzerinde güçlü etkiye sahiptir.

Formül:

Para politikası için tek bir sabit formül yoktur. Temel araçlar: Politika Faizi + Likidite Yönetimi + Açık Piyasa İşlemleri

Örnek: Merkez bankası enflasyon yükseldiğinde politika faizini %35'ten %42,5'e çıkarabilir. Bu adım kredi maliyetlerini yükselterek talebi soğutmayı hedefleyebilir.

Money Supply

Kategori: Makroekonomi ve Para Teorisi

Tanım: Para arzı, nakit para, vadesiz mevduat ve belirli tanımlara göre daha geniş likit finansal varlıkları içerebilir. Ekonomilerde M0, M1, M2 ve benzeri para arzı tanımları kullanılabilir. Bu sınıflandırmalar hangi varlıkların paraya yakın kabul edildiğine göre değişir. Money supply ekonomik aktivite, enflasyon, kredi büyümesi ve finansal koşullar üzerinde etkili olabilir. Para arzındaki hızlı büyüme bazı koşullarda enflasyon baskısı yaratabilirken, yetersiz para arzı ekonomik durgunluğu derinleştirebilir. Merkez bankaları ve bankacılık sistemi birlikte para arzının oluşumunda rol oynar. Bu nedenle para arzı analizi, para politikası ve finansal istikrar açısından büyük önem taşır.

Formül:

Para Arzı tanımı kullanılan ölçüme göre değişir: $M1 \approx \text{Dolaşımdaki Para} + \text{Vadesiz Mevduat}$
 $M2 \approx M1 + \text{Vadeli Mevduat}$

Örnek: Dolaşımdaki para: 500 milyar TL Vadesiz mevduat: 900 milyar TL $M1 = 500 + 900$
 $M1 = 1,4$ trilyon TL Bu durumda dar para arzı 1,4 trilyon TL olur.

Monte Carlo Simulation

Kategori: Finansal Modelleme ve Risk Analizi

Tanım: Monte Carlo simülasyonu finansal modelleme ve risk analizinde kullanılan güçlü bir analiz yöntemidir. Bu teknik, modeldeki belirsiz değişkenlerin farklı değerler alabileceği

varsayımına dayanır ve çok sayıda rastgele senaryo oluşturarak olası sonuç dağılımlarını hesaplar. Finans dünyasında Monte Carlo simülasyonu özellikle portföy yönetimi, opsiyon fiyatlama, risk ölçümü ve proje değerlendirme analizlerinde kullanılır. Geleneksel tek senaryolu analizlerin aksine bu yöntem binlerce hatta milyonlarca olası senaryoyu değerlendirerek daha gerçekçi sonuçlar üretir. Bu yaklaşım sayesinde yatırımcılar veya finansal analistler belirli bir yatırımın potansiyel risk ve getiri dağılımını daha iyi anlayabilir.

Formül:

Simülasyon = Çok sayıda rastgele senaryo üretimi

Örnek: Bir yatırımın yıllık getirisi için 10.000 simülasyon çalıştırıldığında olası getiri dağılımı hesaplanabilir.

Monte Carlo Simülasyonu

Kategori: Finansal Modelleme

Tanım: Bu yöntem finansal modellemede risk ve belirsizlik analizinde kullanılır.

Örnek: 10.000 farklı senaryo simülasyonu.

Mortgage

Kategori: Bankacılık ve Bireysel Finans

Tanım: Mortgage sistemi özellikle konut finansmanında kullanılan temel kredi yapılarından biridir. Bu sistemde banka veya finans kurumu, borçluya belirli bir vade ve faiz yapısı ile kredi verir; karşılığında ilgili taşınmaz üzerinde teminat hakkı tesis edilir. Mortgage kredileri sabit faizli, değişken faizli veya karma yapıda olabilir. Uzun vadeli olmaları nedeniyle aylık taksit, toplam faiz maliyeti ve gelir uyumu dikkatle değerlendirilmelidir. Küçük faiz farkları toplam geri ödeme üzerinde çok büyük etki yaratabilir. Bireysel finans açısından mortgage kararı yalnızca konut sahibi olma kararı değildir; aynı zamanda uzun vadeli nakit akımı yönetimi ve faiz riski kararıdır.

Formül:

Aylık Taksit, anüite yaklaşımı ile hesaplanabilir: $Taksit = \text{Kredi Tutarı} \times [r(1+r)^n] / [(1+r)^n - 1]$

Örnek: Kredi tutarı: 1.000.000 TL Aylık faiz oranı: %2 Vade: 120 ay Bu durumda anüite formülü kullanılarak aylık sabit taksit hesaplanır. Faiz oranı ve vade arttıkça toplam geri ödeme ciddi şekilde yükselir.

Muafiyet

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Muafiyet sigorta sözleşmesinde belirlenen ve sigorta şirketinin ödemediği zarar kısmıdır. Bu uygulama küçük zararların sigorta sistemi üzerindeki yükünü azaltmayı amaçlar.

Formül:

Tazminat = Toplam Hasar – Muafiyet

Örnek: 1.000 TL muafiyetli poliçede ilk 1.000 TL sigortalı tarafından karşılanır.

Muhasebe Politikası

Kategori: Muhasebe

Tanım: Muhasebe politikaları stok değerlendirme yöntemi, amortisman yöntemi, gelir tanıma yaklaşımı ve değer düşüklüğü uygulamaları gibi birçok alanda şirketin tercihlerini yansıtır. Bu politikalar finansal tabloların karşılaştırılabilirliği ve yorumlanması açısından önemlidir. Politikadaki değişiklikler finansal sonuçları etkileyebilir.

Örnek: Şirketin doğrusal amortisman yöntemini benimsemesi bir muhasebe politikası tercihidir.

Muhasebe Standartları

Kategori: Muhasebe

Tanım: Bu standartlar finansal tabloların karşılaştırılabilir olmasını sağlar.

Örnek: TFRS standartları.

Muhasebe Tahmini

Kategori: Muhasebe

Tanım: Muhasebede birçok kalem doğrudan kesin rakamlarla belirlenemez. Şüpheli alacak karşılığı, faydalı ömür, kıdem tazminatı yükümlülüğü veya garanti gideri gibi unsurlar tahmin gerektirir. Bu tahminler finansal tablolar üzerinde önemli etki yaratabilir. Bu nedenle dipnotlarda açıklanması ve gerektiğinde revize edilmesi önemlidir.

Örnek: Bir makinenin 10 yıl faydalı ömre sahip olduğunun varsayılması muhasebe tahminidir.

Münhasırlık

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Münhasırlık hükmü alıcıya güvence sağlar. Alıcı inceleme, danışman maliyeti ve müzakere sürecine kaynak ayırırken aynı anda satıcının başka taraflarla ilerlememesi beklenir. Bu dönem genellikle niyet mektubu veya ön mutabakat sonrasında belirlenir.

Örnek: Satıcının 60 gün boyunca yalnızca tek alıcı ile görüşmeyi kabul etmesi münhasırlık düzenlemesidir.

Nakit Akımı Marjı

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Nakit akımı marjı, muhasebe kârı yerine gerçek nakit üretme kapasitesine odaklandığı için önemli bir göstergedir. Özellikle kârlı görünen ama nakit üretemeyen şirketleri ayırt etmekte faydalıdır. Bu oran faaliyet kalitesini ve tahsilat gücünü anlamaya yardımcı olur.

Formül:

$$\text{Nakit Akımı Marjı} = \frac{\text{Faaliyetlerden Nakit Akımı}}{\text{Net Satışlar}}$$

Örnek: Faaliyetlerden nakit akımı 500 bin TL, satışlar 5 milyon TL ise nakit akımı marjı %10 olur.

Nakit Akış Tablosu

Kategori: Finansal Tablolar

Tanım: Nakit akış tablosu şirketin nakit yönetimini analiz etmek için kullanılır. Bu tabloda faaliyetlerden, yatırımlardan ve finansmandan kaynaklanan nakit hareketleri gösterilir. Şirket kâr açıklasa bile nakit akışı negatif olabilir. Bu nedenle yatırımcılar nakit akışını dikkatle analiz eder.

Formül:

$$\text{Nakit Akışı} = \text{Nakit Girişleri} - \text{Nakit Çıktıları}$$

Örnek: Faaliyetlerden elde edilen nakit akışı 2 milyon TL olabilir.

Nakit Benzeri Kalemler

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: İşlem fiyatlamasında kasadaki veya bankadaki nakit her zaman tam ekonomik nakit olmayabilir. Bazı kısıtlı hesaplar veya operasyon için zorunlu bakiyeler ayrı değerlendirilir. Buna karşılık kısa vadeli likit finansal varlıklar nakit benzeri sayılabilir. Bu ayırım özsermaye değerinin doğru hesaplanması açısından önemlidir.

Örnek: Vadeye birkaç gün kalmış likit bir para piyasası fonu bakiyesi nakit benzeri sayılabilir.

Nakit Bütçesi

Kategori: Finansal Planlama

Tanım: Nakit bütçesi işletmenin likidite yönetiminde kritik rol oynar. Nakit girişleri satış tahsilatlarından, kredi kullanımlarından veya diğer finansal kaynaklardan gelebilir. Nakit çıkışları ise tedarikçi ödemeleri, maaşlar, vergiler ve yatırım harcamalarını kapsar. Bu bütçe sayesinde işletme gelecekte nakit fazlası veya nakit açığı yaşayacağı dönemleri önceden görebilir.

Formül:

Nakit Dengesi = Nakit Girişleri – Nakit Çıkışları

Örnek: Ay içinde 10 milyon TL nakit girişi ve 8 milyon TL nakit çıkışı planlanıyorsa net nakit fazlası 2 milyon TL olabilir.

Nakit Dönüşüm Döngüsü

Kategori: Finansal Oranlar ve Çalışma Sermayesi Analizi

Tanım: Nakit dönüşüm döngüsü, çalışma sermayesi yönetiminin en önemli bileşik göstergelerinden biridir. Şirketin stoklarını kaç günde sattığı, satıştan doğan alacaklarını kaç günde tahsil ettiği ve tedarikçilere kaç günde ödeme yaptığı birlikte değerlendirilir. Döngünün kısa olması genellikle olumlu kabul edilir çünkü şirketin nakdi daha hızlı geri döner. Uzun döngü ise işletme sermayesi ihtiyacını artırabilir ve finansman baskısı yaratabilir. Negatif nakit dönüşüm döngüsü ise bazı güçlü iş modellerinde görülebilir; bu durumda şirket müşteriden tahsilatı tedarikçiye ödmeden önce yapabilmektedir. Bu gösterge özellikle büyüyen şirketlerde çok önemlidir. Çünkü satışlar artsa bile işletme sermayesi kontrol altında değilse nakit sıkışıklığı yaşanabilir. Bu yüzden kârlılık kadar nakit dönüşüm hızı da kritik bir performans unsurudur.

Formül:

Nakit Dönüşüm Döngüsü = Ortalama Stokta Kalma Süresi + Ortalama Tahsilat Süresi - Ortalama Borç Ödeme Süresi

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki veriler olsun: Ortalama Stokta Kalma Süresi: 70 gün Ortalama Tahsilat Süresi: 45 gün Ortalama Borç Ödeme Süresi: 50 gün
Hesaplama: Nakit Dönüşüm Döngüsü = 70 + 45 - 50 Nakit Dönüşüm Döngüsü = 65 gün
Bu durumda şirketin nakit dönüşüm döngüsü 65 gündür. Yani işletme sermayesinin nakde dönmesi ortalama 65 gün sürmektedir.

Nakit Esası

Kategori: Muhasebe

Tanım: Nakit esaslı yaklaşım daha basit olmakla birlikte finansal performansı tam yansıtmayabilir. Bu nedenle büyük işletmeler ve finansal raporlama standartları çoğunlukla tahakkuk esasını kullanır. Ancak küçük işletmelerde veya iç yönetim takibinde nakit esaslı izleme pratik olabilir.

Örnek: Gelirin ancak para hesaba geçtiğinde kaydedilmesi nakit esasına örnektir.

Nakit Oranı

Kategori: Finansal Oranlar ve Likidite Analizi

Tanım: Nakit oranı, likidite analizinde en muhafazakâr göstergelerden biridir. Bu oran hesaplanırken stoklar ve ticari alacaklar gibi tahsilatı veya nakde dönüşümü zaman alabilecek kalemler dikkate alınmaz. Bunun yerine sadece nakit, banka ve kısa vadeli finansal yatırımlar gibi hemen kullanılabilir kaynaklar esas alınır. Bu oran çok düşükse, şirketin anlık ödeme baskısı altında zorlanabileceği düşünülebilir. Çok yüksekse bu durum güçlü likiditeyi gösterebilir; ancak bazen atıl nakit tutulduğuna ve kaynakların verimli kullanılmadığına da işaret edebilir. Nakit oranı özellikle kriz dönemlerinde, krediye erişimin zorlaştığı ortamlarda ve kısa vadeli finansal dayanıklılığın analizinde önem kazanır. Yine de bu oran tek başına değil, cari oran ve asit test oranı ile birlikte değerlendirilmelidir.

Formül:

Nakit Oranı = (Nakit ve Nakit Benzerleri + Kısa Vadeli Finansal Yatırımlar) / Kısa Vadeli Yükümlülükler

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki verileri kullanalım: Nakit ve Nakit Benzerleri: 3.500.000 TL Kısa Vadeli Finansal Yatırımlar: 500.000 TL Kısa Vadeli Yükümlülükler: 8.000.000 TL Hesaplama: Nakit Oranı = (3.500.000 + 500.000) / 8.000.000 Nakit Oranı = 4.000.000 / 8.000.000 Nakit Oranı = 0,50 Bu durumda şirketin nakit oranı 0,50 olur.

Nakliyat Sigortası

Kategori: Sigortacılık

Tanım: İç ve dış ticarete taşıma süreci ciddi riskler içerir. Kaza, kayıp, hasar, çalınma, devrilme veya yükleme-boşaltma sırasında oluşan zararlar nakliyat sigortası ile korunabilir. Özellikle ihracat ve ithalat yapan firmalar için önemlidir.

Örnek: Gemide taşınan yükün hasar görmesi nakliyat sigortası kapsamında olabilir.

Net Aktif Değeri

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Bu yöntem özellikle yatırım şirketleri ve holdingler için kullanılır.

Formül:

NAV = Toplam Varlık – Toplam Borç

Örnek: Bir holding için NAV hesaplanabilir.

Net Borç

Kategori: Finansal Analiz ve Şirket Değerleme

Tanım: Net borç, şirketin gerçek borç yükünü anlamak için kullanılan önemli bir göstergedir. Çünkü bilanço üzerinde görünen toplam borç miktarı, şirketin elindeki nakit varlıklar dikkate alınmadan yorumlanırsa yanıltıcı olabilir. Şirketin yüksek borcu olsa bile aynı zamanda yüksek nakit rezervi bulunabilir. Bu durumda net borç daha düşük olur ve finansal risk daha sınırlı olabilir. Net borç özellikle şirket değerlendirme analizlerinde ve kredi değerlendirmelerinde önemli rol oynar. Enterprise value hesaplamasında da kullanılan temel bileşenlerden biridir.

Formül:

Net Borç = Toplam Finansal Borç - Nakit ve Nakit Benzerleri

Örnek hesaplama: Toplam Finansal Borç: 80.000.000 TL Nakit ve Nakit Benzerleri: 25.000.000 TL Hesaplama: Net Borç = 80.000.000 - 25.000.000 Net Borç = 55.000.000 TL Bu durumda şirketin net borcu 55.000.000 TL olur.

Net Borç / EBITDA

Kategori: Finansal Oranlar ve Borç Analizi

Tanım: Net Borç / EBITDA oranı, şirketin mevcut operasyonel kâr ile borcunu teorik olarak kaç yılda ödeyebileceğini gösteren önemli bir kaldıraç ölçüsüdür. Bankalar, yatırımcılar ve kredi derecelendirme kuruluşları bu oranı yakından takip eder. Oranın düşük olması, şirketin borç yükünün operasyonel kârlılığına göre makul seviyede olduğunu gösterir. Yüksek oran ise borç riskinin arttığını gösterebilir. Bu oran özellikle şirket satın alma işlemlerinde, kredi sözleşmelerinde ve finansal analizlerde yaygın olarak kullanılır.

Formül:

Net Borç / EBITDA = Net Borç / EBITDA

Örnek hesaplama: Net Borç: 60.000.000 TL EBITDA: 20.000.000 TL Hesaplama: Net Borç / EBITDA = 60.000.000 / 20.000.000 Net Borç / EBITDA = 3,0 Bu durumda şirketin borç yükü EBITDA'nın yaklaşık 3 katıdır.

Net Borç FAVÖK

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Bu oran özellikle kredi analizi ve şirket değerlemede kullanılır.

Formül:

Net Borç / FAVÖK

Örnek: Net borç 6 milyon TL ve FAVÖK 3 milyon TL ise oran 2 olur.

Net Bugünkü Değer

Kategori: Yatırım Analizi

Tanım: NPV yatırım projelerinin karlılığını değerlendirmek için kullanılır.

Formül:

$$NPV = \sum (CF / (1 + r)^t) - \text{Başlangıç Yatırımı}$$

Örnek: NPV pozitif ise yatırım kabul edilebilir.

Net Faiz Geliri

Kategori: Bankacılık

Tanım: Bankacılık faaliyetlerinin çekirdek gelir kaynağı net faiz gelidir. Kredilerden, tahvillerden ve diğer faiz getirili aktiflerden elde edilen gelirlerden mevduat ve borçlanma maliyetleri düşülür. Bankanın marj yapısını, aktif-pasif yönetimini ve faiz ortamından nasıl etkilendiğini anlamak için çok önemli bir göstergedir.

Formül:

$$\text{Net Faiz Geliri} = \text{Faiz Gelirleri} - \text{Faiz Giderleri}$$

Örnek: Faiz gelirleri 5 milyar TL, faiz giderleri 3,2 milyar TL ise net faiz geliri 1,8 milyar TL olur.

Net Faiz Marjı

Kategori: Bankacılık

Tanım: Bankacılık sektöründe kârlılık analizinde kullanılır.

Formül:

$$\text{Net Faiz Marjı} = \text{Faiz Geliri} - \text{Faiz Gideri}$$

Örnek: Bankanın faiz gelirleri faiz giderlerinden yüksek olabilir.

Net İşletme Sermayesi

Kategori: Finansal Analiz ve Finansal Tablolar

Tanım: Net işletme sermayesi, günlük faaliyetlerin sürdürülebilmesi için gereken kısa vadeli kaynak seviyesini anlamak açısından kritik bir göstergedir. İşletmenin alacak, stok ve ticari borç dengesini yansıtır. Bu nedenle yalnızca bilanço kalemi değil; aynı zamanda operasyonel verimlilik göstergesidir. Pozitif net işletme sermayesi, şirketin kısa vadeli yükümlülüklerini karşılayabilme kapasitesinin bulunduğunu gösterebilir. Ancak çok yüksek net işletme sermayesi de atıl kaynak, gereksiz stok birikimi veya tahsilat sorunları gibi olumsuzluklara işaret edebilir. Şirket değerlendirme modellerinde net işletme sermayesindeki değişim önemli bir yer tutar. Çünkü işletme büyüdükçe stoklar ve ticari alacaklar artabilir, bu da nakit çıkışı yaratır. Bu nedenle projeksiyon modellerinde net işletme sermayesi değişimi serbest nakit akımını etkileyen temel kalemlerden biridir.

Formül:

Net İşletme Sermayesi = Dönen Varlıklar - Kısa Vadeli Yükümlülükler

Örnek hesaplama: Bir şirket için bilanço verileri aşağıdaki gibidir: Dönen Varlıklar: 8.000.000 TL Kısa Vadeli Yükümlülükler: 5.500.000 TL Hesaplama: Net İşletme Sermayesi = 8.000.000 - 5.500.000 Net İşletme Sermayesi = 2.500.000 TL Bu durumda şirketin net işletme sermayesi 2.500.000 TL olur.

Net Kâr

Kategori: Finansal Analiz ve Gelir Tablosu

Tanım: Net kâr, gelir tablosunun en alt satırında yer alan ve şirketin dönem sonunda ortaklarına kalan gerçek muhasebe kârını temsil eden göstergedir. Brüt kâr ve faaliyet kârı gibi ara kârlılık seviyelerinden farklı olarak, tüm giderler ve vergi etkileri net kâr içinde yer alır. Yatırımcılar açısından net kâr önemlidir çünkü temettü potansiyeli, özsermaye büyümesi ve hisse başına kâr gibi ölçüler net kâr üzerinden şekillenir. Ancak net kâr her zaman şirketin nakit üretim gücünü tam olarak göstermez. Çünkü amortisman, kur farkı, değer düşüklüğü ve tek seferlik gelir-giderler net kârı etkileyebilir. Bu nedenle net kâr analizi yapılırken faaliyet kârı, EBITDA, serbest nakit akımı ve marj göstergeleriyle birlikte değerlendirme yapmak daha sağlıklı sonuç verir.

Formül:

Net Kâr = Toplam Gelirler - Toplam Giderler - Finansman Giderleri - Vergiler

Örnek hesaplama: Bir şirketin dönem verileri aşağıdaki gibidir: Toplam Gelirler: 25.000.000 TL Toplam Faaliyet Giderleri: 18.000.000 TL Finansman Giderleri: 2.000.000 TL Vergi Gideri: 1.000.000 TL Hesaplama: Net Kâr = 25.000.000 - 18.000.000 - 2.000.000 - 1.000.000 Net Kâr = 4.000.000 TL Bu durumda şirketin net kârı 4.000.000 TL olur.

Net Kâr Marjı

Kategori: Finansal Oranlar ve Kârlılık Analizi

Tanım: Net kâr marjı, gelir tablosunun tüm katmanlarından geçtikten sonra şirketin elinde kalan nihai kâr oranını gösterir. Bu nedenle operasyonel giderler, finansman giderleri, vergi ve diğer etkiler net kâr marjına yansır. Bu oran yatırımcılar için çok önemlidir çünkü şirketin satış gelirlerini ne kadar verimli şekilde ortaklara değer yaratacak kâra dönüştürdüğünü gösterir. Ancak net kâr marjı dönemsel tek seferlik gelir-giderlerden etkilenebileceği için dikkatli yorumlanmalıdır. Net kâr marjı tek başına değil; brüt kâr marjı, faaliyet kâr marjı ve EBITDA marjı ile birlikte incelendiğinde çok daha anlamlı sonuçlar verir. Böylece kârlılığın hangi aşamada güçlendiği veya zayıfladığı anlaşılabilir.

Formül:

Net Kâr Marjı = Net Kâr / Net Satışlar

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki veriler olsun: Net Kâr: 3.600.000 TL Net Satışlar: 18.000.000 TL Hesaplama: Net Kâr Marjı = $3.600.000 / 18.000.000$ Net Kâr Marjı = 0,20 Net Kâr Marjı = %20 Bu durumda şirketin net kâr marjı %20 olur.

Net Kira Geliri

Kategori: Gayrimenkul Yatırımı

Tanım: Gayrimenkul yatırımlarında bakım, vergi ve yönetim giderleri net kira gelirini azaltabilir.

Formül:

Net Kira = Kira Geliri – Giderler

Örnek: 100 bin TL kira gelirinden 20 bin TL gider düşülürse net kira 80 bin TL olur.

Net Margin

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Net kâr marjı şirketin tüm giderler, faiz ve vergiler sonrasında satışlardan ne kadar kâr elde ettiğini gösterir. Bu oran şirketin genel kârlılığını ölçmek için kullanılır.

Formül:

Net Margin = Net Kâr / Satış Geliri

Örnek: Net kâr: 80 milyon TL Satış geliri: 800 milyon TL Net margin = %10

Net Operating Profit After Tax

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: NOPAT şirketin borç yapısından bağımsız olarak faaliyet performansını ölçmek için kullanılan önemli bir göstergedir. Bu metrik özellikle EVA ve DCF analizlerinde kullanılır.

Formül:

NOPAT = EBIT × (1 – Vergi Oranı)

Örnek: EBIT = 100 milyon TL Vergi oranı = %25 NOPAT = 75 milyon TL

Net Present Value

Kategori: Yatırım Analizi ve Finansal Modelleme

Tanım: Net Present Value kavramı Türkçe'de Net Bugünkü Değer olarak adlandırılır ve yatırım projelerinin finansal açıdan değerlendirilmesinde en çok kullanılan yöntemlerden biridir. Bu yöntem paranın zaman değeri ilkesine dayanır. Gelecekte elde edilmesi beklenen nakit akımları belirli bir iskonto oranı kullanılarak bugünkü değere indirgenir. Daha sonra bu değer başlangıç yatırım maliyeti ile karşılaştırılır. NPV pozitifse yatırımın sermaye maliyetinden daha yüksek

getiri sağlayacağı kabul edilir. Negatif NPV ise yatırımın finansal açıdan uygun olmadığını gösterebilir.

Formül:

$$NPV = \sum (Nakit Akımı_t / (1 + r)^t) - Başlangıç Yatırımı$$

Örnek: Başlangıç yatırım: 1.000.000 TL 1. yıl nakit akımı: 400.000 TL 2. yıl nakit akımı: 400.000 TL 3. yıl nakit akımı: 400.000 TL iskonto oranı: %10 NPV hesaplaması sonucu yatırımın değeri pozitif çıkarsa proje kabul edilebilir.

Net Rezerv

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Net rezerv bir ülkenin döviz likiditesinin daha gerçekçi göstergesi olarak kabul edilir.

Formül:

$$Net Rezerv = Brüt Rezerv - Yükümlülükler$$

Örnek: Swap işlemleri çıkarıldığında hesaplanan rezerv.

Net Ücret ve Komisyon Geliri

Kategori: Bankacılık

Tanım: Bankalar için faiz dışı gelirlerin en önemli bileşenlerinden biridir. Kredi tahsis ücretleri, ödeme sistemleri gelirleri, kart komisyonları ve benzeri kalemler bu gelir yapısına katkı sağlar. Faiz marjı baskılandığında bankaların kârlılığını destekleyen ana unsurlardan biri haline gelebilir.

Formül:

$$Net Ücret ve Komisyon Geliri = Alınan Ücret ve Komisyonlar - Verilen Komisyonlar$$

Örnek: Alınan komisyonlar 900 milyon TL, ödenen komisyonlar 250 milyon TL ise net ücret ve komisyon geliri 650 milyon TL olur.

Net Working Capital

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Net Working Capital Türkçe'de Net İşletme Sermayesi olarak bilinir. Bu gösterge şirketin kısa vadeli likidite durumunu analiz etmek için kullanılır. Pozitif işletme sermayesi şirketin kısa vadeli yükümlülüklerini karşılayabilecek durumda olduğunu gösterir.

Formül:

$$NWC = Dönen Varlıklar - Kısa Vadeli Borçlar$$

Örnek: Dönen varlıklar: 500 milyon TL Kısa vadeli borçlar: 350 milyon TL NWC = 150 milyon TL

NFT

Kategori: Kripto Varlıklar

Tanım: NFT kavramı özellikle dijital sanat, koleksiyon ve oyun varlıklarında kullanılır. Her NFT benzersizdir ve değiştirilemez. Bu özellik NFT'leri klasik kripto paralardan ayırır.

Örnek: Dijital sanat eserleri NFT olarak satılabilir.

Niceliksel Genişleme

Kategori: Para Politikası

Tanım: Bu politika özellikle kriz dönemlerinde uygulanır.

Örnek: Merkez bankası tahvil alımı.

Niceliksel Gevşeme

Kategori: Para Politikası

Tanım: Bu politika özellikle ekonomik kriz dönemlerinde kullanılır. Merkez bankası tahvil veya diğer varlıkları satın alarak piyasaya para verir ve finansal koşulları gevşetmeye çalışır.

Örnek: ABD Merkez Bankası kriz dönemlerinde niceliksel gevşeme uygulamıştır.

Niyet Mektubu

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Niyet mektubu genellikle fiyat yaklaşımı, işlem yapısı, münhasırlık süresi, inceleme hakkı ve zaman planı gibi başlıkları içerir. Her zaman tam bağlayıcı olmayabilir; ancak tarafların ciddi şekilde müzakere yürüttüğünü gösterir. Birçok M&A sürecinde due diligence ve nihai sözleşme aşamasına geçmeden önce düzenlenir.

Örnek: Alıcı tarafın şirket için 150 milyon TL baz değer üzerinden ilerlemek istediğini belirttiği belge niyet mektubu olabilir.

Nominal Büyüme

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Nominal büyüme hesaplanırken enflasyon etkisi ayrıştırılmaz. Bu nedenle yalnızca reel üretim artışını değil, fiyat artışlarının etkisini de içerir. Ekonominin cari değerlerle ne kadar büyüdüğünü gösterir. Makro analizde nominal ve reel büyümenin birlikte değerlendirilmesi gerekir.

Formül:

Nominal Büyüme = (Nominal GSYH_t – Nominal GSYH_{t-1}) / Nominal GSYH_{t-1}

Örnek: Nominal GSYH bir yılda 10 trilyon TL'den 13 trilyon TL'ye çıkarsa nominal büyüme %30 olur.

Nominal Değer

Kategori: Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Nominal değer, özellikle tahvil ve bono piyasalarında temel kavramlardan biridir. Yatırımcı kupon ödemelerini çoğu zaman bu değer üzerinden alır ve vade sonunda da geri ödeme genellikle nominal değer üzerinden yapılır. Tahvilin piyasa fiyatı nominal değer üstünde veya altında olabilir. Ancak vade sonunda geri ödeme çoğu zaman nominal değer baz alınarak gerçekleşir. Bu nedenle nominal değer ile piyasa fiyatı birbirinden farklı kavramlardır. Sabit getirili menkul kıymetlerin fiyatlanmasında, getiri hesaplamasında ve kupon tutarının belirlenmesinde nominal değer temel alınır.

Formül:

Kupon Tutarı = Nominal Değer × Kupon Oranı

Örnek: Nominal değeri 1.000 TL ve kupon oranı %12 olan bir tahvil yılda 120 TL kupon ödeyebilir.

Nominal Exchange Rate

Kategori: Döviz Ekonomisi

Tanım: Nominal kur piyasada gözlenen döviz fiyatıdır. Ancak bu kur enflasyon farklarını içermez. Bu nedenle rekabet gücü analizlerinde reel kur daha anlamlı olabilir.

Formül:

Nominal Kur = Yerli Para / Yabancı Para

Örnek: USD/TRY = 32 ise nominal kur 32'dir.

Nominal Faiz

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Nominal faiz oranı, finansal işlemlerde doğrudan gözlenen faiz oranıdır. Bankaların kredi faizleri veya mevduat faizleri genellikle nominal faiz olarak ifade edilir. Ancak nominal faiz oranı, enflasyon etkisini içerdiği için yatırımın gerçek getirisini tam olarak yansıtmaz. Bu nedenle yatırımcılar ve ekonomistler çoğu zaman reel faiz kavramını da birlikte değerlendirir. Nominal faiz oranı özellikle para politikası kararlarında önemli bir göstergedir.

Formül:

Nominal Faiz ≈ Reel Faiz + Enflasyon

Örnek: Mevduat faizi %20 ve enflasyon %15 ise reel getiri yaklaşık %5 olabilir.

Nominal Kur

Kategori: Uluslararası Finans

Tanım: Nominal kur piyasada doğrudan görülen döviz kurudur. Ancak bu kur ülkeler arasındaki enflasyon farklarını içermez. Bu nedenle rekabet gücü analizlerinde tek başına yeterli olmayabilir. Merkez bankaları ve ekonomistler nominal kuru izlemekle birlikte reel kur göstergelerini de değerlendirir.

Formül:

Nominal Kur = Piyasada gözlenen döviz kuru

Örnek: EUR/TRY = 35 seviyesi nominal kur örneğidir.

Non Performing Loan

Kategori: Bankacılık Risk Yönetimi

Tanım: Takipteki kredi olarak da bilinen NPL, bankaların kredi portföyünde riskli hale gelmiş kredileri temsil eder. NPL oranının yükselmesi bankacılık sektöründe finansal stres göstergesi olabilir.

Formül:

NPL Ratio = Takipteki Krediler / Toplam Krediler

Örnek: Takipteki krediler: 20 milyar TL Toplam krediler: 400 milyar TL NPL oranı = %5

NOPAT

Kategori: Şirket Değerleme ve Finansal Analiz

Tanım: NOPAT, özellikle ROIC ve şirket değerlendirme analizlerinde çok önemli bir göstergedir. Temel mantık, faaliyet kârının vergi sonrası halini görmek ve bunu finansman kararlarından bağımsız biçimde değerlendirmektir. Böylece borçluluk yapısı farklı olan şirketler daha karşılaştırılabilir hale gelir. NOPAT, net kârdan farklıdır çünkü faiz giderlerinin etkisini dışarıda bırakır. Bu sayede şirketin operasyonel performansı daha nötr bir zeminde incelenebilir. Özellikle ekonomik değer yaratımı ve yatırılmış sermaye getirisi analizlerinde NOPAT vazgeçilmez bir bileşendir. Şirket değerlendirme modellerinde, operasyonel verimliliği değerlendirmek ve ROIC hesaplamak için NOPAT sıkça kullanılır. Bu nedenle finansal modelleme tarafında temel kavramlardan biridir.

Formül:

NOPAT = EBIT × (1 - Vergi Oranı)

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki veriler olsun: EBIT: 16.000.000 TL Vergi Oranı: %25 Hesaplama: NOPAT = 16.000.000 × (1 - 0,25) NOPAT = 16.000.000 × 0,75 NOPAT = 12.000.000 TL Bu durumda şirketin NOPAT değeri 12.000.000 TL olur.

Notional Amount

Kategori: Türev Ürünler

Tanım: Notional amount kavramı özellikle swap ve futures sözleşmelerinde kullanılır. Bu tutar çoğu zaman gerçek ödeme yapılmayan ancak hesaplamalarda kullanılan teorik büyüklüğü ifade eder. Bu nedenle notional değer işlem hacmini anlamak açısından önemli bir göstergedir.

Formül:

Notional Değer = Sözleşme Büyüklüğü × Fiyat

Örnek: Bir swap sözleşmesinde 10 milyon dolar notional değer kullanılabilir.

NPV

Kategori: Yatırım Analizi ve Finansal Modelleme

Tanım: NPV, yatırım projelerinin değerlendirilmesinde en yaygın kullanılan yöntemlerden biridir. Temel mantık, gelecekte elde edilmesi beklenen nakit girişlerinin bugünkü değerini hesaplamak ve bu değeri başlangıç yatırımı ile karşılaştırmaktır. Eğer NPV pozitifse, yatırımın sermaye maliyetinin üzerinde getiri sağladığı kabul edilir. NPV sıfıra eşitse yatırım, yalnızca beklenen iskonto oranını karşılamaktadır. NPV negatifse, yatırımın yeterli getiri yaratmadığı değerlendirilir. Bu yöntem özellikle uzun vadeli projeler, yeni yatırım kararları, fabrika kurulumları, satın almalar ve sermaye bütçelemesi süreçlerinde kullanılır. NPV'nin en büyük avantajı, paranın zaman değerini dikkate almasıdır. Bu nedenle basit kârlılık hesaplamalarına göre çok daha sağlıklı sonuç verir.

Formül:

$$NPV = [Nakit Akımı_1 / (1+r)^1] + [Nakit Akımı_2 / (1+r)^2] + \dots + [Nakit Akımın / (1+r)^n] - \text{Başlangıç Yatırımı}$$
 Burada: r = iskonto oranı

Örnek hesaplama: Bir yatırım projesinde başlangıç yatırımı 1.000.000 TL olsun. 3 yıl boyunca beklenen nakit akımları aşağıdaki gibidir: 1. Yıl: 400.000 TL 2. Yıl: 450.000 TL 3. Yıl: 500.000 TL İskonto oranı: %15 Hesaplama: $NPV = 400.000 / (1,15)^1 + 450.000 / (1,15)^2 + 500.000 / (1,15)^3 - 1.000.000$ $NPV = 347.826 + 340.265 + 328.758 - 1.000.000$ $NPV = 1.016.849 - 1.000.000$ $NPV = 16.849$ TL Bu durumda yatırımın net bugünkü değeri 16.849 TL olur. NPV pozitif olduğu için yatırım finansal açıdan kabul edilebilir görünmektedir.

Omuz Baş Omuz

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: Bu formasyon genellikle yükseliş trendinin sonuna işaret eder.

Örnek: Baş kısmı ortada daha yüksek olur.

Onay Yanlılığı

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Onay yanlılığı yatırımcıların yalnızca kendi beklentilerini doğrulayan bilgileri dikkate almasına neden olabilir. Bu durum yatırım kararlarında hatalara yol açabilir.

Örnek: Bir yatırımcı yalnızca olumlu haberleri okuyabilir.

Onaylama Yanlılığı

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Onaylama yanlılığı yatırım kararlarında tehlikeli sonuçlar doğurabilir. Yatırımcı bir şirket hakkında olumlu düşünüyorsa, sadece olumlu haberleri takip edip olumsuz gelişmeleri küçümseyebilir. Bu da objektif analiz yapılmasını zorlaştırır. Bu eğilim, yatırımcının mevcut pozisyonunu savunma ihtiyacından beslenir. Kişi elindeki varlığı satmak istemediği için onu destekleyen verileri daha kolay kabul eder. Profesyonel analizde bu yanlılıktan kaçınmak için karşı görüşleri de dikkatle değerlendirmek gerekir.

Örnek: Elindeki hisseyle ilgili sadece olumlu analist raporlarını okuyan yatırımcı onaylama yanlılığı gösterebilir.

Operasyonel Kaldıraç

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Yüksek operasyonel kaldıraç şirketin satış değişimlerine daha duyarlı olduğunu gösterir.

Örnek: Sabit maliyetleri yüksek şirketler.

Operasyonel Risk

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Operasyonel risk finansal kurumlarda ve büyük organizasyonlarda büyük önem taşır. Hatalı işlem, iç kontrol zafiyeti, siber saldırı, sistem arızası veya insan hatası bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu riskin yönetimi için güçlü iç kontrol, süreç tasarımı ve denetim mekanizmaları gerekir.

Örnek: Banka sisteminde oluşan teknik arıza nedeniyle işlem aksaması operasyonel risk örneğidir.

Operating Expense

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: OPEX Türkçe'de faaliyet giderleri olarak bilinir. Maaşlar, kira, pazarlama giderleri ve yönetim giderleri gibi kalemler bu kategoriye girer. OPEX şirketin operasyonel verimliliğini anlamak açısından önemli bir göstergedir.

Formül:

OPEX = Faaliyet giderleri toplamı

Örnek: Şirketin aylık kira ve personel giderleri OPEX kapsamına girer.

Operating Margin

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Faaliyet kâr marjı şirketin operasyonel verimliliğini ölçmek için kullanılır. Bu oran yönetim performansının değerlendirilmesinde önemli bir göstergedir.

Formül:

Operating Margin = Faaliyet Kârı / Satış Geliri

Örnek: Faaliyet kârı: 120 milyon TL Satış geliri: 600 milyon TL Operating margin = %20

Operational Risk

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Operasyonel risk finansal kurumlarda önemli risk kategorilerinden biridir. Sistem hataları, dolandırıcılık veya süreç eksiklikleri operasyonel risk oluşturabilir. Bu riskler risk yönetimi sistemleri ile azaltılmaya çalışılır.

Formül:

Operasyonel risk için tek bir formül yoktur.

Örnek: Bir bankanın IT sistemi çökerse işlemler durabilir ve finansal kayıp oluşabilir.

OPEX

Kategori: Finansal Analiz ve Gider Yönetimi

Tanım: OPEX, şirketin faaliyetlerini devam ettirebilmesi için yaptığı düzenli ve kısa vadeli giderleri temsil eder. Bu giderler, işletmenin günlük operasyonlarıyla doğrudan ilişkilidir ve genellikle ilgili dönemde gider olarak muhasebeleştirilir. OPEX kavramı, CAPEX ile sık sık karşılaştırılır. CAPEX uzun vadeli yatırım harcamalarını ifade ederken, OPEX mevcut faaliyetlerin sürdürülmesi için yapılan harcamaları kapsar. Örneğin makine satın almak CAPEX iken, o makineyi kullanmak için ödenen enerji ve bakım giderleri OPEX kapsamında

değerlendirilebilir. Yüksek OPEX, şirketin faaliyet ölçeğine bağlı olarak normal olabilir; ancak verimsiz operasyon, kontrolsüz gider yapısı veya marj baskısı gibi sorunların da habercisi olabilir. Bu nedenle OPEX analizi, kârlılık ve maliyet yönetimi açısından oldukça önemlidir.

Formül:

OPEX = Şirketin faaliyetleri için katlandığı dönemsel işletme giderlerinin toplamı Örnek kalemler: Personel giderleri + kira + pazarlama giderleri + genel yönetim giderleri + bakım giderleri

Örnek hesaplama: Bir şirketin dönem içindeki faaliyet giderleri aşağıdaki gibidir:
Personel Giderleri: 3.000.000 TL Kira ve Ofis Giderleri: 800.000 TL Pazarlama Giderleri: 1.200.000 TL Bakım ve Diğer Giderler: 500.000 TL Hesaplama: OPEX = 3.000.000 + 800.000 + 1.200.000 + 500.000 OPEX = 5.500.000 TL Bu durumda şirketin toplam OPEX tutarı 5.500.000 TL olur.

Opsiyon

Kategori: Türev Araçlar ve Finansal Piyasalar

Tanım: Opsiyon sözleşmeleri yatırımcıya bir hak verir ancak zorunluluk vermez. Bu nedenle opsiyon satın alan yatırımcının riski ödediği prim ile sınırlıdır. Opsiyonlar riskten korunma, spekülasyon ve portföy yönetimi amaçlarıyla kullanılır. Finansal piyasalarda oldukça gelişmiş opsiyon stratejileri bulunmaktadır.

Formül:

Opsiyon Değeri = İçsel Değer + Zaman Değeri

Örnek: Bir yatırımcı 100 TL kullanım fiyatlı call opsiyonu satın alır. Hisse fiyatı 120 TL olursa opsiyon kullanılabilir.

Option Premium

Kategori: Türev Ürünler ve Opsiyon Piyasaları

Tanım: Opsiyon primi, opsiyon sözleşmesini satın alan yatırımcının ödediği maliyettir. Bu tutar opsiyonun piyasa değerini temsil eder. Opsiyon primi genellikle iki bileşenden oluşur: içsel değer ve zaman değeri. İçsel değer, opsiyonun hemen kullanılması durumunda elde edilecek kazancı ifade eder.

Formül:

Opsiyon Primi = İçsel Değer + Zaman Değeri

Örnek: Bir call opsiyonu için yatırımcı 5 TL prim öderse bu opsiyonun maliyeti 5 TL olur.

Oran Analizi

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Oran analizi işletmenin likidite, kârlılık, faaliyet ve finansal yapı açısından performansını değerlendirmek için kullanılır.

Örnek: Cari oran veya kâr marjı hesaplanabilir.

Ortalama Borç Ödeme Süresi

Kategori: Finansal Oranlar ve Çalışma Sermayesi Analizi

Tanım: Ortalama borç ödeme süresi, şirketin tedarikçilerine yaptığı ödemelerin ortalama süresini ölçer. Bu süre ne kadar uzun ise şirket tedarikçi finansmanını o kadar uzun süre kullanıyor demektir. Bu durum işletme sermayesi açısından avantaj sağlayabilir çünkü şirket nakdini daha uzun süre elinde tutabilir. Ancak ödeme süresinin aşırı uzaması tedarikçi ilişkilerini bozabilir veya tedarikçilerin fiyat artırımına neden olabilir. Bu nedenle şirketler genellikle hem nakit yönetimini hem de tedarikçi ilişkilerini dengeleyecek bir politika izlemeye çalışır. Bu gösterge özellikle nakit dönüşüm döngüsünün önemli bir bileşenidir. Ortalama stokta kalma süresi ve ortalama tahsilat süresi ile birlikte değerlendirildiğinde işletme sermayesinin ne kadar verimli yönetildiği anlaşılabilir.

Formül:

Ortalama Borç Ödeme Süresi = $365 / \text{Ticari Borç Devir Hızı}$

Örnek hesaplama: Bir şirketin ticari borç devir hızı 8 olsun. Hesaplama: Ortalama Borç Ödeme Süresi = $365 / 8$ Ortalama Borç Ödeme Süresi = 45,6 gün Bu durumda şirket tedarikçilerine borçlarını ortalama yaklaşık 46 günde ödemektedir.

Ortalama Stokta Kalma Süresi

Kategori: Finansal Oranlar ve Çalışma Sermayesi Analizi

Tanım: Ortalama stokta kalma süresi, işletmenin ürünlerini ne kadar sürede satışa çevirdiğini anlamak açısından önemlidir. Süre ne kadar uzunsa, stokların elde tutulma maliyeti ve modası geçme riski o kadar artabilir. Bu gösterge özellikle perakende, gıda, otomotiv yan sanayi ve üretim sektörlerinde kritik önemdedir. Hızlı dönen ürünlerde kısa süreler normaldir; özel üretim veya ağır sanayi işlerinde ise daha uzun süreler görülebilir. Stokta kalma süresi, alacak tahsil süresi ve borç ödeme süresi ile birlikte nakit dönüşüm döngüsünün hesaplanmasında kullanılır. Bu nedenle çalışma sermayesi yönetiminin merkezinde yer alır.

Formül:

Ortalama Stokta Kalma Süresi = $365 / \text{Stok Devir Hızı}$

Örnek hesaplama: Bir şirketin stok devir hızı 5,0 olsun. Hesaplama: Ortalama Stokta Kalma Süresi = $365 / 5,0$ Ortalama Stokta Kalma Süresi = 73 gün Bu durumda stoklar ortalama 73 gün işletmede tutuluyor demektir.

Ortalama Tahsilat Süresi

Kategori: Finansal Oranlar ve Çalışma Sermayesi Analizi

Tanım: Ortalama tahsilat süresi, alacak devir hızının gün cinsinden yorumlanmasını sağlar. Şirketin müşterilerine yaptığı vadeli satışların ne kadar sürede nakde döndüğünü anlamak açısından çok değerlidir. Sürenin uzun olması, şirketin nakde erişimini yavaşlatabilir ve işletme sermayesi ihtiyacını artırabilir. Sürenin kısa olması ise etkin tahsilat politikalarına ve güçlü müşteri disiplinine işaret edebilir. Ancak sektör vadeleri mutlaka dikkate alınmalıdır. Bu gösterge, nakit dönüşüm döngüsünün de temel bileşenlerinden biridir. Stokta kalma süresi ve ödeme süresi ile birlikte değerlendirildiğinde şirketin işletme sermayesi dinamiği netleşir.

Formül:

Ortalama Tahsilat Süresi = $365 / \text{Alacak Devir Hızı}$

Örnek hesaplama: Bir şirketin alacak devir hızı 7,3 olsun. Hesaplama: Ortalama Tahsilat Süresi = $365 / 7,3$ Ortalama Tahsilat Süresi = 50 gün Bu durumda şirket ticari alacaklarını ortalama 50 günde tahsil ediyor demektir.

Otomatik Dengeleyiciler

Kategori: Kamu Maliyesi

Tanım: Vergi gelirlerinin ekonomik durgunlukta azalması, işsizlik ödemelerinin artması gibi mekanizmalar ekonomideki daralmayı kısmen yumuşatabilir. Benzer şekilde ekonomi aşırı ısındığında vergi gelirleri artarak talebi sınırlayabilir. Bu araçların önemli özelliği, yeni bir yasa veya karar beklemeden otomatik şekilde çalışmalarıdır.

Örnek: Resesyon döneminde işsizlik ödeneğinin artması otomatik dengeleyici etkidir.

Out Of The Money

Kategori: Türev Ürünler ve Opsiyon Piyasaları

Tanım: Bu durumda opsiyonun hemen kullanılması ekonomik açıdan avantaj sağlamaz. Ancak yatırımcı gelecekte fiyat değişimi beklentisi nedeniyle opsiyonu elinde tutabilir. Out of the money opsiyonların değeri genellikle yalnızca zaman değerinden oluşur.

Formül:

Call: Piyasa Fiyatı < Strike Price

Örnek: Strike price = 100 TL Piyasa fiyatı = 90 TL Call opsiyonu out of the money durumundadır.

Overconfidence Bias

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Overconfidence bias yatırımcıların finansal piyasalarda aşırı işlem yapmasına neden olabilir. Yatırımcılar piyasa hareketlerini tahmin etme konusunda kendilerine aşırı güven duyabilir. Bu durum aşırı işlem maliyetleri ve düşük yatırım performansı ile sonuçlanabilir.

Örnek: Bir yatırımcı geçmişte birkaç başarılı işlem yaptıktan sonra sürekli doğru karar vereceğine inanabilir.

Ödemeler Dengesi

Kategori: Uluslararası Ekonomi

Tanım: Ödemeler dengesi bir ülkenin dış ekonomik ilişkilerini analiz etmek için kullanılan kapsamlı bir göstergedir. Bu tabloda cari işlemler, sermaye hareketleri ve finans hesapları yer alır.

Formül:

Ödemeler Dengesi = Cari Hesap + Sermaye Hesabı + Finans Hesabı

Örnek: Bir ülkenin cari açığı finans hesabındaki sermaye girişleri ile dengelenebilir.

Özel Anahtar

Kategori: Kripto Teknolojileri

Tanım: Kripto cüzdanlarda özel anahtar varlıkların kontrolünü sağlar. Bu anahtarın kaybedilmesi durumunda varlıklara erişim mümkün olmayabilir. Bu nedenle özel anahtar güvenliği kripto yatırımında en önemli unsurlardan biridir.

Örnek: Donanım cüzdanlar özel anahtarları çevrimdışı saklar.

Özkaynak

Kategori: Finansal Raporlama

Tanım: Özkaynak şirket sahiplerinin işletme üzerindeki payını temsil eder. Sermaye, geçmiş yıl kârları ve yedekler özkaynak kalemleri arasında yer alır.

Formül:

Özkaynak = Varlıklar – Borçlar

Örnek: Bir şirketin özkaynağı 3 milyon TL olabilir.

Özkaynak Maliyeti

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Bu oran genellikle CAPM modeli ile hesaplanır.

Formül:

$$R_e = R_f + \text{Beta} \times (R_m - R_f)$$

Örnek: %15 özkaynak maliyeti.

Özsermaye

Kategori: Finansal Tablolar

Tanım: Özsermaye işletme sahiplerinin şirketteki payını temsil eder. Şirketin finansal yapısını analiz ederken özsermaye önemli bir göstergedir. Yüksek özsermaye şirketin finansal sağlamlığını gösterebilir.

Formül:

$$\text{Özsermaye} = \text{Toplam Varlıklar} - \text{Toplam Borçlar}$$

Örnek: Toplam varlıklar: 10 milyon TL Toplam borçlar: 6 milyon TL Özsermaye = 4 milyon TL

Özsermaye Çarpanı

Kategori: Finansal Oranlar

Tanım: Özsermaye çarpanı DuPont analizinin önemli bileşenlerinden biridir. Şirketin varlıklarının ne kadarının özsermaye ile finanse edildiğini dolaylı biçimde gösterir. Oran yükseldikçe finansal kaldıraç da genellikle yükselir. Bu durum özsermaye kârlılığını artırabilir ancak risk seviyesini de yükseltebilir.

Formül:

$$\text{Özsermaye Çarpanı} = \text{Toplam Varlık} / \text{Özsermaye}$$

Örnek: Toplam varlık 12 milyon TL ve özsermaye 4 milyon TL ise özsermaye çarpanı 3 olur.

Özsermaye Karlılığı

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: ROE şirketin yatırımcı sermayesini ne kadar verimli kullandığını ölçer.

Formül:

$$\text{ROE} = \text{Net Kar} / \text{Özsermaye}$$

Örnek: Net kar 1 milyon TL ve özsermaye 5 milyon TL ise ROE %20 olur.

Özsermaye Maliyeti

Kategori: Şirket Değerleme ve Finansman

Tanım: Özsermaye maliyeti, şirket değerlendirme ve sermaye bütçelemesi süreçlerinde en önemli girdilerden biridir. Hissedarlar, sermayelerini risksiz bir araca değil şirkete yatırdıkları için belirli bir risk primi talep ederler. Bu nedenle özsermaye maliyeti, yalnızca nominal getiri beklentisini değil aynı zamanda riskin fiyatını da yansıtır. Uygulamada özsermaye maliyeti çoğunlukla CAPM modeli ile hesaplanır. Bununla birlikte gelişmekte olan piyasalarda ülke risk primi, şirket büyüklüğü primi ve ilave risk ayarlamaları da eklenebilir. Özsermaye maliyetinin yüksek olması, yatırımcıların şirketi daha riskli gördüğüne işaret edebilir. WACC hesaplamasında özsermaye maliyeti, borç maliyeti ile birlikte değerlendirilir. Ancak özsermaye maliyetinde vergi kalkanı etkisi bulunmaz. Bu nedenle özellikle yüksek riskli sektörlerde özsermaye maliyeti, şirket değerlemesinin sonucunu ciddi şekilde etkileyebilir.

Formül:

Genel kullanım: Özsermaye Maliyeti = Risksiz Faiz Oranı + Beta × Piyasa Risk Primi
Gerekirse ek risk primleri de ilave edilebilir.

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki varsayımları kullanalım: Risksiz Faiz Oranı: %11 Beta: 1,40 Piyasa Risk Primi: %7 Hesaplama: Özsermaye Maliyeti = %11 + 1,40 × %7
Özsermaye Maliyeti = %11 + %9,8 Özsermaye Maliyeti = %20,8 Bu durumda şirketin özsermaye maliyeti %20,8 olur.

Panik Satışı

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Panik satışı çoğu zaman ani piyasa düşüşlerinde görülür. Yatırımcılar daha büyük zarar yaşamaktan korktuğu için analiz yapmadan satış yapabilir. Bu da düşüşü daha da derinleştirebilir. Panik satışları genellikle kısa vadeli korku ve belirsizlik dönemlerinde ortaya çıkar. Uzun vadeli stratejisi olmayan yatırımcılar bu davranışa daha yatkın olabilir. Risk yönetimi planı olan yatırımcılar panik satışına karşı daha dirençli olabilir.

Örnek: Endeks sert düştüğünde yatırımcının tüm hisselerini bir anda satması panik satışı olarak değerlendirilebilir.

Para Arzı

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Para arzı ekonomik faaliyetlerin önemli göstergelerinden biridir. Para arzındaki artış tüketim ve yatırımı teşvik edebilir. Ekonomide para arzı genellikle M1, M2 ve M3 gibi farklı tanımlarla ölçülür.

Formül:

Para Arzı = Dolaşımdaki Nakit + Banka Mevduatları

Örnek: Bir ekonomide M2 para arzı 5 trilyon TL olabilir.

Para Çarpanı

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Para çarpanı bankaların kredi yaratma kapasitesini gösterir.

Formül:

Para Çarpanı = 1 / Zorunlu Karşılık Oranı

Örnek: %10 karşılık oranı için çarpan 10 olabilir.

Para Politikası

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Para politikası merkez bankaları tarafından yürütülür ve ekonomideki para arzını, faiz oranlarını ve kredi koşullarını etkiler. Sıkı para politikası enflasyonu düşürmeyi amaçlarken genişleyici para politikası ekonomik büyümeyi desteklemeyi amaçlar.

Formül:

Para Politikası Araçları: Politika Faizi Açık Piyasa İşlemleri Zorunlu Karşılıklar

Örnek: Merkez bankası politika faizini artırarak enflasyonu düşürmeye çalışabilir.

Para Tabanı

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Para tabanı banknotlar ve banka rezervlerinden oluşur.

Örnek: MB rezervleri.

Parasal Genişleme

Kategori: Para Politikası

Tanım: Parasal genişleme politikası genellikle ekonomik durgunluk dönemlerinde uygulanır. Merkez bankası faizleri düşürebilir veya tahvil satın alarak piyasaya likidite sağlayabilir.

Formül:

Para Arzı Artışı = Merkez Bankası Likidite Enjeksiyonu

Örnek: Merkez bankası büyük miktarda devlet tahvili satın alarak piyasaya para verebilir.

Parasal Sıkılaştırma

Kategori: Para Politikası

Tanım: Parasal sıkılaştırma politikası genellikle yüksek enflasyon dönemlerinde uygulanır. Merkez bankası faiz oranlarını artırabilir veya piyasadan likidite çekebilir.

Formül:

Para Arzı Azalışı = Likidite Azaltımı

Örnek: Merkez bankası faiz oranını artırarak kredi maliyetlerini yükseltebilir.

Pasif

Kategori: Muhasebe

Tanım: Pasifler işletmenin borçlarını ve özsermayesini kapsar. Pasif tarafı şirketin finansman yapısını gösterir.

Formül:

Pasif = Borçlar + Özsermaye

Örnek: Bir şirketin pasif toplamı 20 milyon TL olabilir.

Pasif Yönetim

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Pasif yatırım stratejileri genellikle düşük maliyetlidir.

Örnek: Endeks fonları.

Payback Period

Kategori: Yatırım Analizi

Tanım: Payback period Türkçe'de geri ödeme süresi olarak bilinir. Bu yöntem yatırımın ne kadar sürede kendini amorti edeceğini gösterir. Payback yöntemi basit ve anlaşılır olduğu için yatırım değerlendirmelerinde sıklıkla kullanılır. Ancak paranın zaman değerini dikkate almaması önemli bir sınırlamadır.

Formül:

Geri Ödeme Süresi = Başlangıç Yatırımı / Yıllık Nakit Akımı

Örnek: Başlangıç yatırım: 1.000.000 TL Yıllık nakit akımı: 250.000 TL Payback period = 4 yıl

PEG Ratio

Kategori: Borsa Değerleme Göstergeleri

Tanım: PEG ratio yatırımcıların şirketin büyüme hızını da dikkate alarak değerlendirme yapmasına yardımcı olur. Yüksek büyüme oranına sahip şirketlerde P/E oranı yüksek olabilir. PEG oranı bu

durumu dengelemek için kullanılır. Genel yorumlara göre PEG oranının 1 civarında olması dengeli değerlendirme olarak kabul edilir.

Formül:

$PEG = P/E / \text{Kâr Büyüme Oranı}$

Örnek: P/E: 20 Kâr büyümesi: %10 $PEG = 20 / 10$ $PEG = 2$

Performans Bütçesi

Kategori: Finansal Planlama

Tanım: Bu bütçe türünde yalnızca finansal hedefler değil aynı zamanda operasyonel performans göstergeleri de yer alır. Kamu kurumları ve büyük şirketlerde stratejik yönetim aracı olarak kullanılır.

Örnek: Satış büyümesi, müşteri memnuniyeti ve maliyet hedeflerinin birlikte planlanması performans bütçesidir.

Performans Ölçümü

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Portföy performansı genellikle benchmark ile karşılaştırılır.

Örnek: Fon getirisi endeks ile karşılaştırılır.

Peşinat

Kategori: Gayrimenkul Finansmanı

Tanım: Gayrimenkul alımında peşinat oranı kredi miktarını etkiler.

Örnek: %20 peşinat.

Petrol

Kategori: Emtia Piyasaları

Tanım: Petrol fiyatları küresel ekonomik gelişmelerden etkilenebilir.

Örnek: Brent petrol.

Pişmanlıktan Kaçınma

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Yatırımcılar bazen yanlış karar verme ihtimalinden çok, o yanlış karar sonrası hissedecekleri pişmanlıktan korkar. Bu nedenle karar vermeyi erteleyebilir, zararı kabul

etmeyebilir ya da fırsatları kaçırabilir. Pişmanlıktan kaçınma davranışı, çoğu zaman pasif kalmaya veya hatalı pozisyonları gereğinden fazla elde tutmaya neden olur.

Örnek: Zarardaki hisseyi satarsa sonradan yükselebilir diye düşündüğü için satmayan yatırımcı pişmanlıktan kaçınma etkisinde olabilir.

Piyasa

Kategori: Finans

Tanım: Finansal piyasalar sermayenin etkin şekilde dağıtılmasına yardımcı olur.

Örnek: Borsa bir finansal piyasadır.

Piyasa Balonu

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Piyasa balonları genellikle aşırı iyimserlik, sürü davranışı, spekülasyon alımları ve kaçırma korkusu ile beslenir. Varlığın fiyatı gerçek değerinin çok üstüne çıkabilir. Bu durum bir süre devam etse de sonunda sert düzeltmeler yaşanabilir. Balon dönemlerinde yatırımcılar çoğu zaman fiyatın neden yükseldiğini değil, daha da yükseleceğini düşünerek alım yapar. Bu da fiyatı daha da şişirir. Davranışsal finans, piyasa balonlarını açıklamada önemli bir çerçeve sunar çünkü balonlar çoğu zaman insan davranışlarının toplu sonucudur.

Örnek: Bir varlığın temel değerine göre aşırı pahalı hale gelmesine rağmen yatırımcıların alım yapmaya devam etmesi piyasa balonuna örnektir.

Piyasa Değeri

Kategori: Yatırım Analizi ve Borsa

Tanım: Piyasa değeri, yatırımcıların bir şirkete borsada biçtiği toplam değeri gösterir. Bu kavram şirket büyüklüğünü anlamak, şirketleri karşılaştırmak ve endeks ağırlıklarını değerlendirmek için yaygın olarak kullanılır. Büyük piyasa değerine sahip şirketler genellikle daha olgun, daha likit ve daha kurumsal yapılar olarak değerlendirilir. Küçük piyasa değerine sahip şirketler ise daha yüksek büyüme potansiyeline sahip olabilir; ancak aynı zamanda daha yüksek risk taşıyabilir. Piyasa değeri yalnızca özsermaye tarafını gösterir. Şirketin borçluluğu bu hesapta yer almaz. Bu nedenle şirket değerlendirme çalışmalarında yalnızca piyasa değerine değil, gerektiğinde enterprise value gibi daha kapsamlı ölçülere de bakılması gerekir.

Formül:

Piyasa Değeri = Hisse Fiyatı × Dolaşımdaki Toplam Hisse Sayısı

Örnek hesaplama: Bir şirketin hisse fiyatı 48 TL ve dolaşımdaki toplam hisse sayısı 25.000.000 adet olsun. Hesaplama: Piyasa Değeri = 48 × 25.000.000 Piyasa Değeri = 1.200.000.000 TL Bu durumda şirketin piyasa değeri 1.200.000.000 TL olur.

Piyasa Değeri / Defter Değeri

Kategori: Borsa ve Değerleme

Tanım: PD/DD oranı yatırımcıların bir şirketin muhasebe değerine göre piyasada nasıl fiyatlandığını gösterir. Oranın 1'in üzerinde olması genellikle piyasanın şirketten daha yüksek büyüme veya kârlılık beklediğini gösterir. 1'in altında olması ise piyasanın şirketi düşük değerlediğini düşündürebilir.

Formül:

PD/DD = Piyasa Değeri / Defter Değeri

Örnek hesaplama: Piyasa Değeri: 900.000.000 TL Defter Değeri: 300.000.000 TL PD/DD = 900.000.000 / 300.000.000 PD/DD = 3,0

Piyasa Derinliği

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Piyasa derinliği yatırımcıların piyasadaki arz ve talep dengesini anlamasına yardımcı olur. Derin piyasalarda büyük işlemler fiyatı ciddi şekilde etkilemeyebilir. Düşük piyasa derinliği ise fiyat dalgalanmalarının daha sert olmasına neden olabilir.

Formül:

Piyasa derinliği genellikle emir defteri ile analiz edilir.

Örnek: Bir hisse senedinde farklı fiyat seviyelerinde çok sayıda alış ve satış emri bulunabilir.

Piyasa Duyarlılığı

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Piyasa duyarlılığı olumlu olduğunda alım iştahı yükselir, olumsuz olduğunda ise satış baskısı artabilir. Bu duyarlılık bazen ekonomik gerçeklerden bağımsız şekilde fiyatları etkileyebilir. Bu nedenle yatırım kararlarında sadece bilanço ve oranlara değil, duyarlılık göstergelerine de bakılır.

Örnek: Haber akışına rağmen yatırımcıların genel olarak iyimser kalması güçlü piyasa duyarlılığı gösterebilir.

Piyasa Emri

Kategori: Borsa

Tanım: Piyasa emri fiyat garantisi vermez ancak hızlı işlem yapılmasını sağlar. Emir defterindeki en iyi karşı emirle eşleşerek işlem gerçekleşir.

Örnek: Bir yatırımcının hisseyi hemen satmak için piyasa emri vermesi.

Piyasa Riski

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Piyasa riski finansal portföylerin değerinin piyasa hareketlerinden etkilenmesini ifade eder. Hisse senedi düşüşleri, faiz artışları veya döviz oynaklığı yatırımcıların pozisyonlarını olumsuz etkileyebilir. Bu risk türü portföy çeşitlendirmesi, hedge ve limit sistemleriyle yönetilmeye çalışılır.

Örnek: Faiz yükselişi nedeniyle tahvil fiyatlarının düşmesi piyasa riskidir.

Piyasa Riski Primi

Kategori: Finansal Modelleme

Tanım: Piyasa riski primi sermaye maliyeti hesaplamalarında kullanılır.

Formül:

Piyasa Riski Primi = Piyasa Getirisi – Risksiz Faiz

Örnek: Piyasa getirisi %12 ve risksiz faiz %5 ise risk primi %7 olur.

Poliçe

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Poliçe sigorta sözleşmesinin yazılı belgesidir. Bu belgede sigorta teminatı, prim tutarı, kapsam ve sözleşme şartları detaylı şekilde belirtilir. Poliçe hem sigortalı hem de sigorta şirketi için bağlayıcıdır.

Örnek: Bir konut sigortası poliçesi evin belirli risklere karşı korunmasını sağlar.

Politika Faizi

Kategori: Para Politikası

Tanım: Politika faizi merkez bankalarının para politikası araçlarından biridir. Bu faiz oranı bankaların merkez bankasından borçlanma maliyetini etkileyerek ekonomideki kredi faizleri üzerinde dolaylı bir etki yaratır. Merkez bankaları enflasyonu kontrol etmek veya ekonomik büyümeyi desteklemek amacıyla politika faizini artırabilir veya azaltabilir. Politika faizindeki değişiklikler finansal piyasalar, kredi maliyetleri ve yatırım kararları üzerinde önemli etkiler yaratabilir.

Formül:

Politika Faizi = Merkez Bankası tarafından belirlenen referans faiz oranı

Örnek: Merkez bankası politika faizini %25'ten %30'a yükselttiğinde bankaların borçlanma maliyeti artabilir.

Portföy

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Portföy hisse senedi, tahvil, emtia veya diğer finansal varlıklardan oluşabilir. Portföy çeşitlendirmesi risk yönetiminde önemli rol oynar.

Örnek: Bir yatırımcının portföyünde hisse senedi ve tahvil bulunabilir.

Portföy Çeşitlendirmesi

Kategori: Yatırım ve Portföy Yönetimi

Tanım: Portföy çeşitlendirmesi yatırım riskini azaltmanın en temel yöntemlerinden biridir. Farklı varlık sınıflarına yatırım yaparak tek bir varlığın olumsuz performansının portföy üzerindeki etkisi azaltılabilir. Modern portföy teorisinin temel prensiplerinden biri çeşitlendirmedir.

Formül:

Portföy Riski = Varlık korelasyonlarına bağlıdır.

Örnek: Hisse senedi + tahvil + altın içeren portföy daha dengeli olabilir.

Portföy Dağılımı

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Portföy dağılımı risk yönetimi açısından önemlidir.

Örnek: %60 hisse %40 tahvil.

Portföy Teorisi

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Modern portföy teorisi Harry Markowitz tarafından geliştirilmiştir.

Örnek: Diversifikasyon stratejisi.

Portföy Yönetim Şirketi

Kategori: Yatırım Fonları

Tanım: Portföy yönetim şirketleri yatırımcıların varlıklarını profesyonel şekilde yönetir.

Örnek: Bir portföy yönetim şirketi yatırım fonu yönetebilir.

Portföy Yönetimi

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Portföy yönetimi yatırımcıların risk ve getiri hedeflerine göre varlık dağılımının belirlenmesini içerir. Profesyonel portföy yöneticileri yatırım kararlarını piyasa analizlerine göre alabilir. Portföy yönetiminde temel amaç risk ve getiri dengesini optimize etmektir.

Formül:

Portföy Getirisi = Varlık Getirilerinin Ağırlıklı Ortalaması

Örnek: Bir portföy %60 hisse ve %40 tahvilden oluşabilir.

POS

Kategori: Ödeme Sistemleri

Tanım: POS cihazları kredi kartı ve banka kartı ile ödeme yapılmasını sağlar.

Örnek: Marketlerde POS cihazı kullanılır.

Potansiyel Büyüme

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Potansiyel büyüme ekonominin emek, sermaye, teknoloji ve verimlilik kapasitesi dikkate alındığında ulaşabileceği sürdürülebilir büyüme seviyesidir. Kısa vadeli dalgalanmalardan çok yapısal faktörlerle ilişkilidir. Bir ekonominin fiili büyümesi uzun süre potansiyel büyümenin üzerinde kalırsa enflasyon baskısı artabilir. Altında kalırsa işsizlik ve atıl kapasite sorunu büyüebilir.

Örnek: Bir ekonominin potansiyel büyüme hızı %4 iken fiili büyümenin %7'ye çıkması aşırı ısınma sinyali verebilir.

Precedent Transaction Analysis

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Bu yöntemde geçmiş satın alma işlemleri incelenir. Benzer şirketlerin hangi çarpanlarla satın alındığı analiz edilir. Bu çarpanlar kullanılarak hedef şirketin potansiyel satış değeri tahmin edilir.

Formül:

Şirket Değeri = EBITDA × İşlem Çarpanı

Örnek: EBITDA: 40 milyon TL İşlem çarpanı: 9 Değer ≈ 360 milyon TL

Precedent Transactions

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Bu yöntemde geçmişte gerçekleşmiş birleşme ve satın alma işlemlerindeki fiyat çarpanları incelenir ve benzer bir şirket için değer tahmini yapılır.

Formül:

Şirket Değeri = İşlem Çarpanı × Finansal Gösterge

Örnek: EV/EBITDA çarpanı: 10 EBITDA: 40 milyon TL Şirket değeri = 400 milyon TL

Price to Book Ratio

Kategori: Borsa ve Değerleme Çarpanları

Tanım: Price to Book Ratio özellikle banka, sigorta ve varlık yoğun sektörlerde sık kullanılan değerlendirme göstergelerinden biridir. Bu oran, piyasanın şirketin muhasebe temelli özsermaye değerine ne kadar prim veya iskonto verdiğini gösterir. Oranın 1'in üzerinde olması, piyasanın şirketin defter değerinin üzerinde bir değer biçtiğini gösterebilir. Bunun nedeni yüksek kârlılık, güçlü büyüme beklentisi veya yüksek varlık kalitesi olabilir. 1'in altında olması ise şirketin iskontolu işlem gördüğünü düşündürülebilir; ancak bu her zaman fırsat anlamına gelmez. PD/DD oranı tek başına değil, ROE, varlık kalitesi, sermaye yapısı ve sektör ortalamaları ile birlikte analiz edilmelidir.

Formül:

Price to Book Ratio = Hisse Fiyatı / Hisse Başına Defter Değeri veya PD/DD = Piyasa Değeri / Defter Değeri

Örnek: Hisse fiyatı: 24 TL Hisse başına defter değeri: 12 TL P/B = 24 / 12 P/B = 2,0x Bu durumda hisse, defter değerinin 2 katı seviyesinde işlem görüyor demektir.

Price to Earnings Ratio

Kategori: Borsa ve Değerleme Çarpanları

Tanım: Price to Earnings Ratio yatırımcıların bir şirketin her 1 TL kârı için piyasada kaç TL ödemeye razı olduğunu gösterir. Bu oran borsa analizinde en yaygın kullanılan değerlendirme göstergelerinden biridir. Yüksek P/E oranı genellikle piyasanın şirketten yüksek büyüme beklentisi olduğunu gösterebilir. Düşük P/E oranı ise hisse senedinin görece ucuz olduğunu düşündürülebilir. Ancak bu yorum yapılırken sektör ortalamaları, büyüme beklentileri ve kâr kalitesi birlikte değerlendirilmelidir. P/E oranı özellikle hisse senedi analizi ve benzer şirket karşılaştırmalarında sıkça kullanılır.

Formül:

P/E Ratio = Hisse Fiyatı / Hisse Başına Kâr

Örnek: Hisse fiyatı: 50 TL Hisse başına kâr: 5 TL $P/E = 50 / 5 P/E = 10$ Bu durumda yatırımcılar şirketin her 1 TL kârı için 10 TL ödemektedir.

Prim Üretimi

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Prim üretimi sigorta şirketlerinin büyüklüğünü ve iş hacmini ölçmede kullanılan temel göstergelerden biridir. Ancak tek başına kârlılığı göstermez çünkü hasar oranı, gider oranı ve reasürans yapısı da önemlidir. Yine de sektör analizi açısından en çok izlenen kalemlerden biridir.

Örnek: Bir sigorta şirketinin yıl içinde 5 milyar TL prim üretimi yapması.

Primli Tahvil

Kategori: Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Piyasa faizleri mevcut tahvilin kupon oranının altına düştüğünde, yüksek kuponlu tahviller primli fiyatla işlem görebilir. Bu durumda yatırımcı nominal değer üzerinde bir ödeme yapar. Primli tahvil yatırımında kupon geliri yüksek olsa da vade sonunda geri ödeme nominal değer üzerinden yapılacağı için toplam getiri dikkatle analiz edilmelidir.

Formül:

Prim = Piyasa Fiyatı – Nominal Değer

Örnek: 1.000 TL nominal değerli tahvilin 1.080 TL'den işlem görmesi primli tahvil örneğidir.

Private Equity

Kategori: Kurumsal Finansman ve Alternatif Yatırımlar

Tanım: Private equity yatırımları çoğu zaman şirketlerin büyümesini hızlandırmak, operasyonel verimliliği artırmak, yeniden yapılandırma yapmak veya belirli bir süre sonra çıkış yoluyla değer yaratmak amacıyla gerçekleştirilir. Bu yatırımlar profesyonel fon yöneticileri tarafından yapılandırılabilir. Private equity fonları şirketlere yalnızca sermaye sağlamaz; yönetim, strateji, finansman yapısı ve operasyonel iyileştirme konularında da aktif rol üstlenebilir. Bu nedenle yatırım yaklaşımı çoğu zaman pasif portföy yatırımından farklıdır. Çıkış mekanizmaları arasında halka arz, stratejik satış, başka bir fona satış veya kurucu ortaklara geri satış bulunabilir. Private equity tarafında değer yaratma genellikle büyüme, marj iyileştirmesi, kaldıraç kullanımı ve çarpan genişlemesi üzerinden oluşur.

Formül:

Private Equity Getirisi, tek bir sabit formül yerine genellikle giriş değeri, operasyonel büyüme ve çıkış değeri üzerinden analiz edilir.

Örnek: Bir fon 100 milyon TL değerlendirme ile bir şirkete yatırım yapar. 5 yıl sonra şirket 250 milyon TL değerlendirme ile satılırsa yatırım önemli ölçüde değer yaratmış olur.

Proof of Stake

Kategori: Kripto Finans ve Dijital Varlıklar

Tanım: Proof of Stake yaklaşımında blok doğrulayıcılar yüksek işlem gücü kullanmak yerine belirli miktarda varlığı ağa teminat olarak kilitletler. Ağ, doğrulayıcıları çeşitli kurallara göre seçer ve yeni blokların onaylanmasını sağlar. Bu sistem, Proof of Work'e göre daha düşük enerji tüketimi ile çalışabilir. Ayrıca ağ katılımcılarının ekonomik çıkarlarını ağ güvenliği ile daha doğrudan ilişkilendirebilir. Proof of Stake sistemlerinde doğrulayıcıların kötü niyetli davranması durumunda stake edilen varlıkların bir kısmı kesilebilir. Bu da ekonomik caydırıcılık yaratır.

Formül:

Temel mantık: Stake Edilen Varlık + Doğrulama Yetkisi = Blok Onayı

Örnek: Bir kullanıcı belirli miktarda ağ tokenini stake ederek doğrulayıcı olabilir. Doğru doğrulama yaptığında ödül kazanabilir.

Proof of Work

Kategori: Kripto Finans ve Dijital Varlıklar

Tanım: Proof of Work mekanizmasında ağ katılımcıları, yani madenciler, belirli bir matematiksel problemi çözmek için işlem gücü kullanır. Problemi çözen ilk katılımcı yeni bloğu zincire ekleme hakkı kazanır ve çoğu zaman ödül alır. Bu mekanizma ağ güvenliğini artırabilir çünkü kötü niyetli bir saldırganın ağı ele geçirmesi için çok büyük işlem gücüne sahip olması gerekir. Bitcoin gibi bazı büyük ağlar bu sistemi kullanır. Bununla birlikte Proof of Work yüksek enerji tüketimi nedeniyle eleştirilebilir. Bu nedenle zamanla alternatif uzlaşma mekanizmaları da geliştirilmiştir.

Formül:

Temel mantık: Hesaplama Gücü + Kriptografik Bulmaca Çözümü = Blok Doğrulama

Örnek: Ağdaki madenciler aynı blok için yarışır. Geçerli hash sonucunu bulan madenci bloğu ekler ve ödül kazanır.

Prospect Theory

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Prospect theory Daniel Kahneman ve Amos Tversky tarafından geliştirilmiştir. Bu teori insanların kazanç ve kayıpları farklı şekilde değerlendirdiğini ortaya koyar. Teoriye göre insanlar kazanç durumunda riskten kaçınırken kayıp durumunda risk almaya daha yatkın olabilir.

Formül:

Değer fonksiyonu kullanılır.

Örnek: Bir yatırımcı zarar eden yatırımı kapatmak yerine riskli şekilde beklemeyi tercih edebilir.

Psikolojik Destek Seviyesi

Kategori: Davranışsal Finans ve Teknik Analiz

Tanım: Bazı fiyat seviyeleri yalnızca teknik olarak değil, psikolojik olarak da önem taşır. Yatırımcılar 100, 1000 veya tarihi zirve gibi seviyelere özel anlam yükleyebilir. Bu nedenle fiyatların bu seviyelerde farklı davranması mümkündür. Psikolojik seviyeler piyasa duyarlılığı ile teknik analizin birleştiği noktalardan biridir.

Örnek: Endeksin 10.000 puan seviyesinde daha fazla dikkat çekmesi psikolojik destek/direnç etkisine örnektir.

Purchase Price Allocation

Kategori: Muhasebe ve Birleşme Satın Alma

Tanım: Bir şirket satın alındığında ödenen toplam bedelin hangi kısmının somut varlıklara, hangi kısmının tanımlanabilir maddi olmayan varlıklara ve hangi kısmının şerefiyeye karşılık geldiği belirlenir. Bu süreç satın alma muhasebesinin temel adımlarından biridir. Marka, müşteri ilişkileri, teknoloji, patent ve benzeri unsurlar ayrı ayrı değerlendirilebilir.

Formül:

Şerefiye = Satın Alma Bedeli – Net Tanımlanabilir Varlıkların Gerçeğe Uygun Değeri

Örnek: 200 milyon TL'ye alınan bir şirkette net tanımlanabilir varlıklar 150 milyon TL ise 50 milyon TL şerefiye oluşabilir.

Purchasing Power Parity

Kategori: Uluslararası Ekonomi

Tanım: PPP teorisine göre uzun vadede döviz kurları ülkeler arasındaki fiyat seviyelerini yansıtmalıdır. Aynı mal veya hizmet farklı ülkelerde benzer fiyatlara sahip olmalıdır. Bu teori uluslararası fiyat karşılaştırmaları ve döviz kuru analizlerinde kullanılır.

Formül:

PPP Kur = Yerli Fiyat Seviyesi / Yabancı Fiyat Seviyesi

Örnek: Bir ürün Türkiye'de 200 TL ABD'de 10 \$ PPP kur \approx 20 TL olabilir.

Put Opsiyon

Kategori: Türev Piyasalar

Tanım: Put opsiyonlar genellikle fiyat düşüşüne karşı korunmak için kullanılır.

Örnek: Hisse satım opsiyonu.

Put Option

Kategori: Türev Araçlar

Tanım: Put opsiyonları genellikle fiyatların düşeceği beklentisiyle kullanılır. Ayrıca portföy riskini azaltmak için sigorta gibi kullanılabilir.

Formül:

Put Option Karı = $\text{Max}(0, \text{Strike} - \text{Spot})$

Örnek: Strike: 100 Spot: 80 Kâr = 20

Quantitative Easing

Kategori: Merkez Bankacılığı ve Para Politikası

Tanım: Quantitative easing yani niceliksel gevşeme, özellikle politika faizlerinin çok düşük seviyelere geldiği ve geleneksel para politikasının etkisinin zayıfladığı dönemlerde kullanılan sıra dışı bir para politikası aracıdır. Merkez bankası çoğu zaman devlet tahvili veya benzeri menkul kıymetleri satın alarak piyasaya para verir. Bu uygulamanın amacı uzun vadeli faizleri düşürmek, finansal sistemi desteklemek, kredi kanallarını canlandırmak ve ekonomik aktiviteyi teşvik etmektir. Küresel finans krizinden sonra birçok büyük merkez bankası bu yöntemi kullanmıştır. Niceliksel gevşeme kısa vadede finansal koşulları gevşetebilir ancak uzun vadede enflasyon, varlık fiyat şişkinliği ve bilanço büyüklüğü gibi tartışmaları beraberinde getirebilir.

Formül:

Merkez Bankası Bilançosu ↑ Tahvil Alımları ↑ Likidite ↑

Örnek: Merkez bankası piyasadaki 100 milyar TL tutarında devlet tahvili satın alırsa finansal sisteme ek likidite sağlamış olur. Bu durum uzun vadeli faizler üzerinde aşağı yönlü baskı yaratabilir.

Quick Ratio

Kategori: Finansal Analiz ve Likidite Oranları

Tanım: Quick ratio yani asit test oranı, cari oran ile benzer şekilde likiditeyi ölçer ancak stokları hesaplama dışına çıkarır. Bunun nedeni stokların her zaman hızlı şekilde nakde çevrilemeyebilmesidir. Bu oran daha ihtiyatlı bir likidite göstergesi olarak kabul edilir ve özellikle stok yoğun sektörlerde önemli bir analiz aracıdır.

Formül:

Quick Ratio = $(\text{Dönen Varlıklar} - \text{Stoklar}) / \text{Kısa Vadeli Yükümlülükler}$

Örnek: Dönen varlıklar: 500 milyon TL Stoklar: 200 milyon TL Kısa vadeli borçlar: 250 milyon TL Quick ratio = $(500 - 200) / 250$ Quick ratio = $300 / 250$ Quick ratio = 1,2

Rasyonel Olmayan Coşku

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Rasyonel olmayan coşku dönemlerinde yatırımcılar fiyatların sürekli yükseleceğine inanabilir. Bu durum piyasa balonlarının en önemli psikolojik kaynaklarından biridir. Temel veriler zayıflasa bile yükseliş hikâyesi yatırımcıları alım yapmaya devam etmeye yönlendirebilir.

Örnek: Hızla yükselen sektörlerde yatırımcıların bu kez farklı düşüncesiyle hareket etmesi rasyonel olmayan coşkuya örnektir.

Real Effective Exchange Rate

Kategori: Döviz Ekonomisi

Tanım: REER olarak da bilinen bu gösterge, döviz kurunu enflasyon farklarını da dikkate alarak hesaplar. Bu nedenle bir ülkenin uluslararası rekabet gücünü analiz etmek için kullanılır.

Formül:

$$\text{REER} = \text{Nominal Kur} \times (\text{Yabancı Fiyat} / \text{Yerli Fiyat})$$

Örnek: REER yükselirse ülke para birimi reel olarak değer kazanmış olabilir.

Real Options

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Real options yaklaşımı geleneksel değerlendirme yöntemlerinin ötesine geçerek yatırım projelerinde bulunan stratejik esneklikleri dikkate alır. Bir yatırım projesi genellikle ertelenebilir, genişletilebilir, küçültülebilir veya tamamen durdurulabilir. Bu esneklikler finansal opsiyonlara benzer şekilde değerlendirilebilir. Örneğin bir yatırım projesini erteleme hakkı bir call opsiyonuna benzetilebilir. Real options yaklaşımı özellikle yüksek belirsizlik içeren teknoloji, enerji ve doğal kaynak projelerinde sıkça kullanılmaktadır.

Formül:

$$\text{Proje Değeri} = \text{Temel NPV} + \text{Opsiyon Değeri}$$

Örnek: Bir maden projesinde fiyatlar yükselirse üretimi artırma seçeneği projeye ek değer yaratabilir.

Reasürans

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Reasürans sigorta şirketlerinin risklerini paylaşmasına yardımcı olur. Bu sistem sigorta şirketlerinin büyük riskleri yönetebilmesini sağlar.

Örnek: Bir sigorta şirketi büyük bir riski reasürans şirketi ile paylaşabilir.

Receivables Turnover

Kategori: Faaliyet Verimliliği Oranları

Tanım: Receivables turnover oranı alacak yönetiminin etkinliğini ölçer. Bu oran yüksek olduğunda şirket alacaklarını daha hızlı tahsil ediyor olabilir.

Formül:

Receivables Turnover = Net Satışlar / Ortalama Ticari Alacaklar

Örnek: Net satış: 1 milyar TL Ortalama alacak: 200 milyon TL Receivables turnover = 5

Reel Büyüme

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Reel büyüme, bir ekonomide fiziksel üretim ve gerçek ekonomik aktivite artışını ölçmek için kullanılır. Bu nedenle refah artışını anlamada nominal büyümeden daha açıklayıcıdır. Ekonomik performans değerlendirmelerinde çoğu zaman temel gösterge olarak kabul edilir.

Formül:

Reel Büyüme = (Reel GSYH_t – Reel GSYH_{t-1}) / Reel GSYH_{t-1}

Örnek: Nominal büyüme %30, enflasyon %20 ise reel büyüme yaklaşık %8-10 bandında olabilir.

Reel Efektif Döviz Kuru

Kategori: Uluslararası Finans

Tanım: Reel efektif döviz kuru bir ülkenin dış ticaret rekabet gücünü ölçmek için kullanılan önemli bir göstergedir. Tek bir ülke parasına karşı kur yerine, ticaret ortaklarının ağırlıklı ortalaması dikkate alınır. Bu gösterge merkez bankaları, ihracatçılar ve yatırımcılar tarafından yakından izlenir.

Formül:

REK = Ağırlıklı Kur Endeksi × Fiyat Düzeyi Düzeltmesi

Örnek: Reel efektif döviz kuru endeksi yükselirse yerel para reel olarak değerlendirilmiş olabilir.

Reel Faiz

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Reel faiz, yatırımcıların satın alma gücü açısından elde ettiği gerçek getiriye gösterir. Nominal faiz oranı yüksek olsa bile enflasyon da yüksekse reel getiri düşük olabilir. Ekonomik analizlerde reel faiz oranı yatırım kararları, tasarruf davranışları ve sermaye akımlarını anlamak için önemli bir göstergedir.

Formül:

Reel Faiz \approx Nominal Faiz – Enflasyon

Örnek: Nominal faiz %18 ve enflasyon %14 ise reel faiz yaklaşık %4 olabilir.

Reel Kur

Kategori: Uluslararası Finans

Tanım: Reel kur bir ülkenin uluslararası rekabet gücünü değerlendirmede önemli bir göstergedir. Nominal kur tek başına yeterli bilgi sunmayabilir çünkü enflasyon farkları satın alma gücünü etkiler. Reel kur artışı yerel paranın reel olarak değerlendirildiğini, düşüşü ise reel olarak zayıfladığını gösterebilir.

Formül:

Reel Kur = Nominal Kur \times (Yabancı Fiyat Düzeyi / Yerli Fiyat Düzeyi)

Örnek: Yerli enflasyon yabancı enflasyondan daha yüksekse reel kur farklılaşabilir.

Reeskont Faizi

Kategori: Merkez Bankacılığı

Tanım: Reeskont işlemleri özellikle ihracat finansmanı ve ticari kredi piyasasında önemli rol oynayabilir. Bu faiz oranı merkez bankasının likidite politikası ile ilişkilidir.

Örnek: İhracatçı firmalar reeskont kredisi kullanabilir.

Refinansman

Kategori: Bankacılık

Tanım: Refinansman genellikle daha uygun faiz oranı elde etmek için yapılır.

Örnek: Konut kredisi refinansmanı.

Repo

Kategori: Para Piyasası

Tanım: Repo işlemleri kısa vadeli finansman sağlamak amacıyla yapılır. Bankalar ve finansal kurumlar repo işlemleri aracılığıyla likidite yönetimi yapabilir.

Formül:

Repo Faizi = Repo Getirisi / Anapara

Örnek: Bir banka tahvili satarak kısa vadeli fon sağlayabilir.

Resesyon

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Resesyon genellikle ekonomik büyümenin arka arkaya iki çeyrek boyunca negatif olması durumunda tanımlanır. Bu dönemde üretim düşer, işsizlik artar ve tüketim harcamaları azalır. Resesyon dönemlerinde şirket kârlılıkları düşebilir, yatırım harcamaları azalabilir ve finansal piyasalarda belirsizlik artabilir. Merkez bankaları ve hükümetler resesyon dönemlerinde genellikle genişleyici para ve maliye politikaları uygulayarak ekonomiyi canlandırmaya çalışır.

Formül:

Resesyon = Negatif ekonomik büyüme

Örnek: GSYH büyüme Q1: -%1 GSYH büyüme Q2: -%2 Bu durumda ekonomi resesyona girmiş kabul edilir.

Residual Income Model

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Residual income modeli özellikle finans sektöründeki şirketlerin değerlemesinde kullanılır. Bu modelde şirket değeri defter değeri ile gelecekteki residual gelirlerin bugünkü değerinin toplamıdır. Residual gelir, şirketin özsermaye maliyetinin üzerinde yarattığı ek kârı ifade eder.

Formül:

Residual Income = Net Kâr – (Özsermaye × Sermaye Maliyeti)

Örnek: Net kâr: 20 milyon TL Özsermaye: 100 milyon TL Sermaye maliyeti: %12 Residual gelir = 20 – 12 = 8 milyon TL

Return on Assets

Kategori: Finansal Performans Analizi

Tanım: ROA şirketin sahip olduğu varlıkları ne kadar verimli kullandığını gösterir. Bu oran özellikle farklı sektörlerde faaliyet gösteren şirketlerin karşılaştırılmasında kullanılabilir.

Formül:

ROA = Net Kâr / Toplam Varlıklar

Örnek: Net kâr: 100 milyon TL Toplam varlıklar: 2 milyar TL ROA = %5

Return on Equity

Kategori: Finansal Performans Analizi

Tanım: ROE yatırımcıların en çok takip ettiği finansal oranlardan biridir. Bu oran şirket yönetiminin özsermayeyi ne kadar verimli kullandığını gösterir. Yüksek ROE genellikle güçlü kârlılık anlamına gelebilir ancak bu oran borç kullanımını nedeniyle de yüksek görünebilir.

Formül:

$$\text{ROE} = \text{Net Kâr} / \text{Özsermaye}$$

Örnek: Net kâr: 200 milyon TL Özsermaye: 1 milyar TL ROE = 200 / 1000 ROE = %20

Return on Invested Capital

Kategori: Finansal Performans Analizi

Tanım: ROIC yatırımcıların bir şirketin sermayeyi ne kadar verimli kullandığını anlamasına yardımcı olur. Bu oran genellikle şirketin WACC oranı ile karşılaştırılır.

Formül:

$$\text{ROIC} = \text{NOPAT} / \text{Yatırılan Sermaye}$$

Örnek: NOPAT: 150 milyon TL Yatırılan sermaye: 1 milyar TL ROIC = %15

Revaluation

Kategori: Döviz Politikası

Tanım: Revaluation sabit kur sistemlerinde uygulanan bir politikadır. Bu durumda hükümet veya merkez bankası yerel para biriminin değerini diğer para birimlerine karşı yükseltir. Bu politika ithalatı ucuzlatabilir ancak ihracat rekabetini azaltabilir.

Formül:

$$\text{Yeni Kur} < \text{Eski Kur}$$

Örnek: 1 USD = 12 TL iken 1 USD = 10 TL yapılması revaluation örneğidir.

Revalüasyon

Kategori: Döviz Politikası

Tanım: Revalüasyon yerel para biriminin resmi olarak güçlendirilmesidir. Bu durum ithalat maliyetlerini azaltabilir ancak ihracatçıların rekabet gücünü zayıflatabilir. Sabit kur rejimlerinde uygulanan önemli kur politikalarından biridir.

Formül:

Yeni Kur < Eski Kur

Örnek: 1 doların resmi değeri 25 TL'den 20 TL'ye düşürülebilir.

Rezerv Para

Kategori: Makroekonomi

Tanım: ABD doları dünya rezerv parasıdır.

Örnek: USD.

Rights Issue

Kategori: Sermaye Piyasaları ve Kurumsal Finansman

Tanım: Rights issue işlemlerinde şirket mevcut hissedarlarına, sahip oldukları pay oranı doğrultusunda yeni çıkarılan hisseleri belirli bir fiyattan alma hakkı verir. Bu sayede mevcut ortaklar pay oranlarını koruma fırsatı elde eder. Bu yöntem şirketin yeni kaynak toplamasına yardımcı olabilir. Ancak sermaye artırımını sonrasında hisse sayısı artacağı için hisse başına göstergelerde seyrelme yaşanabilir. Bu nedenle yatırımcılar hak kullanım fiyatı, kullanım oranı ve toplanacak fonun amacı gibi unsurları dikkatle değerlendirmelidir. Rights issue özellikle büyüme yatırımları, borç azaltma veya bilanço güçlendirme amacıyla kullanılabilir.

Formül:

Toplanacak Fon = Yeni Hisse Sayısı × Hak Kullanım Fiyatı

Örnek: Şirket mevcut ortaklara 1'e 2 oranında hak veriyor ve yeni hisse fiyatı 15 TL olsun. 10 milyon yeni hisse satılırsa: Toplanacak fon = 10 milyon × 15 = 150 milyon TL olur.

Risk

Kategori: Finans

Tanım: Finansal risk yatırımcıların karşılaşabileceği kayıp olasılığını ifade eder.

Formül:

Risk = Olasılık × Etki

Örnek: Bir yatırımın değer kaybetme ihtimali risk olarak değerlendirilir.

Risk Algısı

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Gerçek risk ile algılanan risk her zaman aynı değildir. Bazı yatırımcılar küçük dalgalanmaları çok büyük tehdit gibi görebilirken bazıları ciddi riskleri hafife alabilir. Bu nedenle yatırım kararları sadece veriye değil, yatırımcının psikolojik yapısına da bağlıdır.

Örnek: Aynı hisse senedini bir yatırımcı çok riskli, diğeri fırsat olarak görebilir.

Risk Dağıtımı

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Risk dağıtımı portföy yönetiminin temel prensiplerinden biridir. Yatırımcılar farklı sektörlerde veya varlık sınıflarında yatırım yaparak risklerini azaltmaya çalışabilir.

Formül:

Toplam Risk = Varlık Risklerinin Kombinasyonu

Örnek: Bir portföy teknoloji ve enerji hisseleri içerebilir.

Risk Free Rate

Kategori: Finans Teorisi ve Değerleme

Tanım: Risk free rate finansal modellerde temel referans noktası olarak kullanılır. Teoride tamamen risksiz bir yatırım bulunmasa da uygulamada genellikle devlet tahvilleri risksiz getiri oranı için referans kabul edilir. CAPM modelinde risk free rate yatırımın beklenen getirisini hesaplamak için kullanılan temel bileşendir. Bu oran aynı zamanda iskonto oranı hesaplamalarında da önemli rol oynar.

Formül:

Beklenen Getiri = Risk Free Rate + Risk Primi

Örnek: 10 yıllık devlet tahvili faizi: %5 Bu oran finansal modellerde risk free rate olarak kullanılabilir.

Risk Gerçekleşmesi

Kategori: Sigortacılık ve Risk Yönetimi

Tanım: Riskin var olması ile gerçekleşmesi farklı kavramlardır. Sigorta sistemi, ancak poliçedeki kapsam dahilinde bir risk fiilen gerçekleştiğinde devreye girer. Bu ayırım hasar değerlendirmesinde çok önemlidir.

Örnek: Yangın riski bir olasılıktır, binada yangın çıkması ise risk gerçekleşmesidir.

Risk Getiri Dengesi

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Genellikle daha yüksek risk daha yüksek potansiyel getiri anlamına gelir.

Örnek: Hisse senetleri yüksek risk yüksek getiri sunabilir.

Risk Havuzu

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Sigorta sisteminin temel prensiplerinden biri risk havuzu oluşturmaktır. Birçok kişinin ödediği primler ortak bir fonda toplanır ve zarar gören sigortalılara ödeme yapılır.

Örnek: Sigorta şirketleri riskleri büyük bir risk havuzunda toplar.

Risk İştahı

Kategori: Yatırım ve Portföy Yönetimi

Tanım: Risk iştahı arttığında yatırımcılar daha volatil ve yüksek getiri potansiyelli varlıklara yönelebilir. Risk iştahı düştüğünde ise savunmacı, likit ve güvenli kabul edilen araçlara geçiş olabilir. Makroekonomik görünüm, faiz politikası, jeopolitik gelişmeler ve piyasa duyarlılığı risk iştahını etkiler.

Örnek: Küresel piyasalarda risk iştahı yükseldiğinde gelişmekte olan ülke varlıklarına giriş artabilir.

Risk Premium

Kategori: Finansal Piyasalar ve Yatırım

Tanım: Risk primi yatırımcıların risk karşılığında beklediği ekstra getiridir. Daha riskli yatırımlar genellikle daha yüksek risk primi sunar. Risk primi kavramı özellikle tahvil piyasası, hisse senedi değerlendirme modelleri ve CAPM analizinde kullanılır.

Formül:

Risk Premium = Beklenen Getiri – Risksiz Getiri

Örnek: Beklenen getiri: %12 Risksiz faiz: %4 Risk premium = %8

Risk Primi

Kategori: Finans ve Yatırım

Tanım: Risk primi yatırımcıların risk üstlenmenin karşılığı olarak beklediği ekstra getiriyi ifade eder. Daha riskli yatırımlar genellikle daha yüksek risk primi gerektirir. Bu kavram özellikle CAPM modelinde önemli rol oynar.

Formül:

Beklenen Getiri = Risksiz Faiz + Risk Primi

Örnek: Risksiz faiz: %10 Risk primi: %6 Beklenen getiri: %16

Risk Tutarı

Kategori: Kredi Analizi

Tanım: Kredi riski modellemesinde EAD olarak bilinen risk tutarı, borçlu temerrüde düştüğünde kurumun fiilen ne kadarlık alacak riski taşıdığını gösterir. Kullanılmış kredi tutarı, tahakkuk etmiş faiz ve bazı taahhütler bu kapsamda değerlendirilebilir. Beklenen kayıp ve sermaye hesaplamalarının temel bileşenlerinden biridir.

Formül:

EAD = Exposure at Default

Örnek: Kullanılmış kredi bakiyesi 8 milyon TL ve tahakkuk etmiş faiz 200 bin TL ise risk tutarı yaklaşık 8,2 milyon TL olabilir.

Risksiz Faiz Oranı

Kategori: Finansal Modelleme

Tanım: Risksiz faiz oranı genellikle devlet tahvillerinin getirileri ile temsil edilir.

Örnek: ABD 10 yıllık tahvil faizi risksiz faiz oranı olarak kullanılabilir.

Riskten Kaçınma

Kategori: Yatırım ve Portföy Yönetimi

Tanım: Riskten kaçınan yatırımcılar belirsizlikten hoşlanmaz ve daha öngörülebilir sonuçları tercih eder. Bu nedenle portföy oluştururken daha düşük volatilité ve daha dengeli nakit akımları sunan araçlara yönelebilirler. Bu davranış yatırım tercihleri, varlık dağılımı ve portföy kurgusu üzerinde doğrudan etkilidir.

Örnek: Aynı beklenen getiriye sunan iki yatırımdan daha düşük oynaklığa sahip olanın tercih edilmesi.

Riziko

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Sigortacılık dilinde riziko, poliçenin korumayı hedeflediği olay veya tehlike alanını tanımlar. Yangın, hırsızlık, deprem, kaza ve hastalık birer riziko olabilir. Rizikonun tanımı, sigortalanabilirliği ve ölçülebilirliği sigorta ürün tasarımında önemlidir.

Örnek: Deprem, konut sigortası açısından bir rizikodur.

ROA

Kategori: Finansal Oranlar ve Kârlılık Analizi

Tanım: ROA, şirketin aktif büyüklüğü ile yarattığı kâr arasındaki ilişkiyi ölçer. Bu oran, yönetimin elindeki varlık tabanını ne ölçüde verimli kullandığını göstermesi bakımından önemlidir. Yüksek ROA genellikle daha verimli faaliyet yapısına işaret eder. ROA özellikle sermaye yoğun sektörlerde dikkatle izlenir. Çünkü büyük varlık yatırımları yapan şirketlerde aktiflerin kârlı kullanılması kritik hale gelir. Düşük ROA, fazla yatırım, verimsiz varlık kullanımı veya düşük marjlı faaliyet yapısından kaynaklanabilir. ROA, ROE'ye göre daha geniş bir bakış sunar çünkü sadece özsermaye değil toplam varlık tabanını dikkate alır. Bu nedenle borçluluk düzeyinin etkisini azaltan daha dengeli bir verimlilik göstergesi olarak görülebilir.

Formül:

$$\text{ROA} = \text{Net Kâr} / \text{Ortalama Toplam Varlıklar}$$

Örnek hesaplama: Bir şirketin net kârı 12.000.000 TL olsun. Dönem başı toplam varlıklar: 180.000.000 TL Dönem sonu toplam varlıklar: 220.000.000 TL Ortalama toplam varlıklar = $(180.000.000 + 220.000.000) / 2$ Ortalama toplam varlıklar = 200.000.000 TL
Hesaplama: $\text{ROA} = 12.000.000 / 200.000.000$ $\text{ROA} = 0,06$ $\text{ROA} = \%6$ Bu durumda şirketin varlık kârlılığı %6 olur.

ROE

Kategori: Finansal Oranlar ve Kârlılık Analizi

Tanım: ROE, yatırımcıların en çok baktığı kârlılık göstergelerinden biridir. Çünkü doğrudan ortakların sağladığı sermayenin ne kadar getiri ürettiğini gösterir. Yüksek ROE, şirketin özkaynaklarını verimli kullandığını düşündürülebilir. Ancak bu oran tek başına yorumlanmamalıdır. Çünkü aşırı borç kullanımı da ROE'yi yapay olarak yükseltebilir. Bu durumda şirket daha verimli olduğu için değil, özsermaye tabanı küçüldüğü için yüksek ROE üretiyor olabilir. Bu nedenle ROE analizinde borçluluk ve sermaye yapısı mutlaka dikkate alınmalıdır. ROE özellikle bankacılık, holding, üretim ve hizmet sektörlerinde şirket performansını karşılaştırmak için yaygın olarak kullanılır. Sürdürülebilir ve dengeli yüksek ROE, yatırımcılar açısından güçlü bir kalite göstergesi kabul edilir.

Formül:

$$\text{ROE} = \text{Net Kâr} / \text{Ortalama Özsermaye}$$

Örnek hesaplama: Bir şirketin yıl sonu net kârı 18.000.000 TL olsun. Dönem başı özsermaye: 90.000.000 TL Dönem sonu özsermaye: 110.000.000 TL Ortalama özsermaye = $(90.000.000 + 110.000.000) / 2$ Ortalama özsermaye = 100.000.000 TL
Hesaplama: $\text{ROE} = 18.000.000 / 100.000.000$ $\text{ROE} = 0,18$ $\text{ROE} = \%18$ Bu durumda şirketin özsermaye kârlılığı %18 olur.

ROIC

Kategori: Şirket Değerleme ve Kârlılık Analizi

Tanım: ROIC, özellikle şirket değerlendirme ve kalite analizi açısından çok güçlü bir göstergedir. Çünkü yalnızca özsermayeyi değil, faaliyetlerde kullanılan toplam yatırılmış sermayeyi dikkate alır. Bu nedenle işletmenin gerçekten ne kadar verimli çalıştığını daha doğru yansıtabilir. ROIC, çoğu zaman WACC ile birlikte değerlendirilir. Eğer bir şirketin ROIC değeri WACC'ın üzerindeyse, şirketin sermaye maliyetinin üzerinde getiri ürettiği ve ekonomik değer yarattığı kabul edilir. Eğer ROIC, WACC'ın altında kalıyorsa şirket sermayeyi verimsiz kullanıyor olabilir. Kaliteli, sürdürülebilir ve yüksek getirili şirketleri belirlemek isteyen yatırımcılar ROIC'e özellikle önem verir. Çünkü bu oran, büyümenin gerçekten değer yaratıp yaratmadığını anlamada oldukça etkilidir.

Formül:

ROIC = NOPAT / Yatırılmış Sermaye Burada: NOPAT = Vergi sonrası faaliyet kârı

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki veriler olsun: EBIT: 20.000.000 TL Vergi Oranı: %25 Yatırılmış Sermaye: 100.000.000 TL Önce NOPAT hesaplanır: NOPAT = 20.000.000 × (1 - 0,25) NOPAT = 15.000.000 TL Sonra ROIC hesaplanır: ROIC = 15.000.000 / 100.000.000 ROIC = 0,15 ROIC = %15 Bu durumda şirketin yatırılmış sermaye getirisi %15 olur.

Rolling Forecast

Kategori: Finansal Planlama

Tanım: Rolling forecast yöntemi bütçeye göre daha esnek bir yaklaşım sunar. İşletmeler finansal tahminlerini genellikle aylık veya üç aylık periyotlarla günceller. Bu yöntem hızlı değişen piyasa koşullarına daha iyi uyum sağlamayı amaçlar.

Örnek: Şirketin satış tahminlerini her çeyrekte güncellemesi rolling forecast uygulamasıdır.

RSI

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: RSI genellikle aşırı alım ve aşırı satım seviyelerini belirlemek için kullanılır.

Formül:

$RSI = 100 - (100 / (1 + RS))$

Örnek: RSI 70 üzeri aşırı alım olabilir.

Rücu

Kategori: Sigortacılık ve Hukuk

Tanım: Sigorta şirketi sigortalıya ödeme yaptıktan sonra, zarardan sorumlu olan üçüncü kişiye dönerek bu tutarı talep edebilir. Bu hak rücu olarak adlandırılır. Rücu mekanizması sigorta sisteminde adalet ve mali denge açısından önemlidir.

Örnek: Trafik kazasında sigorta şirketinin kusurlu tarafa dönerek ödediği bedeli istemesi rücu örneğidir.

Sabit Kur Rejimi

Kategori: Döviz Politikası

Tanım: Sabit kur rejiminde merkez bankası belirlenen kur seviyesini korumak için döviz piyasasına müdahale eder. Bu sistem kur istikrarı sağlayabilir ancak rezerv baskısı yaratabilir. Sabit kur sistemi dış şoklara karşı esnekliği azaltabilir.

Örnek: Yerel para birimi dolara sabitlenebilir.

Sabit Maliyet

Kategori: Maliyet Muhasebesi

Tanım: Sabit maliyetler üretim hacmi artsa veya azalsa bile belirli bir dönem içinde aynı kalma eğilimindedir. Kira giderleri, yönetim maaşları veya amortisman bu tür maliyetlere örnek olabilir. Sabit maliyet kavramı özellikle maliyet analizleri ve başa baş noktası hesaplamalarında önemli rol oynar.

Örnek: Aylık 200.000 TL kira gideri üretim miktarı değişse bile sabit kalabilir.

Sağlık Sigortası

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Sağlık sigortası ayakta tedavi, yatarak tedavi, ameliyat, tahlil, muayene ve benzeri sağlık giderlerini kapsayabilir. Kapsam poliçeye göre değişir. Özel sağlık sigortası ile tamamlayıcı sağlık sigortası arasında kapsam ve kullanım yapısı açısından farklar bulunabilir. Bu nedenle poliçe ayrıntılarının iyi incelenmesi gerekir.

Örnek: Hastane yatış masraflarının poliçe kapsamında karşılanması sağlık sigortası kullanımına örnektir.

Sahiplik Etkisi

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Sahiplik etkisi, bir varlığa sahip olmanın o varlıkla duygusal bağ kurulmasına yol açmasıyla ortaya çıkar. Bu nedenle yatırımcı elindeki hisseyi piyasadaki değerli görmeye

başlayabilir. Bu durum özellikle zarar kesmek veya pozisyondan çıkmak gerektiğinde objektif karar vermeyi zorlaştırır.

Örnek: Yatırımcının sadece portföyünde olduğu için bir hisseyi aşırı savunması sahiplik etkisine örnek olabilir.

Sanayi Üretim Endeksi

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Sanayi üretim endeksi ekonomik aktivitenin önemli göstergelerinden biridir. Bu endeks üretim sektöründeki büyüme veya daralmayı analiz etmek için kullanılır.

Formül:

$$\text{Endeks} = (\text{Cari Üretim} / \text{Baz Üretim}) \times 100$$

Örnek: Sanayi üretimi %5 artmış olabilir.

Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar

Kategori: Finansal Raporlama

Tanım: Bu portföy sınıfı, vadeye kadar elde tutulan varlıklar ile alım satım amaçlı portföy arasında yer alan esnek bir kategoridir. Kurum bu varlıkları uzun süre taşıyabilir ancak piyasa koşullarına göre satma kararı da verebilir. Muhasebe standartlarına göre değerlendirme ve özkaynak etkileri farklı olabilir.

Örnek: Bankanın likidite yönetimi amacıyla tuttuğu ve gerektiğinde satabileceği tahvil portföyü bu sınıfta yer alabilir.

Satın Alma Yöneticileri Endeksi

Kategori: Makroekonomi

Tanım: PMI endeksi işletmelerin üretim, sipariş ve istihdam beklentilerine dayanarak hesaplanır. PMI değerinin 50 üzerinde olması ekonomik büyümeye işaret edebilir.

Formül:

$$\text{PMI} > 50 = \text{Büyüme}$$

Örnek: PMI 55 ise sektör genişliyor olabilir.

Scenario Analysis

Kategori: Finansal Modelleme

Tanım: Scenario analizi genellikle üç temel senaryo üzerinden yapılır: iyimser senaryo, baz senaryo ve kötümser senaryo. Bu yöntem yatırım kararlarında belirsizlikleri daha iyi değerlendirmeye yardımcı olur.

Formül:

Senaryo = Varsayım seti

Örnek: Baz senaryo değer: 500 milyon Kötümser senaryo: 380 milyon İyimser senaryo: 620 milyon

SDR

Kategori: Uluslararası Finans

Tanım: SDR ülkelerin rezerv varlıklarını artırmak amacıyla kullanılabilir.

Örnek: IMF rezerv varlığı.

Secondary Offering

Kategori: Sermaye Piyasaları

Tanım: Secondary offering, ilk halka arz sonrasında gerçekleşen ek hisse satışlarını ifade eder. Bu satış şirket tarafından yeni sermaye artırımını amacıyla yapılabileceği gibi mevcut ortakların pay satışı şeklinde de gerçekleşebilir. Bu iki yapı ekonomik etkileri açısından farklıdır. Şirket tarafından yapılan ikincil satışlarda şirkete yeni fon girişi olabilir. Mevcut ortak satışı niteliğindeki işlemlerde ise şirkete para girmez; yalnızca ortaklık yapısı ve piyasadaki dolaşım miktarı değişir. İkincil arzlar hisse başına kazanç seyrelmesi, arz baskısı ve yatırımcı algısı açısından dikkatle analiz edilir.

Formül:

Yeni Sermaye Girişi = Satılan Yeni Hisse Sayısı × Satış Fiyatı

Örnek: Şirket 10 milyon yeni hisseyi 30 TL fiyattan satarsa: Yeni fon girişi = 10 milyon × 30 = 300 milyon TL olur.

Seçici Algı

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Seçici algı nedeniyle yatırımcı aynı anda piyasada bulunan birçok bilgi arasından yalnızca bazılarını fark eder. Bu da analiz sürecinin eksik veya yanlış olmasına neden olabilir. Özellikle güçlü kanaat sahibi yatırımcılar, karşıt görüşleri fark etse bile zihinsel olarak geri plana itebilir.

Örnek: Yatırımcının sadece olumlu haber başlıklarını fark edip olumsuz verileri atlaması seçici algıya örnektir.

Senaryo Analizi

Kategori: Finansal Modelleme

Tanım: Bu analiz genellikle iyimser, temel ve kötümser senaryolar oluşturularak yapılır.

Örnek: Ekonomik kriz senaryosu.

Sensitivity Analysis

Kategori: Finansal Modelleme

Tanım: Finansal modelleme çalışmalarında birçok varsayım kullanılır. Satış büyümesi, marjlar veya iskonto oranı gibi değişkenler sonuçları önemli ölçüde etkileyebilir. Sensitivity analizi bu değişkenlerin sonuç üzerindeki etkisini ölçmek için kullanılır.

Formül:

Model sonucu farklı varsayımlarla yeniden hesaplanır.

Örnek: WACC %9 → değer 500 milyon WACC %11 → değer 420 milyon

Sepet Kur

Kategori: Uluslararası Finans

Tanım: Sepet kur analizleri döviz piyasasında tek bir yabancı para yerine daha dengeli bir gösterge kullanmak amacıyla yapılır. Özellikle dolar ve euronun birlikte değerlendirilmesinde yaygındır.

Formül:

Sepet Kur = (Ağırlık1 × Kur1) + (Ağırlık2 × Kur2)

Örnek: 0,5 USD/TRY + 0,5 EUR/TRY formülüyle sepet kur hesaplanabilir.

Serbest Dolaşım Oranı

Kategori: Borsa

Tanım: Serbest dolaşım oranı, bir şirketin hisselerinin ne kadarının piyasada işlem gördüğünü gösterir.

Formül:

Serbest Dolaşım Oranı = Halka Açık Hisse / Toplam Hisse

Örnek: 100 milyon hisseden 30 milyonu piyasada işlem görüyorsa oran %30'dur.

Serbest Nakit Akımı

Kategori: Finansal Analiz ve Şirket Değerleme

Tanım: Serbest nakit akımı, şirketin borç verenlere ve ortaklara dağıtabileceği gerçek nakit kapasitesini göstermesi bakımından son derece önemli bir göstergedir. Muhasebe kârı her zaman nakit yaratımını tam olarak yansıtmayabilir; bu nedenle yatırımcılar çoğu zaman serbest nakit akımına daha fazla önem verir. Şirket değerlendirme çalışmalarında özellikle DCF yöntemi serbest nakit akımı üzerine kuruludur. Çünkü bir şirketin değeri, gelecekte yaratacağı nakitlerin bugünkü değerine bağlıdır. Bu nedenle serbest nakit akımı, yalnızca performans ölçütü değil aynı zamanda değerlemenin temel girdisidir. Serbest nakit akımı yüksek olan şirketler genellikle daha esnek finansman yapısına sahip olur, yatırım yapabilir, borç ödeyebilir ve temettü dağıtabilir. Düşük ya da negatif serbest nakit akımı ise büyüme yatırımlarından, düşük operasyonel performanstan veya zayıf nakit yönetiminden kaynaklanabilir.

Formül:

Serbest Nakit Akımı = Faaliyetlerden Elde Edilen Nakit Akımı - Yatırım Harcamaları (CAPEX)

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki bilgiler olduğunu varsayalım: Faaliyetlerden Elde Edilen Nakit Akımı: 3.500.000 TL Yatırım Harcamaları (CAPEX): 1.100.000 TL
Hesaplama: Serbest Nakit Akımı = 3.500.000 - 1.100.000 Serbest Nakit Akımı = 2.400.000 TL Bu durumda şirketin serbest nakit akımı 2.400.000 TL olur.

Serbest Ticaret

Kategori: Uluslararası Ticaret

Tanım: Serbest ticaret politikaları uluslararası ticaretin artmasını teşvik edebilir. Bu sistemde ülkeler mal ve hizmetleri daha serbest şekilde alıp satabilir.

Örnek: Serbest ticaret anlaşmaları ülkeler arasındaki ticaret engellerini azaltabilir.

Sermaye Bütçelemesi

Kategori: Yatırım Analizi

Tanım: Şirketler yeni fabrika yatırımı, makine alımı veya yeni ürün geliştirme gibi büyük yatırımları değerlendirirken sermaye bütçelemesi yöntemlerinden yararlanır. Bu süreçte projelerin nakit akımları tahmin edilir ve net bugünkü değer, iç verim oranı veya geri ödeme süresi gibi kriterler kullanılarak yatırımın finansal uygunluğu analiz edilir.

Formül:

NPV, IRR gibi yatırım kriterleri kullanılır

Örnek: Yeni üretim hattı yatırımının beklenen nakit akımlarının hesaplanması sermaye bütçelemesi sürecidir.

Sermaye Kazancı

Kategori: Yatırım Analizi

Tanım: Sermaye kazancı yatırımın fiyatının zaman içinde yükselmesinden elde edilir. Bu kazanç gerçekleşmiş veya gerçekleşmemiş olabilir. Gerçekleşmiş sermaye kazancı satış ile kesinleşir. Sermaye kazancı özellikle hisse senedi, gayrimenkul ve yatırım fonlarında sık kullanılan bir kavramdır.

Formül:

Sermaye Kazancı = Satış Fiyatı – Alış Fiyatı

Örnek: 200 TL'ye alınan bir hisse 260 TL'ye satılırsa 60 TL sermaye kazancı elde edilir.

Sermaye Maliyeti

Kategori: Finansal Modelleme

Tanım: Sermaye maliyeti şirketlerin yatırım projelerini değerlendirirken kullandığı temel finansal ölçütlerden biridir.

Örnek: Bir yatırımın getirisi sermaye maliyetinden yüksek olmalıdır.

Sermaye Piyasası Aracı

Kategori: Sermaye Piyasaları

Tanım: Sermaye piyasası araçları hisse senedi, borçlanma aracı, yatırım fonu katılma payı ve türev ürünler gibi geniş bir yelpazeyi kapsar. Şirketler ve kamu kurumları bu araçlar aracılığıyla fon temin edebilir. Yatırımcılar ise bu araçları kullanarak tasarruflarını farklı risk ve getiri düzeylerinde değerlendirebilir. Sermaye piyasalarının derinliği bu araçların çeşitliliği ile yakından ilişkilidir.

Örnek: Bir şirket tahvil ihraç ederek yatırımcılardan fon toplayabilir.

Sermaye Yeterliliği Oranı

Kategori: Bankacılık

Tanım: Sermaye yeterliliği oranı bankaların finansal sağlamlığını ölçmek için kullanılan önemli bir göstergedir. Bu oran bankaların olası zararları karşılayabilecek sermayeye sahip olup olmadığını gösterir.

Formül:

Sermaye Yeterliliği Oranı = Sermaye / Risk Ağırlıklı Varlıklar

Örnek: Bir bankanın sermayesi 100 milyon TL ve risk ağırlıklı varlıkları 800 milyon TL ise oran %12,5 olur.

Sermaye Yeterlilik Oranı

Kategori: Bankacılık ve Risk Yönetimi

Tanım: Sermaye yeterlilik oranı bankaların finansal sağlamlığını ölçmek için kullanılan en önemli göstergelerden biridir. Bu oran bankanın özkaynaklarının risk ağırlıklı varlıklara oranını ifade eder. Bankalar kredi verirken çeşitli riskler üstlenir. Bu nedenle belirli bir seviyede sermaye bulundurmaya zorundadır. Bu oran bankanın beklenmeyen kayıplara karşı dayanıklılığını gösterir. Basel düzenlemeleri bankalar için minimum sermaye yeterlilik oranı belirler.

Formül:

Sermaye Yeterlilik Oranı = Özsermaye / Risk Ağırlıklı Varlıklar

Örnek: Özsermaye: 20 milyar TL Risk ağırlıklı varlıklar: 200 milyar TL SYR = %10

Shadow Banking

Kategori: Finansal Sistem

Tanım: Gölge bankacılık sistemi yatırım fonları, hedge fonlar, özel kredi fonları ve bazı finansal araçlardan oluşabilir. Bu kurumlar bankalar gibi kredi sağlayabilir ancak bankacılık düzenlemelerine tam olarak tabi olmayabilir. Shadow banking sistemi finansal piyasaların büyümesine katkı sağlayabilir ancak aşırı büyümesi finansal istikrar açısından risk yaratabilir.

Formül:

Shadow banking için tek bir matematiksel formül yoktur.

Örnek: Bir özel kredi fonu şirketlere doğrudan borç vererek bankacılık benzeri faaliyet gösterebilir.

Share Buyback

Kategori: Sermaye Piyasaları ve Kurumsal Finansman

Tanım: Şirketler hisse geri alımı yaparak piyasadaki dolaşımdaki hisse sayısını azaltabilir. Bu durum hisse başına kâr gibi oranları destekleyebilir ve yönetimin şirket hisselerini ucuz gördüğü yönünde sinyal verebilir. Hisse geri alımları nakit kullanımının alternatif bir biçimidir. Şirket, nakdini temettü dağıtmak yerine hisse geri alımında kullanabilir. Bu stratejinin yatırımcı değeri yaratıp yaratmadığı; geri alım fiyatı, finansman kaynağı ve şirketin yatırım fırsatları ile yakından ilişkilidir. Geri alım programları sermaye yapısı, likidite ve piyasa algısı üzerinde etkili olabilir.

Formül:

Hisse Başına Kâr (EPS), hisse sayısı azaldığında desteklenebilir: $EPS = \text{Net Kâr} / \text{Ortalama Hisse Sayısı}$

Örnek: Net kâr sabit kalsın: 200 milyon TL Hisse sayısı 100 milyondan 90 milyona düşerse: Eski EPS = $200 / 100 = 2,00$ TL Yeni EPS = $200 / 90 \approx 2,22$ TL Bu durumda hisse başına kâr artar.

Sharpe Oranı

Kategori: Portföy Performans Analizi

Tanım: Sharpe oranı Nobel ödüllü ekonomist William Sharpe tarafından geliştirilmiştir. Bu oran yatırım performansını değerlendirirken getiriyi risk ile birlikte ele alır. Sharpe oranı yüksek olan portföyler aynı risk seviyesinde daha yüksek getiri sağlamış kabul edilir. Yatırım fonları ve portföy performansı analizlerinde çok sık kullanılan bir ölçüdür.

Formül:

Sharpe = (Portföy Getirisi – Risksiz Faiz) / Standart Sapma

Örnek: Portföy getirisi %15 Risksiz faiz %5 Risk (σ) %10 Sharpe = 1,0

Sharpe Ratio

Kategori: Portföy Performans Analizi

Tanım: Sharpe oranı Nobel ödüllü ekonomist William Sharpe tarafından geliştirilmiştir. Bu oran yatırımın getirisini risksiz getiri oranına göre değerlendirir ve risk başına ne kadar fazla getiri sağlandığını gösterir. Yüksek Sharpe oranı genellikle daha iyi risk ayarlı performans anlamına gelir.

Formül:

Sharpe Ratio = (Portföy Getirisi – Risksiz Faiz) / Standart Sapma

Örnek: Portföy getirisi: %12 Risksiz faiz: %4 Standart sapma: %8 Sharpe ratio = $(12-4)/8 = 1$

Sıkı Para Politikası

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Sıkı para politikası dönemlerinde kredi maliyetleri artar ve ekonomik faaliyet yavaşlayabilir. Bu politika genellikle yüksek enflasyon dönemlerinde uygulanır.

Örnek: Merkez bankasının politika faizini artırması sıkı para politikasıdır.

Sigorta

Kategori: Sigortacılık ve Risk Yönetimi

Tanım: Sigorta sistemi bireylerin veya kurumların karşılaşılabileceği risklerin paylaşılması prensibine dayanır. Sigortalılar belirli bir prim öder ve sigorta şirketi belirlenen risk

gerçekleştğinde tazminat ödemeyi taahhüt eder. Sigorta sistemi finansal risklerin dağıtılmasına yardımcı olur ve ekonomik güvenliği artırabilir.

Formül:

$$\text{Prim} = \text{Risk Olasılığı} \times \text{Sigorta Tutarı}$$

Örnek: Bir araç sahibi kaza riskine karşı araç sigortası yaptırabilir.

Sigorta Primi

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Sigorta primi sigorta hizmeti karşılığında sigortalının ödediği tutardır. Prim tutarı risk seviyesi, teminat kapsamı ve sigorta süresine göre değişebilir.

Formül:

$$\text{Prim} = \text{Teminat Tutarı} \times \text{Risk Oranı}$$

Örnek: Bir araç sigortasının yıllık primi 5.000 TL olabilir.

Sigorta Teminatı

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Sigorta teminatı sigorta poliçesinde belirtilen riskleri kapsar. Bu teminatlar yangın, kaza, sağlık veya doğal afet gibi çeşitli riskleri içerebilir.

Formül:

$$\text{Teminat Tutarı} = \text{Poliçede belirtilen maksimum ödeme}$$

Örnek: Bir konut sigortası yangın teminatı içerebilir.

Simple Interest

Kategori: Bankacılık ve Yatırım Matematiği

Tanım: Basit faiz sistemi, faiz hesaplamasının en sade biçimidir. Bu yöntemde her dönem faiz yalnızca ilk anapara üzerinden hesaplanır. Bu nedenle bileşik faize göre daha düşük büyüme veya daha düşük maliyet üretir. Simple interest kısa vadeli işlemlerde, bazı ticari hesaplamalarda ve temel finans eğitimlerinde sıkça kullanılır. Uzun vadeli tasarruf veya kredi analizlerinde ise çoğu zaman bileşik faiz yaklaşımı daha gerçekçi sonuç verir. Basit faiz mantığını anlamak, yatırımcıların ve kredi kullanıcılarının farklı faiz hesaplama sistemlerini karşılaştırabilmesi açısından önemlidir.

Formül:

$$\text{Faiz} = \text{Anapara} \times \text{Faiz Oranı} \times \text{Süre Toplam Değer} = \text{Anapara} + \text{Faiz}$$

Örnek: Anapara: 100.000 TL Faiz oranı: %10 Süre: 3 yıl Faiz = $100.000 \times 0,10 \times 3$ Faiz = 30.000 TL Toplam değer = 130.000 TL Bu durumda 3 yıl sonunda toplam tutar 130.000 TL olur.

Sinerji

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Sinerji birleşme ve satın alma işlemlerinin en önemli gerekçelerinden biridir. Maliyet sinerjisi, gelir sinerjisi, vergi sinerjisi veya finansman sinerjisi gibi farklı türleri olabilir. Ancak sinerji varsayımları çoğu zaman fazla iyimser kurgulanabilir. Bu nedenle işlem modellemesinde sinerjilerin uygulanabilirliği, zamanlaması ve entegrasyon maliyetleri dikkatle analiz edilmelidir.

Formül:

Toplam Birleşik Değer > Ayrı Değerler Toplamı

Örnek: Birleşme sonrası ortak satın alma gücü sayesinde maliyetlerin düşmesi maliyet sinerjisine örnektir.

Sistemik Olmayan Risk

Kategori: Finans ve Risk Yönetimi

Tanım: Sistemik olmayan risk işletmeye özgü faktörlerden kaynaklanır. Yönetim hataları, üretim sorunları veya sektör rekabeti bu riskin kaynakları arasında sayılabilir. Portföy çeşitlendirmesi sayesinde bu risk büyük ölçüde azaltılabilir.

Formül:

Portföy çeşitlendirmesi ile azaltılabilir.

Örnek: Bir şirketin üretim tesisinde çıkan yangın o şirket için sistemik olmayan risktir.

Sistemik Risk

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Sistemik risk makroekonomik gelişmeler, faiz oranları, enflasyon ve siyasi riskler gibi faktörlerden kaynaklanabilir. Bu risk türü tüm piyasayı etkilediği için portföy çeşitlendirmesi ile tamamen ortadan kaldırılamaz.

Örnek: Küresel finans krizleri sistemik risk örneğidir.

Smart Contract

Kategori: Kripto Finans ve Dijital Varlıklar

Tanım: Akıllı sözleşmeler, aracıya ihtiyaç duymadan belirli kuralların yazılım aracılığıyla uygulanmasını sağlar. Bu sözleşmeler blockchain üzerinde çalıştığı için işlem mantığı şeffaf,

otomatik ve izlenebilir hale gelir. Finans dünyasında akıllı sözleşmeler borç verme, teminat yönetimi, sigorta tetikleyicileri, merkeziyetsiz borsa işlemleri ve token ihracı gibi çok sayıda uygulamada kullanılabilir. Ancak akıllı sözleşmelerde kod hataları önemli risk yaratabilir. Çünkü sözleşme mantığı kodla çalıştığı için yazılımdaki bir açık ciddi finansal sonuçlara yol açabilir. Bu nedenle güvenlik denetimleri büyük önem taşır.

Formül:

Temel mantık: IF Koşul Gerçekleşirse THEN İşlemi Çalıştır

Örnek: Bir akıllı sözleşme şu kuralla yazılabilir: Eğer kullanıcı teminat yatırırorsa kredi işlemini otomatik başlat. Koşul sağlandığında süreç insan müdahalesi olmadan çalışır.

SOFR

Kategori: Uluslararası Finans

Tanım: SOFR, LIBOR'un yerine kullanılan yeni referans faiz oranlarından biridir.

Örnek: ABD finans piyasaları.

Sortino Oranı

Kategori: Portföy Teorisi

Tanım: Sortino oranı yatırım performansını değerlendirirken yalnızca aşağı yönlü riskleri dikkate alır.

Formül:

Sortino = $(R_p - R_f) / \text{Downside Risk}$

Örnek: Negatif riskleri ölçer.

Sortino Ratio

Kategori: Portföy Performans Analizi

Tanım: Sortino oranı Sharpe oranına benzer ancak risk ölçümünde yalnızca negatif getirileri dikkate alır. Bu nedenle bazı yatırımcılar tarafından daha gerçekçi bir risk ölçümü olarak görülür. Sortino oranı özellikle volatilitesi yüksek yatırım araçlarında performans analizinde kullanılabilir.

Formül:

Sortino Ratio = $(\text{Portföy Getirisi} - \text{Risksiz Faiz}) / \text{Aşağı Yönlü Standart Sapma}$

Örnek: Portföy getirisi: %12 Risksiz faiz: %4 Downside risk: %6 Sortino ratio $\approx 1,33$

Sorumluluk Sigortası

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Sorumluluk sigortaları bireyler ve şirketler için çok önemlidir. Çünkü üçüncü kişilere verilen zararlar bazen çok yüksek tazminat yükü yaratabilir. İşveren sorumluluk sigortası, mesleki sorumluluk sigortası ve ürün sorumluluk sigortası gibi farklı türleri bulunur.

Örnek: Bir işletmenin müşterisine verdiği zarardan doğan tazminat talebi sorumluluk sigortası kapsamında değerlendirilebilir.

Sovereign Bond

Kategori: Tahvil Piyasası

Tanım: Devlet tahvilleri genellikle hükümetlerin bütçe finansmanı sağlamak için ihraç ettiği borçlanma araçlarıdır. Bu tahviller çoğu zaman daha düşük riskli kabul edilir çünkü devletlerin vergi toplama gücü bulunmaktadır.

Formül:

Devlet Tahvil Getirisi = Kupon + Fiyat Değişimi

Örnek: Türkiye 10 yıllık devlet tahvili yatırımcılara belirli bir faiz oranı sunabilir.

Spekülasyon

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Spekülasyon finansal piyasalarda fiyat hareketlerini tahmin ederek kazanç elde etmeye çalışmayı ifade eder. Spekülatörler kısa vadeli fiyat hareketlerinden yararlanmayı hedefler.

Formül:

Spekülasyon için sabit bir formül yoktur.

Örnek: Bir yatırımcı kısa vadede fiyat artışı beklediği için bir hisseyi satın alabilir.

Spekülatif İşlem

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Spekülatif işlemlerde temel amaç mevcut riski azaltmak değil, fiyat hareketinden kazanç sağlamaktır. Bu nedenle belirsizlik ve oynaklık yüksek olduğunda spekülatif işlemler artabilir. Bu tür işlemler piyasa likiditesine katkı sağlayabilir ancak yüksek zarar riski de taşır.

Örnek: Kısa vadeli fiyat artışı beklentisiyle vadeli kontrat almak spekülatif işlem olabilir.

Spot Kur

Kategori: Döviz Piyasası

Tanım: Spot piyasalar döviz işlemlerinin en hızlı ve en likit olduğu piyasalardır. Bankalar, şirketler ve yatırımcılar günlük döviz ihtiyaçlarını genellikle spot piyasada karşılar.

Örnek: USD/TRY spot kurunun 32 olması piyasadaki anlık işlem fiyatını gösterir.

Spot Rate

Kategori: Döviz ve Finansal Piyasalar

Tanım: Spot fiyat, finansal piyasalarda anlık işlem fiyatını ifade eder. Döviz piyasasında spot rate, iki para biriminin hemen teslim edilmek üzere işlem gördüğü fiyat seviyesidir. Spot işlemler genellikle iki iş günü içinde teslim edilir. Bu nedenle spot piyasalar kısa vadeli işlemleri ifade eder. Spot fiyat kavramı emtia, tahvil, döviz ve kripto piyasalarında da kullanılır.

Formül:

Spot Kur = Anlık Piyasa Fiyatı

Örnek: EUR/USD spot kuru 1,08 ise: 1 euro karşılığında 1,08 dolar alınabilir.

Spread

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Spread kavramı finansal piyasalarda risk ve fiyat farklarını analiz etmek için kullanılır. Örneğin devlet tahvilleri ile şirket tahvilleri arasındaki faiz farkı kredi riskini yansıtır.

Formül:

Spread = Faiz1 - Faiz2

Örnek: Devlet tahvili: %8 Şirket tahvili: %12 Spread = %4

Stablecoin

Kategori: Kripto Finans ve Dijital Varlıklar

Tanım: Stablecoin'lerin temel amacı, klasik kripto paraların yüksek volatilitelerini azaltmaktır. Bu varlıklar çoğu zaman ABD doları gibi bir fiat para birimini referans alır ve kullanıcıya daha öngörülebilir bir değer yapısı sunmayı hedefler. Stablecoin'ler rezerv destekli, kripto teminatlı veya algoritmik yapıda olabilir. Rezerv destekli stablecoin'lerde genellikle ihraç edilen her token için karşılık rezerv bulunduğu iddia edilir. Kripto teminatlı yapılar ise fazla teminatlandırma ile çalışabilir. Kripto ekosisteminde stablecoin'ler işlem çifti, likidite yönetimi, DeFi işlemleri ve geçici güvenli liman amacıyla kullanılır. Ancak rezerv şeffaflığı, düzenleme ve karşı taraf riski önemli değerlendirme alanlarıdır.

Formül:

Temel sabitleme mantığı: 1 Stablecoin \approx 1 Referans Varlık **Örnek:** 1 stablecoin \approx 1 ABD doları

Örnek: Bir yatırımcı yüksek volatilité döneminde Bitcoin pozisyonunu stablecoin'e dönüştürebilir. Böylece kripto ekosisteminde kalırken fiyat dalgalanmasını sınırlamaya çalışır.

Stagflasyon

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Stagflasyon ekonomide hem yüksek enflasyon hem de düşük büyüme ve yüksek işsizliğin aynı anda görüldüğü nadir ve zor bir ekonomik durumdur. Normal şartlarda enflasyon ile ekonomik büyüme arasında belirli bir ilişki vardır. Ancak stagflasyon dönemlerinde ekonomi büyümekle fiyatlar hızla artmaya devam eder. Bu durum ekonomi politikası açısından çok zordur çünkü enflasyonu düşürmek için sıkı para politikası uygulanması büyümeyi daha da yavaşlatabilir.

Formül:

Stagflasyon = Yüksek Enflasyon + Düşük Büyüme + Yüksek İşsizlik

Örnek: Enflasyon: %40 GSYH büyüme: %0 İşsizlik: %12 Bu durum stagflasyon olarak değerlendirilebilir.

Stagflation

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Stagflation, ekonomi politikası açısından en zorlayıcı durumlardan biridir. Normal koşullarda enflasyon ile büyüme arasında belirli bir ilişki beklenirken, stagflasyonda ekonomi durgunlaşmasına rağmen fiyatlar yükselmeye devam eder. Bu durum politika yapıcılar için çelişkili hedefler yaratır. Enflasyonu düşürmek için faiz artırmak büyümeyi daha da yavaşlatabilir. Büyümeyi desteklemek için para politikasını gevşetmek ise enflasyonu daha da artırabilir. Bu nedenle stagflasyon dönemlerinde politika tasarımı son derece hassastır. Enerji şokları, arz daralmaları, kur krizleri ve verimlilik düşüşleri stagflasyonun nedenleri arasında sayılabilir. Şirketler açısından marj baskısı, hanehalkı açısından ise satın alma gücü kaybı yaratabilir.

Formül:

Stagflasyon, tek bir finansal formülle değil; yüksek enflasyon + düşük büyüme + yüksek işsizlik bileşimi ile tanımlanır.

Örnek: Enflasyon: %40 GSYH büyüme oranı: %0,5 İşsizlik oranı: %13 Bu tür bir görünüm stagflasyon riskine işaret edebilir çünkü fiyatlar yükselirken ekonomik büyüme zayıf kalmaktadır.

Standart Maliyet

Kategori: Maliyet Muhasebesi

Tanım: Standart maliyet sistemi işletmelerin maliyet kontrolünü kolaylaştırır. Gerçekleşen maliyetler ile standart maliyetler karşılaştırılarak sapmalar analiz edilir. Bu yaklaşım özellikle üretim işletmelerinde performans kontrolü için yaygın şekilde kullanılır.

Örnek: Bir ürün için önceden belirlenen üretim maliyetinin 120 TL olması standart maliyet olabilir.

Standart Sapma

Kategori: Finansal Risk Analizi

Tanım: Standart sapma yatırım riskinin ölçülmesinde sıkça kullanılan bir göstergedir. Yüksek standart sapma yatırım getirilerinin daha oynak olduğunu gösterebilir.

Formül:

Standart Sapma = Getirilerin varyansının karekökü

Örnek: Bir portföyün yıllık getiri standart sapması %15 olabilir.

Sterilizasyon

Kategori: Para Politikası

Tanım: Sterilizasyon döviz piyasası müdahalelerinin etkisini azaltmak için uygulanabilir.

Örnek: Tahvil satışı.

Stok Devir Hızı

Kategori: Finansal Oranlar ve Çalışma Sermayesi Analizi

Tanım: Stok devir hızı, işletmenin stoklarını ne kadar hızlı satışa dönüştürdüğünü anlamak için kullanılır. Yüksek stok devir hızı genellikle güçlü satış performansını, etkin stok yönetimini ve düşük elde tutma maliyetini gösterebilir. Düşük stok devir hızı ise yavaş satış, gereğinden fazla stok tutma, yanlış talep planlaması veya modası geçme riski anlamına gelebilir. Özellikle perakende, üretim ve dağıtım sektörlerinde bu oran çok önemlidir. Ancak her zaman en yüksek oran en iyi sonuç anlamına gelmez. Stok seviyesinin aşırı düşürülmesi tedarik sorunlarına, stok yetersizliğine ve satış kaybına yol açabilir. Bu nedenle optimum denge önemlidir.

Formül:

Stok Devir Hızı = Satışların Maliyeti / Ortalama Stoklar

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki veriler olsun: Satışların Maliyeti: 54.000.000 TL Dönem Başı Stoklar: 8.000.000 TL Dönem Sonu Stoklar: 10.000.000 TL Ortalama Stoklar = (8.000.000 + 10.000.000) / 2 Ortalama Stoklar = 9.000.000 TL Hesaplama: Stok Devir Hızı = 54.000.000 / 9.000.000 Stok Devir Hızı = 6,0 Bu durumda şirketin stok devir hızı 6,0 olur.

Stop Loss

Kategori: Yatırım Stratejileri

Tanım: Stop loss emirleri yatırımcıların risk yönetimi stratejilerinde önemli rol oynar. Fiyat belirli bir seviyeye düştüğünde pozisyon otomatik olarak kapatılabilir. Bu yöntem büyük zararların önlenmesine yardımcı olabilir.

Formül:

Stop Loss = Önceden belirlenen zarar kes seviyesi

Örnek: Bir yatırımcı 100 TL'den aldığı hisse için 90 TL stop loss seviyesi belirleyebilir.

Store of Value

Kategori: Finans ve Para Teorisi

Tanım: Store of value kavramı paranın üç temel fonksiyonundan biridir. Bir varlık değer saklama aracı olarak kabul ediliyorsa, zaman içinde satın alma gücünü büyük ölçüde koruyabilmelidir. Altın tarih boyunca en önemli değer saklama araçlarından biri olarak kabul edilmiştir. Bazı yatırımcılar gayrimenkul, tahvil veya belirli hisse senetlerini de değer saklama aracı olarak değerlendirebilir. Son yıllarda dijital varlıkların da store of value olarak kullanılabileceği tartışılmaktadır. Ancak yüksek volatilité nedeniyle bu konuda farklı görüşler bulunmaktadır.

Örnek: Altın uzun vadede satın alma gücünü koruyabildiği için store of value olarak görülür.

Stress Test

Kategori: Bankacılık ve Risk Analizi

Tanım: Stress test bankaların aşırı ekonomik koşullarda ne kadar dayanıklı olduğunu ölçmek için kullanılır. Bu analizlerde yüksek enflasyon, ekonomik durgunluk veya finansal kriz gibi senaryolar simüle edilir.

Formül:

Stress Test = Senaryo Analizi + Finansal Etki Ölçümü

Örnek: Bankanın portföyü %10 ekonomik daralma senaryosu altında test edilebilir.

Strike Price

Kategori: Türev Araçlar

Tanım: Opsiyon sözleşmesinin en önemli parametrelerinden biri kullanım fiyatıdır. Bu fiyat opsiyonun kârlı olup olmayacağını belirler.

Formül:

Strike = Opsiyon sözleşmesindeki sabit fiyat

Örnek: Call opsiyon strike: 100 Spot: 120 Opsiyon kârlıdır.

Sürdürülebilir Büyüme Oranı

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Bu oran şirketin mevcut kârlılık ve temettü politikası çerçevesinde ne kadar büyüebileceğini gösterir. Aşırı yüksek büyüme hedefleri dış finansman ihtiyacını artırabilir. Yönetim, yatırımcı ve kredi verenler açısından şirketin doğal büyüme kapasitesini anlamada faydalı bir göstergedir.

Formül:

Sürdürülebilir Büyüme = ROE × (1 – Temettü Dağıtım Oranı)

Örnek: ROE %20 ve temettü dağıtım oranı %40 ise sürdürülebilir büyüme oranı %12 olur.

Sürü Davranışı

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Sürü davranışı finansal piyasalarda sık görülen psikolojik bir etkidir. Yatırımcılar çoğu zaman kalabalığın hareketlerini takip ederek alım veya satım yapabilir. Bu davranış piyasalarda balon oluşumuna veya ani fiyat düşüşlerine yol açabilir.

Formül:

Belirli bir formül yoktur.

Örnek: Bir hisse senedi hızla yükseldiğinde birçok yatırımcı yalnızca diğer yatırımcılar aldığı için alım yapabilir.

Sürü Psikolojisi

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Sürü psikolojisi finansal piyasalarda sık görülen davranışsal etkilerden biridir. Yatırımcılar bazen detaylı analiz yapmadan yalnızca diğer yatırımcıların alım veya satım yaptığını gördükleri için aynı yönde hareket eder. Bu durum fiyatların gerçek değerinden uzaklaşmasına yol açabilir. Sürü davranışı özellikle piyasa coşkusunun arttığı dönemlerde

balon oluşumunu, panik dönemlerinde ise sert satış dalgalarını hızlandırabilir. Yatırımcıların sosyal medya, haber akışı ve kulaktan dolma bilgilerle hareket etmesi bu etkiyi daha da güçlendirebilir. Bu kavram, piyasa hareketlerinin neden bazen ekonomik temellerden çok yatırımcı topluluğunun duygusal davranışlarıyla şekillendiğini anlamada önemlidir.

Örnek: Bir hissenin neden yükseldiğini bilmeden sadece herkes aldığı için hisse almak sürü psikolojisine örnektir.

Swap

Kategori: Türev Araçlar ve Finansal Piyasalar

Tanım: Swap işlemleri finansal piyasalarda faiz oranı veya döviz riskini yönetmek amacıyla kullanılır. En yaygın swap türleri faiz swapı ve döviz swapıdır. Faiz swapında taraflardan biri sabit faiz öderken diğeri değişken faiz öder. Döviz swapında ise iki farklı para birimindeki nakit akımları değiştirilir. Swap işlemleri özellikle bankalar, büyük şirketler ve finansal kurumlar tarafından risk yönetimi amacıyla kullanılır.

Formül:

Faiz Swapı Örneği: Sabit Faiz - Değişken Faiz değişimi

Örnek: Şirket A sabit %10 faiz öder Şirket B değişken faiz öder Taraflar nakit akımlarını değiştirir.

Swap İşlemi

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Swap işlemleri faiz, döviz veya emtia riskini yönetmek amacıyla kullanılabilir. Bankalar ve büyük finans kurumları bu işlemleri sık kullanır.

Örnek: Döviz swap işlemleri merkez bankaları tarafından uygulanabilir.

Swap Oranı

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Swap oranları bankalar ve finans kurumları tarafından belirlenir.

Örnek: Faiz swap işlemleri.

Swap Piyasası

Kategori: Türev Piyasalar

Tanım: Swap piyasaları bankalar, şirketler ve finansal kurumlar tarafından risk yönetimi amacıyla kullanılır. Döviz swapları ve faiz swapları bu piyasanın en bilinen işlem türleridir.

Örnek: Bir şirket döviz borcunu yönetmek için swap işlemi yapabilir.

Swift

Kategori: Uluslararası Bankacılık

Tanım: SWIFT sistemi dünya genelinde bankalar arasında güvenli finansal iletişim sağlar.

Örnek: Uluslararası para transferlerinde SWIFT kullanılır.

Systematic Risk

Kategori: Finansal Risk Yönetimi

Tanım: Systematic risk makroekonomik faktörlerden kaynaklanır. Faiz oranları, enflasyon, ekonomik büyüme ve jeopolitik gelişmeler gibi faktörler bu risk türüne örnek verilebilir. Bu risk tüm piyasa varlıklarını etkileyebilir.

Formül:

Toplam Risk = Sistematik Risk + Sistematik Olmayan Risk

Örnek: Küresel finansal kriz sırasında birçok hisse senedi aynı anda değer kaybedebilir.

Şerefiye

Kategori: Muhasebe ve Değerleme

Tanım: Şerefiye çoğu zaman marka gücü, müşteri sadakati, yönetim kalitesi, sinerji beklentisi ve pazar konumu gibi ayrı ölçülmesi zor unsurları yansıtır. Satın alma muhasebesinde önemli bir kalemdir. Şerefiye düzenli amortismanına tabi olmayabilir ancak değer düşüklüğü testine tabi tutulur.

Formül:

Şerefiye = Satın Alma Bedeli – Net Tanımlanabilir Varlıklar

Örnek: Şirket için 120 milyon TL ödenmiş ve net tanımlanabilir varlıklar 90 milyon TL ise 30 milyon TL şerefiye oluşur.

Şirket Değeri

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Şirket değeri bir işletmenin tüm varlıklarının ve faaliyetlerinin toplam ekonomik değerini ifade eder. Değerleme çalışmaları yatırım kararları, birleşme ve satın alma işlemleri ve finansal analizlerde önemli rol oynar. Şirket değeri farklı yöntemlerle hesaplanabilir. Bunlar arasında indirgenmiş nakit akımı yöntemi, piyasa çarpanları ve varlık bazlı değerlendirme yöntemleri bulunur.

Formül:

Şirket Değeri = Piyasa Değeri + Net Borç

Örnek: Piyasa değeri: 1 milyar TL Net borç: 200 milyon TL Şirket değeri = 1,2 milyar TL

Şirket Değerleme

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Şirket değerlemesi yatırım, birleşme ve satın alma işlemlerinde kritik rol oynar. DCF, çarpan analizi ve varlık bazlı değerlendirme gibi yöntemler kullanılabilir.

Örnek: Bir şirketin piyasa değeri analiz edilebilir.

Şüpheli Alacak

Kategori: Muhasebe

Tanım: Şüpheli alacaklar için karşılık ayrılması muhasebe uygulamalarında önemlidir.

Örnek: Vadesi geçmiş ticari alacak.

Taban Fiyat

Kategori: Sermaye Piyasaları

Tanım: Bu uygulama piyasada aşırı düşüşleri sınırlamak için kullanılır.

Örnek: Bir hisse %10 taban olabilir.

Tahakkuk

Kategori: Muhasebe

Tanım: Tahakkuk esasına göre muhasebe kayıtları nakit akışından bağımsız olarak yapılır.

Örnek: Henüz ödenmemiş faiz gideri tahakkuk kaydı yapılabilir.

Tahakkuk Esası

Kategori: Muhasebe

Tanım: Tahakkuk esaslı muhasebe finansal raporlamanın temel ilkelerinden biridir. Gelir tahsil edildiğinde değil kazanıldığında, gider ödendiğinde değil oluştuğunda kaydedilir. Bu yaklaşım dönem performansını daha doğru gösterir; ancak kâr ile nakit akımının farklılaşmasına da yol açabilir.

Örnek: Faturası kesilmiş ancak tahsil edilmemiş satışın gelir kaydedilmesi tahakkuk esasına örnektir.

Tahvil

Kategori: Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Tahvil yatırımcıya belirli bir süre boyunca faiz geliri sağlar.

Formül:

Tahvil Getirisi = Kupon Ödemesi / Tahvil Fiyatı

Örnek: Devlet tahvilleri sabit getirili yatırım araçlarıdır.

Take Profit

Kategori: Yatırım

Tanım: Bu emir yatırımcıların kârlarını korumasına yardımcı olabilir.

Örnek: %20 kâr hedefi.

Takip Hatası

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Takip hatası özellikle endeks fonları ve ETF'ler için önemli bir performans ölçütüdür.

Formül:

Takip Hatası = Standart Sapma (Portföy – Benchmark)

Örnek: Endeks fonunun endeksten %1 sapması takip hatası olabilir.

Takip Hesaplarına Giriş Oranı

Kategori: Bankacılık ve Kredi Analizi

Tanım: Bu oran kredi portföy kalitesinin bozulup bozulmadığını anlamada öncü sinyal niteliği taşır. Yalnızca mevcut sorunlu kredi stokuna bakmak yerine, yeni bozulma akışını görmek için kullanılır. Ekonomik yavaşlama dönemlerinde bu oran yükselme eğiliminde olabilir.

Formül:

Takibe Giriş Oranı = Dönemde Takibe Atılan Yeni Kredi / Toplam Canlı Kredi

Örnek: Dönemde 200 milyon TL kredi takibe düşmüş ve canlı kredi stoku 20 milyar TL ise oran %1 olabilir.

Takipteki Krediler

Kategori: Bankacılık

Tanım: Takipteki krediler bankacılık sektörünün finansal sağlığını gösteren önemli göstergelerden biridir. Bu krediler genellikle belirli bir süre boyunca ödenmeyen kredileri kapsar.

Formül:

Takipteki Kredi Oranı = Takipteki Krediler / Toplam Krediler

Örnek: Bir bankanın toplam kredisi 1 milyar TL ve takipteki kredisi 50 milyon TL ise oran %5 olur.

Taksit

Kategori: Bankacılık

Tanım: Taksitli ödeme planları kredi ve finansman işlemlerinde yaygın olarak kullanılır.

Örnek: Aylık kredi taksiti.

Talep

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Talep tüketicilerin gelir seviyesi, beklentileri, alternatif ürün fiyatları ve tercihleri gibi faktörlerden etkilenir. Genellikle fiyat arttığında talep azalabilir, fiyat düştüğünde talep artabilir.

Formül:

Talep fonksiyonu genellikle $Q_d = f(P)$

Örnek: Bir ürünün fiyatı düştüğünde talep artabilir.

Talep Enflasyonu

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Talep enflasyonu, hanehalkı tüketimi, kamu harcamaları, yatırım artışı veya kredi genişlemesi nedeniyle toplam talebin hızla yükseldiği dönemlerde görülür. Ekonomideki üretim kapasitesi bu talebi karşılayamadığında fiyatlar genel düzeyi yukarı yönlü baskılanır. Bu tür enflasyon genellikle büyümenin hızlandığı, işsizliğin düştüğü ve kredi koşullarının gevşediği dönemlerde daha belirgin hale gelir. Para politikası sıkılaştırması talep enflasyonunu kontrol etmek için kullanılan temel araçlardan biridir.

Formül:

Toplam Talep > Potansiyel Üretim \Rightarrow Talep yönlü fiyat baskısı

Örnek: Kredi büyümesinin hızlandığı bir dönemde dayanıklı tüketim mallarına talep artar ve fiyatlar yükselirse talep enflasyonu oluşabilir.

Tamamlayıcı Sağlık Sigortası

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Tamamlayıcı sağlık sigortası özellikle anlaşmalı özel hastanelerde fark ücretlerini azaltmak veya sıfırlamak amacıyla tercih edilir. Sosyal güvenlik sistemiyle birlikte çalışır. Bu ürün, özel sağlık sigortasına göre farklı teminat yapısına ve kullanım koşullarına sahip olabilir.

Örnek: SGK anlaşmalı özel hastanede ek ücret ödememek için tamamlayıcı sağlık sigortası kullanılabilir.

Tapu Harcı

Kategori: Gayrimenkul

Tanım: Tapu harcı genellikle satış bedelinin belirli bir yüzdesi olarak hesaplanır.

Örnek: %4 tapu harcı.

Tavan Fiyat

Kategori: Sermaye Piyasaları

Tanım: Borsalarda fiyat dalgalanmalarını sınırlamak için günlük fiyat limitleri uygulanabilir.

Örnek: Bir hisse %10 tavan yapabilir.

Tazminat

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Tazminat sigorta sözleşmesinde belirtilen risk gerçekleştiğinde sigorta şirketinin yaptığı ödemeyi ifade eder.

Formül:

Tazminat = Zarar Tutarı – Muafiyet

Örnek: Bir araç kazasında oluşan hasar sigorta tarafından karşılanabilir.

Teknik Analiz

Kategori: Borsa ve Yatırım

Tanım: Teknik analiz yatırımcıların grafikler ve teknik göstergeler kullanarak piyasa trendlerini analiz etmesini sağlar. Bu yöntem fiyatların geçmiş davranışlarının gelecekte de benzer şekilde tekrar edebileceği varsayımına dayanır.

Örnek: Yatırımcılar grafiklerde trend analizi yapabilir.

Temerrüt

Kategori: Bankacılık ve Risk Yönetimi

Tanım: Temerrüt finansal sözleşmelerde borçlunun yükümlülüklerini yerine getirememesi durumunu ifade eder. Bu durum kredi sözleşmelerinde genellikle ciddi sonuçlara yol açar. Temerrüt gerçekleştiğinde alacaklı taraf teminatları kullanabilir, hukuki süreç başlatabilir veya borcu yeniden yapılandırabilir. Finansal piyasalarda temerrüt riski özellikle tahvil piyasalarında ve kredi türevlerinde önemli bir faktördür.

Formül:

Temerrüt gerçekleştiğinde borç sözleşmesi ihlal edilmiş sayılır.

Örnek: Bir şirket tahvil faiz ödemesini vadesinde yapamazsa temerrüde düşmüş sayılır.

Temerrüt Olasılığı

Kategori: Kredi Analizi

Tanım: Temerrüt olasılığı kredi riski ölçümünün temel bileşenlerinden biridir. Bankalar, derecelendirme kuruluşları ve risk yöneticileri bu olasılığı kullanarak fiyatlama, karşılık ve sermaye hesaplamaları yapar. Borçlunun finansal yapısı, nakit akışı, sektör görünümü ve makro koşullar temerrüt olasılığını etkiler.

Formül:

PD = Probability of Default

Örnek: Bir şirket kredisi için 1 yıllık temerrüt olasılığı %3 olarak hesaplanabilir.

Temerrüt Riski

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Temerrüt riski özellikle tahvil, kredi, ticari alacak ve türev sözleşmelerde önemlidir. Karşı tarafın yükümlülüğünü yerine getirememesi doğrudan finansal kayıp yaratabilir. Kredi notu, teminat yapısı ve nakit akışı bu riskin analizinde önemli rol oynar.

Örnek: Şirket tahvilinin kupon ödemesini yapamaması temerrüt riski örneğidir.

Temettü

Kategori: Borsa ve Yatırım

Tanım: Temettü şirketlerin kâr paylaşım mekanizmasıdır. Şirketler belirli dönemlerde kârlarının bir bölümünü nakit veya hisse olarak yatırımcılara dağıtabilir.

Formül:

Temettü = Dağıtılan Kâr / Hisse Sayısı

Örnek: Bir şirket hisse başına 2 TL temettü dağıtabilir.

Temettü Dağıtım Oranı

Kategori: Borsa ve Yatırım Analizi

Tanım: Temettü dağıtım oranı, şirketin kârını yatırım ve büyüme için mi yoksa ortaklara nakit olarak mı kullandığını gösterir. Yüksek temettü dağıtım oranı, olgun şirketlerde sık görülür. Büyüme aşamasındaki şirketler ise kârlarını genellikle yeniden yatırım için kullanır.

Formül:

Temettü Dağıtım Oranı = Dağıtılan Temettü / Net Kâr

Örnek hesaplama: Dağıtılan Temettü: 12.000.000 TL Net Kâr: 30.000.000 TL Hesaplama: Temettü Dağıtım Oranı = 12.000.000 / 30.000.000 Temettü Dağıtım Oranı = %40

Temettü Tarihi

Kategori: Borsa ve Yatırım

Tanım: Temettü sürecinde kayıt tarihi, temettü tarihi ve ödeme tarihi gibi farklı tarihler bulunur. Bu tarihler yatırımcıların temettü hakkını belirler.

Formül:

Belirli bir formül yoktur.

Örnek: Bir şirket temettü ödeme tarihini 15 Mayıs olarak belirleyebilir.

Temettü Verimi

Kategori: Borsa ve Yatırım Analizi

Tanım: Temettü verimi, yatırımcıların bir hisse senedinden elde ettiği temettü gelirinun yatırım değerine oranını gösterir. Özellikle düzenli temettü ödeyen şirketlerde yatırımcılar için önemli bir göstergedir. Yüksek temettü verimi bazen cazip görünse de şirketin büyüme fırsatları veya finansal sağlığı ile birlikte değerlendirilmelidir. Uzun vadeli yatırım stratejilerinde temettü verimi önemli bir rol oynar.

Formül:

Temettü Verimi = Hisse Başına Temettü / Hisse Fiyatı

Örnek: Hisse Başına Temettü: 2 TL Hisse Fiyatı: 40 TL Hesaplama: Temettü Verimi = 2 / 40 Temettü Verimi = %5

Teminat

Kategori: Bankacılık

Tanım: Teminat kredinin güvence altına alınmasını sağlar. Bankalar kredi verirken gayrimenkul, araç veya finansal varlık gibi teminat talep edebilir.

Formül:

Teminat Değeri \geq Kredi Tutarı

Örnek: Bir konut kredisi için satın alınan ev teminat olarak gösterilebilir.

Teminat Tamamlama

Kategori: Türev Piyasalar

Tanım: Bu işlem margin call olarak da bilinir.

Örnek: VİOP teminat çağrısı.

Temiz Fiyat

Kategori: Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Tahvil piyasalarında fiyat iki farklı şekilde ifade edilebilir: temiz fiyat ve kirlili fiyat. Temiz fiyat yalnızca tahvilin piyasa değerini gösterir; henüz ödenmemiş ancak işlenmiş kupon faizini içermez. Profesyonel piyasalarda fiyat kotasyonları çoğu zaman temiz fiyat üzerinden verilir. Ancak yatırımcının fiilen ödeyeceği tutar genellikle kirlili fiyattır.

Formül:

Kirli Fiyat = Temiz Fiyat + Birikmiş Kupon

Örnek: Temiz fiyatı 98 olan bir tahvil için yatırımcı ayrıca birikmiş kupon da ödeyebilir.

Temsil Yanılgısı

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Yatırımcılar bazen birkaç olumlu veri gördüklerinde şirketi sürekli büyüyecek gibi algılayabilir. Oysa kısa dönemli gözlemler uzun vadeli yapıyı her zaman doğru yansıtmaz. Bu yanılgı özellikle popüler sektörlerde ve hikâye hisselerinde daha sık görülür.

Örnek: Son üç çeyrekte güçlü büyüyen şirketin her zaman aynı hızda büyüyeceğini varsaymak temsil yanılgısına örnektir.

Terminal Değer

Kategori: Şirket Değerleme ve Finansal Modelleme

Tanım: Terminal değer, indirgenmiş nakit akımı analizlerinde genellikle projeksiyon dönemi sonrasında kalan tüm yılların değerini tek bir kalemdede özetleyen bileşendir. Bir şirket için 5 veya 10 yıllık projeksiyon yapılabilir; ancak şirket bu sürenin sonunda da faaliyetlerine devam edeceği için, sonsuz dönemi temsil eden bir değer hesaplanır. Terminal değer çoğunlukla iki yöntemle bulunur: Gordon Growth yöntemi ve çıkış çarpanı (exit multiple) yöntemi. Gordon Growth yaklaşımı, şirketin sonsuza kadar sabit bir büyüme oranı ile devam edeceğini varsayar. Exit multiple yöntemi ise terminal yıldaki EBITDA veya EBIT gibi bir performans ölçüsüne piyasa çarpanı uygulanmasına dayanır. DCF çalışmalarında terminal değer çok kritik olduğu için burada seçilen büyüme oranı, iskonto oranı ve çarpanlar sonuca büyük etki eder. Bu nedenle terminal değer hesaplaması yapılırken muhafazakâr ve tutarlı varsayımlar kullanılmalıdır.

Formül:

Gordon Growth yaklaşımı ile: Terminal Değer = [Son Yıl Serbest Nakit Akımı × (1 + g)] / (WACC - g) Burada: g = sonsuz büyüme oranı

Örnek hesaplama: Bir şirketin son projeksiyon yılındaki serbest nakit akımının 4.000.000 TL olduğunu varsayalım. Sonsuz büyüme oranı: %4 WACC: %18 Hesaplama: Terminal Değer = [4.000.000 × (1 + 0,04)] / (0,18 - 0,04) Terminal Değer = 4.160.000 / 0,14 Terminal Değer = 29.714.286 TL Bu durumda terminal değer yaklaşık 29.714.286 TL olur.

Terminal Growth Rate

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Terminal growth rate şirket değerlemesinde kullanılan önemli bir varsayımdır. Bu oran genellikle uzun vadeli ekonomik büyüme veya enflasyon seviyelerine yakın kabul edilir. Çok yüksek terminal büyüme oranı şirket değerini yapay şekilde artırabilir.

Formül:

Terminal Value = FCF × (1 + g) / (r - g)

Örnek: FCF: 100 milyon TL g: %3 r: %10 Terminal value hesaplanabilir.

Terminal Value

Kategori: Şirket Değerleme

Tanım: Terminal value DCF analizinin en önemli bileşenlerinden biridir. Çünkü birçok değerlendirme modelinde şirketin toplam değerinin büyük kısmı terminal değerden oluşabilir. Terminal value genellikle iki farklı yöntemle hesaplanır: Gordon Growth Model ve Exit Multiple yaklaşımı. Gordon Growth Model sürekli büyüme varsayımına dayanırken, exit multiple yöntemi piyasa çarpanlarını kullanır. Terminal value hesaplanırken büyüme oranının uzun vadeli ekonomik büyüme seviyelerine yakın olması gerekir. Aşırı yüksek büyüme varsayımları şirket değerini yapay şekilde artırabilir.

Formül:

$$\text{Terminal Value} = \text{FCF} \times (1 + g) / (r - g)$$

Örnek: Son yıl FCF: 20 milyon TL Büyüme oranı: %3 iskonto oranı: %10 Terminal Value = $20 \times 1,03 / (0,10 - 0,03) \approx 294$ milyon TL

Ters Getiri Eğrisi

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Ters getiri eğrisi genellikle ekonomik yavaşlama veya resesyon beklentisi ile ilişkilendirilir. Yatırımcılar gelecekte faizlerin düşeceğini düşündüğünde uzun vadeli tahvillere talep artabilir ve bu durum getiri eğrisini tersine çevirebilir.

Örnek: 2 yıllık tahvil faizi %11 iken 10 yıllık tahvil faizi %9 ise eğri ters olabilir.

Ters Repo

Kategori: Para Piyasası

Tanım: Ters repo işlemi yatırımcıların kısa vadeli getiri elde etmek amacıyla menkul kıymet satın alıp belirli süre sonunda geri satmasını içerir.

Formül:

$$\text{Ters Repo Getirisi} = \text{Repo Faizi}$$

Örnek: Bir yatırımcı repo işlemi karşılığında faiz geliri elde edebilir.

Ticaret Dengesi

Kategori: Uluslararası Ekonomi

Tanım: Ticaret dengesi bir ülkenin dış ticaret performansını gösteren önemli bir göstergedir. İhracat ithalattan yüksekse ticaret fazlası oluşur, aksi durumda ticaret açığı oluşur.

Formül:

$$\text{Ticaret Dengesi} = \text{İhracat} - \text{İthalat}$$

Örnek: İhracat 100 milyar dolar, ithalat 120 milyar dolar ise ticaret açığı oluşur.

Ticari İşlem Geliri

Kategori: Bankacılık ve Finansal Kurumlar

Tanım: Bu gelir kalemi özellikle hazine ve piyasa işlemleri güçlü olan finansal kurumlarda önemli olabilir. Döviz pozisyonu yönetimi, tahvil işlemleri, türev ürünler ve kısa vadeli piyasa hareketlerinden doğan kazançlar bu başlık altında toplanabilir. Ancak bu gelir türü faiz gelirin göre daha oynak olabilir.

Örnek: Bankanın döviz ve tahvil işlemlerinden yüksek ticari gelir elde etmesi mümkündür.

Tier 1 Capital

Kategori: Bankacılık Sermaye Yapısı

Tanım: Tier 1 sermaye bankanın ana sermayesini temsil eder ve genellikle ödenmiş sermaye ile dağıtılmamış kârları içerir. Bu sermaye bankanın zararları absorbe edebilme kapasitesini gösterir ve Basel düzenlemelerinde kritik bir rol oynar.

Formül:

$$\text{Tier 1 Capital Ratio} = \text{Tier 1 Capital} / \text{Risk Weighted Assets}$$

Örnek: Bir bankanın Tier 1 sermayesi 50 milyar TL ve risk ağırlıklı varlıkları 400 milyar TL ise oran %12,5 olur.

Token

Kategori: Kripto Varlıklar

Tanım: Tokenler farklı kullanım alanlarına sahip olabilir. Bazıları ödeme aracı, bazıları platform içi kullanım veya yönetim aracı olarak tasarlanabilir. Tokenler çoğu zaman mevcut blockchain ağları üzerinde oluşturulur.

Örnek: ERC-20 token standardı Ethereum ağında kullanılır.

Token Burn

Kategori: Kripto Finans

Tanım: Token burn işlemi arzı azaltarak teorik olarak varlığın değerini desteklemeyi amaçlayabilir. Bu işlem genellikle tokenların geri dönülemeyen bir adrese gönderilmesiyle gerçekleştirilir. Bazı projeler düzenli token yakım programları uygulayarak arz yönetimi stratejisi kullanır.

Formül:

$$\text{Yeni Arz} = \text{Eski Arz} - \text{Yakılan Token}$$

Örnek: Toplam arz: 1 milyar token Yakılan token: 50 milyon Yeni arz = 950 milyon

Tokenization

Kategori: Kripto Finans ve Dijital Varlıklar

Tanım: Tokenizasyon, gayrimenkul, tahvil, hisse benzeri haklar, sanat eserleri veya emtia gibi varlıkların dijital temsillere bölünmesini ve blockchain üzerinde yönetilmesini mümkün kılar. Bu yaklaşım varlıkların daha küçük parçalara ayrılmasını ve potansiyel olarak daha erişilebilir hale

gelmesini sağlayabilir. Finans dünyasında tokenizasyon; likidite artışı, işlem süreçlerinin hızlanması, sahiplik takibinin kolaylaşması ve sınır ötesi işlemlerin verimliliği açısından önemli bir potansiyel taşır. Bununla birlikte hukuki sahiplik yapısı, düzenleme, saklama ve teknoloji güvenliği gibi başlıklar tokenizasyon projelerinde kritik önemdedir. Bu nedenle yalnızca teknik değil, hukuki ve finansal bir dönüşüm alanıdır.

Formül:

Temel mantık: Gerçek Varlık / Dijital Parçalara Bölme = Token Sayısı **Örnek:** 1 varlık = 1.000 token

Örnek: 1.000.000 TL değerindeki bir gayrimenkul 1.000 adet tokene bölünebilir. Her token teorik olarak 1.000 TL'lik ekonomik payı temsil edebilir.

Toplam Borç Oranı

Kategori: Finansal Oranlar

Tanım: Bu oran işletmenin finansal yapısını ve borç seviyesini anlamak için kullanılır.

Formül:

Toplam Borç Oranı = Toplam Borç / Toplam Varlık

Örnek: Borç 4 milyon TL ve varlık 10 milyon TL ise oran %40 olur.

Toplam Faktör Verimliliği

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Toplam faktör verimliliği, ekonomik büyümenin yalnızca daha fazla iş gücü veya sermaye kullanımından değil, aynı zamanda teknoloji, organizasyon, yönetim kalitesi ve yenilikten kaynaklanan kısmını açıklar. Uzun vadeli refah artışında en kritik değişkenlerden biri kabul edilir. Çünkü sürdürülebilir büyümenin kalitesi büyük ölçüde toplam faktör verimliliğine bağlıdır.

Formül:

TFV büyümesi \approx Üretim büyümesi – Emek katkısı – Sermaye katkısı

Örnek: Aynı makine ve iş gücü ile daha yüksek üretim yapılması toplam faktör verimliliği artışı olabilir.

Toplam Getiri

Kategori: Yatırım Analizi

Tanım: Toplam getiri özellikle temettü ödeyen hisse senetleri, kuponlu tahviller ve kira getiren gayrimenkuller için önemli bir kavramdır. Sadece fiyat değişimine bakmak yatırım

performansını eksik gösterir. Bu nedenle profesyonel analizde çoğu zaman toplam getiri esas alınır.

Formül:

Toplam Getiri = Sermaye Kazancı + Nakit Akımları

Örnek: Hisse fiyatı %8 artarken %4 temettü ödemişse toplam getiri %12 olabilir.

Total Supply

Kategori: Kripto Finans

Tanım: Total supply dolaşımdaki tokenlar ile henüz piyasaya sürülmemiş tokenların toplamını ifade eder. Bu metrik projelerin token ekonomisini anlamak açısından önemlidir.

Formül:

Total Supply = Circulating Supply + Kilitli Tokenlar

Örnek: Circulating supply = 500 milyon Kilitli tokenlar = 300 milyon Total supply = 800 milyon

Trend

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: Trendler yükseliş, düşüş veya yatay olabilir. Teknik analizde trend yönünü belirlemek yatırım kararları açısından önemlidir.

Örnek: Hisse fiyatının uzun süre boyunca yükselmesi yükseliş trendidir.

Trend Analizi

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Trend analizi sayesinde gelir, gider veya kâr gibi kalemlerin yıllar içindeki gelişimi değerlendirilebilir.

Örnek: Satış gelirleri yıllar içinde artabilir.

Trend Çizgisi

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: Trend çizgileri fiyat hareketlerinin yönünü ve destek veya direnç seviyelerini belirlemeye yardımcı olabilir.

Örnek: Yükselen dip noktaları birleştirilerek trend çizgisi oluşturulabilir.

Trend Dönüşü

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: Trend dönüşleri teknik analizde önemli sinyaller olarak kabul edilir.

Örnek: Yükseliş trendinden düşüş trendine geçiş.

Treynor Oranı

Kategori: Portföy Performans Analizi

Tanım: Treynor oranı portföy performansını değerlendirirken risk ölçüsü olarak beta katsayısını kullanır. Bu nedenle çeşitlendirilmiş portföyler için daha uygun bir ölçü olarak kabul edilir. Bu oran yatırımcıya portföy yöneticisinin piyasa riskine karşı ne kadar getiri sağladığını gösterir.

Formül:

$$\text{Treynor} = (\text{Portföy Getirisi} - \text{Risksiz Faiz}) / \text{Beta}$$

Örnek: Portföy getirisi %14 Risksiz faiz %4 Beta 1,2 Treynor = 8,33

Tüketici Fiyat Endeksi

Kategori: Makroekonomi

Tanım: TÜFE enflasyonun ölçülmesinde kullanılan en önemli göstergelerden biridir. Bu endeks belirli bir tüketim sepetindeki ürünlerin fiyat değişimini takip eder.

Formül:

$$\text{Endeks} = (\text{Cari Dönem Sepet Değeri} / \text{Baz Dönem Sepet Değeri}) \times 100$$

Örnek: TÜFE endeksi 100'den 110'a çıkarsa enflasyon %10 olabilir.

Tüketici Güven Endeksi

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Tüketici güven endeksi, bireylerin gelir beklentisi, iş bulma imkanı, tasarruf eğilimi ve genel ekonomik görünüm hakkındaki algılarını yansıtır. Bu nedenle iç talep ve tüketim harcamaları açısından öncü gösterge niteliği taşıyabilir. Endekste düşüş tüketim eğiliminde zayıflamaya, yükseliş ise ekonomik iyimserliğin artmasına işaret edebilir.

Örnek: Tüketici güven endeksinin sert düşmesi perakende harcamalarda yavaşlama beklentisi yaratabilir.

Tüketici Kredisi

Kategori: Bankacılık

Tanım: Tüketici kredileri genellikle ihtiyaç kredisi, taşıt kredisi veya konut kredisi gibi türlere ayrılır.

Örnek: İhtiyaç kredisi tüketici kredisi türüdür.

Türev Ürün

Kategori: Türev Piyasalar

Tanım: Türev ürünler risk yönetimi ve yatırım amacıyla kullanılan finansal araçlardır. Bu ürünlerin değeri genellikle hisse senedi, emtia, faiz oranı veya döviz kuru gibi bir dayanak varlığa bağlıdır.

Örnek: Vadeli işlem sözleşmeleri.

Uluslararası Finans

Kategori: Uluslararası Finans

Tanım: Uluslararası finans ülkeler arası yatırım, ticaret ve finansal işlemleri kapsar. Döviz kuru hareketleri, uluslararası sermaye akımları ve küresel finans kurumları bu alanın önemli unsurlarıdır. Bu alan çok uluslu şirketler, yatırım bankaları ve uluslararası kuruluşlar için büyük önem taşır.

Örnek: Bir şirket farklı ülkelerde yatırım yapabilir.

Unsystematic Risk

Kategori: Finansal Risk Yönetimi

Tanım: Bu risk türü şirket yönetimi, üretim sorunları veya sektör bazlı gelişmeler gibi faktörlerden kaynaklanır. Portföy çeşitlendirmesi sayesinde unsystematic risk önemli ölçüde azaltılabilir.

Formül:

Portföy Çeşitlendirmesi → Şirket Riskini Azaltır

Örnek: Tek bir şirketin iflas etmesi o şirket hisselerini etkiler ancak tüm piyasayı etkilemeyebilir.

Uzun Vadeli Borç

Kategori: Finansal Raporlama

Tanım: Uzun vadeli borçlar genellikle kredi veya tahvil gibi finansman araçlarından oluşur.

Örnek: Banka kredileri.

Ücret Enflasyonu

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Ücret artışları hanehalkı gelirini desteklerken, üretim yapan firmalar açısından maliyet baskısı da yaratabilir. Verimlilik artışıyla desteklenmeyen yüksek ücret artışları bazı sektörlerde fiyatlara yansiyabilir. Bu durum özellikle hizmet sektöründe daha belirgin olabilir çünkü iş gücü maliyeti toplam maliyet içinde yüksek pay taşır.

Örnek: Ücretlerde hızlı artış yaşayan bir ekonomide restoran ve hizmet fiyatlarının yükselmesi ücret enflasyonuna örnek olabilir.

Üretici Fiyat Endeksi

Kategori: Makroekonomi

Tanım: ÜFE üretim aşamasındaki fiyat değişimlerini ölçer. Bu endeks gelecekteki tüketici fiyatlarını etkileyebilecek maliyet baskılarını gösterebilir.

Formül:

$$\text{Endeks} = (\text{Cari Dönem Fiyatları} / \text{Baz Dönem Fiyatları}) \times 100$$

Örnek: ÜFE artışı üretim maliyetlerinin yükseldiğini gösterebilir.

Üretici Güven Endeksi

Kategori: Makroekonomi

Tanım: Bu endeks firmaların mevcut faaliyet koşullarına ve geleceğe dair beklentilerine ışık tutar. Sanayi, yatırım ve istihdam eğilimlerini önceden anlamak için kullanılabilir. Üretici güvenindeki artış şirketlerin daha fazla üretim ve yatırım planlayabileceğine, düşüş ise temkinli davranabileceğine işaret edebilir.

Örnek: Reel sektör güven endeksindeki yükseliş yeni sipariş beklentilerinin güçlendiğini gösterebilir.

Üstel Hareketli Ortalama

Kategori: Teknik Analiz

Tanım: EMA göstergesi fiyat değişimlerine daha hızlı tepki verir.

Formül:

$$\text{EMA} = \text{Önceki EMA} + K \times (\text{Fiyat} - \text{Önceki EMA})$$

Örnek: 21 günlük EMA.

Vade Tarihi

Kategori: Türev Piyasalar

Tanım: Bu tarihten sonra sözleşme geçerliliğini kaybeder.

Örnek: Aralık vadesi.

Vade Uyumsuzluğu

Kategori: Bankacılık ve Risk Yönetimi

Tanım: Bir kurumun kısa vadeli kaynaklarla uzun vadeli varlık finanse etmesi veya tersi durumunda vade uyumsuzluğu ortaya çıkar. Bu yapı likidite ve faiz riski yaratabilir. Özellikle bankacılıkta ve finansman yapısında sürdürülebilirlik açısından dikkatle izlenir.

Örnek: 1 ay vadeli mevduatla 5 yıl vadeli konut kredisi vermek vade uyumsuzluğu yaratabilir.

Vadeli İşlem

Kategori: Türev Piyasalar

Tanım: Vadeli işlem sözleşmeleri yatırımcıların fiyat riskine karşı korunmasını sağlayabilir. Aynı zamanda spekülasyon amacıyla da kullanılabilir. Bu sözleşmeler organize piyasalarda işlem görebilir.

Formül:

Vadeli Fiyat = Spot Fiyat × (1 + Faiz Oranı)

Örnek: Bugün 100 TL olan bir varlık için 3 ay vadeli sözleşme oluşturulabilir.

Vadeli Mevduat

Kategori: Bankacılık

Tanım: Vadeli mevduat hesaplarında para belirli bir süre boyunca bankada tutulur ve bu süre sonunda faiz geliri elde edilir.

Formül:

Faiz = Anapara × Faiz Oranı × Süre

Örnek: 100.000 TL %30 faiz ile 1 yıl sonunda 30.000 TL faiz getirisi sağlayabilir.

Vadesiz Mevduat

Kategori: Bankacılık

Tanım: Vadesiz mevduat hesapları genellikle günlük işlemler için kullanılır.

Örnek: Maaş hesapları genellikle vadesiz mevduattır.

Vadeye Kadar Elde Tutulan Varlıklar

Kategori: Finansal Raporlama

Tanım: Bu sınıflandırma özellikle tahvil ve sabit getirili menkul kıymetler için kullanılır. Kurum, bu varlıkları kısa vadeli alım satım amacıyla değil, kupon ve anapara tahsilatı için elinde tutmayı planlar. Muhasebe sınıflandırması açısından bu tercih finansal tablo dalgalanmasını ve değerlendirme yöntemini etkileyebilir.

Örnek: Bankanın portföyündeki bazı devlet tahvillerini vadesine kadar tutma niyetinde olması bu sınıfa örnektir.

Valör Tarihi

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Valör tarihi özellikle döviz, tahvil, para piyasası ve bankacılık işlemlerinde önemlidir. İşlem tarihi ile valör tarihi aynı olmayabilir. Taraflar işlemi bugün yapabilir ancak ödeme ve teslim birkaç iş günü sonra gerçekleşebilir. Döviz piyasasında spot işlemlerde genellikle T+2 valör uygulanırken, bazı piyasalarda farklı valör yapıları görülebilir. Faiz hesapları, nakit yönetimi ve günlük pozisyon takibi açısından valör tarihi kritik bir teknik detaydır.

Örnek: Pazartesi yapılan bir döviz işleminin valörü Çarşamba olabilir.

Varant

Kategori: Türev Ürünler

Tanım: Varantlar yapı olarak opsiyona benzer; ancak genellikle ihraççı kurum tarafından piyasaya sunulur. Kaldıraçlı etki yaratabilir ve yatırımcıya sınırlı sermaye ile fiyat hareketlerinden yararlanma imkanı sunar. Buna karşılık yüksek risk içerir ve zaman değeri erimesi nedeniyle dikkatli kullanılmalıdır.

Örnek: Endekse dayalı alım varantı, endeks yükselirse yüksek getiri sağlayabilir.

Varlık Alımı

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Varlık alımı yapısında alıcı şirket doğrudan hedef işletmenin belirli makine, marka, müşteri sözleşmesi, stok, gayrimenkul veya diğer seçilmiş varlıklarını satın alır. Bu yapı özellikle geçmiş yükümlülükleri sınırlamak isteyen yatırımcılar için tercih edilebilir. Ancak hangi sözleşmelerin devredilebileceği, lisansların geçerliliği, çalışan transferi ve vergi etkileri dikkatle değerlendirilmelidir.

Örnek: Bir üretim tesisinin makine parkı ve markasının ayrı bir alıcıya satılması varlık alımı olabilir.

Varlık Dağılımı

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Varlık dağılımı portföy riskini azaltabilir.

Örnek: Hisse senedi ve tahvil.

Varlık Devir Hızı

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Bu oran işletme verimliliğini ölçmek için kullanılır.

Formül:

Varlık Devir Hızı = Net Satışlar / Toplam Varlık

Örnek: Satış 10 milyon TL ve varlık 5 milyon TL ise oran 2 olur.

Venture Capital

Kategori: Girişim Sermayesi ve Alternatif Yatırımlar

Tanım: Venture capital yatırımları genellikle teknoloji, yazılım, biyoteknoloji, fintech ve yenilikçi iş modellerine sahip girişimlerde yoğunlaşır. Bu yatırımlar yüksek riskli olabilir çünkü girişimlerin önemli bölümü başarısız olabilir. Ancak başarılı yatırımlar çok yüksek getiri yaratma potansiyeline sahiptir. Girişim sermayesi yatırımcıları yalnızca sermaye sağlamaz; ağ bağlantısı, stratejik yönlendirme, ekip kurma, sonraki yatırım turlarına hazırlık ve kurumsallaşma desteği de sunabilir. Bu nedenle venture capital ekosistemi girişimcilik dünyasında kritik role sahiptir. Yatırımlar tohum aşaması, erken aşama ve büyüme aşaması gibi farklı evrelere ayrılabilir. Her evrenin risk-getiri profili ve değerlendirme mantığı farklıdır.

Formül:

Girişim değerlemesinde tek bir sabit formül yoktur. Uygulamada: Yatırım Sonrası Değerleme = Yatırım Tutarı / Hisse Oranı

Örnek: Bir girişime 20 milyon TL yatırım yapıp %20 hisse alınırsa: Yatırım sonrası değerlendirme = $20 / 0,20 = 100$ milyon TL olur.

Vergi İncelemesi

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Vergi incelemesinde kurumlar vergisi, KDV, stopaj, transfer fiyatlaması, teşvik uygulamaları ve geçmiş vergi ihtilafları gibi konular gözden geçirilir. Amaç ileride doğabilecek ek

vergi yüklerinin ve cezaların önceden tespit edilmesidir. Özellikle hisse alımı yapısında geçmiş vergi riskleri şirkette kalacağı için bu çalışma büyük önem taşır.

Örnek: Hedef şirketin geçmiş yıllarda uyguladığı indirimli kurumlar vergisi teşviklerinin mevzuata uygunluğunun incelenmesi vergi incelemesidir.

Verimlilik

Kategori: Makroekonomi ve İşletme

Tanım: Verimlilik ekonomik büyümenin ve rekabet gücünün temel belirleyicilerinden biridir. Aynı kaynakla daha fazla üretim yapılabilmesi verimlilik artışı anlamına gelir. Şirket düzeyinde iş gücü, makine parkı ve süreç yönetimi verimliliği etkilerken; ülke düzeyinde eğitim, teknoloji, altyapı ve kurumsal kalite verimlilik üzerinde belirleyici olabilir.

Formül:

Verimlilik = Çıktı / Girdi

Örnek: Aynı sayıda çalışanla daha fazla üretim yapılması verimlilik artışına örnektir.

Verimlilik Açığı

Kategori: Makroekonomi ve İşletme

Tanım: Verimlilik açığı işletmelerde süreç iyileştirme, teknoloji yatırımı ve eğitim ihtiyacını; ülke ekonomilerinde ise yapısal reform gereksinimini işaret edebilir. Aynı kaynakla daha yüksek çıktı üretmek mümkünken bu seviyeye ulaşamıyorsa verimlilik açığı vardır. Bu kavram rekabet gücü analizinde oldukça faydalıdır.

Örnek: Aynı sektördeki rakiplere göre daha düşük üretim çıktısına sahip firmanın verimlilik açığı olabilir.

VIX Endeksi

Kategori: Finansal Piyasalar

Tanım: Yatırımcı duyarlılığı ve piyasa risk algısını ölçmek için kullanılır.

Örnek: Yüksek VIX piyasa korkusunu gösterebilir.

VIOP

Kategori: Türev Piyasalar

Tanım: VIOP Borsa İstanbul bünyesinde faaliyet gösterir.

Örnek: Endeks vadeli işlemleri.

Volatilite

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Volatilite yüksek olduğunda fiyat dalgalanmaları daha büyük olur. Bu durum yatırım riskinin arttığını gösterebilir.

Formül:

Volatilite = Standart Sapma

Örnek: Bir hissenin yıllık volatilitésinin %30 olması fiyat dalgalanmasının yüksek olduğunu gösterebilir.

Volatilite Riski

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Volatilite riski özellikle opsiyon piyasalarında ve kısa vadeli işlem stratejilerinde önemlidir. Fiyat oynaklığının yükselmesi pozisyonların risk profilini ciddi biçimde değiştirebilir. Bu risk sadece yön değil, hareketin şiddeti ile ilgilidir.

Örnek: Opsiyon satan yatırımcının ani volatilite artışı nedeniyle zarar etmesi volatilite riskine örnektir.

WACC

Kategori: Şirket Değerleme ve Finansal Modelleme

Tanım: WACC, şirket değerlendirme çalışmalarında en kritik kavramlardan biridir. Özellikle indirgenmiş nakit akımı (DCF) yönteminde gelecekteki serbest nakit akımlarını bugünkü değere indirmek için iskonto oranı olarak kullanılır. WACC hesaplanırken iki temel bileşen dikkate alınır: özsermaye maliyeti ve borç maliyeti. Özsermaye maliyeti genellikle CAPM modeli ile hesaplanırken, borç maliyeti ise şirketin borçlanma faiz oranlarına göre belirlenir. Borcun vergi kalkını etkisi olduğu için, borç maliyeti vergi sonrası dikkate alınır. WACC değeri yüksekse, şirketin sermaye maliyeti artmış demektir ve bu durum şirket değerini aşağı çekebilir. WACC değeri düşükse, aynı nakit akımları daha yüksek bir bugünkü değere ulaşabilir. Bu nedenle WACC yalnızca teknik bir oran değil; aynı zamanda risk, sermaye yapısı ve yatırımcı beklentilerinin birleşiminden oluşan stratejik bir göstergedir.

Formül:

$$WACC = [E / (D + E)] \times Ke + [D / (D + E)] \times Kd \times (1 - \text{Vergi Oranı})$$
 Burada: E = Özsermaye değeri D = Borç değeri Ke = Özsermaye maliyeti Kd = Borç maliyeti

Örnek hesaplama: Bir şirket için aşağıdaki veriler olduğunu varsayalım: Özsermaye Değeri (E): 6.000.000 TL Borç Değeri (D): 4.000.000 TL Özsermaye Maliyeti (Ke): %22 Borç Maliyeti (Kd): %18 Vergi Oranı: %25 Hesaplama: $WACC = [6.000.000 / 10.000.000] \times$

$0,22 + [4.000.000 / 10.000.000] \times 0,18 \times (1 - 0,25) WACC = 0,60 \times 0,22 + 0,40 \times 0,18 \times 0,75 WACC = 0,132 + 0,054 WACC = 0,186 WACC = \%18,6$ Bu durumda şirketin ağırlıklı ortalama sermaye maliyeti %18,6 olur.

Weighted Average Cost of Capital

Kategori: Sermaye Maliyeti ve Değerleme

Tanım: WACC şirket değerlendirme çalışmalarında kullanılan en kritik oranlardan biridir. Bu oran şirketin özsermaye ve borç finansmanının maliyetlerini ağırlıklı şekilde birleştirir. DCF analizlerinde nakit akımlarını bugünkü değere indirmek için genellikle WACC kullanılır.

Formül:

$$WACC = (E/V \times Re) + (D/V \times Rd \times (1 - T))$$

Örnek: Özsermaye maliyeti: %14 Borç maliyeti: %8 Borç oranı: %40 WACC \approx %11

Working Capital

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Working capital yani net işletme sermayesi, şirketin günlük operasyonlarını sürdürebilmesi için gerekli olan kısa vadeli finansal gücü gösterir. Pozitif işletme sermayesi şirketin kısa vadeli yükümlülüklerini karşılayabildiğini gösterebilir.

Formül:

$$\text{Working Capital} = \text{Dönen Varlıklar} - \text{Kısa Vadeli Yükümlülükler}$$

Örnek: Dönen varlıklar: 600 milyon TL Kısa vadeli borçlar: 400 milyon TL Working capital = 200 milyon TL

Yakın Geçmiş Yanılgısı

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Yatırımcılar çoğu zaman en son yaşanan piyasa hareketlerini uzun vadede de sürecekmiş gibi düşünür. Bu da kararların tarihsel veri ve temel analiz yerine son birkaç haftalık performansa göre verilmesine yol açabilir. Yakın geçmiş yanılgısı özellikle sert yükseliş ve sert düşüş dönemlerinde daha belirgin hale gelir.

Örnek: Hızla yükselen bir sektörde yatırımcının bu yükselişin sürekli devam edeceğini düşünmesi yakın geçmiş yanılgısı olabilir.

Yangın Sigortası

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Yangın sigortası konut, iş yeri, depo ve sanayi tesisleri için önemli bir koruma aracıdır. Temel kapsam çoğu zaman yangın olsa da ek teminatlarla duman, infilak ve bazı doğal afet riskleri de eklenebilir. Özellikle varlık yoğun işletmeler için kritik öneme sahiptir.

Örnek: İş yerinde çıkan yangın sonucu bina ve demirbaş zararlarının poliçe kapsamında karşılanması.

Yarı Değişken Maliyet

Kategori: Maliyet Muhasebesi

Tanım: Bu maliyetler belirli bir sabit taban maliyete sahiptir ancak üretim veya faaliyet hacmine bağlı olarak artabilir. Örneğin bazı enerji giderleri veya bakım maliyetleri yarı değişken yapıya sahip olabilir. Yarı değişken maliyetlerin analiz edilmesi maliyet kontrolü ve fiyatlandırma kararlarında önemlidir.

Formül:

Toplam Maliyet = Sabit Bileşen + Değişken Bileşen

Örnek: Elektrik giderinin 20.000 TL sabit ve üretime bağlı ek maliyetlerden oluşması yarı değişken maliyettir.

Yatay Analiz

Kategori: Finansal Analiz

Tanım: Bu analiz yöntemi finansal kalemlerdeki değişim oranlarını ortaya koyar.

Formül:

Değişim Oranı = (Yeni Değer – Eski Değer) / Eski Değer

Örnek: Satış gelirleri bir yılda %20 artmış olabilir.

Yatırım

Kategori: Yatırım

Tanım: Yatırım finansal piyasalarda sermayenin büyütülmesi amacıyla yapılır. Yatırımcılar hisse senedi, tahvil, gayrimenkul veya diğer finansal varlıklara yatırım yapabilir. Yatırım kararları risk, getiri beklentisi ve yatırım süresi gibi faktörlere bağlıdır.

Örnek: Bir yatırımcı hisse senedi satın alabilir.

Yatırım Aracı

Kategori: Finansal Piyasalar ve Yatırım Araçları

Tanım: Yatırım araçları yatırımcılara farklı risk ve getiri profilleri sunar. Hisse senetleri, tahviller, yatırım fonları, altın, döviz, mevduat ve türev ürünler bu kapsamda değerlendirilebilir. Her yatırım aracının likiditesi, vadesi, fiyat oynaklığı ve getirisi farklı olabilir. Yatırımcılar hedeflerine, risk iştahlarına ve yatırım sürelerine göre farklı araçlara yönelir. Kısa vadeli yatırımcı ile uzun vadeli yatırımcının tercih edeceği araçlar çoğu zaman aynı olmaz. Bu nedenle yatırım araçlarını yalnızca getiri potansiyeliyle değil, risk, likidite ve piyasa koşullarıyla birlikte değerlendirmek gerekir.

Örnek: Bir yatırımcı tasarrufunu mevduat, hisse senedi ve altın arasında dağıtarak farklı yatırım araçlarını birlikte kullanabilir.

Yatırım Faaliyetlerinden Nakit Akımı

Kategori: Finansal Raporlama

Tanım: Bu bölümde makine alımları, iştirak yatırımları, varlık satışları ve benzeri uzun vadeli yatırım kararlarının nakit etkisi yer alır. Negatif olması çoğu zaman yatırım yapıldığını gösterebilir; ancak tek başına kötü yorumlanmamalıdır. Büyüyen şirketlerde yatırım nakit çıkışı yüksek olabilir.

Örnek: Yeni fabrika yatırımı nedeniyle yatırım faaliyetlerinden nakit akımı -300 milyon TL olabilir.

Yatırım Fonu

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Yatırım fonları yatırımcılara profesyonel portföy yönetimi imkânı sağlar. Fon yöneticileri yatırımcıların topladığı parayı hisse senetleri, tahviller, döviz, altın veya diğer finansal araçlara yatırabilir. Yatırım fonları bireysel yatırımcıların tek başına ulaşamayacağı çeşitlendirme avantajı sağlayabilir. Bu sayede yatırım riskinin daha dengeli dağıtılması mümkün olabilir.

Formül:

Fon Değeri = Portföydeki Varlıkların Toplam Değeri – Giderler

Örnek: Bir yatırım fonunun toplam portföy değeri 500 milyon TL olabilir.

Yatırım Geri Dönüş Süresi

Kategori: Yatırım Analizi

Tanım: Bu yöntem yatırım projelerinin değerlendirilmesinde kullanılır.

Formül:

Payback Period = Yatırım / Yıllık Nakit Akımı

Örnek: 4 yıl geri dönüş.

Yatırım Getirisi

Kategori: Yatırım Analizi

Tanım: Yatırım getirisi yatırım kararlarını değerlendirmede önemli bir göstergedir.

Formül:

$$\text{ROI} = (\text{Kazanç} - \text{Yatırım}) / \text{Yatırım}$$

Örnek: %20 yatırım getirisi.

Yatırım Merkezi

Kategori: Muhasebe ve Yönetim

Tanım: Yatırım merkezlerinde performans yalnızca kâr üzerinden değil, kullanılan sermaye ile birlikte değerlendirilir. Bu nedenle yatırım getirisi gibi göstergeler kullanılır. Büyük şirketlerde iş birimleri yatırım merkezi olarak yapılandırılabilir.

Formül:

$$\text{ROI} = \text{Net Kâr} / \text{Yatırım Tutarı}$$

Örnek: Bölüm yöneticisinin performansının yatırım getirisi ile ölçülmesi yatırım merkezi yaklaşımıdır.

Yatırım Stratejisi

Kategori: Portföy Yönetimi

Tanım: Yatırım stratejileri risk toleransı ve yatırım süresine göre değişebilir.

Örnek: Uzun vadeli yatırım.

Yatırımcı Güveni

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Yatırımcı güveni piyasa yönü üzerinde önemli etkiye sahip olabilir. Güven arttığında risk iştahı yükselir, güven azaldığında ise savunmacı davranışlar öne çıkar. Bu kavram özellikle piyasa duyarlılığı ve işlem hacmi analizlerinde önemlidir.

Örnek: Ekonomik belirsizlik azaldığında yatırımcı güveni artabilir.

Yeniden Fiyatlama Riski

Kategori: Risk Yönetimi

Tanım: Bu risk özellikle bankacılıkta önemlidir. Bir bankanın aktifleri uzun vadeli sabit faizli, pasifleri ise kısa vadeli değişken faizli ise faiz değişimlerinden olumsuz etkilenebilir. Yeniden

fiyatlama riski net faiz marjı üzerinde doğrudan etki yaratır ve aktif-pasif yönetiminin temel başlıklarından biridir.

Örnek: Mevduat maliyeti hızla yükselirken kredi faizlerinin geç güncellenmesi yeniden fiyatlama riski yaratabilir.

Yeniden İnşa Maliyeti

Kategori: Gayrimenkul Değerleme

Tanım: Bu yöntem değerlendirme çalışmalarında kullanılabilir.

Örnek: İnşaat maliyeti hesaplaması.

Yeniden Yapılandırma

Kategori: Bankacılık

Tanım: Yeniden yapılandırma borçlunun ödeme gücünü yaşadığı durumlarda uygulanabilir. Vade uzatılması, faiz indirimini veya taksit planının değiştirilmesi gibi yöntemler kullanılabilir.

Formül:

Yeni Ödeme Planı = Yeni Vade + Yeni Faiz

Örnek: Bir kredi vadesi 5 yıldan 10 yıla uzatılabilir.

Yetersiz Tepki

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Yetersiz tepki durumunda piyasa fiyatları yeni bilgileri yavaş şekilde yansıtabilir.

Örnek: Bir şirketin güçlü bilançosu açıklanmasına rağmen fiyatlar yavaş yükseliyor olabilir.

Yevmiye Defteri

Kategori: Muhasebe

Tanım: Yevmiye defteri muhasebe sisteminin temel kayıt defterlerinden biridir. İşletmede gerçekleşen tüm mali işlemler tarih sırasına göre bu deftere kaydedilir.

Örnek: Mal satış işlemi yevmiye kaydı olarak deftere işlenir.

Yield

Kategori: Tahvil ve Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Yield özellikle tahvil piyasalarında yatırımın yıllık getirisini ölçmek için kullanılır. Tahvil yatırımcıları kupon ödemeleri ve fiyat değişimleri üzerinden getiri hesaplar.

Formül:

Yield = Yıllık Getiri / Yatırım Tutarı

Örnek: Yatırım: 1000 Yıllık kupon: 80 Yield = %8

Yield Curve

Kategori: Tahvil Piyasaları ve Makroekonomi

Tanım: Getiri eğrisi ekonomik beklentiler hakkında önemli sinyaller verir. Normal eğri uzun vadeli faizlerin kısa vadeli faizlerden yüksek olduğunu gösterir. Ters getiri eğrisi ise ekonomik durgunluk sinyali olabilir.

Formül:

Yield curve grafiği faiz oranlarını vade ekseninde gösterir.

Örnek: 1 yıl: %5 10 yıl: %7

Yield to Maturity

Kategori: Tahvil ve Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Yield to maturity kavramı Türkçe'de vadeye kadar getiri olarak bilinir. Bu oran tahvil yatırımcısının tahvili vade sonuna kadar elinde tutması durumunda elde edeceği toplam getiriye temsil eder. YTM hesaplamasında tahvil fiyatı, kupon ödemeleri, nominal değer ve kalan vade dikkate alınır. Bu nedenle YTM tahvil yatırımının gerçek getirisini ölçmek için kullanılan önemli bir göstergedir.

Formül:

Tahvil Fiyatı = $\sum (Kupon / (1+r)^t) + (Nominal / (1+r)^n)$

Örnek: Nominal değer: 1.000 TL Piyasa fiyatı: 950 TL Kupon: %8 YTM yaklaşık %9 civarında olabilir.

Yönetim Katılımı

Kategori: Özel Sermaye ve Kurumsal Finans

Tanım: Özellikle özel sermaye işlemlerinde yatırımcılar yönetimin şirkette pay sahibi olmasını ister. Bunun nedeni yönetim ile yatırımcı çıkarlarının hizalanmasıdır. Yönetim ekibi performans arttıkça değer artışından pay alabilir. Bu yapı uzun vadeli performans motivasyonu yaratabilir.

Örnek: Satın alma sonrası CEO ve üst yönetimin şirket sermayesinin %8'ine sahip olması yönetim katılımı örneğidir.

Yönetim Satın Alması

Kategori: Birleşme ve Satın Alma

Tanım: Yönetim satın alması, şirketi en iyi tanıyan profesyonellerin ortaklık yapısına geçmesi anlamına gelir. Bu işlemler çoğu zaman dış finansman desteği veya özel sermaye fonu işbirliği ile yapılır. Yöneticilerin bilgi avantajı nedeniyle işlem yapısı, çıkar çatışması ve fiyat adaleti dikkatle değerlendirilir.

Örnek: Şirketin üst yönetiminin mevcut hissedarlardan çoğunluk payı devralması yönetim satın almasıdır.

Yuvarlanan Bütçe

Kategori: Finansal Planlama

Tanım: Yuvarlanan bütçe sistemi işletmelerin değişen ekonomik koşullara daha hızlı uyum sağlamasına yardımcı olur. Her ay veya çeyrek sonunda bütçeye yeni bir dönem eklenir ve plan sürekli güncel tutulur.

Örnek: 12 aylık bütçenin her ay yeniden güncellenmesi yuvarlanan bütçe uygulamasıdır.

Zarar Yazma Oranı

Kategori: Bankacılık ve Kredi Analizi

Tanım: Bazı krediler için tahsilat ihtimali çok düşük hale geldiğinde banka bu alacakları bilançodan çıkarabilir veya zarar olarak kaydedebilir. Zarar yazma oranı kredi portföy kalitesi ve tahsilat etkinliği hakkında bilgi verir. Yüksek zarar yazma oranı bazı dönemlerde bilanço temizliği anlamına da gelebilir; bu yüzden bağlam içinde yorumlanmalıdır.

Formül:

Zarar Yazma Oranı = Zarar Yazılan Kredi / Ortalama Kredi Portföyü

Örnek: Yıl içinde 300 milyon TL kredi zarar yazılmışsa bu tutar portföy büyüklüğüne oranlanarak yorumlanabilir.

Zero Based Budgeting

Kategori: Finansal Planlama

Tanım: Bu yöntemde geçmiş dönem bütçeleri otomatik referans alınmaz. Her gider kalemi yeniden değerlendirilir ve gerekli olduğu kanıtlanmalıdır. Bu yaklaşım maliyet kontrolü ve verimlilik artırma amacıyla kullanılabilir.

Örnek: Her departmanın giderlerini sıfırdan savunması sıfır tabanlı bütçeleme uygulamasıdır.

Zero Coupon Bond

Kategori: Tahvil ve Sabit Getirili Menkul Kıymetler

Tanım: Sıfır kuponlu tahviller yatırımcıya düzenli faiz ödemesi yapmaz. Bunun yerine tahvil nominal değerinden daha düşük bir fiyatla satılır ve vade sonunda nominal değer üzerinden geri ödenir. Bu tahvillerde yatırımcının kazancı tahvilin alış fiyatı ile vade sonunda alınan nominal değer arasındaki farktan oluşur.

Formül:

Getiri = Nominal Değer – Satın Alma Fiyatı

Örnek: Tahvil fiyatı: 700 TL Nominal değer: 1.000 TL Vade: 5 yıl Toplam getiri = 300 TL

Zihinsel Muhasebe

Kategori: Davranışsal Finans

Tanım: Zihinsel muhasebe insanların parayı farklı amaçlar için ayrı hesaplarda düşünmesine neden olur. Bu durum ekonomik açıdan her zaman rasyonel kararlar verilmemesine yol açabilir.

Formül:

Belirli bir formül yoktur.

Örnek: Bir kişi bonus gelirini daha kolay harcayabilir.

Zorunlu Karşılık

Kategori: Bankacılık ve Para Politikası

Tanım: Zorunlu karşılık oranı bankacılık sistemindeki kredi genişlemesini kontrol etmek için kullanılan bir para politikası aracıdır. Merkez bankası zorunlu karşılık oranını artırdığında bankaların kredi verme kapasitesi azalabilir.

Formül:

Zorunlu Karşılık = Mevduat × Zorunlu Karşılık Oranı

Örnek: Bir bankanın 100 milyon TL mevduatı ve %10 zorunlu karşılık oranı varsa 10 milyon TL rezerv tutması gerekir.

Zorunlu Trafik Sigortası

Kategori: Sigortacılık

Tanım: Bu sigorta, kazada karşı tarafın maddi ve bedeni zararlarını belirli limitler dahilinde karşılar. Araç sahibinin kendi aracındaki zararı ise genellikle kapsamaz. Toplum düzeni ve trafik güvenliği açısından zorunlu tutulmuştur. Limitler ve kapsam yasal düzenlemelere göre belirlenir.

Örnek: Kazada karşı tarafta oluşan hasarın poliçe kapsamında ödenmesi zorunlu trafik sigortası örneğidir.